

Ellen Key

Muntus fuld tezibi.

JO. BURCH. MENCKENII

DE

CHARLATANERIA ERUDITORUM

DECLAMATIONES

DUÆ,

CUM

NOTIS VARIORUM.

ACCESSIT

EPISTOLA

SEBASTIANI STADELII

AD

JANUM PHILOMUSUM

DE CIRCUMFORANEA LITERATORUM VANITATE.

EDITIO QUARTA,

CUI ADDITÆ SUNT NOTÆ INTERPRETIS GALLICI ET QUÆDAM ALIÆ.

AMSTELODAMI.

M DCC XXVII.

Ad

Virum incomparabilem,

CHRYSOSTOMUM MATANASIUM,

Criticorum h. t. Principem.

QUoi dono lepidam novam hanc opellam,
Nugis ψευδοσόφων ineptiisque
Conditam? Tibi, docte Matanasi,
Parens optime dulcium leporum,
Censor candide, fautor & chorage
Phœbi, qui ausus es elegante vena
Doctum doctius explicare carmen.
Quare habe tibi, quicquid hoc opellæ &
Qualecunque. Quod, o benigne Lector,
Fronte suscipe, si me amas, serena.

NOMINA COMMENTATORUM.

CHAR. i. e.	CHARISTIUS, i. e. *J. G. VValch.*
CRIS.	CRISPINUS. i. e. *J. G. Krause.*
KEND.	KENDALIRIUS. i. e. *Idem.*
DROM.	DROMADIUS. i. e. *G. S. VVagner.*
Q. MAR.	QVADUS MARCOMANNVS. i. e. *G. Tilgner.*
THEM.	THEMISTIUS. i. e. *Idem.*
SAL.	SALICETUS. i. e. *C. Schœttgen.*
SAM.	SAMOSCIUS. i. e. *J. J. Mascou.*
SCRIB.	SCRIBANIUS. i. e. *J. D. Schreber.*
SER.	SERENUS. i e. *J. G. Rabener.*
TRIVULT.	TRIVULTIUS. i. e. *F. VV. Schütze.*
VAND.	VANDOSALVUS al. FANDO-SALVUS. i. e. *Autor.*
M.	MENCKENIUS, *Autor.*
I. HALL.	INTERPRES HALLENS. GERM.
I. GALL.	INTERPRES GALLUS.

Lectori Sal.

Cum abhinc biennio & quod excurrit in ſuaviſsimo amicorum conſortio de eruditis ſermo incideret, qui varias artes atque technas, ad comparandam famam, plauſumque concitandum, comminiſcuntur, Vir quidam paulo amœnioris ingenii, poſtquam Carolum Patinum Charlataneriam *quintam, ſeu potius primam conſtituiſſe Medicinæ partem, narraſſet, multum utique præſtigiarum in univerſa re literaria deprehendi judicabat, dignamque rem eam arbitrabatur, quæ uberiori oratione diduceretur. Itaque cum mihi mox deinde in publica Magiſtrorum pa-*

negyri verba facienda essent, & eo ipso tempore de jucundo themate eligendo circumspicerem, alacri animo spartam illam in me suscepi, cumque omnia absolvi eadem oratione non possent, quæ reliqua fuere, in proximam occasionem rejeci, quam nactus sum anno superiore. Itaque conflatæ sunt duæ Oratiunculæ, altera A. 1713 d. 9 Februarii, altera A. 1715 d. 14 Febr. recitata, quas ut protruderem in lucem, partim Virorum, quos veneror, autoritas, partim quorundam importunæ preces perfecere: quodsi enim meo arbitrio agendum fuisset, hæc sane nequaquam erant proditura, quæ ne mihi quidem ipsi satisfaciunt, tantum abest, ut aliis sperem ad palatum futura. Quod vero barbaro Charlataneriæ *vocabulo inscripsi Declamationes meas, exemplo non caret, cum & alii de pædan-*

pædantiſmo ſeu pædanteria litera-ria, de galantiſmo item literario & ſimilibus nonnihil fuerint commen-tati, & , quantum ad ipſum Char-lataneriæ *vocabulum, Patinus, ut dixi, præiverit. Latinius utique* Circulatoriam * *dicere poteram, cum vox illa ex Hetruſco* ciarlare, *quod eſt circulare ſeu decipere, de-ſcendat, unde* Ciarlatano *ſeu* Cer-reta-

* *Charlatan* reddi Latine per *Planum* & *Circulato-rem*, patet ex libello, cui tit. *Bienſeance de la conver-ſation entre les hommes :* Latine verſus eſt hic liber per Jeſuitas Muſſi-Pontanos, Pariſiis 1628. in 24. ubi cap. 7. Documento 34. in Ed. Gall. ſic legitur : *Eſtant en compagnie, voire meſme de ceux de ta condition, ne fais du CHARLATAN, mais parle avec meſure. &c.* Latine ita: *In communi etiam tuorum æqualium con-greſſione ne blatera ut planus & circulator, ſed loquere modeſte &c.* Jam quid per *planum* boni autores in-telligant, apparet ex Horatii L. 7. Ep. 17. v. 57. ſeq. it. Petronio c. 99. p. 418. *Unde Plani, unde levatores* &c. ubi not. Erhardini vid. Athenæus L. 14. c. 1. f. m. 616. A. Gellius L. 16. c. 7. p. 395. Barclajus Eu-phorm. p. 205. Ed. Hakiana : *Quippe nos planos & intentos in rapinam arbitrabantur;* pag. 141. *quod in me, quisquis ille planus cogitaſſet;* pag. 116. *tanquam invaſores nocturni, quod majorem vim fœde planorum imaginem ſumunt.* Drom.

retano, *circulator*, & *Gallicum* Charlatan, *quod veteres* Ciarlatan *scripsere.* ** *Ceterum nemo me existimaverit optimas scientias, in quibus ridiculum quidpiam annotavi, contemnere, nam & crisin sanam probo, historias profiteor, poesin a pueris amavi, suspicio Mathematicos acutos, peritos Medicos, JCtos prudentes, Theologos pietate & doctrina conspicuos, ac reliquos omnes, qui in ornandis bonarum artium studiis operam haud inutilem collocant. Id tantum propositum mihi fuit, ut docerem, quo fuco, quibus praestigiis nonnulli ad alliciendos incautos utantur, & quantum ubique sit in disciplinis*

** Ita existimat Menagius *Origini della lingua Ital.* p. 170, quamvis idem non dissimulet pag. 164. *Cerretano* ab oppido Umbriæ Cæreto nonnullis derivari, quod *Cæretani totum orbem vano quodam ac turpi superstitionum genere ludificantes, continuo peregrinentur, familia domi relicta.* M.

nis inane. Qua in re ut antea Erasmum quoque, Agrippam, Naudæum, Lilienthalium, * *aliosque laborasse constat, ita me illorum nonnunquam vestigia legisse, neutiquam diffiteor: addidi tamen non pauca, & addi longe plura poterant, nisi ad temporis, quod oratiunculis his destinatum erat, mensuram redigenda omnia fuissent. Adjeci ultimo loco bina Programmata, his ipsis Declamationibus publice præmissa, tum quod a re nostra non essent prorsus aliena, tum ne Typographo adversarer, qui paullum augeri libelli molem cupiebat, cujus arbitrio cetera quoque*

* Erasmus scil. in *encomio Moriæ*, Agrippa in libris *de Vanitate scientiarum*, Naudæus in opusculo, quod inscripsit *Instruction à la France sur la Verité de l' histoire des Freres de la Roze-croix*, & Mich. Lilienthalius in opusculo de *Machiavellismo literario*. M.

que, quæ ad ornatum ſpectare viſa ſunt, fuere relinquenda. His itaque, benevole Lector, utere, fruere; vale.

Phœdrus Lib. III Fabul. Æſop.

SUſpicione ſi quis errabit ſua,
Et rapiat ad ſe, quod eſt commune omnium,
Stulte nudabit animi conſcientiam:
Huic excuſatum me velim nihilominus:
Neque enim notare ſingulos mens eſt mihi,
Verum ipſam vitam & mores hominum oſtendere.

DECLAMATIO I.

Magnifice Academiæ RECTOR,
Reverendisſimi Capituli Martisburgenſis Legate ſplendidiſsime,
Spectatisſime Domine Procancellarie,
Auditores ceteri, Viri graviſsimi, Juvenes optimi.

VEtuſtiſſima inter Græcos Romanosque ac gentes alias conſuetudo fuit, Auditores, ut omnium oculis repræſentarentur in theatro, quæcunque ſive ſuperiorum temporum memoria ſive præſens ætas & communis hominum vivendi ratio, læta aut triſtia, ſuppeditaret. Quæ cum initio ideo inſtituta eſſent, ut, quemadmodum ſermone & ſcriptis, ita & geſtu ipſo velut in viva quadam rerum humanarum tabula ad virtutem amplectendam invitarentur mortales, ſucceſſu temporis, cum lu-

 cri

cri ingens cupiditas accessisset, ita degenerarunt, ut non æque nunc mores populi spectent mimi & fabularum actores, verum id curent tantummodo, qua ratione risus & cachinnos strepitusque ac plausus e spectatoribus elicere, aut si tristior fuerit materia, molliores animi affectus ciere oculisque lacrymas excutere valeant. Cumque adeo e plausu populi de virtute ac pulcritudine dramatis judicium vulgo fieri consueverit, ita ut unius sæpe vel paucorum spectatorum plausus universa multitudo insano pruritu sequeretur, quidam eo processerunt, ut ære conduxerint, qui frequenter applauderent actoribus in scena, aliisque exemplo suo præirent. Uti enim optima quandoque dramata infelicissimam experta sortem, ac quovis subsannationum genere exagitata sunt & explosa, ita non raro vidimus, vel insulsissimas fabulas suos habuisse admiratores plausoresque, ut exclamandum utique fuerit cum Horatio:

Insanos oculos & gaudia vana!

Ecquis ineptior vel indoctior fuit Joannes de la Serre Gallo? at ille quoties de Thoma

Rymer of Tragegedy p. 8. seq.

De la Serre, Gallo] Fallitur Autor, ex sequenti enim

ma Moro tragœdiam repræsentaret, præsente Richelio Cardinale, lacrymæ huic heroi ex oculis cecidere, quasi puero. Idem vero Richelius, quanti Vir ingenii, quam acutus & perspicax! in Petri Cornelii, ingeniosissimi Poetæ, tragœdia, *le Cid* dicta, quæ alios omnes ita fascinabat, ut publico judicio cunctis veterum & recentiorum tragœdiis longissime anteponeretur, nihil se videre fatebatur, quod magnopere placeret, autorque erat Academiæ

adnotatione patebit, eum de Johanne Puget de la Serre mentionem injicere voluisse. I. GALL. Resp. testis adductus *Rymer*, qui eum *de Serres* & non *de la Serre* nominat. *Aut.*

De Thoma Moro] Ita inscribitur Tragœdia quædam a Joanne de la Serre conscripta. Thomas Morus illustris admodum Sec. XVI. vir, Angliæ Cancellarius, capite truncabatur, quod tempori cedere & in divortium ab Henrico VIII Angliæ Rege factum consentire nollet. vid. Stapleton. in Vit. Mori. I. GALL.

Le Cid *dicta*] Sorellus in Bibliotheca Gallica p. 206 seq veram causam prodit, ob quam Richelio drama istud, *le Cid* dictum, minus placuerit; alterum vero, quod inscribitur *l'Amour tyrannique*, ejusdem vatis, magis arriserit. SCRIB.

Adnotationis hujus Autor fallitur. Tragœdia enim *L'amour tyrannique* dicta *Scuderium* autorem agnoscit. De cetero notissimum est, hunc omnium primum contra Drama *Cid* dictum calamum strinxisse, epicrisi sua sub *observationum* nomine edita, qua 1 sibi ipsi satisfacere, 2 Cardinali *Richelio* placere conabatur. I. GALL.

Peliſſon Hiſt. de l'Acad. Franç.

demiæ Francicæ, ut tragœdiam acri cenſuræ ſubjiceret: quanquam pulcre cauſam ſuam

Cenſuræ ſubjiceret] Ferunt, Cardinalem *Richelium* indignatum eſſe, quod Tragœdia *le Cid* dicta omnibus, quæ eo tempore prodierant, immo ſuis etiam dramatibus, quæ fictitiis ſub nominibus in ſcenam produci curaverat, anteponeretur, eaque propter omnem moviſſe lapidem, ut illa quoque Cornelii fabula plauſu, quem adepta erat, deſtitueretur. Quare ex omnibus Clientibus ſuis, quorum cum in aula tum in urbe ſatis magnus erat numerus, agmen ingens formabat iis adverſum, qui drama *le Cid* calculo ſuo probabant. Academiam quoque auctoritate ſua movebat, ut rigidiori diſquiſitioni drama memoratum ſubjiceret, juſtamque ejus epicriſin conderet, nihil obſtantibus rationibus, quas, ne hanc in ſe ſuſciperent operam, allegabant detrectantes id negotium Academici. Parebat tandem Academia, & per quinque menſium ſpatium cenſuræ conficiendæ adeo intenta erat, quaſi de ſalute reipublicæ ageretur; Cardinale interim, quem difficillima tum negotia, Galliam omnemque Europam concernentia, premebant, tanto temporis ſpatio ſententiam neutiquam mutante, nec a propoſito ſuo vel minimum recedente. Hinc *Boileau Sat. IX. v. 231. ſeq.*

En vain contre le Cid un Miniſtre ſe ligue,
Tout Paris a pour Chimene les yeux de Rodrigue.
L'Academie en corps a beau le cenſurer;
Le Public revolté s'obſtine à l'admirer.

Accedit, quod non civitas tantum, verum aula quoque Chimenam illam in Dramate repræſentatam tanti faceret, quanti Rodericus amator ejus eandem in ipſo dramate fecerat. Ortum exinde traxit proverbium: *Beau comme le Cid.* Nonnemo (*S. Evremont*, ni fallor,) dixit: pulcherrimum omnium dramatum modernorum *le Cid* eſſe, ſed & cenſuram ſive epicriſin omnium doctiſſimam non niſi eam eſſe, quæ in idem Drama conſcripta eſt. I. GALL.

ſuam egit Cornelius, ſuperſedere ſe poſſe ratus apologia pro eo dramate conſcribenda, quod, ſi vel viceſies repræſentetur, vidiſſe neminem pœniteret. Etenim mira res eſt plauſus, &, ut in dramate perſiſtamus, difficulter admodum cognoſcitur, utrum plus valeat ad conciliandum plauſum ſpectati cujusdam viri, atque adeo ipſius Principis, autoritas, an inconditæ plebis judicium & favor. Memini-

Plebis judicium & favor.] Nimirum ſolus
Munera nunc edit Vulgus, qui pollice verſo
Quemlibet occidit populariter. Juv. Sat. III.
Neque tamen id nudius tertius demum obtinuiſſe, luculentus pariter & expertus teſtis eſt, præter Græcos, Oratori noſtro laudatos, ipſe Terentius. Huic enim etſi, Afranio judice,
non ſimilem dices quempiam;
Hecyra tamen ejusdem, quæ Scipionibus quidem (at quantis arbitris!) ita ſe probaverat, ut Valgius eam non minus ac reliquas quinque ipſi Africano Victori tribuere ſategerit, bis nihiloſecius populo diſplicuit, & vix tertiis tandem Megalenſibus admiſſa eſt. THEM.

Facillimum hic eſſet, varia ex recentioribus exempla adjicere. Pauci ſane dantur Poetæ dramatici, quibus hoc non uſu venerit. *Molerius* ipſe non ſtatim ſuis dramatibus populi gratiam ſibi conciliavit, uti vitæ ejus ſcriptor teſtatur. Quænam, quæſo, hujus rei ratio fuit? Opera eruditorum Theatralia a reliquis multum differunt in eo, quod plauſum quandoque obtinent, antea contempta, cum contra alia quævis eruditorum opera, ſemel ſpreta, continuo viileſcant. Nullus fere provocationi locus eſt a judicio

Saturn. L. II. C. 7.

ministis, Auditores, quod Macrobius refert de summo Principe Julio Cæsare, eum, etsi maxime faveret Laberio, cum Publio Syro in scena contendenti, quem nimirum quingentis millibus invitaverat Romam, non potuisse tamen prohibere, quo minus populus favorem in Publium verteret, eoque his Laberium verbis fuisse allocutum:

Favente tibi me victus es, Laberi, a Syro.

La Vie de Moliere p. 68.

Nec ignoravit lepidissimus Gallorum Molerius, quantum etiam vulgo placuisse juvet, quippe qui Comœdias suas, antequam

illo, quod ab orbe erudito semel latum est. Loquor hic de sententia tantum damnatoria; non enim nescio, multos sæpe libros, primo quidem cum applausu exceptos; tempore autem exiguum eorundem pretium detegente, ad institores relegatos esse. Qua de re Boileau Sat. IX. v. 33. seq.

- Combien d'Ecrivains d'abord si bien reçus
Sont de ce fol Espoir honteusement deçus!
Combien pour quelques mois, ont vu fleuris leur Livre,
Dont les vers en paquet se vendent à la livre. I. GALL.

Erat tempus, quo unus placebat Cicero, nec eruditus habebatur, qui eum non ad superstitionem usque exprimeret suis scriptis. Sed jam plus satis deferbuit impetus iste. VAND.

Vulgo placuisse] Nec populi plausus tamen securus semper de pretio operis scenici sponsor est. Dudum observatum est, vulgus sæpius pessima quævis in iisdem probasse, præferendo ut plurimum ea, quæ fidem excedunt, mediocribus; copiam rerum paucitati & dele-

quam producerentur in theatrum, pedisſequæ prælegebat, & quæ minus illi arriderent, diligenter emendabat. Quanquam multum & valuit aliquando ipſius Regis Ludovici XIV judicium: nam cum idem Molerius anno ſuperioris ſæculi Ib. pag. 166. ſeq.

ctui; ludicra tandem ſeriis & ſolidioribus. *Vid. Baillet Jug. des Savans.* T. I. p. 76. ſeq. Quamobrem non male Horat. ne judicia plebis moraremur, vetuit Sat. IX. l. I:

- Neque te ut miretur turba, labores.

Idem ſentit *de la Motte* in reſponſione ad undecimam Boilavii animadverſionem ad Longinum factam. Conferantur imprimis ea, quæ dicta ſunt ab eo in quatuor verſiculos illos Poetæ cel. *Corneille:*

Pleurez, Pleurez, mes yeux, & fondez vous en eau. &c. qui tamen diu admirationi fuerant omnibus. Interim tamen negari nequit, dari quædam ſcripta prorſus a judicio plebis & feminarum præſertim pendentia. Malebranchius egregias hujus rei rationes ſuppeditavit. *Vid. Recherch. de la Ver. T. I L. II p. II Ch. I.* GALL.

Prælegebat] Minus accurate locutus eſſe videtur Orator noſter. Non omnia dramata ſuæ ancillæ prælegebat Molerius, immo ne integra quidem, ſi Grimareto fides habenda eſt, in margine citato. *On ſait même,* inquit in vita Moleriana p. 68, *que lorsqu' il vouloit, que quelque ſcene prit le Peuple des Spectateurs comme les autres, il la liſoit à ſa Servante, pour voir ſi elle en ſeroit touchée.* Non igitur niſi ſcenas quasdam prælegebat ſervæ, immo ejusmodi tantum ſcenas, quas populi genio accommodatas eſſe volebat. *C'eſt ainſi que Mr. de Malherbe & Mr. de l' Etoile avoient coutume de lire à leurs Servantes les Ouvrages qu'ils avoient compoſez, avant que de les mettre au jour . . . pour connoitre s'ils etoient remplis d'une certaine beauté qui ſe fait ſentir aux perſonnes les plus groſſieres* &c. I. GALL.

culi ſeptuageſimo drama, quod *Civem Nobilem* vocat, prima vice exhibuiſſet in theatro, Rege tacente, plerique alii frigidius judicabant, at, ſimul atque Rex iterum repræſentatum præſtantiſſimum pronuntiaſſet, nemo erat, qui velut ad nutum ipſius continuo non applauſerit ambabus manibus. Ita & e diverſa parte unius quandoque importunus jocus optimis dramatibus nocuit: quod de Coriolano, Tragœdia exquiſitiſſima ab Abbate Gallo Abeille paucis abhinc annis compoſita, conſtat. Nam cum is, qui perſonam induerat Coriolani, in hanc ſententiam ſororem eſſet allocutus: * *num meminiſti, Soror, Regis, Parentis quondam noſtri?* e turba ſpectantium neſcio quis feſtivus homo exclamabat: ** *per meam fidem, ſi non meminerit, nec ego ſatis memini*; ex quo tanta ſubito inter ſpectatores orta obmurmuratio, ut nunquam poſthac in ſcenam prodiret miſer Coriolanus, quin deriſiones omnium ac ſibilos in ſe provocaret. Longus hic exſpatiandi

Le Bourgeois Gentil-homme.

Piec. Fugit. d' Hiſt. & de Litt. A 1704. P. III. p. 544.

* *Vos ſouvient il,* (quidam legunt, *S'il m'en ſouvient*) *ma Soeur, du feu Roy noſtre Pere?*

** *Ma foy, s'il n'en ſouvient, il ne m'en ſouvient guere.*

Provocaret.] Aſſeveravit mihi non nemo, fabulam

di campus foret, si per omnia veterum & nostri ævi theatra vagari liberet. Ipse Æschylus, Vir magni ingenii, cum Tragœdias populo dederit nonaginta, vix vicies octies, vel, ut alii ajunt, decies ter vicisse memoratur, cessitque is tandem Sophocli, quamvis longe ætate juniori, & indignabundus ad posteritatis judicium provocans, relictis Athenis in Siciliam emigravit inglorius. Pindarus, quem ne imitari quidem quisquam poterat, teste

Pope-Bloundt Cens. Erud. p. 5.

Athen. L. VIII. p. 374.

Plut. in Cim. p. 483.

hanc ab otioso quodam excogitatam esse. I. GALL.

Sophocli] Certum est, non nisi ex novitatis amore prælatum esse Sophoclem Æschylo; verum constat etiam, meruisse eum successu temporis hanc palmam, mature satis sibi tributam. Conscripsit nimirum plurima insignis prorsus elegantiæ dramata, multumque auxit Tragœdiarum decus, præterea quoque ordine accurato judicioque omnes decessores suos multum superavit. Huc apprime faciunt sequentes versiculi:

Sophocle enfin donnant l'essort à son genie,
Accrût encor la pompe, augmenta l'harmonie,
Interessa le Choeur dans toute l'action,
Des vers trop raboteux polit l'expression,
Lui donna chez les Grecs cette hauteur divine,
Ou jamais n'atteignit la foiblesse latine.
Boil. l'art poet. Chant III.

Hac ratione satis vindicavit vulgi judicia Sophocles, posteritas autem elusit spem ab Æschylo conceptam, qua se aliquando prælatum iri arbitratus fuerat. Interim eadem prorsus fata experta sunt utriusque Autoris Tragœdiæ; siquidem pleræque periere. *Vid. le Fevre les Vies des Poetes Grecs.* I. GALL.

Ælian. var. Hist. L. 13 c. 25. ste Horatio, cum auditores Thebanos nactus esset indoctos, quinquies carmine se superatum vidit a Corinna, quam *porcam* vocabat, ad proverbium *sus Minervam* alludens. Et sæpius conquestus est nostra etiam ætate tersissimus inter Anglos Poeta, Joannes Drydenius, ea ipsa Opp. P. I. p. 515. P. II. p. 329. dramata, quæ Viris in hac arte exercitatissimis prælecta placuissent, postquam in scenam ducta fuissent, plausores admodum paucos vel nullos invenisse. Nec dees-

Corinna] Egregie tamen docta fuit elegantissimosque versus composuit Femina hæc. Ceterum *Fontenellius*; nostri sæculi Pindarus, multo humanior est veteri illo. Nec ipsi quidem Corinna sua defuit, a qua vinceretur. Tantum autem abfuit ab illorum Poetarum moribus, qui laudibus satiari nequeunt, virginemque vel maxime amabilem invidis oculis adspiciunt, quam primum eandem calamo inclarescere viderint; ut potius gloriæ sibi duxerit *Deshoulieriæ* nobili feminæ prærogativam concedere, nec de victoria cum eadem contendere voluerit. Immo constat, eum data opera quædam ex suis neglectiora paullo relicturum fuisse, si quid forte æmulæ huic suæ ad elegantiam carminis defuisset, nimirum ut teneri huic Musæ tam gloriosæ victoriæ voluptatem relinqueret. Vid. *Hist. des Ouvr. des Sav. Sept. 1681 Art. XIV p. 132. 133.* I. GALL.

Paucos vel nullos invenisse :] Neque vero hæc Comico saltem in spectaculis accidere solent; quin plurimi homines in amplo hoc mundi Theatro mox hilarem induunt ludicramve personam, mox tristiore larva tecti incedunt. Vulgus utique judicandi libertatem sibi vindicat : hic vero quum maximam hominum partem constituat, & ingenio tamen atque judicio, ad probe

deessent aliorum exempla, qui cum leges theatri haberent perspectissimas, plausum tamen extorquere spectatoribus nequaquam potuerunt. Quod cum animadverterent rudiores quidam dramatum auctores, nihil prius aut antiquius habuerunt, quam ut risum sollicitarent, adeo ut Castelvetrus suo tempore ipsam Salvatoris nostri sanctissimam passionem tam absurde atque indecenter testetur Romæ repræ- Rymer of Trag. p. 53.

censendum necessario, destituatur, causa per se manifesta est, quare illa, quæ solidum crepant & eruditissimorum quorumvis assensum merentur, paucioribus placere consueverint. Quicunque stentorea voce gaudet, aut lingua maxime volubili instructus est, primas tenet inter Theologos; qui clamando reliquos superare & promptissime fabulari novit, JCtorum Antesignanus, Philosophorum præstantissimus salutatur: & ille tandem Medicorum est experientissimus, qui circumforaneas agyrtarum grandiloquentias optime imitari didicit. Libri eruditiores negliguntur; quippe qui stupidæ aut semi-doctæ plebis captum transcendunt. Lexica quærimus, Diaria, scripta in Ana desinentia, & nescio quæ lepida commenta alia: Curiosum scilicet est seculum nostrum & novitatis avidum; sed genio simul indulgens, quodque breviori via erudiri cupit. Rident interim prudentiores, dum certi sunt, eodem successu ex his tricis doctrinam peti, quo in morionum fasciculis remedia sanitatis quærimus. I. HALL.

Sanctissimam passionem &c.] Simili plane impio ausu, quo eandem S. Passionem versibus ludicris, (Galli *Burlesque* vocant) petulantissime descripsit homo ingeniose nequam; ut Autor est personatus Naudæi Mascurat in Apologia pro Mazarino Cardin. p. 172. THEM.

repræſentatam, ut, qui ſpectarent, in liberrimos cachinnos effunderentur. Quem Italorum morem imitati videntur Ger-

Italorum] Non adeo recens eſt hic ſcurrilium in orbe erudito amor, quicquid in contrarium objecerit vir quidam non mediocriter litteratus, hoc argumento innixus, quod non exſtent hujus farinæ opuſcula. niſi a paucis retro ſæculis. Aſt ſi, quid ſentiam, libere profiteri liceat, parum firmo argumento uti videtur. Nonne æque probabile eſt, periiſſe ſcripta iſta, quam nunquam compoſita eſſe? Tantus profecto præſtantium librorum numerus interiit, ut prorſus mirum non ſit, peſſimos quosque ſævitiæ temporum ferendæ pares non fuiſſe. Fortaſſe poſt quadringentorum aut quingentorum annorum decurſum dubitabunt aliqui, num noſtro ſæculo cognitum fuerit ridiculum hoc ſtili genus, quod *burlesque* vocari ſolet. Immo, licet vatem agere nolim, prædicere tamen facile auſim, ætatem non latura eſſe vilia ejusmodi ſcripta, qualia ſunt *Ovide en belle humeur; Virgile travêtû en vers burlesques* cet. Conſervabit fortaſſe *Scarronii* cujusdam nomen hiſtoria, ob deformem corporis ſui ſtaturam, ingensque nomen, quod vidua ejus conſecuta eſt. Quod autem ineptiis ejus parcitura ſit temporis violentia, quodve nepotes noſtri benigne excepturi ſint tria iſta notiſſima ſcripta comica, quibus *Balzacius* favorem poſterorum expetere viſus eſt; id ſane ut credam, adduci prorſus non poſſum. *Vid. Entret. de Balzac p. 372.* Inſcribuntur autem ſcripta hæc: *Les Avantures de la Souris; La Requête de Scarron au Cardinal, & la Requête des dictionaires à l'academie, par Menage.* Nec negari tamen poteſt, eadem facile præſtantiſſima eſſe eorum, quæ in hoc genere exſtant. Ariſtoteles hoc ſcripturæ genus inter flores retulit Rhetoricos, *cap. V. Rhet.* Cicero autem in arte Oratoria inſignem ejusmodi ſententiarum copiam ſuppeditavit, quæ pro argutiis cum venditarentur,

Germani nostri, qui nullas se consequi laudes posse credunt, nisi scurrilia frequenter immisceant, quæ infimæ plebi ac fæci hominum risum clamoresque excutiant, eoque moriones & gesticulatores immittunt in scenam, qui quicquid inficetum

nihil tamen minus re vera quam argute dicta erant. Tenerrimus, quo posteros nostros amore prosequor, affectus, spesque certissima, fore ut vel nostro exemplo prudentiores facti, vitia sæculi nostri corrigant, in sententia mea me confirmant. Quis vero neget, inter veteres quoque exstitisse, qui ingenii portentis, acuminibus, vocabulorum lusibus, similibusque ingeniorum malesanorum monstris delectati fuerint, quibusque scurrile scribendi genus (*Burlesque*) cognitum fuerit. *Longinus* profecto & *Quinctilianus* non vanam in eliminando hoc quisquiliarum studio operam posuerunt (unde saltim patet, infecta fuisse hac peste eorum tempora) quæ subinde rursum rediit, magnasque in erudito orbe strages edidit. Sed forsitan olim penitus cessatura est lues hæc contagiosa. Fatendum interim, nunquam tanto plausu apud antiquos exceptum fuisse histrionicum scribendi genus, quanto nostris id temporibus excipi videmus. Persuasus etiam sum, nullum integrum opus eo stilo conscriptum olim esse a quoquam, quum satis haberent scriptores illi, interspersisse subinde libris suis falsas argutias, æquivoca, acumina verborumque lusus; & quod maxime notari velim, nunquam eos existimo religionis suæ mysteria stilo ridiculo involvisse, quod nostro sæculo factum esse constat. De solo hic Theatro loquor: novi enim Lucianum aliosque neutiquam pepercisse suæ ætatis religionibus. I. GALL.

cetum ſpurcumque ac fœdum in buccam venerit, impudentiſſime effutiunt. Ita vero allici ſpectatorum numerum, quæſtumque augeri ac nomen comparari poſſe arbitrantur, non ignari, quantum ſit hominum dementiorum, qui cum decipi cupiant, digniſſimi ſunt qui decipiantur. Sed quid moror hæc theatra, quæ ad fallendos paucos, eosque inficetos & ineptos, excitata ſunt: ipſe orbis univerſus theatrum eſt, in quo hiſtrionum quodammodo partes ſibi ſumunt, qui famam gloriamque & communem mortalium plauſum ſumma animi ſollicitudine ſectantur. De Carolo Patino memorant, quod, cum Baſileæ apud Doctorem Medicum divertens ex ejus forte filio, Medicinæ Candidato, quæſiviſſet, quot partes tradantur Medicinæ, isque e communi ſententia quatuor, *Phyſiologicam*, *Pathologicam*, *Semeioticam* & *Therapevticam* enumeraſſet, addiderit ipſe quintam, quam omnium primam vocabat, *Charlataneriam* nempe, quam ſi quis ſatis non perdidiciſſet, eum Medici nomine prorſus judicabat indignum. Nec inepte Patinus

cen-

censuit; nam ut agyrtas taceam & circulatores, qui in pulpitis & theatris per fora & compita viasque publicas miseræ plebi imponunt, nugasque ac nubem pro Junone vendunt, quotusquisque est hodie Medicorum, qui non *κρατιστοχειρουργήματα* sua ubique jactet, vividos nimirum latices, olea incombusta, hieras hermeticas, panaceiam, mumiam magneticam, aurum potabile, pulveres vipereos gemmatos, besoardicos, theriacales essentias, tincturas, & id genus remedia alia sexcenta, quæ novis nominibus, Arabicis dicam an Abracadabracis, involvunt. Enim vero non in Medicis tan-

Jactet] Vocabulo Græco utitur Orator noster ex tribus aliis composito, quod *excellentissimas manuum operationes* significat. Elegantem in linguis Græca & Latina sonum edunt voces ejusmodi, ex pluribus aliis compactæ; si debito in loco adhibeantur. Gallica quoque lingua quondam id genus vocabula admittebat, hodie vero res aliter se habet. Conf. ea quæ *Costæus* de *Thesauro chrysochryside* ex Comœdia captivorum Plautina dixit, cujus interpretationem Gallicam ille dedit præstantissimam. I. GALL.

Abracadabracis.] Notissimum est, superstitiosos huic voci virtutem magicam tribuisse, ad pellendos morbos facientem, si sequenti ratione schedulæ inscripta amuleti ad instar collo appensa fuerit;

tantum quæsiveris Charlataneriam, quin potius ubique se prodit inter eruditos, qui se Diis proximos esse arbitrantur, si plausum, quem non minus quam vitalem auram studiose captant, fuerint consecuti. Qua de re cum pauca verba ad vos face-

a b r a c a d a b r a
a b r a c a d a b r
a b r a c a d a b
a b r a c a d a
a b r a c a d
a b r a c a
a b r a c
a b r a
a b r
a b
a

I. Gall.

Charlataneriam] Cum fines Charlataneriæ non videantur satis definiti, non abs re erit, si hic discrimen Charlataneriæ, Pædantismi, Galantismi, Machiavellismi litterarii adjiciatur. Charlataneria cum Pædantismo & Machiavellismo conjuncta est, ita ut omnis Charlataneria sapiat speciem Pædantismi, & Machiavellismi, licet non omnis Pædantismus & Machiavellismus speciem Charlataneriæ. Charlataneriæ proprium est: Mundus vult decipi; in cujus studio *judicium* magis corruptum est, quam *voluntas*. Pædantismus autem, qui vetustati addictus est, & in rebus nullius usus versatur, prodit eosdem cum intellectus, tum voluntatis morbos. vid. Ferratii Orig. linguæ Italic. p. 226. Clericum Parrhas. Tom. I. pag. 250. Huberum Or. de pædantismo. CHAR.

Consecuti] Ita Horatius de se ipso satis gloriose cecinit:

Me doctarum hederæ præmia frontium
DIs miscent superis - - -

facere constituerim, Auditores, oro vos quæsoque, ut animis benevolentissimis linguisque faveatis.

Quemadmodum circulatores sua plerumque privilegia & diplomata jactare solent, titulosque adsciscunt miros & portentosos, ita in Orbe erudito universo non pauci deprehenduntur, qui novis honorum titulis decus præcipuum ac famam quærunt. Nota sunt in Hispania Archi-Cosmographorum, Archi-Historiographorum, Archi-Mathematicorum nomina, quibus si qui fuerint a Rege decorati, ii demum in studiis illis, in Historia, Mathesi aliisque, principatum gerere existimantur. Quis Italorum nescit Academias, quæ raris ac ridendis nominibus celebrari se gestiunt, quales sunt Argonautæ, Seraphici, elevati, inflammati, Olympici, Parthenici, Inthronati, tum & obscuri, immaturi, infœcundi, obstinati, offuscati, otiosi, somnolenti, inhabiles, phantastici. Quin ipsa etiam no-

& paullo post:

Quodsi me lyricis vatibus inseras,
Sublimi feriam sidera vertice.

Lib. I Od. I. I. GALL.

Inhabiles, phantastici &c.] De his ac similibus per-

nomina ex Italis aliqui mutare consueverunt,

lepidis Italorum Societatibus confer Morhofium L. 1. c. 14. Polyh. Struvium Introd. C. X. & in Supplem. p. 153. Reimannum P. 1. Hist. Lit. L. 1. p. 107. seq. Eadem scilicet sunt horum Collegiorum in rem Literariam merita, quæ fuerunt olim sociorum Cæsianorum, Carpophororum, Phonascorum, Disquirentium etiam, Scrutantium, Pythagoræorum & reliquorum, de quibus omnibus vere dicas illud Fabulatoris:

Mons parturibat - -
Eratque in terris maxima exspectatio.
At ille murem peperit. Hoc dictum est Tibi,
Qui, magna cum minaris, extricas nihil.

Phædrus L. IV 22. Optarem interim, ut licuisset Christ. Junckero Commentarium absolvere, quem nos de societatibus his Literariis exspectare jussit. I. HALL.

Paucæ dantur in Italia Civitates, in qua non societas quædam ridiculo prorsus, immo parum honorifico nomine insignis, inveniatur. In Germania quoque hujus generis aliqua exstat; in Anglia autem nihil simile novi. Suppono enim, academias non esse illas societates, quas Spectator *Coteries* vocat. *Tom. I. p. 52. p. 86. 152. 194. 371. cet.* Nec in Gallia quicquam horum mihi innotuit, ubi Academia quæ *la Françoise* audit, adeo modesta fuit, ut constanter rejecerit tributa sibi nomina *Academie des beaux esprits*, *Academie d' Eloquence*, *Academie eminente:* Quare historicus ejus observat: *qu'au choix du Nom qu'elle a pris, Nom qui n'a rien de superbe ni d'etrange, elle a temoignée peutêtre moins de galanterie; mais peutêtre aussi plus de jugement & plus de solidité que les Academies de delà des Monts, qui se sont piquées d'en prendre ou de misterieux ou de bizarres, tels qu'on les prendroit en un Carousel ou en une Masquerade, comme si ces exercices de l' Esprit etoient plûtôt des debauches & des Jeux que des Occupations serieuses.* vid *Hist. de l'Acad. Fr. T. II.* Ut autem ostendam, quam ridicula fuerint nomina hæc, duo exem-

runt, tempore imprimis Pauli II Ponti- Naudé
ficis, quo Majoragius aliique, exemplo Mascurat
Pomponii Læti, abjectis nominibus, quæ p. 79. 83.
seq.

nova

pla suffecerint. Primum nobis *Academia degli Intronati* Sienæ instituta suppeditabit. *Intronati* idem sonat ac stupidum vel hebetis ingenii esse, & in origine sua spectatum hominem indicat, qui fulmine tactus est mentisque usum amisit. Secundum autem *Academia della Crusca* suggerit Florentiæ orta, quæ Dictionario Linguæ Italicæ edito inclaruit, & exemplum eo ipso Academiæ Gallicæ præivit in Vocabulario suo magno adornando. *Vid. Monconys premier Voyage d' Italie, Naudé dialogue de Mascurat, Pelisson Histoire de l' Academie Franc. Crusca* sermone Italico *furfur* denotat, sive omne illud quod ex farina probe cribrata residuum est. Num, quæso, cura Academiæ hujus indefessa, qua linguæ suæ puritatem restituebant, convenientiori vocabulo exprimi potuisset? I. GALL.

Nomina mutare consueverunt] Plerique, ut eruditum nescio quid sonarent & eruditionis eorum, qui ea gerebant, opinionem quandam in animis legentium excitarent. Fuerunt, quibus non nisi Græca nomina ad palatum essent; inter quos mihi semper ridiculus maxime visus est Medicus ille, qui pro nomine Gallico *Sans Malice*, Akakian vocari se voluit. Alii levi immutatione nomini suo gratiorem dare sonum conati sunt, ut qui pro Petro Pierii, pro Perezio Petreji, pro Voutio Vulteji & similia nomina adscivere. De Balsacio Gallo refert Sorellus in libello *de la Connoiss. des bons livr.* c. 2. p. 28. eum, spreto Guezii, quod a parentibus acceperat, nomine, a prædio, quod possidebat, cognomen mutuasse, majore in pretio scripta sua penes lectores fore existimantem, si ex nobilissima familia Balzaciorum *d' Entragues* prognatus crederetur.

Menagius tamen *Antibaillet p. 3. seq.* has accusationes Balzacio intentatas ceu calumnias refellit. I. GALL.

nova ipsis videbantur, vetera illa Romana

Vide de nominum mutatione præter alios notiores, Anonymum in Rabi *Bibl. Librorum novorum Belgica an. 1694. mense Majo & Junio pag. 528. seq.* KEND.

Eo usque processit perversa hominum phantasia, ut pretium rei cujusvis pro grato ingratove nominis ejus sono metiretur. Sola nomina sæpius vel felices vel infelices reddiderunt multos. Facile esset infinita hanc in rem proferre exempla, cum recentiora tum antiquiora. Observasse jam sufficiat, morbum hunc omnibus sæculis, vitæ generibus populisque communem esse, siquidem Reges, Principes, Imperatores, Papas, Hebræos, Græcos, Romanos eodem infectos videmus. En singulare prorsus exemplum, unde intelligere simul licet, quantum commodi gratioris soni nomen adferre queat, quod ex scripto *des Accordii* mutuaturus sum, licet forte Lectores mei tanti autoris testimonium in re tantilla vix exspectaverint. *L' allusion*, inquit, *du mot* Regillianus *lui servit tant que sans autre occasion il fût elû Empereur, l'un de ceux qui est nommé entre les trente Tyrans: En la vie duquel Trebellius Pollio dit, qu'apres la mort de* Ingenuus *les Soldats étans à table & devisans, à qui il falloit donner l' Empire, un nommé Valerianus commenca de dire: d' ou vient ce mot* Regillianus? *A* Rego, *repondit un Soldat. Puis un certain, qui avoit autrefois étudié en Grammaire, éplûcha ainsi,* Rex, Regis, Regi, Regillianus. *Tellement qu'un autre suivit & dit:* Ergo nos regere potest & rex esse. *Surquoi tous les Soldats, par une acclamation militaire l'eleurent Empereur. Desorte que l' on voit par là, que ce n'est pas sans raison que Platon en son Cratyle dit, qu'on se doit etudier de donner aux Personnes de beaux noms. &c. vid. Bigarrures des allusions Chap. XL.* I. GALL.

Ita multa e contra Heroum Græcorum nomina ignota nobis mansisse, sunt qui arbitrantur, quod illorum in carmine Græco rationem non commode habere posset Homerus. Nec hoc loco prætermittendum

mana revocabant. Sed ut ad titulos redeamus, non ſunt tacendi hic duumviri, Julius Cæſar Scaliger & Gaſparus Scioppius. Ille enim e Principum Veronen-

quod de *Gilb. Burneto*, Epiſc. celebratiſſimo, narratur. Scripſerat is ſub auſpiciis Regni Wilhelmi III libellum, quo ejus in Angliam jura defendit, inter alia id quoque, quamvis haud acriter, urgens, quod bello ſibi obnoxiam reddiderit. De hoc cum in Parliamento quæſtio agitaretur, & quidam alludendo ad nomen *Burnet*, primum vel muſſitando dicerent: *Burnet*; *burn it*; mox una voce omnes *burn it*, *burn it* clamabant, quo factum, ut publice liber igne cremaretur. VAND.

Vetera illa Romana] Huc pertinent membra Societatis Abbreviatorum Romanæ. Ex. gr. Philippus Geminianus, de quo Jovius in *Elog. n. 40. p. 96.* adſumſit nomen Callimachi; Jacobus Pontanus Joviani; Jacobus Sannazarius Actii Sinceri. Vide plura apud Platin. *Vit. Pont. Rom. Vita Paulli II. p. 331.* Ariſium *Cremona litter. T. I. p. 312*, Struvium *Act. Liter. Faſcic. IV. p. 1.* Ferrarium *Opp. a Cl. Fabricio ed. p. 110. 11. &* Stempelium *de Societ. Abbrev. p. 4.* CHAR.

Jul. Cæſ. Scaliger] Is variis locis multa de ſe prædicat, e. g. Epiſtola quadam ad Augerium Ferrerium pag. 256. edit. 1600. 8. ſpeciatim de familiæ ſuæ ſplendore eadem Epiſtola p. 257. item Oratione in luctu Audecti Cæſaris filii, p. 323. CHAR.

Multa Scaligero objecta fuerunt: dicacitas, iracundia & imprimis immodicæ laudes, quibus ſe ipſum extulit. Nihilo minus tamen inventi ſunt viri magni, qui elogiorum horum elogia fecerunt. *Vid. Entret. de Balzac p. 91. ſeq.* Tam cupidus nimirum gloriæ, & inclareſcendi avidus quaſi fuit, ut ne a mendaciis quidam, quo ambitioni ſuæ ſatisfaceret, abſtineret vid. not. ſeq. I. GALL.

nensium de Scala sanguine se ortum, responsis prudentum in Academiis pluribus ambitiose corrogatis, docebat, Criticum-

Ambitiose corrogatis docebat] Tam perverso quidem inclarescendi pruritu, ut Scioppius adversarius, in hoc ejus de Vita Parentis & gente Scaligera scripto, vix octo phyliras exsuperante, ultra 499. imposturas detexerit Conf. *Naudæi Mascurat p.m. 24.* Intelligunt quippe hi boni Viri, quam pulchrum sit digito monstrari & dicier hic est:

Vir mactus omni laude, seculi decus,
Princeps senator literariæ rei,
Cui Phœbus ipse assurgit, & fasces suos
Submittit omnis Eruditorum chorus.

THEM.

Valde dissentiunt eruditi in Genealogia Scaligeri tradenda inque stemmate ejus a Principibus Veronensibus derivando. Et quod maxime mirandum, quivis eorum sententiam suam pro opinione ubique hodie recepta venditat. *Tous ceux*, inquit *Teissier*, *qui ont parle sans passion de la Genealogie de Scaliger, ont tombé d'accord, qu'il etoit descendu de l'illustre Famille des Scaligers, Princes de Verone.* En contradictoriam in terminis: *Jules Cesar Scaliger*, Baelius inquit in Dict. art. Verone, *se disoit issu de cette maison - - - Peu de gens croïent aujourdhui, qu'il fut bien fondé.* Eadem fere ac Baelius ratione, ea de re loquitur Arnaldus: *Scioppius*, inquit, *fut passer pour une fable sa prétendue naissance des Princes de Verone; en quoi les personnes les plus judicieuses conviennent maintenant qu'il avoit raison.* vid. moral. pratiq. T.III. p.25. Tandem omittendum non est, quod *La Motte le Vayer* de 499. imposturis scripsit, quorum in animadversione præcedenti mentio facta est, nimirum, *qu'une Accusation si etendue & si pleine d'animosité se detruit elle même.* vid. *Teissier* p. 150. I. GALL.

ticumque ſe, Poetam, Medicum & Philoſophum venditabat: hic vero, nobili pariter proſapia juratis teſtibus aſſerta, hoc vulgo elogio conſpiciebatur: *C. Scioppius, Patricius Romanus, Eques S. Petri, Conſiliarius Imperatoris, Regis Hiſpaniarum & Archiducis Auſtriæ, Comes Palatinus & Comes de Claravalle.* Prætermitto exempla eorum, qui ut multo inferiores Scaligero & Scioppio fuerunt doctrina, ita id unice ſpectarunt, ut longam oſtentarent titulorum ſeriem, quod id plurimum valere exiſtimarent ad conciliandam eruditionis opinionem. Et ſæpe utique miratus ſum patrum noſtrorum ambitionem, quippe qui Illuſtrium, Excellentiſſimorum, Clariſſimorum, Spectabilium compellationes, olim Principibus tantum Regibusque ac Senatoribus Romanis conceſſas, in Scholam tranſtulerunt. Videas hodie, ut loquitur Vir elegantis ingenii, multos vocari velle *Clariſſimos*, qui extra mœnia Civitatis prorſus ſunt incogniti; *Magnificos*, quos urget res anguſta domi; *Conſultiſſimos*, quibus parum aut nihil conſilii; *Excellentiſſi-*

Mabillon. de Re Diplom. L.II Spanhem. de uſu Num. p. 605. Lilienthal de Mach. Litter. p. 152.

tissimos, quos vel tyro antecelleret scientia. Enimvero cum olim Carolus Magnus, Romanorum Imperator, in inscriptione Libri, quem de *Imaginibus* contra Græcos scripsisse traditur, *Viri Excellentissimi & Spectabilis* elogio mactetur; ecquis est hodie inter Doctores umbraticos,

Excellentissimos] Ita olim Francorum Reges compellati sunt. Exstat enim in Codice Carolino Epistola XLII. *Dominis nobilissimis atque excellentissimis filiis Carolo & Carolomanno Regibus Francorum* a Paulo Papa inscripta, teste Mabillonio de Re dipl. L. II. c. 6. §. 7. Idemque testatur c. 1. l. 4. §. 12. eo titulo jam antea Reges Longobardorum fuisse salutatos. Ita enim Rotharis Rex, qui primus leges scriptas promulgavit, in edicto Papiæ An. DCXLIII. publicato: *Ego in Dei nomine Rotharis Rex*, *Vir excellentissimus*. CHAR.

Dicet fortasse aliquis, simplicitatem hanc utique laude dignam fuisse temporibus *Joannis de Vert* in Gallia; verum sine ratione. Inveniuntur enim ejus rei exempla & eo quo vivimus, sæculo. Ne tamen modestiam superstitum hic lædamus, sufficit adduxisse exemplum Regis Galliæ, qui 700 annis post supra memoratos & in proxima adnotatione memorandos vixit, Francisci I. nimirum, qui quum magnificis ampullatisque titulis integras implere potuisset paginas, primarium se Regni sui nobilem (*le premier Gentil homme de son Royaume*) dicere satis habuit. I. GALL.

Spectabilis] Prostat opus opera *Eli Phili.* seu Eliæ Philyræ h. e. Io. Tilii editum in Gallia 1549. hoc titulo: *Opus Inlustrissimi, & Excellentissimi, seu Spectabilis Viri, Caroli Magni, nutu Dei, Regis Francorum &c. contra Synodum, quæ in partibus Græciæ pro adorandis imaginibus stolide sive arroganter gesta est.* M.

cos, cui idem (quandoquidem uſus eſt vocabulorum tyrannus) jure optimo maximo non competat: ut inſanire propemodum videantur hoc tempore, qui apud nos, ut Bullialdus quondam inter Polonos, Excellentiæ compellationem non

Bullialdus] *Monſ. Boullaud Math. etant en Pologne, comme on le traitoit ſouvent d' Excellence, vint à s'en facher, diſant qu'il ne meritoit pas ce nom là. Quelqu' un alors luy repliqua, qu'il ne devoit pas s'en facher, qu' en Pologne on le donnoit à tout le monde.* v. Colom. Mel. Hiſt. pag. 13. M.

Excellentiæ] Pulcre de hoc titulo luſit Profeſſor quidam ad alterum his verſiculis:

Excellentia Claritasque veſtra!
Quod deridicule mihi tibique
Dant nomen titulotenus Studentes,
Inſtar iridis æſtimare par eſt;
Formoſiſſimus arcus ille picta
Gemmat luce coloribusque pulcris,
At mendax ſine rebus eſt imago.

quos e Seldeno *de titulis honorum* refert Tenzelius Colloqu. Menſtr. An. 1697. p 761. In Roſini Lentilii Miſcellaneis Medico-Practicis p. 608. ſeq. habetur Theodori Caroli D. & Phyſici Leomontani in Ducatu Würtenbergico ad Parochum quendam Medicaſtrum Epiſtola, in qua hic *Urinoſæ Claritatis* nomine aliquoties compellatur. SCRIB.

Excellentiæ compellationem non admiſerit.] T. C. literatorum noſtra ætate non poſtremus, Excellentiæ titulum majorem in modum affectare, ab omnibus qui ipſum compellarunt, narratur. Audiamus Severini a Clamoribus (h. e. Erneſti Martini Plarrii) verba ex Epiſtola *de vita, ſtudiis & moribus* T. C. Amſt, 1706. im-

non admiserit. Quin & eo processit sub ipsis instauratæ eruditionis initiis honorum cupiditas, seu titulomania, ut non deessent, qui Bartolum JCtum, velut alterum cultioris Orbis caput, invictissimum

pressam p. 4: *Risum tene, quæso, si tibi dixero, hunc ab extraneis sese adeuntibus excellentis Viri titulum, tanquam summo jure sibi debitum, poscere, quum sterquilinio quam homini sit similior? Mihi sane, quum consueto apud nos Domini nomine illum salutassem, regessit protinus: Comitem nescio quem se accessisse, qui variis de rebus secum fecerit sermonem, dixeritque inter alia:* Crede mihi, Vir Excellentissime (*Eur. Excellentz kan mir glauben* &c.) *ut moneret, hac neque alia ratione ferre se exterorum adloquium.* SAL.

Titulomania] Nihil enim multos Semi-Eruditorum magis titillat, quam si per titulos novi quasi homines fiunt, & futilia ipsorum Schediasmata perpetuum profundæ eruditionis Echo resonant. Sic bene ille in pago Ludi-Moderator, cum nemo alius dignis titulis eum ornare vellet, de se ipso prædicare noverat: *Ego sum Rector, Con-Rector, Cantor, & omnia tresque, & sic re vera, Omnia in omnibus.* Cum quo (ut Charletanos Politicos aliosque nugivendulos taceamus) conferri meretur scholæ cujusdam oppidanæ Rector, iconem suam sequenti titulo ornans, nescio, an onerans: *A. P. Cæsarea & Imperiali autoritate, Artium Liberal. Doctor & Poeta Laureatus, Societatis Germanicæ Archivarius, Lycei N. Director supremus, Scholarum Germanicarum Inspector, Collegarum Gymnasii Senior, & puerorum chori currentis Ephorus &c. &c.* I. HALL.

Invictissimum] Adeant, quibus talia legisse volupe est, Fichardum in vitis JCtorum, & risum creberrime movebunt inepta præconia, quibus primos Juris inter-

mum vocarent. Taceo Scholasticorum elo-

pretes ornatos deprehendent. Sic Azo *Fons legum*, *Vas electionis*, *Numen Jure-Consultorum & Tuba veritatis*; Joh. Andreæ, *Archi-Doctor immortalitate dignus*, *Tuba Juris Canonici*,

Rabbi Doctorum, Lux, Censor, normaque morum;

Baldus *Juris utriusque Monarcha divinus*, *qui omnia scivit*, alii aliter, sed æque stolide, sæpius blaspheme, cognominati fuerunt. Non minus bilem movent Fortunatus, quem *Scholasticissimum*, Ryckelius, quem *Doctorem Ecstaticum*, Halesius, quem *Irrefragabilem*, & Alanus ille, qui tria, qui septem, qui scibile noverat omne, quem *Universalem* appellarunt. Conf. Beyeri Spec. III. Notit. Aut. jurid. p. 38. & de Scholasticis Baillet T. I. c. 13. quod integrum de titulorum præjudiciis tractat. THEM.

Idem Elogium Alphonso Tostato Episcopo Avilensi datum etiam est:

Hic stupor mundi, qui scibile discutit omne.

I. GALL.

Taceo] Nec minus tamen huc pertinent, qui cum forte unum alterumve ediderint opusculum, *Principis eruditorum* nomen vel ambitiosius affectant, vel acclamari sibi impune patiuntur. Quibus tamen metuendum, ne idem eveniat, quod Tibicini illi, cui *Principis* nomen erat, apud Phædrum Lib. V. Fab. 7, qui, cum Chorum ipso intrante verba occinere audivisset:

Lætare, incolumis Roma, salvo Principe,

sibi eum honorem deferri stulte arbitrabatur. Posset & hoc loco eorum tangi ambitio, qui titulos inanes nullo alio lucro redimunt, quam ut alios se doctiores prudentioresque longis parasangis antecedant: sed ad hos spectant verba, quibus Jupiter apud eundem Lib. IV. Fab. 35. hircos indignantes, quod capellæ barbam impetrassent, solatur:

Sinite illas gloria vana frui:
Et usurpare vestri ornatum muneris,
Pares dum non sint vestræ fortitudinis. SER.

Baillet Jug. T. I p. 205.

elogia Doctoris Angelici, Seraphici, subtilis, illuminati, mirabilis, universalis, fundatissimi, resolutissimi, quæ totidem Scholæ Doctoribus κατ' ἐξοχὴν fuere concessa. Illud vero perridiculum, quod de M. Joanne Segero, *Poeta Laureato & Ludi oppidani Wittebergensis Rectore, a viris fide dignis relatum accepi. Curaverat is in tabula ænea depingi Christum crucifixum, quem Segerus ille sub cruce stans Laconice compellabat verbis ex ore ipsi-

us

Scholæ Doctoribus] De horum titulis multa deprehenduntur apud Tribechovium *de Doctoribus Schol. L. IV.* Mollerum *Homonymoscopia Sect. III. Cap. V. p. 878.* & Baillet *Jug. des Sav. T. 1.* CHAR.

De M. Joh. Segero] Mihi eadem fabula relata est de *M. Joh. Peiskero*, Poeta itidem coronato, & Scholæ Witteberg Rectore, & quidem ab illo, qui semetipsum imaginem hanc possidere prætendebat. Verum quicquid sit

- - - mutato nomine de Te
Fabula narratur.

I. HALL.

* Is natus Gryphiswaldiæ 1582. a Reimaro Seltrecht JCto & Com. Pal. ob facultatem scribendorum versuum Laurea donatus est, deinde Vitembergæ Con-Rector, paulo post Phil. Magister ac demum Rector factus scholæ oppidanæ, scripsit Lexicon Quadrilingue, Orationes & Poemata, & in ipsa schola, dum officio suo fungitur, forti apoplexia correptus, altero post die decessit 1637. die 14. Mart. Conf. *Buchneri Dissert. Acad.* CCCXIV. p. 387. M.

us emiſſis: *Domine Jeſu, amas me?* Ad quæ Salvator cum ampliſſima honoris præfatione de cruce reſpondebat: *Clariſſime, pereximie, nec non doctiſſime, Domine Mag. Segere, Poeta Laureate Cæſaree, & Scholæ Vitebergenſis Rector digniſſime, ego amo te.*

Neque vero inficiandum, multum omnino ad fallendos imperitos & indoctos referre, quo quid titulo quave appellatione veniat, quod illi non ignorant, qui vel libellos emittunt in publicum, quibus opus eſt ſuſpenſa hedera, vel ad lectio-

Ego amo Te.]

Quis neget, huic ſocium quem posſis jungere, dignum,

imo terque quaterq; dignum eſſe Rabulam, amici album ſequenti Inſcriptione(& properante quidem calamo)locupletantem: *In ſingularem Domini Poſſeſſoris honorem propria manu ſua hæc addere non gravatus eſt ejusdem Patronus & Fautor benevolentisſimus: Tit. plen. Dnus P. N. J. U. Licentiandus & Practicus per integrum triennium longe meritisſimus, Advocatus juratus, Patronus cauſarum ordinarius, & omnium tam Actorum, quam reſpective Reorum defenſor promtisſimus, acerrimusque, p. t. quatuor proxime adjacentium prædiorum conſtitutus magiſtratus ſupremus & judiciorum ibidem adminiſtrator primarius. Dextra penniaque feſtinante, ob bina fatalia hoc ipſo die obſervanda. N--- A. poſt genitum humani generis gaudium MDCXCI. die 3. Quintilis. &c.* THEM.

lectiones aut declamationes publicas populum invitant. Nam ut a declamatoribus faciam initium, omne tulisse punctum sibi persuadent, qui materiam selegerint raram auribusque dignam. Quo pertinet illud, quod de Alano de Insulis refertur, qui cum se de Trinitatis mysterio publice verba facturum divulgasset, incredibilem hominum multitudinem concitaverat, quorum curiositatem castigaturus, ascendit quidem in suggestum, verum cum pauca verba protulisset, *sufficiat vobis*, dixit, *vidisse Alanum*, ac protinus iterum descendens omnium exspectationem fefellit. Atque hinc excogitatum apud nos Pansophorum vocabulum videtur ab his

Sartor. Cistertio Bis tert. tit. 20. p. 559.

Pansophorum] De his graviter queritur Cl. Lilienthal in Machiavellismo Litter. p. 96. his plane verbis: *Inter ineptos gloriæ, per promissa multa, caupones numerantur, qui in Academiis Collegia Pansophica more pessimo indicunt. Hanc Pansophiam profiteri, & sub splendido ejusmodi titulo juventutem decipere numisque defraudare, plurimis admodum solemne est: sed solemnis simul est insania. Quantus enim, quæso, furor, ipsius Dei, qui solus scit omnia, invadere jura? Quanta stultitia, docere aliquid velle, quod in rerum natura non datur? quam misera etiam ista est Pansophia, quæ ultra sex ad summum disciplinarum circulum non extenditur? Profecto, aut me omnia fallunt, aut nimis stu-*

his, qui ut quæstum faciant, omnes Philosophiæ aditus, omnes recessus se reclusuros jactitant, cum vix tamen emarcidam

pida oportet fuisse ingenia Philosophorum antiquorum & recentiorum, qui ferme omnem ætatem sapientiæ dederunt, quam nostris juvenibus a Pansophis illis datum est emetiri unius anni tempore. Publica coerceri lege hominum ille furor, *ex judicio Morhofii Polyh. T. I. L. 1. C. 1. §. 24.* deberet; siquidem his Magistris potentissima ad ignorantiam via sternitur, omnis solida doctrina evertitur, in cathedras, in forum cruda studia propelluntur, pro Philosophis jejuni & strigosi terminorum nomenclatores, pro Mercuriis stipites & trunci ubique in seculi nostri infamiam triumphant. M.

Omnes aditus se reclusuros jactitant] Memorandi hic etiam, qui eruditos ad velitationes literarias de quovis argumento invitant. Quo in genere jactantiæ nescio an quisquam superarit Franciscum a S. Augustino Macedum, virum equidem omnibus ingenii dotibus ad miraculum instructum, maximum tamen simul, si quis alius, Thrasonem literarium. Is Romæ anno 1658 per triduum, & paulo post Venetiis per integros octo dies ad solvendas, quæ sibi a quocunque eruditorum ex omni scientiarum ambitu proponi possent, difficultates, se obtulit; sicuti testatur Gregorius Leti *Italiæ imperantis L. 3. c. 3.* In mentem venit hic Lullistarum & Kuhlmanni inprimis, qui quemlibet de quavis re vel extemporalia carmina fundere, vel copiose, ornate, promte, ad stuporem usque disserere; imo stupidos etiam & omnium rerum ignaros unico scripto suo docturum spopondit, libros doctos, novos, utiles, omni rerum scientia plenos levissima opera edere. Vid. ejus *Prodromus Quinquennii mirabilis.* CHRIS.

Memorari hic quoque poterat Petrus de Montmaur, de quo supra, ex ipsius quidem Biographi ejus nuperrimi de Sallengre consilio, cujus verba huc transcri-

dam quandam ac elumbem Philoſophiæ par-

bemus. Ita vero ille: *Je ne ſaurois paſſer ſous ſilence un trait propre à faire connoitre ſa* forſenterie, *s'il faut ainſi dire. On ſait que les Profeſſeurs ſont tenus de faire des leçons publiques. Montmaur avoit negligé pendant long-tems ſon devoir à cet égard, mais à la fin craignant qu'on lui ôtât ſa Chaire, il fit afficher qu'il expliqueroit publiquement HESYCHIUS Grammairien Grec. Il promettoit dans cet affiche des choſes magnifiques en termes extrêmement pompeux, qu'on nommeroit en Latin* ſes-quipedalia verba, bullatæ nugæ. *La voici toute entiere. Si on fait une ſecond edition des ſavantes Diſſertations que M. MENCKE vient de publier ſur la Charlatanerie des gens de Lettres*, de Charlataneria eruditorum, *on pourra fort bien y faire entrer noſtre Montmaur.*

Cum Deo *PETRUS de MONTMAUR*, Græcarum Literarum Regius Profeſſor, Heſychii recondita eruditione refertas Gloſſas viſendas, fruendas proponet, lectiſſimis parenchireſibus earundem præſtantiam patefaciet; Autorem eximium non fuiſſe alienum a Chriſtianis pietatis noſtræ ſacris, præfationis epicheremate demonſtrabit; arduis vocibus explanationem aſſeret, vetuſtis novitatem, novis auctoritatem, obſoletis nitorem, obſcuris lucem, faſtiditis gratiam, dubiis fidem, in omnibus vero Deum quæret & in Deo omnia, quo digna (ipſo faciente) proferentur, ne quid piis cogitationibus, his præſertim ſacris ſtatis ceremoniis & eſuralibus feriis, pereat. Τὰ καλὰ ἔξω. Die Martis hora 7. antemeridiana, in Auditorio Franciæ novo.

Remarquez qu'il deſtine pour ſes leçons une heure ou presque tout le monde dort, ſavoir à ſept heure du matin. Auſſi n'avoit il presque pas d'Auditeurs, & on l'appelloit par deriſion la Voix de celui qui crie au deſert. *V. Hiſt. de Pierre de Montmaur Preface pag. 71. ſq.* VAND.

partem ſatis abſolvant & exhauriant. Plura dicturus eram de iis, qui ſpecioſis nominibus Auditores ad ſcholas ſuas pertrahunt & allectant, niſi verendum mihi eſſet,

Pertrahunt & allectant] Quales ſunt qui ſe viam monſtraturos ad obeundum Conſiliarii intimi munus, vel arcana ſtatuum intima reſeraturum, vel artem diteſcendi gratis docturos ſpondent, non minus interim ad Grammaticos Logicosque curſus parati, ut ſimiles videri poſſint illi, qui in celebri Academia publice valvis hanc ſchedulam affixerat: *Quisquis opus habeat Ephoro morum & doctrinæ, vel Secretario, vel Præceptore, vel Famulo, vel Servulo, mea utitor opera.* VAND.

Ecquis Dominum emere cupit? Sic Diogenes in foro publico clamabat, ubi venum expoſitus erat a Piratis, qui eum ceperant inque ſervitutem ſuam redegerant. Quumque adſtantium quisquam, *Quam artem doctus eſſet,* interrogaret, ſtatim reſpondit: *Hominibus imperare novi.* *Roſeli,* celebris ille *Roſeli*, qui itineribus ſuis per univerſum inclaruit orbem, cujus & vita in Hollandia typis vulgata eſt, *Roſeli* ille inquam, qui adhuc (A. 1716.) in vivis eſt, Hagæ Comitum celebratiſſimam incolens Tabernam *Caffeariam;* verbo, omnium circumforaneorum ſui generis facile princeps, majus quid fecit illo, quod in obſervatione præcedenti relatum eſt. Offerebat quippe prolixas ſatis literas petitorias magiſtratui Ultrajectino, rogabatque, ut vel Profeſſor Linguarum Orientalium & Occidentalium, vivarum & mortuarum, Mathematum, Philoſophiæ, Hiſtoriarum, immo ipſius etiam Theologiæ, ſi placeret, conſtitueretur; vel ut ſaltem præparatio venditioque libera potionis, quam *Caffe* vocant, ſibi permitteretur. Quo obtinebat, ut ultimæ petitioni annueret Magiſtratus. I. GALL.

Multum vero imprimis ad faſcinandos Auditores memoria valet, prompta ac præſens, ſive eam naturæ bene-

ſet, ne aliqui minus æquo animo laturi ſint, artes ſuas fraudesque tam manifeſte prodi.

Venio

ficio acceperis, ſive arte aliqua, quam multi jactant, comparaveris. Memini, cum in Fr. Academia ſtudiis operam navarem, Profeſſorem quendam extra ordinem ſæpiſſime in ſuis lectionibus hiſtoricis ad variarum gentium Commentarios, Gallorum imprimis, provocaſſe atq; integras paginas prompte recitaſſe, quod dum faceret, ipſum librum Auditoribus cum ſtricto gladio porrigebat, continuo, *confodite me*, inquiens, *ſi vel verbulo erraverim.* Idem nunquam niſi gratis prælegebat, & ſi quis pretium offerret, eum torvo vultu intuens acriter increpabat, quod ſuam doctrinam ære penſari poſſe crederet. VAND.

Annotationis hujus Autor Profeſſorem hunc non indicavit; verum oculatum ſe hujus hiſtoriæ teſtem fuiſſe adſeverat. Neſcio an non Juſtus Lipſius hic fortaſſe intelligendus ſit: invenio enim in elogio ejus (*Teisſier T. II. Add. p. 389. Ed. Ultraj. 1696*) hiſtoriam quandam huic valde ſimilem. Non alia certe differentia occurrit, quam quod ibidem de ſolis Taciti annalibus, hic autem in adnotatione de omnium regionum & Galliæ præſertim hiſtoricis ſermo fit. Memoriæ quippe infixerat Lipſius Annales Taciti; ſpondebatque, ſe ad verbum recitare poſſe omnia loca operis hujus deſiderata, conſentiens quoque, ut ſtricto pugione adſiſteret ſibi aliquis, eumque corpori ſuo immitteret, ſi vel verbulo ab autore ſuo diſceſſurus eſſet. I. GALL.

Tam manifeſte prodi.] Mundus ſcilicet opinionibus regitur, & decipi vult. Vix Cajus Mſcta ſua ex centum libris corraſa & aliquot menſuræ pondo excedentia Auditoribus balbutiente lingua prælegere novit, qui nihilominus eosdem thraſonicis Programmatibus allicere conatur. Atque, ſi hæ forſan piæ fraudes ſucceſ-

Venio ad librorum titulos, in quibus nihil

ſu careant, emiſſarios ſubornat & coryphæos, qui corrupta vina commendent aliis & tantum non pro Falerno obtrudant. Alius ex reliquorum contemptu ſibi gloriam parare audet. Mevius nova inventa crepat, & methodos recens a ſe excogitatas ubique extollit. Verum quis omnes tot Circulatorum machinationes recenſeat? I. HALL.

Citius ille:

Myrmecum populos numeret, Lybiæque cicadas.

Redit hac occaſione in memoriam ille ſeptem Artium Magiſter, qui uno impetu XXI. Collegia quotidie habenda ex valvulis intimarat, a Conticinio lecturus usque ad mediæ noctis inclinationem. Idem tres reliquas horas aptiſſimo conſilio diſtribuens, unam prandio, alteram cœnæ, tertiam denique, partim ſomno, partim reliquis negotiis (præparationi imprimis ad tot Collegia) aſſignaverat. Quid vero, ſi hoc non eſt plurimum vitæ tempus Auditorum commodo conſecrare velle? Sic excuſandus eſt vir diligentiſſimus, ſit aut cum Cantero horas ad clepſydram diviſerit, aut cum ſeniore Voſſio ipſum etiam Schraderum non ultra alterum horæ quadrantem confabulari ſecum paſſus fuerit. Q. MARC.

Ad librorum titulos] Cicero orationes contra Antonium appellavit inepte *Philippicas*, ut eo nomine Demoſtheneas imitaretur, quas ille in Philippum, Macedoniæ regem habuerat, vid. Appianus IV. Civil. f. 306. Coloniæ anno MDII. editum Lexicon Werdeni ſub titulo: *Gemma gemmarum:* quis vero exiſtimaret, titulum hunc indicare lexicon? vide du Cangium præf. gloſſ. med. Latin. n. 51. p. 41. Prodiit quoque Martini Cruſii *corona anni*, quæ expoſitiones evangeliorum & epiſtolarum e concionibus Theol. Tubingenſium Græco idiomate conſignatas complectitur. vid. Gœtzii Principem Græce doctum p. 40. Huc illi quoque pertinent, qui

nihil magis quam fidem desideres: nam cum magnifice plerique instructi sint & nihil non promittant insolitum ac magnum, sæpissime deludunt corvos hiantes. Jucunda sunt admodum, quæ de Græcis C. Plinius Secundus refert, ubi *Inscriptionis*, inquit, *apud Græcos mira felicitas: κηρίον inscripsere, quod volebant intelligi favum: alii κέρας ἀμαλθείας, quod Copiæ cornu, ut vel Lactis gallinacei sperare possis in volumine haustum. Jam Musæ,*

Nat. Hist. L. I. p. 8. seq.

nomina veterum autorum libris suis attribuunt, e. g. Petri Berthault Florus Francicus Paris 1630. Sylvii Florus Anglicus Lugd. Bat. 1651. Joachimi Pastorii Florus Polonicus Ged. 1670. Jo. Nadangi Florus Hungaricus Amst. 1663. Viti Beringii Florus Danicus. Gellii Noctes Atticæ titulum præbuerunt aliis libris, Noctibus Theologicis, Christianis, Genialibus, Solitariis, Africanis, Brixianis, Parisinis, Romanis. Sorellius libro *de la Connoissance de bons livres p. 4. seq.* Machiavellismum hic subodoratur. CHAR.

Insolitum ac magnum] Valentinus Weigelius *Capturam* suam *auream* fastuosissima inscriptione commendavit, *quod ad res omnes sine ullo errore agnoscendas multis doctissimis incognita quidem &c.* Saldenus L. II. de libris c. 3. quod agit de *eruditorum thrasonismo*, hic evolvendus p. 317. Contra vanitatem titulorum in libris graviter declamat Dan. Bartolus, cujus verba citat Spizelius in Literato felici p. 423. SCRIB.

Lactis Gallinacei] Curiosa sunt, & lectu dignissima, quæ elegantis Vir ingenii, Naudæus, occasione Distichi:

Musæ, πανδέκται, ἐγχειρίδιον, λειμὼν, πίναξ, σχέδιον, inscriptiones, propter quas vadimonium deseri possit. At cum intraveris, Dii Deæque, quam nihil in medio invenies. Hactenus Plinius. Quemadmodum vero hunc morem ipsi paulo post Romani, eodem teste, imitati sunt, ita nostros homines facetissimos titulos excogitasse, mirum nemini videbitur. Hinc tot videas antiquitatum ac elegantioris Latinitatis Thesauros, quos cum evolves, pro thesauris carbones inveneris; tót Philosophiæ

Afflua divitiis, omni virtute redundans
Gallinæ, *ut fertur*, lac *reperire queas.*

ad hunc Plinii locum monet, in cit. Patroni sui Apol. p. 123. 124. THEM.

Quam nihil in medio invenies.] Jo. Riderus, Pastor primo prope Londinum, deinde Episcopus Ladensis in Hybernia, Lexicon emisit Anglico-Latinum, cui Bibliothecæ nomen indidit, quem propterea sequenti Epigrammate perstrinxit Martialis Britannus, Jo. OWENUS:

Quid sibi ridendi vult Bibliotheca Rideri?
Unus enim non est Bibliotheca liber.
Verborum cum theca sit hæc, non theca librorum,
Lexicon hoc dici Dictiotheca potest. CRIS.

Ad observationem hanc, bona cum autoris ejus venia, animadvertere liceat, hoc epigrammate minimum non meruisse *Owenum* Martialis Britannici nomen. Quid enim exhibet nisi lusum vocabulorum satis puerilem, & ad classem falsarum argutiarum & Quotlibetorum merito relegandum? I. GALL.

phiæ ac reliquarum ſcientiarum Nucleos abſque nucleo, arenam ſine calce; tot ſales & facetias, in quibus ne micam quidem ſalis inveneris; tot denique Atlantes & Theatra hiſtorica, de quibus merito exclames Catullianum illud:

Annales Voluſi, cacata charta!

Taceo tot claves aureas, methodos regias,

Taceo tot claves &c.] Spiſſum enim Volumen his & ſimilibus ſtultitiæ exemplis repleri poſſet. Quot quæſo Curioſiſſimi, quot Fundamentales, Peculiares, Elegantiſſimi & (ſit venia verbo) Galantiſſimi Tituli quotidie oculos noſtros feriunt. Illud vero iis artibus efficitur, ut ſimpliciores ad pecuniam dilapidandam perducantur; maxime, cum hoc plerumque ſit librorum fatum, ut quo pejores ſint, eo plures reperiant emptores, eo quod pauciſſimi dignoſcere queant, quid ſolidum crepet? Vapulant ob hanc moriam imprimis Germani noſtri Patino in Libello Gallico *L'Eſprit* dicto p. 188. Referendi autem & huc ſunt illi, qui titulos ſuos ab aliis mutuantur: ſcripſerunt e. g. aliqui celebriores Viri *Pericula;* quidni Caji charta idem nomen in fronte gerat? quot Calendaria, Memorias, ſcripta in Ana deſinentia, Introductionesve numeramus? nec dubium eſt, quin impoſterum plauſtra Cautelarum ſimus habituri. Novi certe homuncionem, qui ſimile quid jam tentavit. At at

O Imitatores ſervum pecus! ut mihi ſæpe
Bilem, ſæpe jocum veſtri movere tumultus!

I. HALL.

Inſignem inter hos libros fœcundos locum merentur Acta Eruditorum Lipſienſia, ad quorum exemplum tot Acta literaria, latina, germanica, Semi-erudita & neſcio quibus aliis Epithetis onerata prodierunt, ut

gias, gradus ad Parnaſſum, Oceanos macro-micro-cosmicos, clypeos veritatis, fortalitia ſcientiarum, inventaria cerebri huma- Baillet Jug. T. I. c. 13.

idem prope de illis, quod de Ariſtippo olim dici queat, quem nimirum

--- *omnis decuit ſtatus & color & res.*

Conf. Baillet *T. I. des Jugem. c. 13. pag. 534. ſeqq.*
THEM.

Macro-micro-cosmicos] Non ignoro Baillettum (p. 531. T. I. Judiciorum) ob hanc Epigraphen inſultaſſe celeberrimi nominis Medico, qui eadem *Notitiam ſuam de diſcrimine inter motum aquarum & ſanguinis* inſigniverat. At enim vero, ſi libere, quod res poſcit, dicendum eſt, malitioſe hic egit cenſor, aut imperite. Novimus omnes, hominem antiquitus Microcosmum dici, & quoad ſtructuram internam cum ampla Mundi terraquei machina conferri: hac comparatione ſemel admiſſa, quid convenientius cum Oceano & qui in illum devolvuntur, fluviis componi poſſit, quam circumflua corpore toto ſanguinis maſſa, ego quidem nihil invenio, nihilque aliud ſuo hoc judicio egiſſe mihi videtur Bailletus, quam ut ſuam in elegantiis Phyſicis ignorantiam prodiderit. Potiori forſan jure circa *Anatomiam aquæ* hæſitabunt Critici rugoſi, quam Sancaſſanus Med. Patavinus nuper publicavit. Conf. Nova Litt. Lipſ. An. I. N. XLIV. p. 350.

Addi poſſet contra *Bailletum*, librum, cujus ipſi rubrum tantopere diſplicuit, nempe *Oceanus macro-micro-coſmicus*, nihil adeo ſingulare vel nimis affectatum habere, quippe eruditis ſcriptum non feminis, nec vulgo. Omnes autem rationes hæ conjunctim licet ſumtæ fuerint, non probant mea ſaltem opinione, parum intellexiſſe Bailletum elegantias phyſicas, vel idiotam eum fuiſſe, aut vitilitigatorem. Immo adſeverare auſim, paucos admodum reperiri, qui non rubrum illud quæſitum nimis, conſarcinatum Thraſonicumque

humani, & libros alios ſexcentos, quibus,

judicent. Ita legimus *Jug. des Sav.* T. I. p. 531: *Ainſi tant que j'ignorerai ce que veut dire l'Ocean Macro-microcoſmique, je ne me ſentirai peutêtre pas preſſé de le voir & ſi je conſultois un Grammairien pour m'expliquer ce Titre, il auroit raiſon de me renvojer à un Geographe, & celui la à un Phyſicien, ſans que les uns & les autres s'aviſaſſent de m'adreſſer à un Medecin, pour me dire que ce Titre ſignifie le raport qu'il y a entre le mouvement des Eaux & celui du Sang.* I GALL.

Et libros alios ſexcentos] Videas hic etiam, Lulliſtas ſtultitia reliquos longe poſt ſe relinquere ſuosque vocum inanium catalogos titulis magnificis *Artis artium, Artis univerſalis, Artis magnæ ſciendi, ſcribendi, diſſerendi, Operis operum, Phari Scientiarum, Viæ regiæ ad omnes ſcientias & artes*, ſexcentisque aliis inſignire. Hos inter Claudius Clemens Venetiis 1651. emiſit *Prodromum Scientiarum artiumque*; quo ſpecioſo ſub emblemate quis credat, non niſi Logices præcepta exhiberi? Commode huc etiam referas hunc operis a Savanarola quodam promiſſi titulum: *Orbis Literarius Univerſus, exhibens Materias & Scriptores in omni Scientiarum & artium genere, quocunque idiomate ab initio rei literariæ usque ad præſens, expreſſis ut plurimum anno, loco & forma editionis librorum & in eos Commentariis, Notis &c. Opus ex mundi totius Bibliothecis præcipuis concinnatum, ordine Indicis generalis materiarum alphabetici diſpoſitum & characteribus linguarum Hebraicæ, Chaldaicæ, Syriacæ, Græcæ, Arabicæ, Perſicæ, Armeniacæ, Germanicæ, Æthiopicæ, Ægyptiacæ, nonnunquam elaboratum, Italis, Gallis, Hiſpanis, Boëmis, Pannoniis, Anglis, Belgis & cæteris exterarum Nationum Scriptoribus plerumque Latino, interdum vernaculo ſermone appoſitis. Autore P. D.* Raphaele Savanarola, *Patavino ex Clericis Regularibus vulgo Theatinis S. Theol. Profeſſore.* KEND.

bus, ut emptores allicerent, ex ſplendido tituli ornatu hedera ſuſpenditur. Nonnulli titulos multis allegoriis ac figuris rhetoricis exornant, ſeu potius involvunt, ut, quid propinare Lectoribus velint, vix poſſis, omni licet ingenii vi adhibita, divinare. Quis enim in Johannis

Judæorum quoque Magiſtri mirifice ſibi grandioribus titulis placent, quos plerumque ex ſacris Litteris depromunt. Nos ſaltem unum adducimus librum ritualem, qui jura & conſuetudines Hebræorum complectitur. Ejus titulus eſt כל בו, kol bo, *omnia in eo.* Vide Buxtorfii Biblioth. Rabbin. p. 98. SAL.

Hedera ſuſpenditur.] Spectat huc etiam Ludimagiſter ille Hudſtadii, oppido ignobili, niſi quod ſuum mercatu claret, qui cum obſervaſſet, libros in Uſum Delphini excuſos avide conquiri, & magno æſtimari, in titulo Rudimentorum Grammaticæ (*Donatum* vocant) quæ per tabulas edebat, hæc verba addiderat; *in Uſum Delphinorum Hudſtadenſium.* VAND.

Ingenii vi adhibita, divinare.] Hi illi ſunt, quorum titulis non Lectore opus eſt ſed Apolline, quique cum Anonymo Gallo *Stomachationem boni publici* vocant paucas plagulas, in quibus cenſus regius exponitur: qui cum Pſeudonymo Hiſpano, Miſcellanea ſua philologica L. Capitibus diſtincta, *Pentacontarchum* inſcribunt, *ſive quinquaginta militum ductorem, ſtipendiis* Ramirezii de Prado *conductum, cujus auſpiciis varia in omni Literarum ditione monſtra profligantur, abdita panduntur, latebræ ac tenebræ perveſtigantur & illuſtrantur:* qui demum cum Jacchetto Italo, *Iconologiam Salvatoris & Kariologiam Præcurſoris* ſcribere malunt, quam diſquiſitionem de Imagine Chriſti ad Abgarum miſſi &c. Adeat, qui centena talia cupit, Thy-

Alegambe Bibl. S. J. p. 459. 460. nis Haji *Triumpho veritatis, ordinati evangelii quadriga invectæ, Sanctorum Patrum exercitu stipatæ*, qui Duaci anno superioris seculi nono prodiit, Harmoniam quandam Evangelistarum quæsiverit? Aut quid permovit Medicum Lipsiensem, qui ante complures annos hunc libello suo titulum fecerat: *Jus publicum, hoc est, theses Medicæ de dolore capitis*? Naudé Hist. des Fr. de R. C. p. 96. seq. Quid memorem *Fratrum Roseæ Crucis Famam escanziam reducem, buccinam jubilæi ultimi, Evæ hyperboleæ prænuntiam, Montium Europæ cacumina suo clangore ferientem, inter colles & convalles Arabæ resonantem?* Quid *Amphitheatrum Sapientiæ*

sium Comment. ad **A. Gellii** Præf. N. A. Salmas. Exerc. ad Solin. & qui fusissimus est, Bailletum L. I. cap. 13. integro. Addimus ex nostris Johannem Mylium, Rhythmologum germanum, precationes suas titulo *geistreicher lebendiger Hertzens-Funcken und kräfftiger Stücke des besten Kirchen-VVeyrauchs* exornantem; itemque pium illum, qui Parentationes binas, facta aptissima ad Defunctorum nomen allusione, alteram *Temonem* inscripsit *ad sydera tendentem*, alteram, *Follem spiritualem vento consolatorio turgidum, acrophysio S. Scripturæ armatum, manuque Samaritani applicatum.* Sancta simplicitas! Cui vero mederi nostrum non est: scilicet:

Curentur dubii Medicis majoribus ægri.

THEM.

entiæ æternæ ſolius veræ, Chriſtiano-Cabaliſticum, divino-Magicum, nec non Phyſico-Chymicum, tertriunum Catholicum, inſtructore Henrico Cunrath &c. aliaque titulorum portenta, de quibus idem dixeris, quod de Cumæa Sibylla Virgilius Poeta: Æn. 6.

Horrendas canit ambages, antroque remugit

Ob-

Titulorum portenta] Pertinent huc quoque hybridorum & trilinguium Titulorum Architecti, nec non ii, qui inſcriptiones Latinas, quanquam tritiſſimas, addita verſione vernacula illuſtrare ſolent; quod quidem in Diſputationibus Juridicis hucusque imprimis obtinuit: quanquam & aliis Eruditis lepidum inventum non diſplicuiſſe, copioſa ſpecimina teſtantur. Proſtant ubique in tabernis, qui *de Sutoribus eruditis*, vulgo *von gelehrten Schuſtern*, de *doctis Nicolais*, *von gelehrten Nickeln*, & neſcio de quibus aliis egregia atque erudita Schediasmata, vulgo: *hübſche gelehrte Tractätgen*, conſcripſerunt. Neque ii prætermittendi, qui methodo Socratica uſi, plus uno ſæpe Titulo quærunt,

Quæm vel mille libris tibi ſolvere poſſet Homerus.

Quale eſt illud: *Le* Quare *heretique repondu & refuté par le* Quia *catholique.* Non minus ac *El-Porqué* ſive *le Pourquoi?* Ribadeneiræ, apud Bailletum d. l. p. 524. Et Germanica illa: *wer hat das Kalb ins Auge geſchlagen? wie viel hat denn das* Interim *verborgene Tücken hinter ihm?* nuperumque Jeſuitæ, *wie kommts denn, daſs nichts kommt?* Cui poſteriori condigne oppoſuit magnus Theologus Noſtras ſuum: *Hier kommt etwas.* Aptandum quippe erat patellæ operculum. THEM.

Obscuris falsa involvens.

Quandoquidem vero de libris dicere cœpimus, non possumus hoc loco eos prætermittere, qui se beatos imprimis existimant, si nullum facile mensem, annum

Obscuris falsa involvens.] Nunquam igitur nigrum ex rubro judicare solitus, Binelli potius consilium sequor, quod Gualdus in vita ejusd. p. 334. exponit. Plurimi certe Lippenii, Bolduani, Draudii, aliorumque errores ex titulis perperam intellectis orti sunt. Copiosa vero inexplicabilium Titulorum exempla suppeditant Hebræorum, Italorum & Hispanorum scripta: quanquam ea apud Gallos etiam Nostratesque non raro prostant. I. HALL.

Nullum facile mensem] Apprime huc quadrat, quod de Alphonso Tostato Andr. Schottus Bibl. Hispan. T. II. p. 207. refert, si numerus dierum, quos vivendo superavit, cum scriptis ejus componatur, cuilibet diei, a nativitate ad obitum ipsius, tria amplius folia tribui posse. Similiter de Felice Lopez de Vega Carpio affirmat Nic. Antonius in Bibl. Hispan. quod si eadem ratione computes, singulis vitæ ipsius diebus quinque ampliora ex scriptis ejus folia convenire. Sed volupe fuerit cognoscere, qua ratione tot tantaque sub manu nascantur volumina. Eam aperit nobis Joach. Fortius Ringelbergius libello de Ratione studii c. 24. ubi ita instruit Polygraphum: *Dic chalcographis, parent sese, librum te dare velle excudendum, etiamsi ne paginam quidem paraveris. Tum facile totam voluminis speciem animo concipere, inde singulas partes leviter in comœdiarum argumenti modum describere: denique quotidie, quantum illis satis erit, absolvere poteris. Quum sic inceperis aliquid, perficere debes, velis nolis.* Hæc Fortius, ipse artificio hoc in libris suis conscribendis nunquam non usus. Idem de se ipso paulo ante scripse-

num nullum abire patiantur, quin ex fœcundiſſimo ingenio aliquid promant novi, vehementerque commoventur, quando fœtus ſuos, quos tantopere amant ac fovent, in Doctorum ephemeridibus prætermiſſos vel ſaltim non omnes ſat multis elogiis ornatos ac impenſius viderint Lectoribus commendatos. *Nimirum*, ut utamur verbis Viri eruditi, *in fœcundo vivimus ſæculo, quo, ut non nemo lepide pronuntiavit*, Eunuchi gignunt & mulæ pariunt, *id eſt, ubi ſcribendi iſte prurigo multos adeo corripuit, ut ſibi perſuadeant, orbi erudito ingenti detrimento futurum, ſi cogitationes ſuas, quibus mire ſibi placent, privatorum parietum carceribus includant. Adeoque ſingulis fere menſibus*

Lilienthal de Machiavell. Litter. §. 4.

rat: *Si vita dabitur mediocriter longa, in animo eſt opuſcula millena (idque ſumma, quantum in nobis fuerit, adhibita cura Latini ſermonis) ante mortem conſcribere: quorum corpori univerſo inde titulus erit Chilias. Nec prius deſiſtere certum eſt, quam iſthæc, quæ dixi, perfecero, niſi mors invitum opprimat. Ex hoc numero libellos nuper undeviginti abſolvimus, ſperamusque, nos brevi ad centum, hoc eſt decimam Chiliados partem perventuros.* CRIS.

Multi ſibi perſuadent eruditiſſimum eſſe illum, qui magnum librorum numerum luci publicæ exponit, quos delineatos vide, ſi vis, in *Quinct. L. I. C. VIII.* I. GALL.

ſibus concipientes, ſe ipſos, nemine urgente, præcipitant, cæcosque catulos pariendo in hoc ſolum gloriantur, nullis ſibi doloribus enixos fœtus conſtitiſſe: in hoc unice intenti, ut in officinis librariis chartarum ſuarum fæces, in Catalogis vero librorum nomina ſua infauſta conſpiciantur. Quin & eo proceſſit effrenis quorundam ambitio, ut, cum toties tabernis librariis ſcripta ſua nequicquam obtuliſſent, immenſos ſumtus evulgandis illis facerent, Ulyſſem Aldrovandum imitati, qui centena millia totumque adeo patrimonium in editione ſuorum Operum abſumpſit, quæ publicis Bibliothecis, ut liberalitatis ſuæ æque ac doctrinæ exſtaret monumentum, gratis inſeruit.

L' Eſprit de Patin.

Præ-

Patrimonium in editione ſuorum operum abſumpſit] D. J. in recenſione noſtri operis (*v. Journal. Liter.* 1715. *T. VII. p.* 163) addit exemplum aliud: *M. de Marolles, Abbé de Villeloin, faiſoit imprimer d'ordinaire ſes Ouvrages a ſes propres fraix: & même pour pouvoir imprimer ſes Ouvrages, il etoit ſouvent reduit à vendre ſes Livres; c'eſt ce qu'il fut obligé à faire en imprimant ſa traduction d' Athenée.* VAND.

Gratis inſeruit.] Vanitas hæc in memoriam mihi revocat illum, qui linguæ ſuæ beneficio dives factus (eloquentiſſimus enim erat) maximam facultatum ſuarum partem ſtatuæ aureæ fundendæ impendebat, quam ſibi ipſi conſecratam in Delphico Apollinis Templo po-

Præterea fertilissimi Scriptores illi, quo magis per ora volitent eruditorum, nullam facile lucubratiunculam aut declamatiunculam emittunt, quin excellentis cujusdam Viri nomen præponant, sive quod famam, quam avidissime aucupantur, illorum commendatione consequi se posse sperent, sive quod, ut Apion quondam Grammaticus, quem Tiberius Cæsar *cymbalum mundi* vocabat, immortalitati donari a se credant, ad quos aliquid composuerunt. Hi sunt illi, qui dum Plin. H. N. L. I. p. 10.

nebat,' æternum vanitatis suæ monumentum posteris relicturus. *Entret. de Balzac. p. 88.* I. GALL.

Nomen præponant] Novum hodie genus inclarescendi invaluit, per epistolam nempe a Viro magni nominis libro præmissam. Cujusmodi hominem digne non ita pridem excepit Vir quidam celeberrimus, qui cum precibus ejus fatigatus tandem voti eum damnaret, id sibi statuit epistolæ argumentum, ut salse traduceret homines molestissimos, qui Præfationes hujusmodi viris doctis extorquent. Longe liberaliorem hoc in negotio se gessit non nemo, qui auctore invito &, quod rem ipsam ob loci, ubi liber imprimebatur, distantiam impedire non posset, graviter saltem indignante, Diatriben lucubrationibus ejus præmisit commendatoriam, eamque, ut obiter id addam, Viro inscripsit in orbe literato longe celeberrimo, qui ad libri nominisque ignoti conspectum quæsiisse fertur:

Qualis & unde genus, qui sint tibi, Jane, penates?
atque miratus esse dicitur, se homini tam familiarem esse. KEND.

Composuerunt.] *Si gloriam magnitudinemque famæ*

dum donant ſuos libellos Mæcenatibus, tantum abeſt ut donent, ut potius immenſo pretio vendant, chartaceis quippe munuſculis iſtis munera aurea, torques, uniones captantes. Itaque diligenter expiſcantur, quos omnium gratiſſimos habituri ſint inſcriptionum ſuarum remuneratores, quod in Franciſco Hotomanno patuit, qui obſervationes ſuas dedicaturus erat Juſto Reubero, ſi centum ab eo

Epiſt. Hotom. 164.

quæris; nihil prorſus magis eo facere poteſt, quam quas ad te dare ſoleo litteras. Sic Epicurus ad quemdam palmarium Regni adminiſtrum. Seneca id teſtatur additque: *Quod amico ſuo promittebat Epicurus, idem ego tibi promitto, Lucille. Eſt mihi apud poſteros fides & auctoritas, immortaliaque facere poſſum nomina eorum, quorum libuerit.* Entret. de Balz. p. 89. Græco, Romanoque Gallum etiam jungamus non minus arrogantem, verum minus eruditum: *Quand la Serre adreſſoit un livre à quelqu' un, il lui diſoit hardiment: Ca dedi, Monſieur, je vous immortaliſe, cela merite quelque reconnoiſſance. Vid. Richelet.* I. GALL.

Vendant] Georgius Cœleſtinus ſurripuit Chytræo hiſtoriam Auguſtanæ Confeſſionis, ut nova dedicatione præfixa, captaret munus. Idem Senatui Argentoratenſi remiſit pecuniam, quæ pro eleganti, ut putabat, dedicatione nimis ei exigua videbatur. Vid. *Obſerv. Halenſ. præf. Tom. III. p. 18.* Scarronus, ſatyrarum celebris auctor, librum quendam cani ſuo minori dedicavit. In additionibus ad Obſerv. Halenſ. p. 289. dicitur: *Dedicatio librorum eſt ſpecies mendicandi, mendicare vero non pertinet ad eruditionem.* CHAR.

eo Joachimicos præmii loco acciperet; verum is quidem tanti emere laudum ſuarum, quarum erat alioquin appetentiſſimus, cantilenas noluit. Quidam &, ubi haud ſatis ſpem ipſorum impleverint ii, quibus ſcripta ſua conſecrarunt, mox priores titulos reſecant, novosque patronos quærunt, quorum marſupiis inſidientur. Qua in re, niſi me omnia fallunt, Putea-

Alioquin appetentiſſimus] Poſtulaverat enim jam antea Reuberus ab Hottomanno, ut ſe publico Elogio mactaret. Conf. Epiſtola Hottomanni CLXXXI. Ejusmodi animalculum gloripetum erat & ipſe Cicero, qui Epiſt. 12. L. V. familiarium, his verbis Lucejum Hiſtoricum compellat: *ut me ornes, poſtulo, rogo etiam vehementer, ut ornes mea vehementius etiam, quam fortaſſe ſentis, & in eo leges hiſtoriæ negligas, amorique noſtro plusculum etiam, quam concedit veritas, largiare.* I. HALL.

Quorum marſupiis inſidientur.] Vel plures ſimul dedicationes diverſis operum ſuorum exemplis præfigunt, ſpe lucri certiore; quamvis enim unus alterve paculas fauces non expleverit, reliqui tamen larga manu ſua non deerunt. Junioribus forte ſcriptoribus, aut quibus res anguſta domi eſt, piæ hæ fraudes condonari poſſunt; at vero, quando viri ætate pariter & dignitate graves idem perpetrant, tum res eſt putida. De Georgio Cœleſtino Præpoſito Berolinenſi refertur, quod auſus fuerit ſuffuratam a ſe Chytræo A. C. hiſtoriam Senatui Argentoratenſi inſcribere; cui tamen poſtmodum Cœleſtinus donum, quod in grati animi ſignum trans-

Puteanus quoque humani aliquid passus est, qui cum *Historiam Insubricam* Philippo

miserant Senatores, velut exspectatione sua longe inferius, indignabundus remisit. Vid. Fechtius in Suppl. Hist. Sec. XVI. pag. 593. seqq. Ipse etiam David Chytræus Regi Daniæ, dedicationem suam non largiter satis remuneranti, succenset in Epist. p. 222. seqq. Recentiora exempla suppeterent, nisi odiosa illa essent, nobisque metuenda esset horum Virorum indignatio. I. HALL.

Adde tamen, si placet, Theod. Gazam nobilem ac eruditum Italiæ hospitem: qui Æmoniæ patriæ dilectis pulsus ab oris, cum Antistiti Romano *Aristotelis historiam animalium* in Latium deductam, veteri clientum more dicasset, jamque eandem in codice magni pretii eleganter descriptam ipsemet illi obtulisset; hic, quanti ornatus libri constaret? quæsiit, & quos eam in rem factos fuisse sumtus audierat, reddi jussit illi, qui amplissimo & Pontificis munificentia vere digno præmio se affectum iri putarat. Itaque Gaza, auro, quod acceperat, protinus in Tiberim abjecto: *Effugere hinc*, inquit, *lubet, postquam optimæ segetes in olfactu præpinguibus Asinis sordescunt*. Atque adeo satius duxit in Calabriæ latebris se occultare, quam Romæ diutius, ubi litteræ de gradu dejicerentur, versari: ut ex Volaterrano, Vossio aliisque concinne refert Vir doctus in altera de Exul. Græcis dissertatione. Alius æque pudendum laboris sui præmium aquis mersurus, *periit*, clamabat, *opera, pereant & nummi*. Adde denique magnum Erasmum, qui graviter in Epistolis de petulanti Typographi sphalmate conqueritur, propter quod indignationem Sereniss. Fœminæ incurrens dolendam magni præmii, quod pro dedicatione exspectaverat, jacturam fecit. Sed audiamus ipsum Erasmum tristem casum Gursio suo verbis, quæ sequuntur, narrantem:

lippo Wilhelmo primum, Principi Arausionensi, inscripsisset, mox eam, præmisso *Historiæ Barbaricæ* titulo, Philippo IV Regi Hispaniarum consecravit. Alii, ut Tho-

Cum in Vidua mea (agnoscis Titulum libri) *quam Sereniss. Hungariæ Reginæ dedicaveram, ad laudem cujusdam sanctissimæ fœminæ, inter alia liberalitatem ejus in pauperes referrem, hæc verba subjunxi: atque mente illa usam eam semper fuisse, quæ talem fœminam deceret. Scelestus vero Typographus, animadvertens sibi vindictæ occasionem oblatam esse* (erat enim noster in ære ejus) *ex mente illa, mentula fecit &c.* Tam vero indigne id tulit Vir optimus, Erasmus, ut trecentis aureis ignominiam hanc redimere maluisset. Quoniam nempe

Non omnes sapiunt, videntque magnam
Matronæ quoque m-- lam libenter,

Priap VII. Carm.

Ceterum omnes illos alienæ munificentiæ captatores in ruborem conjicere potest classicus Criticorum sui temporis, Petrus Victorius, qui neque ullum (verba sunt Imperialis in *Mus. Ital. p. m.* 158.) emeriti lucri commodum sibi cordi esse tunc ostendit, cum bis aureorum millia sibi a nobili quodam presbytero oblata, ut Rhetoricæ volumen typis recusum, ejus inscriberet nomini, constantissime rejecit. Q. MARC.

Regi Hispan. consecravit.] Idem jure facere poterat notus Alchymista, qui Leoni X. P. M. Librum offerens secretissima (quod jactabat) Chrysopœiæ arcana revelantem, & magna hujus sui muneris præmia exspectans, nil nisi saccum recepit a sanctissimo Patre, quo scilicet aurum, facile a se, tanto artifice, parandum, reconderet. I. HALL.

Nichol-son Engl. Historic. Libr. T. II. p. 91.

Thomas Fullerus, celebratissimus Historicus Anglus, Libros suos plurimis voluminibus partiuntur, singulisque singulos præponunt Principes aut Optimates, a quibus lucelli quippiam aucupantur. Et quis credat, deprehendi etiam, qui sibi ipsis fœtus proprios plenis titulis inscribunt? quod de H. R. memoratur, qui cum *Historiam belli Dithmarsici* sub Christiani Cilicii nomine conscripsisset, eam nemini rectius quam sibi ipsi dedicandam judica-

Moller. Intr. in Hist. Cimbr. p. 630.

Nec felicior fuit Criticus apud Boccalinum, qui Apollini errorum, ex alterius scripto collectorum, Catalogum exhibens, appludarum acervum tanti laboris mercedem tulit. THEM.

Non satis capio, quorsum respiciat præcedentis notæ auctor. Probe novi, ex omnibus Boccalini libellis nullum plus gloriæ auctori suo peperisse, quam qui inscribitur *Ragguagli di Parnasso*, quique varias in linguas translatus prodiit. Quodsi Annotator ad genus mortis respicere forte voluit, quo Boccalinus obiit, sciendum est, eum ob librum suum *Pietra del Paragone Politico*, quo aulam Hispanicam lacessebat, a quatuor prædonibus oppressum, & sacculis arena repletis vapulantem occidisse; non autem ob dedicatum Apollini errorum alienorum catalogum. I. GALL.

Nimirum ita concepta erat nota superior in præcedenti editione, ut facile Gallus ille Interpres longe alium, quam quem intendit ejus autor, sensum inde caperet. Nunc, ubi eam paulo accuratius expressimus, censura sua supersedere poterit.

Dedicandum judicavit] Simile plane quid refert

judicavit : ut taceam Andream Schottum, qui, quam ipſe collegerat *Italiam illuſtratam*, a typographo Andrea Cambierio inſcribi ſibi paſſus eſt.

At nihil, ut Erasmus meus loquitur, omni- Encom. Mor. p.91.

Menagius in Anti-Bailleto T. I. art. 72. de Morino, qui ſub ficto Vincentii Panurgi titulo An. 1654. Pariſiis excudi curavit *Epiſtolam de tribus Impoſtoribus ad Clariſſ. Virum Johannem Baptiſtam Morin, Doctorem Medicum, atque Regium Matheſeos Profeſſorem Pariſiis.* THEM.

Inſcribi ſibi paſſus eſt.] Alii non quod pueri in faba ſe reperiſſe exiſtimant, dum libellos ſuos ſive ipſi Deo, ſeu SS. Trinitati, ſeu Eccleſiæ demum militanti, Patriæ, omnibusve piis inſcribunt. Alii eosdem Apollini, alii Muſis, imo quidam ipſis adverſariis ſuis conſecrarunt quod ultimum fecerunt Sociniani in Catechiſmo ſuo Cracovienſi. Verum quam multum ineſt humanis rebus inane! I. HALL.

H. D. Geographiam Sacram ſeu Eccleſiaſticam Lipſ. 1704. vernaculo ſermone editam tribus ſummis atque unicis Principibus hæreditariis in cœlo & terra inſcripſit. CHRISTO nempe, FRIDERICO AUGUSTO, Principi Electorali Saxoniæ, & MAURITIO WILHELMO, provinciarum Saxo-Cizenſium hæredi, atque his ſingulis plenis quidem titulis, in quibus Chriſtus *Imperator* coronatus cœleſtium exercituum, electus *Rex* Zionis, *ſemper Auguſtus* Chriſtianæ Eccleſiæ, *Pontifex Maximus* & *Archi-Epiſcopus* animarum, *Elector* veritatis, *Archi-Dux* gloriæ, *Dux* vitæ, *Princeps* pacis, *Eques* Portæ inferni, *Triumphator* mortis, *Dominus hæreditarius* gentium, *Dominus* juſtitiæ, & Patri cœleſti a ſanctioribus *Conſiliis*, additis tribus &c. &c. &c. ſalutatur. VAND.

Nich-
fo-

nium ſuavius, quam cum ipſi inter ſe-
eruditi mutua talione laudant, ac mi-
tur, viciſſimque ſcabunt, cum mutuis
p. 96. epiſtolis, carminibus, encomiis ſeſe ex-
tollunt, ſtulti ſtultos, indoctos indocti.
Hic illius ſuffragio diſcedit Alcæus, ille
hujus

Hic illius ſuffragio diſcedit Alcæus &c.] Horatius Ep. II, 2, 99:

Diſcedo Alcæus puncto illius, ille meo quovis
Quis niſi Callimachus? SAM.

Occaſione laudum ridicularum & modum excedentium, quibus aliqui ſe invicem obruunt, non poſſum non adducere partem quandam comœdiæ Molerianæ *les femmes ſavantes* appellatæ, ubi autor alicubi Poetas duos, ingenii fœcundioris gloriam aucupantes, introducit, mutuis ſe elogiis cumulantes ob ſcientiam ſuam operave a ſe edita. Alteri eorum *Triſſotin*, alteri *Vadus* nomen indidit.

T. Vos Vers ont des beautez que n'ont pas tous les autres.
V. Les graces & Venus regnent dans tous les Votres.
T. Vous avez le tour libre, & le beau choix des mots.
V. On voit par tout chez vous l' Ithos & le Pathos.
T. Nous avons vûs de vous des Eglogues d'un ſtile,
Qui paſſe en doux attraits Theocrite & Virgile.
V. Vos Odes ont un air noble, galant & doux,
Qui laiſſe de bien loin votre Horace apres vous.
T. Eſt il rien d' amoureux comme vos chanſonettes?
V. Peut on rien voir d'egal au Sonnets que vous faites?
T. Rien qui ſoit plus charmant, que vos petits Rondeaux!
V. Rien de ſi plein d'eſprit, que tout vos Madrigaux!
T. Aux Balades, ſur tout, vous êtes admirable.
V. Et dans les bouts-rimez je vous trouve adorable.
T. Si la France pouvoit connoitre votre prix!
V. Si le Siecle rendoit juſtice aux Beaux Eſprits!

hujus Callimachus; ille huic eſt M. Tullio ſuperior, hic illi Platone doctior. Et memini, e noſtratibus aliquem, ad capeſſendum in obſcuro oppidulo Pædagogi munus evocatum, cum alium laudatorem non inveniret, carmine proprio Marte elaborato ſibimet ipſi applauſiſſe, ſimulque Philureæ noſtræ, quod tam charum caput amitteret, graviter indoluiſſe.

T. En Caroſſe doré vous iriez par les rües.
V. On verroit le public vous dreſſer des Statües. &c.

I. GALL.

Alium laudatorem non inveniret] Huc pertinet Poeta ille Græcus, neſcio quis, qui aves loquaciores docuerat, ut per orbem decantarent, non eſſe meliorem Poetam, quam quidem N. qui ipſos aliquanto tempore aluerat. SAL.

Pſaphon iniquo animo ferens contemtum gentilium ſuorum multas aves has tres voces græcas edocebat: *Μέγας Θεὸς Ψάφων.* Sic inſtitutas eas, avolare permiſit, cumque pluribus in locis diſtincte ſatis hoc pronunciarent, Dei inſtar in pretio haberi cœpit, unde & proverbium invaluit: *Pſaphonis aves.* I. GALL.

Graviter indoluiſſe.] Cui vero non dictus eſt Hylas? Jacobus inquam Vogelius, qui de ſeſe ipſo ſic ſatis magnifice cenſet:

Deutſchland hat zwar einen Lutherum,
Aber noch keinen Homerum;
Einen rechtſchaffenen Propheten,
Aber noch keinen rechtſchaffenen Poëten;
Doch nun thut Gott erwecken frey
Einen VOGEL, der ohne Scheu
Zum teutſchen Poëten gekrönet iſt,

luisse. Nec desunt forte, qui & scriptis suis plena laudis & commendationis carmina plurima, velut a Viris eximiis sponte & ultro congesta, præmittunt, quæ vel composuerunt ipsi, vel servis suis aut clientibus extorserunt; Carolum V quodammodo Rom. Imperatorem imitati, qui,

Von hohen Leuten dieser Frist, &c.
i. e. *Habet quidem Germania suum Lutherum, nondum vero Homerum; habet genuinum Prophetam, nullum genuinum Poëtam; at vero nunc tandem Deus excitat Avem*, (id, puta, nominis erat Vati) *ita animose & suaviter modulantem, ut merito ab Illustribus hujus ævi Personis laurea Poëtica ornatus sit &c.* Absurda hæc sunt, non inficior; interim eo magis dolendum, plurimos etiam majorum Gentium Eruditos vesana hac autophilia & laudum propriarum concupiscentia laborare, adeo quidem, ut charta nos, non exempla deficere possint eorum, qui sibimet ipsis occinere haud erubescunt illud Lucretii:

Nec sine TE pulchrum dias in luminis auras
Exoritur, neque fit lætum, nec amabile quicquam.

THEM.

Indoluisse.] Quis enim admiratoribus suis destituitur?
Un sot trouve toujours un plus sot qui l'admire.

Boil. I. GALL.

Ultro congesta] Pulcre hunc morem sequeris, dicam? an rides, Mathanasi, qui libello tuo *le Chef d'œurre d'un inconnu &c.* non modo tot Theologorum *approbationes*; verum & Bernardi Francisci Rudolphi Astreolidis Elephantii, artium secretarum Magistri & Scholæ Utopianæ Conrectoris, tum Chilperici Asiatidis aliorumque Carmina Græca, Latina, Anglica, Gallica, Belgica, longo ordine præposuisti. M.

qui, quo majorem ageret in Hiſpania triumphum, præter ea quæ Proteſtantibus debellatis eripuerat tormenta bellica, longe plura conflari in Germania, inſignibusque Haſſorum & Saxonum ornari, juſſerat.

Contra hæc nonnunquam & antagoniſtam quærunt novi libellorum artifices, cujus æmulatione famam augeant, nihilque magis illos pungit, quam cum minime punguntur. Itaque *ſolertiſſimas nugas*, ut Seneca loquitur, quæ vix ſomnianti in mentem venerint, comminiſcuntur, ut novi aliquid inveniſſe videantur, cunctaque, quæ rationi ipſisque ſenſibus conveniunt, magna impudentia oppugnant, non alio profecto fine, quam ut illuſtrem adverſarium nanciſcantur, cum quo belliſſime depugnent. Quod cum ne ſic quidem impetraverint, in propria viſcera ineptiſſime ſæviunt; quod de Garopolo Poeta conſtat, qui carminis ſui de Carolo M. cenſuram ipſe acerrimam vulgavit. Ep. 117. L. 12.

Perin-

Cenſuram ipſe vulgavit.] Addit hic D. J. *Journal Liter. 1715. T. VII p. 164.* in recenſione noſtri operis:

Perinde & illorum ridenda temeritas, qui cum vident Virum magni nominis eximium quippiam prodidisse, illud (tametsi sit impar congressus Achilli) protinus velut e specula adoriuntur, modisque omnibus lacerant & sugillant, quod, si is pugnam non detrectaverit, se quoque sperant nonnihil famæ & existimationis consecuturos in Republica literaria. Enimvero hi plerumque operam & ole-

Grimaret, Auteur de la Vie de Moliére, a publié une foible critique de cette même vie, afin d'avoir occasion d'y répondre. VAND.

Virum magni nominis] Huc pertinent elegantia verba Paganini Gaudentii in Obstetrice litterar. disp. VII. p. 67: *Hæreant semper in luto ignorantiæ, in humilibus sordibus inscitiæ, qui contemtim de præstantissimis sentiunt, loquunturque viris. Vanissimi enim non homines, sed semi-homines, & homunciones, patientes nescio quid imaginosi, videntur sibi in excelsa sedere sede, atque altissimo cacumine, sublimique templo conspicere, ut despiciant ingentes animas, consensu seculorum in fastigio doctrinæ præstantiæ collocatos.* CHAR.

Modis omnibus lacerant.] Oscus Rhetor Senecæ natus dicitur ad contumelias omnium ingeniis inurendas in Præfat. ad Controvers. L. V. p. m. 233. Antipater Sidonius, Stoicus Philosophus, dictus fuit καλαμοβόας, propterea quod suo calamo Carneadem male excepit. vid. le Vayer Tom. XIV p. m. 308. SCRIB.

Dictus ita, non quod cum violentia scripsisset, sed quod linguam haberet difficilem, eoque scripto animi sensa potius exprimere consuevit & stylo quidem satis

& oleum perdunt, cum nemo ſit literatiorum hominum tam parum ſui memor, quin inſania ſua frui patiatur inficetos illos & inſulſos. Quam in rem unicum producam Caſparum Zieglerum, qui primus omnium in Hugonis Grotii libros de Jure Belli & Pacis commentatus, adverſarium nactus eſſet Henricum Henninges, qui & ipſe ſola æmulatione ac famæ cupiditate ductus notulas in Grotium ediderat, in quibus ſubinde noſtrum carpit & traducit, tum vero Zieglerus, *iſte* inquiebat, *obſcurus homo ex me gloriam quærit: imprudentiſſimus ſim mortalium, ſi illius votis velificaturus, Zieglerum patiar cum puſillo iſto gladiatore committi.*

Ceterum cum alios ſuarum laudum cantores non invenerint homines miſerrimi, magna verborum pompa ſuam ipſi erudi-

decoro & eleganti. Igitur loco Antipatris famoſus ille Zoilus poni poſſet, atque ita animadverſioni ſua conſtabit veritas. I. GALL.

Magna verborum pompa] Lucanus opus ſuum Pharſaliarum IX, 983. ipſe ita prædicat:

Invidia ſacræ Cæſar ne tangere famæ,
Nam ſi quid Latiis fas eſt promittere Muſis.
Quantum Smyrnæi (intelligit Homerum) *durabunt vatis honores,*

eruditionem extollunt, prorſus circulatori-

Venturi me Teque legent, Pharſalia noſtra
Vivet & a nullo tenebris damnabitur ævo.

quem Lucani tumorem reprehendit J. Cæſar Scaliger & Cauſſinus III, 10. de eloquentia ſacra & profana. CHAR.

Non autem ſolus Lucanus hujus vitii reus eſt: nullus fere Poeta dubitavit coronas ſibi ſuis nectere manibus, cujuscunque nationis aut temporis fuerint. Immo jure hoc fecerunt, ſi fides habenda eſt Menagio, vid. *Antibaillet T. II. Art. CXXXVII.* Elogia nimirum, quibus Poetæ ſe ipſos extollunt, Enthuſiaſmi fructus ſunt, qui eos ob læſas modeſtiæ & decori leges ſatis excuſat. Quid autem de Philoſopho vel Grammatico ſentiendum eſt in hoc negotio, quos ſemper tranquillo animo eſſe par eſt? I. GALL.

Thomas Hobbeſius ſcribit Epiſtola dedicator. element. philoſophiæ ſect. I. quod aſtronomia ſua incrementa debeat Copernico; phyſica Galilæo Galilæi; medicina Guilielmo Harvæo; philoſophia vero civilis non antiquior ſit, quam liber ſuus *de Cive.* Jo Wowerius ambitioni maxime deditus fuit: qui veritus, ne nominis & meritorum ſuorum laudes oblivione ſepelirentur, LX thaleros teſtamento illis conſtituit, qui orationibus ſuis panegyricis memoriam ſuam immortalitati eſſent conſecraturi: plura exempla habet Reimannus in Critica de Dictionario Bælii p. 68. D. Jo. Ker, Anglus, dedicavit librum ſuum, Obſervationes de lingua Latina, Reginæ Angliæ Annæ, qua in dedicatione dicit, non minimam felicitatis illius Reginæ partem eſſe, quod liber iſte ipſa imperante ſit editus in lucem. Joannes Jovianus Pontanus hoc ſibi elogium compoſuit:

Sum etenim Jovianus Pontanus,
Quem amaverunt bonæ Muſæ,
Suſpexerunt viri probi,
Honeſtaverunt Reges, Domini. CHAR.

toribus similes, qui suas panaceas cunctis morbis mederi ac annos Nestoreos & quandam quasi ἀγηρασίαν conciliare, rudi plebeculæ persuadent. In his exercitum ducit Gorgias Leontinus, qui ma-

xima

Suam ipsi eruditionem extollunt] Quos inter referendus Carolus Molinæus, de quo Balsacius: *Charles du Moulin Avocat a mis à la tete des plusieurs consultations imprimées:* Ego qui nemini cedo, & qui a nemine doceri possum. v. *Entretiens de* Balzac. *p. 94.* SER.

Idem Balsacius *Entret. p. 89.* e Photii Bibliotheca meminit Græci cujusdam, qui vitam Alexandri M. scribens, se rerum gestarum hujus gloriam scribendo æquaturum, fuerit gloriatus, & alterum se fore in charta Alexandrum &c. Ibidem ex eodem Photio ridet cujusdam Græci vesaniam, qui cum novem Epistolas confecisset & tres Orationes scripsisset, illis Musarum his Gratiarum dederit titulum, tanquam Dearum quidam Parens. Inter Judæos inprimis jactatores plurimos invenias, qualis fuit R. Jochanan B. Saccai, qui in libro מסכת סיפרים c. 16 f. 13. ita loquitur: si omnes cœli essent cortices, & omnes arbores calami, & totum mare atramentum, non sufficerent ad scribendam meam sapientiam. SCRIB.

Exercitum ducit] Stupeo, medius fidius! quoties Charlataneriæ Claverianæ recordor. De hoc enim Jac. Claverio, homine Italo, refert Erythreus Pinac. I. n. 3. ipsum nummos trivialibus puerulis, cum variis bellariorum generibus distribuisse, quibus nimirum illi pellecti laudes ejusdem versiculis suis celebrarent. Quin eo usque stoliditatis progressus est, ut puerilia hæc carmina una cum reliquis vel ab ipso conscriptis, vel ab aliis emendicatis sui Elogiis, duobus Tomis in lucem

xima animi elatione ex omnibus, ut traditur, auſus eſt in conventu poſcere, qua de re quisque vellet audire; quem imitatus eſt Jacobus Mazonius, qui ad omnia, quæ quis percontaretur, copioſe reſpondebat ex tempore, nec ullam rem defendiſſe

Erythr. Pin. n. 38.

edere non dubitaret. Nimirum, ut Phædrus L. I Fab. 2.

Virtutis expers, verbis jactans gloriam
Ignotos fallit; nobis eſt deriſui.

I. HALL.

In contraria omnia ibat Vir modeſtiſſimus, Chriſt. ab Uttenheim, Antiſtes Baſileenſis. Hujus enim Statuta Synodi Baſileenſis cum propter additam elegantem ad Clerum Orationem plurimorum carminibus panegyricis celebrarentur, ille hæc ſui Eulogia ſubſequente Tetraſticho deprecari conatus eſt:

Parcite Pierides nobis adſcribere laudes;
Laus virtutis opus: nos mala multa premunt.
Exigua eſt nobis Virtus, nec labe caremus.
Plangite nos, celebrent Carmina veſtra Deum.

Referente id Paravicino, Cent. tertia ſingul. N. 82.

Q. MAR.

Copioſe reſpondebat ex tempore] Recordamur hic eorum, qui omni occaſioni, qua oſtentare doctrinam ſuam poſſint, avidiſſime inſidiantur, & cum in corona ſedent Virorum eruditiſſimorum, continuo aliis ogganniunt, quaſi ilia ſibi rumpi timerent, niſi ſuas nugas, a re licet, de qua ſermo eſt, alieniſſimas, propalaverint. Itaque identidem reliquos interpellant, & veluti rem admodum ingenioſam narraturi ad arrigendas aures ſedulo hortantur. Quo in cenſu fuit Medicus ille Pariſienſis T-- de quo Patinus: *Quand il ſe trouve en conſultation avec moi, il ne manque pas de me prier de le laiſſer parler, promettant toujours de belles*

diſſe viſus eſt, quam non probarit, nullam oppugnavit, quam non everterit. Sed omnium inſtar hic erit Franciſcus Philelphus, qui alicubi magnificentius de ſe loquitur in Epiſtolis: *Unum Philelphus audet affirmare, vel inſaniente Candido,* (hoc nomen erat adverſario) *neminem eſſe hac tempeſtate, nec fuiſſe unquam apud Latinos, quantum conſtet ex omni hominum memoria, qui præter ſe unum idem unus tenuerit, exercueritque & Græcam* L. XVI. Ep. 34.

choſes ſur le ſujet. Je m'en donne quelquefois le plaiſir, quand les affaires ne me preſſent point trop. Au reſte vous jugez bien, quel plaiſir, ou plûtôt quelle mortification que d'entendre un homme qui fait le beau parleur; cette affectation ſuffit pour faire bientot repentir les Auditeurs de leur complaiſante attention. Il y a quelque temps qu'il étoit queſtion d'une fievre continuë avec de grandes douleurs de tête, il me conta merveilles du ſyllogiſme, du diaphragme & des qualitez de la ciguë. La peſte ſoit du conteur de fariboles, dis je en moi-même, il s'agit bien d'une diſſertation etrangere, quand la diſpoſition du Malade preſſe. Il n'en faiſoit jamais d'autre, & vous euſſiez penſé, que cet homme tout heriſſé de Grec & de Latin, venoit faire plutôt une leçon à de jeunes Medicins, que donner ſon avis dans une conſultation en forme. On peut dire de lui ce qu'un certain Proconſul dit injuſtement a S. Paul dans les Actes des Apôtres: Votre grand ſavoir vous met hors de ſens. V. *L'Eſprit de* Guy Patin *p. 52.* VAND.

Idem unus tenuerit] Nunc quidem in ampliſſimum ſuperbiæ eruditæ campum exſpatiari non vacat, vix

cam pariter & Latinam orationem, in omni dicendi genere & prosa & versu. Tu si quem habeas alterum, memora. Quid taces

tamen mihi ipsi tempero, quin brevissimis huc transscribam, quæ de Salmasio narrat Colomesius p. 317. his verbis: *Messieurs Gaulmin, Saumaise & Maussac se recontrans un jour à la Bibliotheque Royale; le premier dit aux deux autres: je pense que nous pourrions bien tous trois tenir teste a tous les Scavans de l' Europe. A quoi M. de Saumaise repondit: Joignez à tout ce qu'il y a de Savans au monde, & vous & M. de Maussac, je vous tiendray teste moy seul.* Huc usque Colomesius. Parum vero abest, quin mea hic faciam, quæ de Casaubono olim cecinit Vir eruditus:

Ilias in genibus, spumat manus una Lebetem
Una veru versat, tres agit ille Viros.

Sed mitto Alastorem, lubensque Paracelsum, Thurmejum, Cardanum, Barthium, alios, sileo: e quibus alter ille, Thurmejus inquam, blaspheme jactavit, se solo improbante, totam Christi legem annihilari posse; si quidem vera sunt, quæ tradidit de eo Matthæus Paris in Histor. Anglic. apud Paravicinum in Singularibus pag. 4. THEM.

Lectori fortasse ingratum non erit, legere hic ipsa Thurmeji verba, quave occasione eadem protulerit, nosse; addi enim hoc utique meretur. Theses nimirum de Verbi incarnatione publice defendens se ipsum superasse censebatur, omniumque meritus erat applausum. Ita autem eo ipso intumuit arrogantia ejus, ut pleno ore exclamaret: *Jesule, Jesule*, sive Gallice: *Petit Jesus! Petit Jesus! combien de bonnes raisons n'ai je allegué pour soutenir tes Droits; mais par combien de raisons meilleures, & plus fortes, ne pourrois-je pas les an-*

taces homo miserrime? Multum vero hi ad conciliandam famam facere arbitrantur, si eruditis aliis persuaserint, quasi plurima de rebus minime tritis volumina parata habeant, quæ, si justum incredibilis operæ pretium statuatur, confestim typis mandari possent. Ut nihil dicam de Johanne Bourdelotio & Marco Meibomio, quorum ille in Notis ad Heliodorum subinde provocat ad libros suos, quos nunquam in lucem prodiisse constat, hic vero, cum Amstelodami viveret,

neantir, si je voulois l'entreprendre? Ceterum Thurmejus omnium, quæ sciverat, postea oblitus, immo adeo stupidus factus est, ut ne alphabeti quidem litteras quasdam capere amplius posset; quare de ipso dictum est: *Quantum cecidisti de cælo, Lucifer!* I. GALL.

Si eruditis aliis persuaserint] Splendidi hujusmodi Thrasonis meminit etiam Erasmus *Adagiorum p. 637.* ubi, *Vix hæc scribens*, inquit, *a risu tempero, cum recordor Calliphanis cujusdam, quem olim cognovi, cum in familia Charissimi Patris, Henrici Bergensis, Episcopi Cameracini, versarer, sed nomini parcetur propter convictum domesticum. Is permulta volumina concinnabat exornabatque, sed chartis inanibus, nisi quod in fronte videre erat magnificos quosdam titulos, velut Carminum, Orationum, Epistolarum. Singulis præscriptum erat hominis tergeminum nomen, ut qui titulos forte legissent, crederent eruditum, & in literis multa magnaque molientem.* KEND.

ret, grandiſſima volumina monſtrabat adventantibus, quæ, ſi, digno pretio redimantur (immenſum autem ſtatuerat) haud ultra inviſurus eſſet eruditis; nemo facile ſuperavit faſtum Franciſci Crucimanii, qui, edita ad Henricum III Galliæ Regem Epiſtola, * parata ſibi jactat octingenta volumina, de cunctis rebus, quæ humanæ ſcientiæ ambitu comprehenduntur, ſua manu exarata, ac centum pluteis diſpoſita, quæ ſe traditurum omnia Regi ſpondet, ſi vel pro ſingulis pluteis ducenti Joachimici ſibi numerentur,

* Exſtat illa, cum ipſa plutei delineatione, ſub finem ejus Bibliothecæ Gallicæ. Conf. & Baillet Jug. T. I p. 439. M.

Octingenta Volumina] Vincentium Marinerium commemorat Nic. Antonius Bibl. Hiſp. T. II, publico promiſiſſe, quæ ipſe elaboraverit, Volumina quinquaginta de argumentis graviſſimis, præter verſus quos effuderit ultra 38000. Cumque promiſſori liberaliſſimo fidem adhibere ſe poſſe negarent tantum non omnes, ipſe datis ad ſingulos literis, perſuadere ipſis conabatur, vera eſſe quæ prædicaverat, amplos titulorum catalogos adjiciens. Quodſi vero ſic etiam dubitare aliquem videret, ad exemplum Triſmegiſti provocabat, temporis quod lucubrationibus ſuis inſumſerat, rationem exponebat, chartæ foliorum, quæ Commentationibus ſuis impleverat, numerum inibat. KEND.

tur, viliſſimum ſcilicet pro theſauris immenſis pretium.

Atque hi intra promiſſa tantum ſubſtiterunt: longe vero ineptior mihi videtur Nicolaus Riccardius, Januenſis, qui Erythr. Pin. n. 22 cum aſſiduam multorum annorum operam ſtudiumque ſe collocaſſe jactaret in refellendis, quæ contra ſacrum Concilium in celebri vulgatoque libro ſcripta eſſent, cumque eximium aliquod opus exſpectaretur, vix tandem prodidit paucas quasdam plagulas, ut montibus parturientibus ſimilis haberetur, qui murem ridiculum eſſet enixus. Et conſtat de Johanne Capellano, Viro alioquin pererudito, quod cum penſionem annuam nactus eſſet ab Henrico Aurelianenſi Principe, ut de celebratiſſima Galliæ viragine, quam Puellam vulgo Aurelianenſem vocant, heroicum quoddam carmen, ad

Theſauris immenſis pretium.] Multo magis igitur inæſtimabilis fuit ille Fratrum roſeæ Crucis liber, de quo præter alias impoſturas jactabant: *omnia ex illo uno diſci poſſe, quæcunque in reliquis libris quibuscunque editis usque huc, vel impoſterum edendis aut ſcribendis junctim leguntur*, &c. vid. Naudæus in Inſtruct. ad Galliam de Fratr. roſeæ Crucis p. 35. I. HALL.

ad exemplum Homeri aut Virgilii, Gallico idiomate conderet, atque is, quo diutius frueretur Ducis munificentia, annos plurimos impendiſſet huic labori, vulgato tandem frigidiſſimo poemate, quod *Puellam* * inſcripſit, tantum abeſt, ut ingenti, quam de ſe concitaverat, exſpectationi reſponderit, ut potius plerorumque in ſe ſcommata provocaverit, quos inter aliquis hoc in Puellam epigrammate luſit:

* *La Pucelle d'Orleans.*

Menagiana P. I p. 15. ſeq. Conf. P. II p. 41.

Illa Capellani dudum exſpectata Puella
Poſt longa in lucem tempora prodit anus.

Quem

Prodit anus.] Exſtat hujus Epigrammatis in Gallicam linguam verſio, Autore Menagio:

Cette Pucelle pretendue
De l'hereux Poete Chapelain,
Depuis ſi long tems attendue,
Paroit de ſa derniere main,
Mais ſi vieille deja qu'elle en eſt meconnûe.

Neſcio an ſequens anonymi cujusdam elegantius ſit:

Nous attendions de Chapelain
Une Pucelle
Jeune & belle;
Vingt ans à la former il perdit ſon latin;
Et de ſa main
Il ſort enfin
Une Vieille ſempiternelle.

Quod reliquum eſt, nihil jucundius occaſione Puellæ

Quem in censum, quoniam de iis dictum est hactenus, qui pridem vita functi sunt, nescio num referri etiam debeat e Soc. Jesu Johannes Harduinus, eruditæ Galliæ lumen hodie ac decus præcipuum. Is ut multa hactenus edidit scripta cedro dignissima, Plinium imprimis, quo uno labore nominis immortalitatem consecutus est apud omnes, aliquid tamen paradoxi, dubium an animi gratia, an ut ordini suo, quod Crozius aliique suboluisse

hujus Aurelianensis prodiit, quam *le Parallele de Chapelain & d' Homere*, liber Matanasio in fine subjectus. Quantum leporis ibi elegantiorisque doctrinæ! Multi ex iis, quos novi, eruditis non Arragoniæ tantum regnum, verum vel pulcherrima ex scriptis suis cum exiguo opere isto permutaturi essent. Interim Autori hactenus latere visum est. Qui conjecturis se valere, ac de stilo ac cogitandi ratione judicium ferre se posse putant, vel V. Cl. *de Crousaz*, vel Cl. *Fontenellium* autorem opusculi esse credunt. Verum neutri horum tribui potest. I. GALL.

At nunc quidem satis constat, verum autorem esse *Paulum de Saint Hyacinthe*, *alias Themisseul.*

Quod Crozius aliique] Matur. Veyssier la Croze in *Vindiciis Vet. Script. adv. Harduinum*, Roterod. 1708. & Jo. Sartorius *de Ostracismo Literario*, Gedani 1710. qui posterior Crozio multa debet, ejusque vestigia in plurimis legit; aliique non pauci. Ceterum non vana videtur esse Domini la Croze suspicio, quamvis Patres S. J. eandem omni nisu a se amoliri conati fuerint.

se sibi visi sunt, velificaretur, obtrudere eruditis voluit, istud nimirum quod plerique Scriptores, Græci pariter ac Romani, atque adeo Patres quoque ipsi, ab otiosis hominibus & nescio qua falsariorum conjurata societate fuerint subornati. At cum id sparsim tantum & leviter scriptis suis insinuaverit, quæsitumque nuper admodum ab illo fuisset, ut systema quoddam hypothesium suarum proderet latiusque paulo deduceret, quæ hactenus levi modo brachio attigisset, respondisse fertur, se spisso quodam volumine collegisse omnia, de quo sibi tantum ac supremo Numini constet, cæterum nihil ejus rei, quoad vixerit, proditurum, * qua de re quid sperandum sit,

Jure etiam in Thrasonum literariorum numerum refertur Harduinus, non solum propter famosam illam Archontii officinam, ad quam hic respicitur; sed etiam ob mirum innovandi in Chronologicis pruritum, aliasque conjecturas nimis longe petitas, quas passim Memoriis Trevoltiensibus inseruit. Quin in ipso Plinio creberrime egregius iste Vir humani quid passus est; ubique non inficienda eruditæ vanitatis criteria immiscens. Conf. de la Croze l. c. I. HALL.

* Nimirum per litteras ab Amico mihi relatum est his plane verbis respondisse Harduinum: *On le trouvera apres ma mort sur un papier grand comme la main, & il n'y a que Dieu & moy, qui le savent.* M.

ſit, naſutioribus dijudicandum relinquimus.

Sed ſatis de his; ad eos pergo, qui cum ipſi nihil habeant, quod prodant, vel polliceantur, ſatis tamen ſe tueri poſſe putant nomen eruditi, ſi cunctas ſuas facultates dilapidantes, quicquid ubique prodeat librorum, quos nec legunt quidem unquam, nec, ſi legant, intelligunt, avi-

Avidiſſime corradant] Equidem ſunt contra alii, qui cum ipſi libris non utantur, ad eos ne quidem admittere quenquam audent, nimirum ne quis forte ſpolia ſua aut amicorum vindicet, certe codicem, quantumvis obvium, nullis blanditiis aut technis extorqueri ſibi vel ad horulam patiuntur. Vir ille, de quo ſupra p. 34. Bibliothecæ ſuæ ſelectum ac raritatem identidem crepat, ſed in communicandis libris parcior eſt, & ſi quem obtinueris ab illo, & reddendo gratias illi egeris, *appage*, ait, *cum gratiis tuis, neque enim dignas mihi grates referre potis eſt, qui libri hujus, tam rari, tam exquiſiti, uſum a me impetraverit.* Petebat ab illo Vir quidam illuſtris librum mutuo, ut in eo locum aliquem, quem deſignabat, evolveret; noſter notato loco illo, quem unicum libere legere licebat, ceteras libri plagulas ab utraque parte compactas ſigillis obſignabat, ne quicquam Vir ille præter iſtum locum deguſtaret. Poſtea cum liber ille ſolutis nihilominus ſigillis redderetur, tum nuntium intra muſæum pertrahens, gladium illico & ſclopetorum paria diſponit in menſa, & *dicito*, inquit, *hero tuo, hæc ad injuriam, quam intulit & libro & ſigillo meo, delendam me paratа habere.* Sed hæc ὡς ἐν παρόδῳ. VAND.

avidiſſime corradant, totosque montes & acervos voluminum congerant, quæ longo ordine velut in armamentariis diſpoſita multoque auro ac purpura diſtincta aliquoties per diem hilari vultu adſpectant, amicisque ac clientibus ſuis identidem ad nauſeam usque demonſtrant. Imprimis vero cœlum ſe manibus tetigiſſe

Voluminum congerant] De Hario refert ex Lomaiero Paravicinus, *Cent. III. Sing. N. 70.* ipſum Bibliothecam tot voluminibus inſtructam Hagam transtuliſſe, ut populus innumerum librorum numerum miratus, publice profiteretur, ſe nunquam crediddiſſe vel in orbe terrarum tot codices reperiri; indeque eidem Hario, perpetuum poſt id tempus cognomentum *Johannis de Libris* adhæſit. THEM.

Vid. Bælius in Dict. T. I. Art. Fugger. ubi magis adhuc exaggeratur Bibliotheca Fuggeriana; quam Wolfius tot libris, quot cœlum ſtellis nitere, dixit. I. GALL.

Ad nauſeam usque demonſtrant.] Adduci poſſet Luciani Dialogus adverſus indoctum librorum multorum ſupellectile tumentem, qui exſtat T. II p. m. 751. SCRIB.

De toutes les occupations une des plus vaines c'eſt ſans doute celle de faire une Bibliotheque, pour ne s'en ſervir jamais. Il eſt vrai, que c'eſt un meuble qui pare une chambre de même que les porcellaines, les tables, les peintures, les tapiſſeries. Dorus -- ne lit, & ne lira jamais; mais il a du bien .... Il achete des livres, les fait relier bien proprement, forme une nombreuſe Bibliotheque. A certain jour, à certaine heure, une fois le mois, il fait placer ſon fauteuil vis à vis de ces beaux livres; &

giſſe ac Diis ſimillimos eſſe putant, cum in codicem quendam veteri manu exaratum inciderint, quem utut exeſos tantum literarum ductus lacerasque chartas oſtendat, ſitque vel centies ab eruditis ſollicito ſtudio collatus, cum ingentibus divitiis & quicquid in rebus humanis eſt delitiarum permutare nolint. Noſtis, Auditores, quod de Fulvio Urſino, antiquitatis æſtumatore maximo, refert Janus Nicius Erythræus. Pervetuſtis codicibus, inquit, quorum multos in ſua bibliotheca habebat, immania pretia faciebat: atque illud accidit perridicule, quod cum die quodam Franciſco Cardinali Toleto Terentii Comœdias oſtendiſſet, easque affirmaſſet ante annos mille fuiſſe con- Pinac. c. 4.

la il contemple --- Apres quoi il ſe retire toujours ignorant, mais fort ſatisfait d'avoir vû des Livres. &c. v. Refl. mor. Sat. & Com. p. 35. ſeq. I. GALL.

Delitiarum permutare] Antonius Becatellus, Panormitanus, An. 1555. prædiolum, quod habebat unicum, vendidiſſe fertur, ut exemplum Titi Livii emeret a Poggio Florentino. CHAR.

Affirmaſſet ante annos M. conſcriptas] Div. Chryſoſtomus in Oratione *περὶ κάλλους* refert miram antiquariorum fraudem, qui viliſſimos quosque recentium libros abdere ſoliti ſunt frumento, ut ſitum contrahe-

conſcriptas, ac revera eſſent antiquæ, ſed mire depravatæ atque corruptæ, atque addidiſſet, nullam eſſe pecuniam quæ antiquiſſimi illius codicis æſtimationi par eſſet; proh Deus! Cardinalis inquit, quid audio? equidem mallem codicem unum quantumvis recens impreſſum, ſed caſtigatum emendatumque, quam decem alios mendoſos & corruptos, quamvis Sybillæ manu exaratos. Hactenus Erythræus; peropportune profecto & argute omnia.

Sed

rent, atque ita pro antiquis majori pretio venirent. Vid. Wower. *in Polymathia c.6.* SCRIB.

Manu Sybillæ exaratos] O reſponſum Cardinalis ſapientiſſimum! utinam id omnibus ſuperſtitioſis Codd. Mſctorum veneratoribus curæ cordique eſſet. Certus ſum, nullum hodie Codicem monſtrari poſſe, niſi mendis ubique refertum. Quare bene omnino judicavit Manutius in *Commentario ad Ciceronis Lib. V. Famil. Ep. 2: Nec vero librum ullum tam antiquum eſſe arbitror, qui omni prorſus vacet mendo.* Eccui enim ignota eſt Librariorum oſcitantia? Quantum gaudium gaviſuri eſſent Critici, ſi Codicem usquam invenirent Gellii ævo deſcriptum: atqui Gellius ipſe gaudentes eosdem ſtultitiæ & ovantes inſaniæ accuſaturus videtur, dum *L. VIII. Noct. Attic. c. 20.* expreſſis verbis, Codices ſuo jam tempore ſumme corruptos atque perperam deſcriptos eſſe queritur. Criticus certe, qui ſanam rationem ducem ſequitur, huncque Lydium lapidem exa-

Sed quoniam de antiquitatum patronis dicere cœpimus, non erit ab hoc loco alienum, illorum notare inſaniam, qui nihil laudant, nihil admirantur, niſi quod vetuſtatem redolet, & dum alios omnes ad

minandis Antiquorum ſcriptis adhibet, pluris faciendus eſt, quam alii Correctores Grammaticaſtri & exeſorum Codicum adoratores bene multi. Adi ſis Rich. Simonium *T. IV. Bibliothecæ Criticæ Ep. 16.* & Cl. Heumannum *de Arte Crit.* I. HALL.

Quod vetuſtatem redolet] Adrianus Imperator amavit genus dicendi vetuſtum, Ciceroni Catonem, Virgilio Ennium, Salluſtio Cœlium prætulit, vide Spartianum in Adr. c. 16. Voſſius epiſtola ad reginam Chriſtinam, epiſt. III. p. 9. fatetur, *antiquos hiſtoricos periiſſe ſine poſteritate: ut enim recentiores vincunt plebem, ſic a priſcis vinci noſtros recentiores.* Pomponius Lætus abrogavit nomen ſuum Petri, quia Romanam civitatem non ſaperet, & maluit vocari Pomponius, quam Petrus. Freherus *Theatr. P. IV p. 1427.* Idem ſibi e ſalario diſcipulorum agellum ac domum in quirinali comparavit, ubi non ſolum natalem Urbis coluit, ſed Romulum quoque, urbis Romæ conditorem, publice veneratus eſt, Voſſio teſte *lib. III. cap. 8. de hiſtor. latinis*; adde Sabellic. *vita Læti ad Maurocenum* & Heumannum *de anon. & pſeud. p. 136. 137.* Franc. Redus de Peripatetico quodam narrat, quod ex ſingulari erga Ariſtotelem reverentia tubum noluerit inſpicere, eo fine, ne fateri cogeretur, Galilæum a Galilæis novas & ab Ariſtotele nondum viſas ſtellas detexiſſe. Vide ejusd. *Obſerv. de viperis tom. 1. Ephemerid. nat. curioſ.* Daceria libro: *des cauſes de la corruption du gout*, adfirmat, quod ſanior guſtus proveniat ex cognitione La-

ad morem Sinensium pro monoculis habent, se solos credunt duobus oculis instructos, quoniam non ea tantum, quæ ante pedes sunt, prospiciunt, verum & antiquissimorum temporum faciem exactissime cognitam habent & perspectam. Itaque si vel nummulus aliquis multo situ & ærugine obductus, vel alia quæcunque vetustæ supellectilis particula ad illos deferatur, bone Deus, quanta gaudia, quantæ mox etiam curæ & sollicitudines, ut accurate examinentur omnes apices, ac

tinorum, ut & imprimis Græcorum auctorum p. 20. Claudius Belurgerius, homo Gallus, insano amore erga Homerum ferebatur. Eum semper habuit in manibus, totum edidicit, in templa detulit secum & recitavit loco sacrarum precum: pictam quoque a celeberrimo pictore habuit Thersitis imaginem, qualem ipse ex Homero dictaverat, & qua nihil illustrius, nihil magis divinum visu censuit. Imo voluit ipsos Trojæ campos, vetustique Ilii loca, late omnia oculis suis usurpare; hinc abiit in Italiam, conscensaque Venetiis navi in Ægyptum navigavit, inde abiturus in Asiam. Verum Alexandriæ morbus eum oppressit. v. Erythr. *Pinac. I. p. 206.* Morhof. *Polyh. Tom. I. lib. VII. cap. 2.* Gadd. de script. non eccl. *Tom. I. p. 238.* Lipsius ait *Cent. II. Miscell. Epist. 44*: *Tres sunt, quos admirari unice soleo, & qui in hominibus excessisse mihi humanum fastigium videntur, Homerus, Hippocrates, Aristoteles.*

CHAR.

ac singula justis commentariorum libris exposita ad posteros transmittantur. Isti nimi-

Transmittantur.] Antiquaria & Nummaria scientia sine dubio ex elegantissimis est, quibus ingenia hominum occupari possunt; tot autem Charlatanerias illa parit, ut mirum non sit, Oratorem nostrum risisse eos, qui huic studio se nimis mancipant, tanquam Circulatores grandiloquos. Adjicere præterea potuisset, & eos sæpius, qui vel maxime judicio pollent, in errores prolapsos esse. Sæpius sibi imponi patiuntur; sæpius ipsi nummi, cujus copia ipsis facta est, amore capti, animum suum in sententia quadam obfirmant; præsertim ubi inventionis cujusdam gloriam sibi tribuere possunt. Conjecturas suas instar certissimarum veritatum nobis obtrudunt, & in descriptionibus aut potius elogiis, quibus antiquitatem eorum nobis fingunt, nunquam intermittunt, quin rubiginem nobis ostendant, cujus vivus color, (hac enim opus est imagine) judicio est, metallum optimum esse & maxime electum: rubiginem inquam illam, quam æris florem vocare solent, χαλκȣ̃ ἄνθος: unde rident idiotas illos, qui tanti pretii crustam pro sordibus habent, nummosque suos poliunt lavantque, ut splendoris aliquid is reddant: tanquam stultos hortulanos, qui arbores cortice privantes eosdem nutrimento suo privant. Nihil hos homines agere arbitrantur, quam quod gloriosa antiquitatis monumenta destruant; justos contra harum rerum æstimatores rubiginem hanc examinare diligentissime, ne a falsariis decipiantur; qui probe scientes, quanti color hic gratissimus pretii sit, rubiginem incrustare vigoremque nummorum rarissimorum imitari conantur. Denique Lectoribus quibusdam non ingratum erit nosse, optimum nummorum colorem esse illum, quem in ceparum genere quodam gallis *porreau* dicta videmus; nummosque rarissimos,

nimirum sunt, qui Sybillæ folia, carmina Carmentæ, Mæandros Lycophronis, libros Numæ, mysteria aurei velleris, epitaphium Æliæ Læliæ, librosque Ægyptiorum, quos Apulejus dicit *literis ignorabilibus prænotatos, nodosisque & in modum rotæ tortuosis, capreolatimque condensis apicibus, a curiositate profanorum munitos*, nullo negotio ac veluti aliud agendo interpretantur. Sed quam facile imponi sibi patiantur hi omnis antiquitatis

Lib. II. Metam.

curiosissimos & pretiosissimos eos esse, quibus Augustarum imagines exhibentur. Vid. Diss. *Otton. Sperlingii* de num. Fur. Sab. Tranquillianæ, conjugis Imper. Gordiani, quæ prod. Amst. 1687. I. GALL.

Sybillæ folia] Quomodo Hermicus Cajadus, Lusitanus, lapidibus, quibus Sybillinam vaticinationem inscribi curaverat, defossis aliquandiu & erutis, postmodum eruditis aliis imposuerit, legas apud Rappoltum *in Commentario ad Horatium p. 611.* SCRIB.

Imponi sibi patiantur] Præter Sigonium, qui Consolationem Ciceronis artificiosissime confecit, & Nodotum Gallum, ementito Petronii fragmento celebrem, adulterinorumque Numismatum fabricatores, Parmesanum, Patavinum, Bolducem atque ipsum Golzium, insignis quoque in his fraudibus artifex fuit Muretus, qui Scaligerum supposito vetusti Comici loco (non, ut vulgo dicitur, Epigrammate aliquo) ludens, re detecta hoc disticho ab indignante illo petitus est:

Qui rigidæ flammas evaserat ante Tolosæ,
Muretus, fumos vendidit ille mihi.

atis promi condi, testes nobis sunt, ut
alios

Hæc quidem in vulgus nota sunt; non æque, quam referemus, altera impostura, qua eidem Scaligero (quo ipso tamen nemo magis intima quæque Critices secreta penetrasse Eruditis creditur) palpum obtrusit idem Muretus; qui, quo emendationem Catulliani cujusdam loci felicius tueretur, versum sub Pacuvii nomine allegavit, a se confictum, nec usquam alibi reperiendum; hunc itidem Scaliger ut genuinum & Pacuvio dignum fragmentum suspexit. Elegantiora sunt If. Vossii verba, quam quæ Lectoribus nostris invideamus. Ille totam rem, ut gesta est, p. 46. Catulli sui exponit, additque: *Mirum, fraudem hanc non detectam fuisse a Scaligero, cui merito suspectæ esse debuerant merces sub quocunque demum titulo e tam dolosa prodeuntes officina; utpote qui adulterinis hujus viri versibus deceptum se fuisse, optime nosset. Sed profecto tanti apud Scaligerum ponderis fuit Mureti facundia, ut bis quoque ab eo passus sit se decipi.* Evolv. Morhofius *L. IV. C. XI. §. 4. & L. VI. C. III. §. 1. Polyh.* Add. Menagius *T. I. Anti-Bail. Art. 83.* ubi fuse de Mureto & objecto ipsi a Scaligero crimine agit, multa etiam a Bailleto & aliis secus dicta emendat. Præterea adduci hic illi quoque possent, qui libros dudum typis divulgatos pro ineditis habuerunt, & quasi rarissima Bibliothecarum cimelia literato orbi de novo obtulerunt. Collegit horum aliquot exempla Daumius in Præfat. ad opuscula nonnulla Hieronymi; idque in sui ipsius excusationem, cum eundem errorem circa Palponistam Bernh. Geistensis erraverit, quem primum se ex Reinesii Biblioth. An. 1660. edidisse putabat, jam An. 1501. cura Henr. Quentelii publicatum. E recentioribus plures ad hunc scopulum impegerunt, eo difficilius evitandum, quod ipse celeber. Fabricius & nuper demum doctiss. Gallus, Montfauconius, sibi non satis ab eodem cavere potue-

alios taceam, omni exceptione majores, Athanaſius Kircherus & Jacobus Gronovius. Erant Romæ quidam adoleſcentes laſciviuſculi, qui cum alicubi in urbe brevi excitandum ædificium intellexiſſent, ut Kircheri ingenium tentarent,

eodem

rint. Agmen claudat ridiculus Richelii Cardinalis lapſus, qui Maurum Terentianum celebrem Grammaticum Comœdiam Terentii eſſe credidit, teſte Motthio Vayerio *Hexam. Ruſt. Dial. I. p. m. 30.* THEM.

Teſtes nobis ſunt] Jo. Scaliger deceptus fuit a Mureto, a quo afficta fuerunt Attio Tragico Trabeæque Comico, quæ a Scaligero habita pro genuinis, ad Varronem de re ruſtica p. 212. edit. 1573. quam fraudem Scaliger ultus eſt noto epigrammate. Vide Bælii *Lexicon* edit. 2. in Trabea & Menagium cap. 83. Anti-Bailleti. Similis fucus Jano Douſæ filio factus ab Hieronymo Groslotio Lysleo notatur in Baudii amoribus p. 463. CHAR.

Ut alios taceam] Nam & huc referri poterat M. Zuerius Boxhornius, qui ſatyram quandam nactus Michaelis Hoſpitalii, eam ceu certiſſimum vetuſti Scriptoris monumentum luculento Commentario illuſtravit. v. Colom. *Partic.* p. 123. M.

Simili errore Th. Crenius *T. II. Method. p. 403.* fabulam illam, quæ incipit: *Ranæ paludis incolæ* &c. pro indubio vetuſti Autoris labore habuit, immo Joh. Chriſtoph. Wolfius eandem ſuæ Phædri editioni, quaſi certiſſimum ejus Viri fœtum inſeruit: quæ tamen reapſe ſatyra eſt Jeſuitæ Galli, circa A. 1670. compoſita, cum Ludovicus Rex Belgium poteſtati ſuæ ſubjicere conſtituiſſet. Evolv. Ars Jeſuitarum Metrica p. 274. ed. Vienn. 1703. I. HALL.

eodem in loco clam defodi curabant ſcabroſum lapidem, quem miris nonnullis & ad libidinem excogitatis figuris deformaverant. Quid fit? jaciuntur fundamenta novi operis; tollitur lapis, novum vetuſtatis monumentum, ipſa ſui integritate admirandum; quæritur Oedipus; itur ad Kircherum. Is vero, viſo lapide, tripudiare præ gaudio & pedibus terram pulſare, mox circulos, cruces & ſigna ad unum omnia tam concinne, tam appoſite explicare, ut nihil ſupra. Quid Gronovius? Monſtraverat illi Vir politiſſimus (quem vocat) Robertus de Neufville icunculam ligneam, metallifoſſoris Saxonici habitu indutam, quales vulgo pue-

Theſ. Ant. Græc. T. III.

Ut nihil ſupra.] Succurrit alia de eodem Kirchero relatio æque jucunda. Obtulerat illi amicus familiaris chartam bombycinam, quali Chinenſes utuntur, miris characteribus inſignem. His explicandis cum multum operæ & olei impendiſſet bonus Athanaſius, amicus denique impoſtor vani laboris pertæſus, ultro papyrum ſpeculo admovit, ſtatimque Kircherus indigne ſe deceptum deprehendit; cum iſta literis Longobardicis retrorſum pictis ſchedæ inſcripta legeret: *Noli vana ſectari & tempus perdere nugis nihil proficientibus.* THEM.

pueri apud nos inter pupas & crepundia servant. Gronovius, qui nunquam homines metallibajulos & natipellitos viderat, *vetustissimi*, ut ipse loquitur, monumenti spectaculo admodum lætatus, *statim religiosam* in eo *memoriam renovari judicabat*, & cum *imagunculam* hanc bellissime ære cælari curasset, interpretabatur *Sacerdotem Germanum portantem navigium Isidis*. * Risum teneatis amici.

Et

* Ita vero inter alia in Thesauro Antiqu. Græc. statuam hanc depingit: *Est plane facies effera & incultam torvitatem præferens, velamentum externum capiti velando fere omne* (agnoscis mitram metallifossoris) *usque ad ipsa supercilia abscondens, ita versus sinistram tergi partem descendens, ut illic commodo loco præbeat aliquid spissum, cui navicula* (vasculum scilicet æri colligendo paratum) *cujus longior pars ultra tergum eminet, innititur. Vestis apparet longa, sed alte cincta ad liberiorem ingressum, ita ut posterior pars* (en natipellem, vulgo *Arsleder*) *in humiliore esset in acumen aliquod desinens. Hic igitur est ille tam celebratus, si Græce placet*, ΙΕΡΟΦΟΡΟΣ, *si Latine, bajulus ceremoniarum sacra ferens, non ad Musas, ut castus Poeta, sed ad horrendum sui luci secretum &c.* Ceterum ecquis Sacerdotem Germanum inter Græcas Antiquitates quæsiverit? M.

Verum quidem est in Græciam transeundum non fuisse, ad sacerdotem Germanum ibi quærendum; quare autem in Germania quæri non potuerit Sacerdos Germanus, non video. Immo illorum sacerdotum

Et quoniam incidimus in Gronovium, non possumus quin recordemur moris illius non minus ipsi quam Pantocriticis aliis perfamiliaris, ut nihil facile relinquant intactum aut illæsum, verum quoties

habitus, qui Isidis sacris initiati erant, non sine omni verisimilitudine hic inveniri poterit ab eo, qui perpenderit, universalem fere fuisse cultum hujus Deæ, inque Græcia eidem altaria exstrui cœpisse. Nec probabilitate caret, populos alios cultum ejus a Græcis accipientes, ritus etiam, ceremonias, habitusque sacerdotales in sacris ejus sollemnes, accepisse. Quumque in Gallia inventa sint rudera templorum Deæ memoratæ quondam consecratorum; quare in Germania monumenta ejusmodi inveniri nequeant; non apparet. I. GALL.

Si icuncula illa fuisset re vera antiqua, nec lignea, potuisset Criticus ingeniosissimus suis conjecturis uti, at cum omnes, quibus habitus nostrorum metallifossorum notus est, inspecta figura statim agnoscant metallifossoris icunculam, qua ludere infantuli solent, nostri certa conjectura illam non sine risu dimittere potuerunt. AUT.

Nihil relinquant intactum] Quantum ohe! Jacobus noster a Patre Johanne Friderico discrepat, Viro omnium modestissimo, qui adeo ab omni altercatione, maxime cum annos juveniles superasset, alienus fuit, ut ne verbo quidem quenquam offenderit & nec provocatus descenderit in arenam. Etenim juvenis admodum personatum quendam Statii Commentatorem, *Mercurium Frondatorem*, in *Elentho Antidiatribæ* Par. 1640. 12. edito paulo acerbius sale perfricaverat: at hujus Satyræ ita profecto illum postea puduit, ut exemplis, quæ comparare potuit, prope omnibus Vulcano traditis, nullis

ties quisquam aliquid in literis prodit eximium, id continuo allatrent ac carpant, tantum quippe decedere rati suis lau-

Celeb. Grævii, quo perfamiliariter utebatur, precibus adduci potuerit, ut ipsi libri illius copiam faceret. VAND.

Allatrent aut carpant] Ejusdem furfuris fuit Mich. Apostolius, cujus animum invidia usque adeo invaserat, ut hac ipsa ad turpissima quævis sese impelli pateretur. &c. Conf. S.R. Bœrneri *Dissert. prima de Exul. Græcis.* Idem prope de Politiano refert Jovius in *Elogiis doct. Vir. n. 29.* deque aliis alii. THEM.

Nicanor Grammaticus *Stigmatias* dictus fuit, quod nullum librum dimitteret sine censura. Vid. Vayerius T. XIII. p. 347. Dabit hujus similes plures Spizelius in Literato felici Commentat. V. *de contentionibus Literator.* & Comment. VI. *de maledicentia.* Alexander Tassonus optima scripta ex invidia censura vexare consuevit. vid. Morhof. *Polyhistor. Liter. I. 21. pag. 265.* De Petro Aretino, qui flagellum Principum dictus fuit, ex facto ipsi epitaphio, v. *Ancillon-ana p. 186.* de Paulo Benio Crassus in *Elogiis P. II. p. 80.* Laurentius Valla se in Christum quoque spicula habere professus est: vid. Pontanus *Lib. II de Sermone c. 18.* SCRIB.

Ultima proximæ animadversionis verba, in memoriam mihi revocant epitaphium *Aretino* positum hujus argumenti:

Qu'on ne vit jamais Goguenard dangereux
Faire Dieu le sujet d'un badinage afreux.

Lector minus cautus facile in eam delabi posset sententiam, quasi ad laudes Aretini faceret Epitaphium hoc. Meo autem vitio hoc fieri lubens fateor, quum ansam huic interpretationi ipsa rei ambigua expressione dederim. Ut itaque tollatur amphibolia hæc, notandum ex alia prorsus ratione Aretinum de Deo tacuisse, quam illa,

laudibus, quantum optimorum ſcriptorum divulgatione accedit alienis. Dicite, Auditores, ecquis vixit noſtro ævo paulo literatior, in quem ille cenſuras aut ſatyras ſuas non emiſerit, etiamſi fuiſſet vix ullo facinore provocatus? Ceterum adeo ferre non poteſt eos, qui ab ipſo diverſa ſentiunt, ut, cum aliquando Joachimus Fellerus noſter, edita ſub Franciſci Dermaſii nomine Epiſtola, ejus ſententiam

cujus Boilavius in verſu alleg. Art. Poet. Ch. II. meminit. Ferunt enim Italum hunc propterea a jocis de Numine dicendis abſtinuiſſe, quod nullum prorſus agnoſceret; Atheus enim habitus eſt a multis, immo magnus Atheiſmi Apoſtolus, ſi Voetio fides habenda eſt, vid. Diſp. T. I. p. 206. Quem locum Bælius allegat, prorſus diverſa ſentiens, Dict. Art. Aretin. Latine ita translatum eſt Epitaphium illud a nonnemine;

Condit Aretini cineres lapis iſte ſepultos,
Mortales acro qui ſale perfricuit.
Intactus Deus eſt illi; cauſamque rogatus,
Hanc dedit; ille, inquit, non mihi notus erat.

I. GALL.

Ab ipſo diverſa ſentiunt] Multos ubique deprehendimus, quos invidia & zelotypia agitat, faſtus plus quam hypodidaſcalicus inflat, atque Antilogophilia riſu non indignatione digna effert. Quot horum, proh dolor! & quanta in omni loco exempla proſtant! ſed novi Virum eruditum, qui amplum *de Thraſoniſmo & invidia Eruditorum* Commentarium conſcripſit, multa exquiſitiſſima Charlataneriæ literariæ ſpecimina exhibiturum, I. HALL.

tiam de nece Judæ oppugnaſſet, integris duodecim poſt mortem ejus annis non tantum ipſi Fellero ceu mortuo leoni acerrime inſultaverit, ſed & in innocentiſſimam Academiam imo & urbem Lipſienſem immani modo debacchatus ſit, Lipſienſem appellans argutandi rationem, cum abſonam dicere vult aut inconcinnam.* Atque is plane ſimilis videtur Caſpari Scioppio (quamvis Latini ſermonis elegantia variaque doctrina longe majori) quem *Canem Grammaticum* dictum conſtat, quod non præſtantiſſimos modo ſuæ ætatis viros, Scaligeros, Lipſium, Thuanum, Poſſevinum, Voſſium, Stradam, Caſaubonum, Mornæum

B'y'e D. C. r. *Scioppius*. not. K.

* Ediderat Gronovius An. 1683. *Exercitationes Acad. de pernicie & caſu Judæ*, in *Actis Erud. ejus anni p.* 513. a Frid. Ben. Carpzovio commendatas. Prodiit inde Felleri Epiſtola An. 1687. triennio poſt infelici lapſu exſtincti. Hanc ergo Gronovius, cum alteram Exercitationum ſuarum editionem An. 1702. vulgaret, modeſte adeo, pro more ſuo, refutandam ſuſcepit. Qua de re *Act. Erud. An.* 1703. *p.* 5. merentur conferri. M.

Caſaubonum, *Mornæum*] Iſ. Caſaubonus ei dictus *Alpha Cathedrariorum*, & Phil. Mornæus *dignus ob ſolœciſmos naticidio*. M.

Prolixius hæc refert Bælius in Dict. H. C. Art.

næum laceſſivit, ſed & Phædrum Thraciſmi & ipſum Romanæ eloquentiæ patrem Ciceronem Barbariſmi poſtulavit. Hi vero quid aliud tanto conatu, quam plauſum quærunt, quem ut prudentioribus nunquam extorquebunt, ita vix etiam apud inſipidos quosdam & inſulſos homines & talpa cœciores conſequentur. Quod notum etiam & pervulgatum eſt de Claudio Verderio, Gallo, qui paucis plagulis, quibus *Cenſionis Autorum omnium* Morhof. Polyh. T. I. L. I. p. 191.

Sciopp. Remarqu. F. Addere debuit Orator noſter, mea ſaltem ſententia, ne priucipibus quidem peperciſſe Scioppium, e. g. Galliæ, Angliæque regibus. Alter quaſi Aretinus erat, hoc tantum diſcrimine, quod Aretini in ſcribendo protervia pecuniam ipſi acquireret, Scioppii autem acerbitas autori ſuo mortem minaretur. I. GALL.

Barbariſmi poſtulavit.] Palæmonis Grammatici arrogantia fuit tanta, ut Marcum Varronem porcum appellaret, ſecum & natas & morituras litteras jactaret. Vid. Suetonium *de illuſtrib. Grammatic. n. 23.* & Quinctil. *I, 4.* Huic adjungere poſſumus Hieronymum Cardanum, qui poſtquam ſatis temere alicubi negaſſet, ſe quicquam ab aliis inventum ſibi adſcribere, cum ſufficiant ſibi propria, atque de iis conqueſtus fuiſſet, qui ſuppreſſo nomine, inventa ipſius ſibi vindicarent; omnes eos amentes vocavit, qui neſcirent inventa Cardani talia eſſe, ut a nullo inveniri potuerint, qui non jam fama egregia eſſet cognitus, ut loquitur Spizelius *de vitiis litteratorum*, *Comment. II. p. 213.* CHAR.

um veterum & recentiorum titulum fecit, ne ipsi quidem Antonio, Patri, pepercit, a quo fuerat in Bibliotheca Gallica honorificentissime commemoratus, veteres vero scriptores, atque adeo Tullium quoque, & Maronem, & Flaccum, acerrime perstrinxit, atque in hoc duritatem sermonis, in illis voces barbaras deprehen-

Titulum fecit] Integer obesi scripti Titulus sic jacet: *Cl. Verderii in Autores pene omnes, Antiquos potissimum, Censio, qua receptissimorum plerorumque Grammaticorum, Poetarum, Historicorum, Dialecticorum, Rhetorum, Oratorum, JCtorum veterum & recentiorum, Mathematicorum, Medicorum & Theologorum errata quædam deprehenduntur.* Enimvero totus libellus vix 30 folia replet, & maximam partem ineptiis refertus est &c. I. HALL.

Salse igitur & merito hæc *volatici & ventosi ingenii flabra* perstringit Scioppius in Notis ad hanc censionem; quas integras primæ rar. Libr. Conlectioni inseruit Groschuphius. Q. MAR.

Maronem & Flaccum] Qua ratione Jo. Ciampolus in Virgilium & Horatium invectus sit, doceat Erythræus *Pinacoth. P. II n. 19.* SCRIB.

Poeta erat *Ciamponius* hic, qui contra Virgilium, Horatium & Petrarcham declamando eosque ad tyronum subsellia detrudendo sua poemata illorum scriptis anteponere conatus est. Adde quod magnifice nimis de se suisque meritis sentiens, quosvis alios contemneret, quosvis maledictis lacesseret, & ne Papam quidem nec principem suum, nec consanguineos suos intactos relinqueret. I. GALL.

hendiſſe ſibi viſus eſt. Taceo Franciſcum Robortellum, qui parem ferre non potuit, eoque Alciato, Sigonio, Egnatio, doctiſſimis viris, dicam ſcripſit. *Inerat enim illi*, ut Imperialis Vicentinus teſtatur, *turgida mentis ferocia & effrenis civilis auræ cupiditas, quo nullum in ſecundis elatiorem, aut in adverſis infractiorem inve-*

Gaddius de Script. T. II. p. 296.

Franc. Robortellum] Natus ille Utini Fori Julii Urbe, Profeſſorem Eloquentiæ Patavii egit; plura de ejus maledicentia lege apud Gaddium *de Scriptor. T. II p. 396.* Baillet *Jug. T. II. P. II pag. 204.* Morhof. *L. 6. Polyh. C. 1. §. 11.* & in *Caſaubonianis p. 38.* I. HALL.

Infractiorem invenias.] Digna ſunt & ſequentia Imperialis verba, quæ ex Muſæo ejusd. Ital addamus. Sic nimirum ille in Elogio noſtri pergit: *Inerat in homine hoc peracris obtrectandi libido, ſummaque in doctos omnes iniquitas, quos cum pares ferre non poſſet, continuis proſcindebat conviciis;* & poſt pauca: *Hinc Sigonio ſemper infenſus, ut quem acerrimum ſortitus erat æmulum induſtriæ, laboris, ingenii. Cum Alciato pariter aliisque clariſſimis ejus ævi luminibus internecinas prope ſimultates exercuit. Quo factum, ut ſemel Venetiis Bapt. Egnatius, optimus ac doctiſſimus vir, crebris ab eo laceſſitus injuriis, educto ſenili gladio, in eum impetum facere non dubitarit. Nihilo vero ille propterea vel ignavior, vel inſulſior, ingenitos nunquam faſtus depoſuit.* Hæc Italus. De ipſo quoque Scaligero Voſſius III. 80. *de Idolol.* affirmare non dubitat, eundem heroicas plane ingenii doctrinæque dotes pruritu contradicendi nimio obfuſcaſſe. De Arnaldo vero, celeberrimo Gallo, Clericus in *Epiſt. Crit. p. 311: Ille igi-*

Erythr. Pin. c. 110 & 111.

invenias. Taceo item Alexandrum Tassonum & Nicolaum Villanum, Italos, quorum hic Dantem, Petrarcham, Ariostum, Tassum, quorum nominibus totus Parnassi chorus assurgebat, aliosque recentiores, partim ut hebetes, tardos ac rudes, partim ut humiles, inornatos, abjectos, partim ut sine lepore, pondere & arte exsibilavit & explosit, ille autem ipsius Homeri, cui tantus honor est habitus, ut tanquam Deo Smyrnæi delubrum ejus in oppido dedicaverint, quingentas sententias & eo amplius in unum volumen collectas se habere, quas editurus esset, stulte ridiculas, gloriatus est. Istud vero libertatem appellant, quam, si quæ alia, literaria certe Respublica sibi vindicat plenissimam nulloque limite circumscriptam, scilicet ut impune alios de re minima lacessere & contumeliis afficere, ac, ut solebat Catullianus ille censor, vecordem liceat excitare rixam. Nata quondam erat levis inter Laurentium Val-

tur, inquit, *vitam in inferendo aut defendendo bello dum absumit, iræ usque adeo addictus fuit, vix ut ullum opus nisi felle tinctum ab eo prodierit.* &c. Conf. *Selecta Hist. Litter. Observ. III.* Them.

Vallam & Poggium Florentinum de vocum quarundam uſu concertatio, quæ eo tamen paulatim invaluit, ut hic, atrociſſimis in Vallam invectivis editis, eum non modo dementisſimum omnium, furioſum, fatuum, monſtrum, belluam, impium, detractorem, veſanum, ſed &, quod dictu horrendum, ſcortum Romanum vocaret; atqui is idem Valla tam caſtus ac purus erat, ut, cum aliquando in Grammatici cujusdam veteris explicatione in vocem paulo obſcœniorem inci-diſſet, *malo ignorari*, diceret, *quam me docente ſciri.* Quid memorem Petrum Ramum, qui Ariſtotelem, Georgium Trapezuntium, qui Platonem, aut Angelutium & Caſtrum, qui Patritium & Licetum indignis plane modis excepit? Quid Jul. Cæſarem Scaligerum, qui con-

Gadd. de Script. T. II p. 215.

Raynaud. de bon. & malis Libris p. 51.

Naudée Maſcurat p. 423.

Laurent. Vallam] In Vallam jam olim dictum fuit;
Carpis majores, & quoque, Valla, minores;
Carperis & carpis, ſic tua fata ferunt.
CHAR.

Modis exceperunt] Quanta vehementia in Muretum invehitur Saubertus *de Sacrif. CXIX.* ob diverſam Phraſeos *Hoc age* explicationem? Mordax ille Benevenutus Servium, Grammaticum antiquum & optime

Baillet Jug. T. I p. 96.

contra Erasmum, ideo quod Ciceronem ſatis admirari non poſſet, tanquam publicum quietis turbatorem, declamavit? Nec igno-

meritum, beſtialem; Valla Adverſarium ſuum Poggium beſtialiſſimum appellavit; quamvis & Poggius ipſe hoc Elogium ſatis meruerit, cujus maledicentiſſimum os gravi aliquando colapho per Trapezuntium in publica Panegyri caſtigatum eſt. Quid? quod ipſe, leniſſimus reliqua, Eraſmus ſibi temperare non quiverit, quin impium eundem Poggium, indoctum & obſcenum Rabulam nuncuparet. *L. IV. Ep. 7.* Quomodo ſe invicem exceperunt Scaliger, Cardanus & Petavius, Salmaſius & Grotius, Simon & Voſſius aliique? Non ſecus certe ac lippi ſolent & calones paraſitorumque turba apud Comicum. I. HALL.

Adde *Triſſotinum* & *Vadium*, quorum ſupra mentionem feci. qui hac ratione a Poeta introducuntur:

T. *Vous donnez ſottement vos Qualitez aux autres.*
V. *Fort impertinemment vous me donnez les votres.*
T. *Allez petit Grimaut, Barbouilleur de Papier.*
V. *Allez Rimeur de Hale, opprobre du metier.*
T. *Allez fripier d'Ecrits, impudent Plagiaire*
V. *Allez Cuiſtre - - -*

Femmes ſav. Act. III. S. III.

Forſitan paucis innotuit hactenus, Molerium riſiſſe ſub nominibus hiſce fictitiis *Cotinum* & *Menagium*. I. GALL.

De Poggio addimus: eidem alapas has a Trapezuntio acceptas objici ab Adverſario Valla in *Invectiva*: verum Poggius ipſe rem totam in ludibrium vertit, *in Philipp. ſecunda* adverſus eundem Vallam. Dum non colaphis ſaltem, ſed calcibus quoque, fuſtibus & ferro tragœdiam actam, ſeque valde miratum fuiſſe teſtatur, quod ipſe Valla famuli vices in abſtergendis ſau-

ignoratis forte, Auditores, quid inter Ulricum Huberum & Jacobum Perizonium, doctissimos Viros, ante annos haud ita multos in Belgio gestum sit. Nam cum Perizonius illius Historiam civilem paulo attentius considerasset, & prope mille errorum reum egisset autorem, tum Huberus, cum esset præterea liberioribus verbis subinde lacessitus, rem deduxit in forum, eoque, ut erat in agendis cau-

ciis administraturus, non advolaverit &c. Ceterum tanta in hodierna imprimis Literatorum Democratia duellorum & digladiationum ubertas est, ut facilius sit arenam calculare, quam tot cum applausu dimicantium recensum instituere. Ex reliquis tamen, qui nostrum seculum illustrant, Heroibus, post Gronovium, Clericumque

Caput extulit unus

P.** B.*** Vir de togata militia immortaliter meritus, de cujus in his Gymnicis artibus experientia maxima quæque nos exspectare jubent specimina, quæ subinde edidit, non contemnenda. Burmanniana vero, quibus contra incomparabilem Virum insurgere ausus est nescio quis de plebe pugil, parum movent Virum magnanimum,

Quo non Hectoreor, quo non Rolandior alter.

Tu interim B. L. ex *Itinere ejus in Arcadiam*, ejusque gravissima in Clericum satyra, *le Gazettier menteur* inscripta, velut ex unguibus leonem hunc agnosce, mecumque, si sapis, venerare. Q. MAR.

causis exercitatissimus, adegit adversarium, ut culpam deprecari ac pro illatis injuriis mulctam fisco inferre juberetur. Sed ohe! quanti inde clamores, quanta jurgia exorta inter Criticos, qui ista severitate vim inferri libertati literariæ, & quoniam difficile sit hoc tempore satyram non scribere, ignaviam confirmari & attolli, eorum vero, quibus

de meliori luto finxit præcordia Titan,

nobilissimum ardorem opprimi querebantur & exstingui. Certe ut in Romana Republica, donec illa libertate frueretur, artes ac bonæ litteræ egregie efflorerunt, quæ contemptæ paulatim sub Imperatoribus & ad barbariem reductæ sunt, ita ipsam literariam Rempublicam, ubi metus ac servitus accesserint, stare neutiquam posse, putant. Et dici quidem vix

Stare neutiquam posse] Severitas hæc, quæ tot tantosque clamores excitavit inter eruditos, antiqua satis est. Dudum jam imperantes auctoritatis suæ interpositione pœnarumque inflictione criticorum quorundam insolentiam & acerbitatem restringere visi sunt. *Conf. Jug. des Sav. T. I p. 62. seq.* Patebit ex l. c. quid

vix poteſt, quantum iſtæ eruditorum contentiones tum ad excitanda ingenia, tum ad ornanda litterarum ſtudia valeant: id quod nuper Caroli Boylii maxime & Richardi Bentleji lite patuit, quæ ut ex levi admodum cauſa nata erat, attamen, cum

Zoilo evenerit, quidve a Parlamentis Magiſtratibusque civilibus ſæpius hoc in negotio conſtitutum fuerit. &c. Fateor interim cum Bælio, quod victum ſe fateatur ille, qui ob diſputationes litterarias Magiſtratus opem implorat &c. Quod ea occaſione dixit Bælius, ubi brachium ſæculare ſe imploraturum minabatur adverſario Scioppius, ſi continuaturus eſſet diſputationes ſuas. vid. Artic. *Thomas* in dict. Hiſt. Crit. lit. D. Relatum alias accepi ab homine fide digno, non damnatum fuiſſe Perizonium, niſi quod in Politica quadam ſciſſione contrarias ſequutus eſſet partes; ut Arminius quoque &c. I. GALL.

Valeant]

Au Cid perſecuté Cinna doit ſa naiſſance
Et peutetre ta plume aux Cenſeurs de Pyrrhus
Doit les plus nobles traits dont tu peignis Burrhus.
Boileau Epitr. VII. à Raccine. I. GALL.

Ex levi admodum cauſa] Nimirum cum Boylius juvenis admodum, ut ſpecimen daret eruditionis, in ea ætate non vulgaris, Phalaridis Epiſtolas cum verſione & notis edere conſtituiſſet & MSptum Codicem petiiſſet e Bibliotheca Regia, quem Bibliothecarius Bentlejus poſt aliquot menſium uſum nondum ſatis collatum repetebat, Boylius in præfatione operis inter alia de illo Codice his verbis loquebatur: *cujus mihi copiam ulteriorem Bibliothecarius pro ſingulari ſua humanitate negavit.* Quibus Bentlejus non leviter offenſus mox

cum ab utraque parte omnes ingenii vires intenderentur, fœtus longe elegantisſimos produxit.

Quandoquidem vero de concertationibus, quæ calamo inſtituuntur, verba fecimus, dicendum quoque hoc loco erit de eo conflictu, qui in Academiis & e cathedra depugnari ſolet. Etenim a lon-

Diſſertationem emiſit de Epiſtolis Phalaridis, Themiſtoclis aliorumque, quas omnes pro ſpuriis venditavit, ut nimirum oſtenderet, vix operæ pretium feciſſe Phalaridis Editorem. Qua in re etſi plerosque eruditos conſentientes haberet, Boylius tamen cum Sociis, ut creditur, aliis Collegii Ædis Chriſti, quod Oxonii eſt, edito elegantiſſimo libro, contrariam ſententiam tuebatur, cui mox iterum Bentlejus Diſſertationibus nonnullis *cultis Ædepol & laborioſis* reſpondit, ita quidem ut Boylius ingenio, Bentlejus vero doctrina viciſſe vulgo perhiberetur. VAND.

E cathedra depugnari] Jo. Picus Mirandulæ Dominus Romæ concluſiones nongentas in omni ſcientiarum genere diſputandas propoſuit, quas per totum Orbem emiſerat. Ne quis autem eorum, quos ad opponendum invitaverat, itineris longitudinem cauſſaretur, omnes contra ſe diſputatum venturos ab omni ſumtu liberos præſtare pollicebatur. Vide *Perroniana*.

Notatu dignus eſt hujus diſputationis eventus, unde ſimul patebit, quanta ſit vis ignorantiæ & invidiæ, ſi in eodem homine concurrant. Agebant Mirandulani Comit s Theſes de Dialectica, Theologia, Matheſi, Magia, Cabbala &c. multumque gloriæ ex certamine hoc litterato reportabat Princeps hic eruditus; Impoſ-

longo tempore mos ille ita degeneravit, ut ſæpe de lana caprina, quod ajunt, rebusque viliſſimis ingenti animi contentione ac incredibili verborum ambitu dispu-

ſibile autem quum videretur quibusdam, juvenem viginti quatuor annorum tot ſcientiarum peritum eſſe, Magiæ eam accuſabant, Papæque rem denunciantes ſupplicium ejusdem efflagitabant. Toties autem in actione iſta Cabbalæ vocem repetebant, ut judicum aliquis, quid ea ſibi vellet ignorans, de ſenſu ejus quæreret. Cui accuſatorum aliquis, *Autoris cujusdam Satanici nomen eſſe*, reſpondit, *qui contra Chriſtum ſcripſerit.* Quam pulchre hic cum iſto cive Athenienſi, Ariſtidis nimiæ gloriæ infeſto, reſpondiſſet:

Je ne le connois point je l'exile à regrèt
Mais que ne joüit il de ſa Gloire en ſecret?

Ariſt. Tragi. Com. Act. IV. Scen. VII. I. GALL.

Eraſmus quum in Anglia cum Thoma Moro de omnipræſentia Chriſti diſputaret, Morus inter alia dixit: *Crede, quod habes, & revera habes corpus Chriſti.* Abeunti poſtea Eraſmo Morus honoris cauſſa equum ſuum commodabat, quo veheretur ad littora maris: Eraſmus vero trajecit equum in Hollandiam, quod quum audiret Morus, litteras ad eum dedit, repetens equum ſuum. Cui Eraſmus hæc verba tantum repoſuit:

Quod mihi dixiſti nuper de corpore Chriſti,
Crede, quod habes, & habes:
Hoc tibi reſcribo tantum de tuo Caballo,
Crede, quod habes, & habes.

Diſputantes, qui vitia colligunt, ſatyrica ratione perſtringit Chariſius ab Amicis epiſt. de pædantiſmo & galantiſmo Latinæ linguæ, quum ait: *hoc intellectus morbo multi Philoſophiæ Magiſtri in Academiis laborant,*

putetur: quas disceptationes ipsi etiam veteres *vitilitigia* non incommode dixere. Sic & olim Amafinius & Rabirius, ipso Tullio teste, de rebus ante oculos positis acerrime disputabant; & inter Palæmonem ac Orbilium gravis intercedebat controversia, utrum Æneas, cum in Italiam appulisset, dextro prius, an sinistro pede terram tetigisset; & Maximus orator Zopyrionem Grammaticum vehementissime exagitabat, quod, utra manus Veneris vulnerata sit a Diomede, haud satis

Acad. Qu. L. I C. 2.

Balzac le Barbon p. 363.

Conring. Ep. ad H. Meibom.

quippe qui, ne vitam silentio transigant & ut nomen suum commendent immortalitati, id agunt, ut publice disputantes peccatorum Grammatices accusent & auditorum oculos in se convertant: quumque stercora sua exposuerint, discedunt elati spiritu & id cogitatione sua complectuntur: Me præstiti virum, & hunc Magistrum Philosophiæ infamiæ nota adfeci. *Cruenta sane pugna! prælium æternitatis memoria dignum!* Cicero de officiis lib. I. dicit: *rectum est, etiam in illis contentionibus, quæ cum inimicissimis fiunt, etiamsi nobis indigna audiamus, tamen gravitatem retinere, iracundiam repellere.* VAND.

Alio in loco Cicero: *Laissons*, inquit, *aux Grecs cette Coutume malhonête d'attaquer avec des paroles injurieuses les Personnes, contre les quelles ils disputent, & de passer de la Censure de l' Ouvrage à la Satire de l' Auteur.* Non autem Romanus: is enim semper suæ regulæ memor fuit. L. II. de Finib. I. GALL.

ſatis haberet exploratum. Deinde ſunt, qui Andabatarum more pugnantes, nullam certaminis legem, nullum ordinem admittunt, ſed variis artibus eludunt ictus

Andabatarum] Certorum gladiatorum nomen hoc eſt, qui obligatis pugnare ſolebant oculis. Alluſit ad hunc pugnandi morem Cicero, immo hac voce *Andabatæ* uſus eſt in joco quodam contra Trebatium amicum ſuum: *Quem antea ne Andabatam quidem defraudare poteramus*, Epiſt. Fam. libr. VIII. Ep. X. I. GALL.

Variis artibus eludent] Inter artes conciliandi plauſum utique hæc poſtrema non eſt, ut in velitationibus publicis ſpicula habeas parata, quibus riſum excites inter auditores. Pulcrum eſt Attilæ Philoſophici vel Flagelli Neo-Magiſtrorum nomine ſuperbire. Ad quam rem multum imprimis valent inſtantiæ, quas vocant Logici, lepide excogitatæ, in quibus expedite retorquendis ingenio opus eſt. Narrant Lipſiæ aliquando Jac. Thomaſio vitilitigatorem talem, abſurditatem adverſæ opinionis demonſtraturum, inter ſcommata objeciſſe, *id perinde eſſe ac ſi dixeris: tute Lepus es & pulpamentum quæris*; at cum is forte medius inter duos aſſideret, prompte reſpondebat J. T. *quod ad Leporem attinet, illum quidem in medio relinquamus*; atque ita effuſis in maximum cachinnum auditoribus omnis in Adverſario vis eluſa fuit. Vacabat ibidem Profeſſio Hebr. linguæ, quam cum ambiret Vir Cl. G. Z. thema e Rabbinorum Commentariis producebat in cathedram; accedebat ergo, qui ad idem munus adſpirabat, quod & obtinuit poſtea, Vir Summe Rev. A. P. ac dubia ſua urgebat maximo niſu, ſed cum ille & fortiter reſponderet & ſubinde pro more ſuo ſcommata injiceret, hæc ita paulatim bilem movebant P- ero, ut filum abrumpens, nullis gratiis, ut moris eſt, actis diſcederet cum verbis:

ictus adverſarii, & quem argumentis non poſſunt, voce ſtentorea & futili ac inani loquacitate vincunt, joculares etiam ſermones & aculeos ſubinde injicientes, quibus riſum eliciant ex Auditoribus. Narrabo vobis, Auditores, rem admodum ridiculam & jucundam, quam in hac ipſa Academia contigiſſe meminerint forte aliqui adhuc e venerandis Senibus noſtris. Acceſſerat ad nos Theologus magnæ famæ & exiſtimationis, præterea tantæ gravitatis, ut ſolo adſpectu omnium animos ſibi devinciret, ſed doctrina mediocri præditus & exigua diſputandi peritia. Itaque cum cathedram aſcendiſſet, nactusque eſſet adverſarium in hac arte exercitatiſſimum, & Pontificiorum, Calvinianorum, Socinianorum, aliorumque, quos fortiſſime debellaverat, trophæis illuſtrem, alto illum ſupercilio deſpiciebat, & in cathedra hinc inde deambulando, cum primum in ipſum telum detorſiſſet adverſarius, ingenti faſtu reſpon-

triumphator abeo: quibus vix auditis œſtro velut percitus Præſes, hoc eum verſu extemporaneo inſequebatur: *En modo victorem, qui fugitivus abit!* VAND.

reſpondebat: *Iſthunc quidem nodulum vel canis meus* (quem nimirum in cathedra colluſorem habebat) *ſolverit*; cumque eo miſſo alterum etiam objiceretur, tum noſter, *formidandum*, inquit, *profecto & Herculeum argumentum, ad quod nec ipſe* Μυριοτεχνίτης *quicquam reponat.* Quæ cum ille minus recte caperet, quod, ut fieri neceſſe eſt, haberet animum ex tanta temeritate non leviter perturbatum, negaretque ſe μυριοτεχνίτην; tum noſter victoriam habere in manibus cernens, elato maximo cachinno, *ecquis vero*, exclamabat, *dixit, te eſſe* μυριοτεχνίτην? Quid multa? diſcedebat ex ea palæſtra inglorius fortiſſimus pugnator. Tanta vero, Auditores, vis eſt impudentiæ, etiam in re ſeria. Quod cum animadvertant nonnulli, antequam deſcendant in aciem, non ſecus ac ignavi milites ſolent, liberaliori hauſtu genium provocant, atque ita tumulenti, ſi non penitus obmutuerint, de inſigni ac luculenta victoria ſibi gratulantur. Ita Dominicum de Flandria ajunt, cum ab Argyrophilo, Græco, Viro ſingularis doctrinæ ac famæ, pal- Gaddius de Script. T. I p. 102.

mam reportasset in certamine literario, solutis omnino centum argumentis, dixisse: *si alterum œnophorum* (nam unum hauserat, antequam certamen ingrederetur) *addidissem, totam omnino Græciam confudissem.*

Denique egregie circulatores imitantur, qui, ut omnium in se oculos convertant, vestitu utuntur splendidissimo, aut certo

Totam Græciam confudissem.] Agricola, celebris Medicus, ex acerrimo conflictu in febrem ardentem incidit, & Azo, illustris Sec. XII. JCtus, disputandi fervore abreptus, cultro in Adversarium irruens, lethale ipsi vulnus inflixit. De Trapezuntio Poggium colaphis objurgante supra dictum, & ipse memini duos Patriæ meæ Eruditos, oborta inter eos de verbo *inquam* controversia, multisque præmissis convitiis, mutuos tandem sibi fustes in publico vico impegisse. Alter nimirum quartæ, alter tertiæ Conjugationis id verbum esse contenderat. Næ vero multo his prudentior judicandus est Antiochus Sophista, qui, quod suæ sibi impotentiæ conscius, probe sciret, quam difficile sit

Perversæ rabidos naturæ abscondere motus,

per omne vitæ tempus domi latere maluit, quam in publico comparens, commune incontinentis iracundiæ exemplum allegari. Immo vero prudentissimos illos, qui cum Wolfg. Frantzkio cunctis Disputatoribus in singularis exempli vicem commendari merentur; quique, cum reliquos dignitate forte & scientia præeant, animi simul modestia testantur, quod

Diversum sentire duos de rebus iisdem,
Incolumi liceat semper amicitia.

THEM.

certe eo qui a communi rerum uſu alienior eſt. Non morabor veteres, Pythagoræos, Stoicos aliosque, qui cum baculum peramque geſtarent, pallioque incederent, ac barbam alerent promiſſam, vultumque torvum ac ſqualidum induerent, qualis palliatus ille & crinitus barbaque prope ad pubem usque porrecta, apud Gellium; tum vero nihil ſibi deeſſe ad dignitatem Philoſophi exiſtimabant. Quorum ne ſequi morem videretur

N. A. L. IX Cap. 2.

Dignitatem Philoſophi] Inter illos, qui decora veſtium neglexerunt, noti ſunt Caſpar Barthius, Jo. Bapt. Bartolus, Hier. Cardanus, Franciſcus Petrarcha, & recentiori ætate Henricus Sickius. Demoſthenes & Hortenſius ob nimias veſtium delicias olim reprehenſi ſunt, vid. Gellium N. A. Lib. 1. cap. 5. Baſileenſium quidam Profeſſor quum videret, ſe ab omnibus obviis, nudato capite ſalutari veſte ἑτερομάλλῳ (*Sammet-Peltz*) indutum, quod ante factum non eſſe obſervarat, indignabundus, veſti, non ſibi, id honoris exhiberi, illam aſcia arrepta minutatim concidit. Vide plura exempla in Autoris noſtri Diſſert. *de eo quod decorum eſt*. CHAR.

Dictum ab aliquo eſt hanc in rem:

Croyez m'en ſur ma parole,
Ce n'eſt pas vous, c'eſt l'Etole,
A qui cet honneur ſe rend,
Et que la gloire en eſt düe.
D'un Magiſtrat ignorant,
C'eſt la Robbe qu'on ſalüe. I. GALL.

tur Aristoteles, quod nemo tam pauper esset & ineptus, qui Philosophum mentiri non auserit, atque illa vestium sordities paulatim risum potius ac despectum quam admirationem concitaret, novam viam ingressus est, & pretiosissimis indutus vestibus & calceamentis, barba præter morem Philosophorum tonsa, digitisque annulis exornatis, id egit, ut vix ipse quoque, si rem accurate perpendimus, a charlataneriæ, quam vocamus, suspicione queat liberari. Ita vero & nostris temporibus fieri consuevit, ut vel inani gloriæ cupiditate inflati, magna vestium pompa se efferant eruditi, ut videantur homi-

Conf. Lienthal. Mach. litt. p. 107.

Vestium pompa se efferant eruditi] Scilicet:

purpura vendit
Causidicum, vendunt amethystina: convenit illis,
Et strepitu, & facie majoris vivere census.
* * * * *Ciceroni nemo ducentos*
Nunc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens.
* * *Ideo conducta Paulus agebat*
Sardanyche, atque ideo pluris, quam Gallus, agebat.
Juv. *Sat. VII.* SAM.

Nec male: eo quippe seculo vivimus, quo
Vir bene vestitus, pro vestibus esse peritus
Creditur a mille, quamvis idiota sit ille:
Si careat veste, nec sit vestitus honeste,
Nullius est laudis, quamvis sciat omne quod audis.

homines ad genium ſeculi compoſiti, quos *galant-hommes* lingua Gallica dicimus, vel habitum decentem cum ſqualo-
re

V. *Naudé Maſcurat p. 205*. Nota eſt fabula, quam de Hermanno Buſchio, holoſericam veſtem abjiciente narrant. Prodeat vero hic iterum jam antea in ſcenam vocatus Loritus Glareanus, de quo quidem Rud. Gualterus affirmare non dubitavit; *illum eſſe doctiſſimum omnium ſtultorum, quos ipſe quidem in omni vita ſua eſſet conſpicatus.* Hic Loritus noſter *in patriam Glaronam viſendorum amicorum gratia commeaturus, Tigurum Helvetiæ Metropolin tranſiit, ibique ad Enſem* (caupona eſt, ni fallor, publica) *divertit. Quoniam vero hic quoque neceſſarios quosdam habebat, adire & eos collibitum eſt; ideoque ab Hoſpite petiit, ut togam ſibi quandam commodaret. Quod enim diem totum ſub dio confeciſſet, ſua, quæ pluviis madebat, uti non poterat. Hoſpes igitur, ne Loritum non omni populo deridendum propinaret, ſibi præter amiculum domeſticum quotidianumque, unicum duntaxat eſſe cauſatus eſt, idque, quod crocei coloris ſit, ejus perſonæ minus fortaſſe congruere. Verum Glareanus, nihil hunc colorem quicquam moratus, tunicam confeſtim afferri jubet, eaque indutus, in publicum evolat, amicosque inviſit. Itaque magnus puerorum grex cum novo iſto habitu prolectatus, tum ab ipſo etiam hoſpite inſtructus, ingenti cum ſtrepitu atque clamore inſequitur, hocque præconio nobilitat:* ecce Dominum Glareanum, cujus Grammaticam diſcimus. *Hunc ad modum Glareanus a pueris & deductus & reductus fuit. Sic quidem ut lippis atque tonſoribus, atque adeo non hominibus tantum ſed & pecudibus ipſe innoteſceret.* Iſta Melander in Joco-ſer. T. I p. 720. qui, poſt alia quædam, pergit: *Cæterum Glareanum domum reverſum hanc in ra-*

re permutent, pallio velati sordido, veste tecti carbonaria, ac tibialibus incedentes ad suras demissis, non alia fere de causa quam ut credantur omnem suam cogitationem in studia unice defixisse. Horum etsi totas phalanges producere queam, vereor tamen, Auditores, ne quid apud vos detrimenti patiatur nomen eruditi, cum tot viros eruditissimos tam parum sui fuisse studiosos, intellexeritis. Unum non possum prætermittere Jacobum Rohault, rerum naturalium scrutatorem profundissimum, qui pileum frequenti plica

tionem afflatus est nequam hospes: ex ore infantium & lactantium perfecisti laudem. Quam pulchrum est digito monstrari & dicier, hic est. Tantum autem abest, ut hæc quidem hospitis cavillatio Lorito stomachum fecerit, ut potius subridens dixerit; ita me profecto pallium hoc tuum civitati huic notum fecit,

Notior ut jam sit canibus non Delia nostris:

ac denique præ se tulerit, sibi non parum sæpe inter eundum venisse in mentem Martialis carmen:

Rideris; multoque magis traduceris, Apher,
Quam nudus medio si spaciere foro. THEM.

Pileum frequenti plica] *Einen Hut mit etlichen Krempen;* testatur *Grimaret dans la vie de Moliere*, id in dramate *le Bourgois Gentilhomme* factum esse. Conf. Acta Erud. A. 1706. p. 84. M.

Paulo aliter res hæc se habet, quam quidem

plica deformem portare fueverat: itaque Molerius, cum Philoſophum umbraticum producere vellet in theatrum, pileum illum mutuatus eo rem deduxit, ut vix eo conſpecto omnes Rohaltum agnoſcerent atque effuſiſſime riderent.

Præterea vero nec deſunt, qui ſemet ipſos data opera deridendos propinant, modo id videantur conſecuti, ut omnium in ore ferantur, velut novum quoddam & inauditum facinus aggreſſi. Quam in rem unus nobis inſtar omnium erit Henricus Loritus Glareanus, Eraſmi familiaris, qui Baſileæ primum Philoſophiam & deinde Friburgi Brisgojæ Hiſtoriam & Poeſin ingenti plauſu publice profeſſus eſt. Nimirum magna fuit olim inter C. Ens Epidorp. L. IV p. 115.

Autor noſter retulit. Rohaltus pileum ſuum non conceſſerat, probe nimirum gnarus, quem in finem a Molerio deſideraretur, ut nimirum in Theatro ſe deridendum propinaret. Alius itaque ſumendus erat huic ſimillimus; certum etiam eſt, obtinuiſſe Comœdum quod optabat, quandoquidem Spectatores continuo pilei Rohaltiani reminiſcebantur. *Moliere*, inquit Grimaretus, *travalloit toujours d' apres nature. Rohault, quoique ſon ami, fut ſon Modéle pour le Philoſophe du Bourgeois-Gentilhomme.* Vie de Moliere p. 163. I. GALL.

ter Professores Basileenses controversia, ecquis Glareano in Professorum numerum cooptato in publicis consessibus locus esset assignandus. Etenim cum illustris esset Poeta & Commentariis aliquot in lucem editis clarus, Magistrorum subselliis videbatur superior; quia vero Doctoralibus insignibus non erat ornatus, inter ejus ordinis homines non videbatur admittendus. Itaque bonus Glareanus, vel inter Scholasticos delitescere, vel Magistris extremus adhærere cogebatur. Tulit id quidem molestissime, dissimulavit tamen, futurum sperans, ut sibi honestior aliquando assignaretur locus; verum, posteaquam rem exitum nullum habere vidit, rationem aliquam comminisci instituit, qua certum inter Professores locum inveniret. Itaque cum Doctores nonnulli creandi essent, asinum conducit & conscendit, & in Gymnasium sic invehitur, & Scholasticorum cœtui immistus, sic asino insidens, omnium oculos in se convertit. Variæ tum erant, pro cujusque ingenio, spectatorum cogitationes. Erant, qui subverebantur, ne homo

homo e mentis poteſtate exiiſſet: alii vero riſu prope rumpebantur, quoties aſinus vel ruderet, vel calcitraret: alii denique putabant fieri hoc ab eo, ut Doctorandis medium oſtenderet digitum, eorumque inſulſitatem perſtringeret. Quid multa? cœpit ad extremum ejus ſcholæ Rector e Glareano ipſo percontari, quamobrem jumento iſto ſic in panegyrin hanc deferri voluerit? Ut, reſpondit ille, certa mihi ſit & ſtabilis ſedes; tot enim nunc menſes dubitatis, inter Doctoresne an Magiſtros mihi locus aſſignandus ſit; quamobrem ut & vobis hunc ſcrupulum evellam, & mihi ipſi non deſim, conſtitui deinceps huic aſino inſidere, & ex eo vos audire. Sed mittamus aſinum.

Jam reſtabat, ut ſingulas ſcientiarum claſſes luſtraremus, ea advertentes imprimis, quæ paſſim ad fallendam alliciendamque in Republica literaria plebem mira ingenii humani perverſitas excogitavit; at, cum temporis habenda ſit ratio, hæc in aliam panegyrin rejicimus, eoque propius nunc accedimus ad id, quod hu-

jus

jus diei celebritas a nobis exigit. Et quoniam, more ac consuetudine majorum laudabili, publica in hac panegyri a Candidatis Magisterii edi specimina, receptum est, tu primus in hanc scenam prodeas, J. D. S. Philos. & Bon. Art. Licent. ac nomine Nationis Misnicæ Orationem Latino sermone compositam de pruritu contradicendi, de quo nos quoque paullo ante nonnihil tetigimus, breviter edisseras.

* * *

Turpitudinem, quam studium ἀνθολκῆς secum trahit, egregie nobis depinxisti, doctissime Domine Candidate, nec quisquam nostrum futurus est, qui tibi contradicendi pruritu agatur. Quin potius omnes ambabus manibus applaudunt, & has tibi cogitationes, hanc mentem perpetuam esse cupiunt.

Ad te nunc convertor, doctissime itidem Philosophiæ & optimarum artium Licentiate, S. B. & quoniam Græca amas inprimis, in quibus illustrandis, cum jampridem eximios tuos labores probaveris Orbi erudito, & nomen quoque apud summos viros consecutus sis, nomine

ne Nationis Saxonicæ, quæ in patria tua per tot sæcula floruit, nunc Græcam Oratiunculam de capessendis honorum gradibus Academicis recita.

* * *

Σοφῶς, καλῶς, ἀγαθῶς, ita tibi plane applaudo, mi B. quemadmodum veteres quoque Oratoribus suis publice acclamasse accepimus. Pergas hac via, quam ingressus es, & ut in Homero hactenus & Aristophane, ita in Herodoto quoque, quem sub manibus habes, aliisque Græcis auctoribus ornandis operam porro strenuam ponas, nec unquam tibi credas amicos, qui quoscunque honores mecum impense tibi gratulentur, nunquam Mæcenates defuturos, qui novis honoribus & lautissimis, quæ mereris, præmiis te cumulent.

At tibi quoque pulcrum est aliquid in Græcis conari, politissime J. G. G. Philosophiæ & Bon. Art. Licentiate, qui, cum apud animum tuum perpenderes, quæ tristia nuper fata experta sit florentissima civitas, de metu graviori propter bella urbiumq; incendia, nomine nationis Poloni-

nicæ, Græcum nobis carmen decantabis.

* * *

Ohe! jam ſatis eſt querelarum: avertat ſiniſtrum omen Deus immortalis; tibi vero, quoniam de incendiis dixiſti, accendat animum, ut paulatim bonis literis lucem affundas fulgentiſſimam.

Nulla utique ſalus bello, pacem te poſcimus omnes. Itaque Tu, ſolertiſſime L. M. Phil. & Bon. Art. recens create Licentiate, nomine Nationis Franconicæ, de pacis Trajectinæ fructibus, quod in promptu habes, carmen heroicum Latinum nobis non invideas.

* * *

Auguror, te Poetam olim futurum non publici ſaporis, ſed terſum ſatis atque elegantem. Faxit autem Deus, ut pax læta ac proficua propediem affulgeat, pax optima rerum, quas homini noviſſe datum eſt!

Jam audiendi etiam eſſent reliqui, niſi temporis habenda eſſet ratio; & perſuaſos vos ſatis eſſe puto, Auditores, neminem eſſe ex tota hac Candidatorum corona, qui non paria præſtare valeat. Quin audeo ipſe aſſeverare, vix unquam e Facultate noſtra tot in ſcenam productos fuiſ-

fuisse Viros juvenes apprime eruditos, quorum aliqui jam publice tuendis thesibus auditoribus eruditionem probarunt, alii non Græcis modo, sed & Latinis optimæ ætatis autoribus edendis atque illustrandis, alii denique historiæ litterariæ juvandæ ita operam addixerunt, ut nomen in erudito orbe jamdum fuerint consecuti.

Cum igitur vos, præsentes optimarum Artium Licentiatos, voti vestri, ut Magisterii axiomata consequamini, reddi compotes unanimi inclytæ Communitatis Philosophicæ decreto sit constitutum, agite, antequam, quod mearum nunc est partium, absolvam, eminentiorem hunc, vobis peculiariter paratum, omnes & singuli conscendatis locum.

CATHEDRA.

Ecce, primum in altiore hoc vos collocavi loco cathedraque, non, ut cathedrarios, umbratilesque, sed sinceræ doctrinæ Philosophos, ut intelligatis vos Scholasticorum censu jam esse eximendos; veterum nempe Romanorum exemplo, qui militem spectatæ virtutis, ad se in sublimius tribunal receptum, coram tota

concione laudabant, & imitandum reliquis proponebant.

PILEUS.

Pileos rotundos, violaceosque vobis impono; pileos, inquam, tanquam signum libertatis, non effrenis quidem illius, quam in Republica Literaria nequaquam tolerandam ostendi, sed quod emissi jam sitis ex angustis studiorum cancellis in campum liberum publice docendi. Rotundos, ut rotunde ad quæsita, quæ vobis incumbunt, & non per ambages & Sophistarum more ambigue respondeatis, doceatis. Violaceos, qui humilitati proprius color est, ut superbiam deponatis, & non elato, ut illi, quos in Charlataneriæ censum posuimus, animo incedatis.

LIBRI APERTI.

Libros vobis aperio, ut, antequam vos Magistros renuntiem, intelligatis, e quibus profeceritis magistris, eosque diligenter habeatis ante oculos, nec ideo quod ipsi audiatis Magistri, prorsus credatis ex manibus deponendos. Neque tamen existimetis, in omnibus rebus vobis,

æque

æque ac tyronibus ad dictionaria ſua, ad libros eſſe recurrendum. Quapropter

LIBRI CLAUSI.

claudo iterum libros, autorque vobis exiſto, ne vosmet mancipetis aliorum ſententiis, & multum quidem aliorum judicio, aliquid & veſtro tribuatis, continuo memores illius: amicus Plato, amicus Ariſtoteles, ſed magis amica veritas.

ANNULUS.

Denique hunc annulum vobis induo, quo vos caſtiſſimæ virgini Sophiæ deſponſatos utique cupio, cui perpetuo vinculo conjuncti, nunquam patiemini vos ullis malevolorum perſuaſionibus a ſapientiæ tramite dimoveri.

His ita peractis nihil ſupereſſe videtur, quam ut vobis decretos a Facultate honores ſolemni actu impertiam.

RENUNCIATIO.

Quod igitur æternus & miſericors Deus, Pater Domini noſtri JESU Chriſti, in divini ſui nominis gloriam, Eccleſiæ, Reipublicæ Chriſtianæ & Academiæ ſalutem, veſtrumque omnium honorem atque emolumentum bene vertat; Ego

Johannes Burch. Menckenius, Lipsiensis, J. U. D. Potentiss. Regis Poloniarum & Electoris Sax. Consiliarius & Historiographus, Historiarum in hac Academia Professor Publicus, Facultatis Phil. Assessor, & hoc tempore Decanus, autoritate plena & potestate, a Spectatissimo Domino Procancellario mihi concessa, Vos optimarum Artium & Philosophiæ Licentiatos, nominatim

* * *

Vos inquam, numero triginta quatuor, omnes & singulos, absentes tanquam præsentes, optimarum Artium & Linguarum Magistros, id est, totius veræ, salutaris & infucatæ Philosophiæ facio, creo Doctores, factos creatosque publica voce renuntio, tribuens vobis plenam potestatem docendi hic & ubique, cum omnibus privilegiis, juribus & commodis, quibus Magistrorum ordo, more antiquo & recepta hujus Academiæ consuetudine, uti frui consuevit, & quibus notis distingui eos a reliquis ordinibus Majores nostri voluerunt, in nomine Dei Patris, Dei Filii & Dei Spiritns sancti,

ſti, Dei triunius, a quo, in quo, per quem & ad quem ſunt omnia, qui eſt totus, unus, ipſe. Amen.

Quoniam vero Magiſtri præcipuæ partes ſitæ ſunt in docendo & explicando bonos Autores, ut auditores etiam de hoc poſſint eſſe ſecuri, faxis intelligant ii, qua dexteritate tu, J. C. O. Linguarum, Artium & Philoſophiæ recens create Magiſter, qui primus in ordine adſtas, nobis jam breviter penſum e libris Philoſophi ad Nicomachum explicare poſſis.

* * *

Credo de viribus tuis perſuaſos eſſe ſatis Auditores, quare non eſt ut patientia illorum diutius abutamur.

Nunc, quod unicum nobis reſtat, & ipſa in Deum & Superos pietas jubet, tu, C. G. B. Philoſ. Linguarum & Liberal. Artium Magiſter, felicem huic Actui colophonem decenti gratiarum actione imponas.

DECLAMATIO II.

Magnifice Academiæ RECTOR, Spectatißime Fac. Phil. Decane, Viri cæteri excellentißimi, Tuque ornatißima Studiosorum Corona.

EX quo primus omnium mortalium in maxima rerum præstantissimarum affluentia cœpit nauseare, cœlumque ipsum petere stultitia, ita cunctos implevit rerum novarum studio, ut, quo quis doctior prudentiorque habetur, eo flagrantius insectetur ea, quæ & mira & stupenda & a publico rerum ordine videntur aliena. *Quod intellectu facillimum est*, ut Synesii verbis utar, *despicitur, prodigiosæ narrationes afferantur, oportet.* Nimirum is demum de plausu securus est, qui uti Amphion uniones & gemmas allicere, ut Giges oculis præsentium se surripere, ut Janus biceps non minus futura quam præterita intueri, & ut Dædalus per aera volitare didicerit, montesque aureos, insulas errantes, minotauros, chimæras,

in Encomio Calv.

mœras, gryphos ac difficiles nugas alias crepet. Ut nihil dicam de Apollonio, Theophrasto, Cardano atque aliis, qui cum essent absurdissimi, suos tamen admiratores invenerunt, non possum quidem præterire Guilielmum Postellum, qui cum somnia sua atque deliramenta de Virgine Veneta, quam matrem suam Johannem appellare consueverat, publice exponeret in Collegio Lombardico, tantam auditorum multitudinem concitavit, ut plurimi, quos haud capiebat spatiosa area, ad fenestras, admotis scalis, adreperent.

Naudé Instr. sur l'Hist. des Fr. de la Roze-Croix p. 5.

Admotis scalis adreperent.] Eousque Postellum fascinavit mulier hæc Itala, ut præter publicas illas prælectiones, librum etiam peculiarem de Virgine Veneta conscripserit, in quo hanc suam Johannam, alteram Mariam Virginem & fœminei sexus Redemptricem laudare non dubitavit. Conatus etiam est, secundum quorundam Autorum testimonia, Auditoribus suis, magno numero congregatis, persuadere, se a mortuis resuscitatum, perque singulare artificium juvenili vigori restitutum esse: id quod inde facilius quidam crediderunt, quod Postellus Parisiis in Orientem abiens, annosus jam esset & canescens, nunc vero rediens post annos bene multos, nigra barba ornatus, & quasi vegetæ ætatis Vir incederet. Verum fraus statim detecta fuit, cum Postellum nigro pigmento capillos tinxisse innotesceret. Erat alias Vir abstrusæ imaginationis, præstantis ingenii, sed perexigui judicii, quod

rent. Quæ Fratres Roseæ Crucis, quanto hominum non obesæ naris plausu fuerint commenti, Vir elegantissimus Gabriel

porro, tot linguas orientales discendo, tantum non penitus corruperat: ita ut jure eum If. Vossius *Hominem non satis sani syncipitis esse* asseuerit in Observ. singul. p. 367. Et quamvis magni a multis fiat ejus notitia linguarum, recte tamen judicasse videtur Scaliger in *Excerptis*, quæ ab ipso nomen gerunt, *prioribus* p. 125, quod scilicet *nullius linguæ ad unguem fuerit peritus*. Mirum igitur, quod aliquibus nugæ Postelli in tanto fuerint pretio, ut omnia ejus verba velut tot oracula & ex tripode dicta apophtegmata suspexerint. Vid. Pope-Blount in *Censf. Aut.* p. 670. Multo sanius de ipso judicium tulit Naudæus in *Instruct. ad Galliam suam de fratr. R. C. p. 8*, ubi & historiam superius allatam exponit; add. Sammarthanus in *Elog. L. III.* I. Hall.

Idem laudatus Scaliger c. l. *vere stultum fuisse*, aperte dicit, quippe alias vivi-comburium non effugisset. Sic Baconi quoque *Vir capite motus & non integræ Phantasiæ* vocatur in Tr. de Long. & brev. Vitæ. Omnem vero miri hominis historiam accuratissime, post Colomesium & Observatores Hallenses, exposuit Autor *Memoriarum litterariarum*, quæ nuper in Belgio edi cœperunt, T. I. Art. 1. qui tamen & ipse elegantem B. Ittigii Exercit. Historico-Theologicam de Gu. Postello ignoravit. Q. Marc.

Fratres Roseæ Crucis] Hi Illuminatorum, Immortalium, Invisibiliumque nominibus passim se jactabant. Ingentes sibi tribuebant laudes, quarum aliquas colligere licet ex scripto, *Avis aux Curieux*, quod aliquando affigi publice curabant, quodque Morerius hac ratione exhibet: *Nous deputez de notre College prin-*

briel Naudæus luculento ac lepido libello exposuit. Quos porro non fascinavit ars magna Lulliana, e cœlo, si Diis placet, demissa? Enimvero citius utique e tenebris Heracliti lucem, e dubitatione Socratis certam scientiam, & e Diogenis stultitia sapientiam elicias, quam ex illius logogryphis & thaumaturgicis micam salis. Et cum nihil, ut vulgo ferunt, tam absonum, nihil æque ab omni ratione remotum excogitari queat, pro quo non sapientum aliquis tanquam pro aris & focis depugnaverit; ita non minus vere affirmaverim, neminem unquam exstitisse tam stolidum, tamque insipidum prorsus & insicetum, quin nactus fuerit assentatores, longe, ut par est, se ipso stultiores. Neque enim defuere, qui cum Heraclito primum principium, cum Parme- nide

cipal des Freres de la Rose-Croix, faisons sejour visible & invisible dans cette ville &c. Nous enseignons sans livres, ni marques, & parlons les Langues des Païs ou nous voulons être, pour tirer les Hommes nos semblables d'erreur de mort. &c. Tantum famæ hæc hominum colluviis in orbe litterato acquisiverat, ut non pauci Eruditorum eorum sacris initiari desiderarent, quemadmodum de Cartesio tale quid me legisse memini. I. GALL.

nide rerum pluralitatem, cum Protogene veritatem ipsam negarunt, aut cum Anaxagora cœlum lapidem & nivem nigram sibi persuaserunt. Præterea quamvis unum omnino Deum Opt. Max. non solum res humanas præsentes omnes uno obtutu contueri, verum & ea, quæ futura sunt, longissime prospicere, ipsa nos doceat religio, multi nihilominus mortalium futuros rerum eventus curiosissimo oculo rimari sunt. Non memorabo nunc Merlinum Anglum, Joachimum Germanum, Savanarolam Italum, Johannem Parisiensem, tum Telesphorum de Cuzentia, Dandalum, Rusticanum, Ubertinum de Casali, Lolliardum, Nostradamum, Lichtenbergensem & febriculosos centum alios, quorum quidem somnia haud infimi subsellii Viri eruditi, Arnaldus de Villanova, Cyprianus Leonicenus,

Naudé l. c. p. 6.

De Villanova] Non idem hic est cum *Villanovano*, de quo in *Alcorani & Evangelicorum Concordia* fol. 72. mentio facta est, quemadmodum Naudæus credidit. *Apol. des grands homm. Ch. XIV.* Hic enim qui pro Autore libri de Tribus Impostoribus venditabatur, hominesque generandi in Cucurbita experimentum sumserat (*vid. Naudé l. c. p. 378.*) plus quam ducentis an-

nus, & Cusanus Romanæ Ecclesiæ Cardinalis avidissimis auribus excepere; quin potius hominem novum producam, Isaacum Bickersstaff, Anglum, qui sive serio,

te illum annis vixit, quem nonnemo haud improbabili conjectura pro Michaele Serveto habuit. *Vid. Aut. des Memoires de Litterature.* I. GALL.

Isaacum Bickersstaff] Fictum est nomen, quo autor imprimis etiam inclaruit, cum libellum, *the Tatler* vulgaret, quo mores Anglorum mire perstrinxit, unde in Dedicatione Epistolarum Obscurorum Virorum, Londini 1710. 12. editarum, quæ ad ipsum directa est, elogio *Censoris M. Britanniæ* mactatus est. Enimvero quæ ille, Calendariographi personam induens, prædixerat, ideo tantum vulgaverat, ut horum hominum, quos Angli curiosius sectantur, vanitati illuderet. SAM.

Nulla ætas ab hujus generis prædictionibus vacua fuit, nec illæ deinceps cessaturæ sunt, quantumvis in annalibus diligenter earum vanitas annotaretur, quod ut fieret, Bælius optavit. *Vid. Dict. H. C. Act. Ottoboni, Rem. F.* Agit hoc in loco de Mediolanensi quodam, qui Pontificis mortem prædixerat, cujus rei eventum tota tum fere Europa anxie exspectabat, ipso prædictionis autore paulo post mortuo. Ceterum Tertullianus augures hos plerumque id spectare observat, ut tumultus excitent ac publicam quietem turbent; saltim eos animum prodere a bono publico alienum. At bona cum Bælii & Tertulliani venia *Bickersstaffium* & Mediolanensem illum Prophetam horum numero eximere liceat. Ille enim Reginæ suæ Horoscopum non attigit; sique seditiones prædixit, eas non nisi in iis regionibus futuras prædixit, adversus quas justum Anglia bellum gerebat. Hic autem in ipsis fere Ecclesiasticis ditionibus Pontificis mortem prædixit; verum biduo post,

ſerio, ſive ut veſanæ hominum curioſitati illuderet, tot portentoſas ſummorum Principum mortes eodem anno annunciare auſus, non Angliam modo, verum & Orbem univerſum diu anxium tenuit & ſollicitum. Quæ cuncta dum recta lance perpendimus, haud aliter profecto comparata videntur, atque Empiricorum deliria, qui ut miſeram plebem illiciant ac fallant, mimos & præſtigiatorum omne genus, ſimiasque & mures alpinos alunt, atque inter hæc jactitantes ſua pharmaca, panacæas, emplaſtra, ſpectatorum marſupia callidiſſime emungunt. Jam pridem, ni fallor, intellexiſtis, Auditores, quorſum mea tendat oratio; nam cum de Charlataneria Eruditorum generatim ex hac ipſa cathedra dicere cœperim abhinc biennio, reſtabat, ut hoc tempore, quo Procancellarii munus in me delatum video, quæ dicenda ſuperſunt, reliqua paulo diſtinctius percenſerem. Quod dum paro, id mihi curandum præcipue intelligo, ne circulatorum,

obitu ſuo, animi ſui innocentiam confirmavit. *Vid. Dict. H. C. Art. Lutorius Rem. A.* I. GALL.

rum, quos rideo, consuetudinem ipsemet amplecti deprehendar, neve in ipso orationis meæ limine nimio ambitu utar, verbisque sesamo, quod ajunt, & papavere sparsis ad arrigendas aures Vos exstimulem, Auditores; nihil enim addo præter veterem formulam: linguis animisque favete.

Prima nobis prodeat Grammaticorum ac Criticorum gens aspera & ferox, qui cum pueros ad virgam obsequentes habuere in scholis, nulli eruditorum parcunt,

Gens aspera & ferox] Bene est, si suis hariolationibus addant, ἴσως vel *forte*; sed tum Principatum sibi vindicant, cum his formulis utuntur: *lege meo periculo; legere jubeo; ita legi debere, quovis pretio ausim contendere; nihil videam, si non ita legendum sit;* & ubique, quamvis sensus sole meridiano clareat magis, nebulas obscurissimas, portenta Lectionum, Augiæ stabula, deprehendunt. SER.

Nulli eruditorum parcunt] Gravis est ea de re querela. Thomas Brown in *Religione Medici P. II. Section.* 3. ita loquitur: *Quæ rixæ, quæ prælia Grammaticorum! quoties solummodo, quid Jupiter in Genitivo gignat, contenditur? Quam misere sibi ipsis cerebrum comminuunt, ut Prisciani calvitium tutentur? Si foret in terris, videret Democritus. Imo de ejusmodi lana caprina etiam a prudentioribus non raro confligitur. Quot vulnera data & accepta sunt? Quanta nominum strages edita? Quoties de ignobili aliqua opinione, aut vili distinctiuncula prælium instituitur? Doctorum qui-*

cunt, & in ipsum Orbem Romanum Græciamque universam principatum quendam ambitiose sibi vindicant. Sive enim Græ-

dem togæ sunt, non arma; at linguis utuntur Actii novacula acutioribus, & calami ipsorum ipsis tonitribus longius petunt, longius audiuntur. Archibalistæ furorem excipere malo, quam sævientis calami. Suum huic calculum addit Leo Allatius *de Patria Homeri p. 108.* ita scribens: *Ea est censorum rabies & fastus, ut, dum autores corrigunt, mentem illius, qui dixerit, non inquirant, sed quid debuisset dicere, & modum illum præscribant, quem ipsi rectum judicant, non quem autor ille servavit. Quare superstitiosa quadam & lima plus æquo iniqua ita auctorum dicta pertractant, ut in alium cœlum deferant, & auctores ipsi, si revivis cerent, propria scripta, uti sibi incognita, detestarentur. Ne exemplis rem satis notam confundam & Plauti aliorumque Poetarum manes novis questibus exturbem, quid intentatum recentiores isti censores argutulis sententiolis & otiosis ad nequitiam usque correctionibus in uno Tacito reliquerunt? Fere omnia a prima illa facie, & antiquo prospectu, quo in publicum primum venit, in venustiorem, ac placidiorem, ut ipsis placet, immutarunt. Quorum studium sicuti, ubi opus fuit & lacera ac inversa auctoris verba remedium poscebant, eoque præcipue, si aliorum codicum auxilio id factum sit, laudo; ita, ubi similis necessitas non urget, sed ut ingenium ostentent, ex ingenio corrigunt, & supplent, diligentiam vitupero.* SCRIB.

Principatum] At despoticum hoc imperium tam suave nonnullis existit, ut illud non modo nobilitati sed & Regnis præferre non dubitaverint. Testes hic produco *Dionysium Halicarnasseum*, ex Rege Ludimagistrum factum; & *Ferdinandum Nunnez*, qui objicien-

Græcus, ſive Latinus Scriptor propona-
ur, non tam id agunt, ut ſcite & appoſi-
e dicta evolvant ac nitori ſuo reddant,
uam ut nodum quærant in ſcirpo, & ad
nanuſcriptos codices confugiant, vari-
asque

ibus, parum nobilitati Familiæ ipſius convenire, hanc
pſam pueros docendi provinciam, *Perdo equidem*, in-
uiebat, *apud quosdam vaniſſimum illuſtris Viri titu-
um; eſt mihi autem viciſſim in multos aliòs verum ali-
uod imperium, quo prorſus contentus vivo.* I. GALL.

Ad MStos codices confugiant] Sunt certe hodienum
Viri κριτικώτατοι bene multi, quos cum Beccatello
rædiolum ſuum pro unico Livii MSto vendidiſſe non
igeat, (vid. Baillet *T. I. p. 546.*) quibusque Codex
onga carie ac ſitu ſqualidus tanti eſt,

Quanti vix Priamus totaque Troja fuit.

Scilicet ultra vulgus ſapiunt hæc SS. Antiquitatis man-
ipia, & bene norunt, ex quovis vetuſto Romano-
um ſtercore recens aurum colligi poſſe. Iisdem tamen
almam ſuperſtitioſæ ineptiæ, ſi non præripit, certe
dubiam reddit aliud Cuminiſectorum genus, quod o-
mnia mavult ſceleratæ crimina vitæ admittere, quodve

Ædes ſacratas populari, fanaque Divum
Contrectare velit;

quam pati, ut Claſſicus ſuus Autor erroris vel minimi
reus poſtuletur. Quo fit, ut miſeri homines per inte-
grum ſæpe novendium ungues rodant, donec inveni-
ant, unde *verberabiliſſima* quævis & manifeſta Idoli
ſui (antiqui inquam ſcriptoris) paroramata, invita
Minerva, invitis Muſis, neſcio quo fuco obducere, &
tantum non pro elegantiis imperveſtigabilibus credulo
lectori obtrudere poſſint. Ridet hoc nomine *Ma-
ſcuratus Naudæanus* p. 219. Pontanum, Mazzovium

asque lectiones, nullo habito delectu, cumulent; tum vero urere, secare & nihil a virgula censoria intactum relinquere. Et quanta quæso litigia, quanta bella exoriuntur, si ab istis Hypercriticis & Pantocriticis vel latum unguem discesseris? Neque enim dubium ullum est, quin læsæ majestatis literariæ reum te acturi continuo, & de lana caprina litem intentatu-

& Galluccium, quibus Turnebum ego junctum volo & Gruterum. Hi omnes mire ingeniosi fuerunt in excusando Mantuani Vatis Anachronismo, quando ille IV. Æneid. v. 366. Palinurum Velinos portus laudantem introduxit, cum tamen Velia tum quidem nuspiam terrarum exstiterit. Multo itaque expeditius de tota controversia Servius judicavit, qui optime, *hæc in opere*, inquit, *inemendato miranda non sunt.* Conf. si tanti est, A. Gellius *N. A. X. 16.* Quanto fervore hoc nostro tempore Galli pro Homero suo digladientur, omnibus constat, & publica Reipubl. Literariæ Acta loquuntur. Ex Nummophilis unum addo Adolphum Occonem, qui Gordianum argenteum tanti redemerat, quanti postmodum fateri puduit; notatus tamen ob id ipsum a Patino, qui majori fastu, an vanitate? publice testatus fuit, sibi pudori futurum, si rem tantam tantulo pretio coemisset. THEM.

Læsæ majestatis] Observatum est dudum facile irasci, difficulter autem placari posse Grammaticos. Commune hoc ipsis est vitium cum aliis multis & præsertim Theologis. Regiam Majestatem quandam læsam putares, quodsi omnibus eorundem effatis non illico cœca quadam obedientia subscripseris.

taturi ſint graviſſimam. *Itaque ars critica*, ut loquitur noſtri temporis Tullius, *quæ diſcrimen erat veritatis, & temporum, atque falx errorum, nunc ſeditionum literariarum fomes, ac turbo ingeniorum eva-*

Gravina Orat. III p. 137.

Qui mepriſe Cotin, n'eſtime point ſon Roi
Et n' a ſelon Cotin ni Dieu, ni Foi, ni loi.

I. GALL.

Seditionum literariarum fomes] E veteribus Gellius XIV. 5. producit elegantia exempla. E recentioribus pertinet huc exemplum Manutii & Lambini de ſcriptura vocis *conſumtus*, num ſit ſcribenda *conſumptus* an *conſumtus*, de quo riſu digna habet Boccalinus *Relat. ex Parnaſſo*; Nizolii & Majoragii, quoniam Majoragius non tantus æſtimator erat Ciceronis, ac Nizolius, de qua controverſia videatur Jo. Imperialis *Muſeum hiſtoricum* & Freherus in *Theatro P. IV. p. 1455*; Siberi ac Decimatoris, vide Morhoſium *Polyb. litter. IV, 9, 13*; Leon. Aretini & Franciſci Floridi Sabini, de diſcrimine linguæ Romanæ doctæ & plebejæ, vid. pluribus Morhoſium *de Patavinitate Liviana cap. VI.* De Politiano dicit Mornæus de veritate religionis Chriſtianæ: *Politianus Scripturarum lectionem plane rejiciebat. Videamus, quid idem in pretio habuerit: diſputavit, quamdiu vixit, dicendumne eſſet Vergilius an Virgilius, Carthaginenſis, an Carthaginienſis, primus an preimus, & ſi quid otii ab iſtis nugis ſuperfuit, epigramma aliquod Græce compoſuit in Cupidinis aut præpoſteræ Veneris laudem. Grave profecto hominis judicium, dignum, quod præjudicium adferat nobis.* Plura habet Paſchius in *Invent. nov-antiquis p. 69.* CHAR.

Huc referendi ſunt illi, qui ſtudioſe ſolent colligere vitia grammaticalia. Elegans exemplum profert Cha-

evasit. Hi nimirum sunt illi censores Catulliani, qui *vecordem solent excitare rixam, ut veniant in ora vulgi.* Quos inter exercitum e veteribus ducit Asinius Pollio, qui & Livio & Sallustio & ipsi Romanæ eloquentiæ patri Ciceroni suos nævos exprobrabat.* Referunt de Francisco Philelpho, quod, cum de unius vocabuli Græci genuino sensu barbam stipulatus esset cum Timotheo, victorque demum evasisset, nullis Timothei precibus adduci potuerit, ut barbæ parceret; disciſsam utique barbam velut ingens trophæum circumferens in triumpho. Et plerumque sane

risius ab Amicis Epistola de pæd. & galantismo Latinæ linguæ: *de C. C. ab amico quodam mihi e B. hæc scripta fuerunt:* cum inviserem C. multum disputavit de C. P. deinde varios libros mihi ostendit, in quorum margine vitia Grammaticalia notaverat, quæ digito mihi monstrabat, hæc verba adjiciens: *his armis de hostibus meis triumphare possum, & quum destitutus sum omni spe, unicum solatium mihi sunt.* VAND.

* Vide exempla plura selectissima tum veterum, tum recentiorum, apud Agrippam de vanitate Scient. Cap. III. sub fin. & conf. nostram Orat. I. M.

In Triumpho.] Applausum est triumphanti Victori sequenti Epinicio:

Lis super accentus Græci ratione Philelphum
Timotheumque inter (Græculus ille fuit,)

ſane circa minutias & quisquilias occupantur homines iſti, qui & Græcorum morbus fuit, qui *quem numerum remigum Ulyſſes habuiſſet? priorne eſſet ſcripta Ilias, an Odyſſæa?* & ſimiles quæſtiunculas alias miro conatu agitabant; & Romanis adeo familiaris erat, ut ipſe Tiberius Imp. minutiarum illarum usque ad ineptias & deriſum ſtudioſus, his plerumque quæſtionibus exerceret Grammaticos: *quæ mater Hecubæ? quod Achilli nomen inter virgines fuiſſet? quid Sirenes cantare ſueverint?* & reliqua. Et hinc de re minima vaſta ſæpe volumina conſcripta videas: nam & Nicanor Grammaticus ſex libros de puncto Grammatico compoſuit, & Meſſala Corvinus de litera S, ac Mart. Fogelius de Germanorum litera B, prolixius diſſeruerunt, ut tace-

Seneca de brev. Vitæ C. 13.

Suetonius in Vita ejus C. 70.

V. Lilienthal de Machiavellismo literar. p. 115.

Orta eſt: diſſidium placet hoc ſopire periclo,
Græculus es: barbam victor ut ille ferat.
Di bene, Romanus ſuperavit: & ille coactus
E pacti barbam tradere lege fuit.
Exultas ſpolio: Græcaque Uxore ſuperbis,
Non eſt ingenio laus minor iſta tuo.

ſic Latomus in *Elog. Doct. Viror. Jovii p. 44.* THEM.

De Germanorum litera B] De litera Q & ejus pro-

taceam Agnum Benignum Sanrey, qui de recta nominis Paracleti pronuntiatione integrum tractatum scripsit, & alios.

Nescio

nuntiatione acriter disceptatum in Gallia A. C. 1550, Sorbona sonum patrium in vocibus Latinis defendente, & unum e Sociis retibus suis spoliante, quod veterem pronuntiationem Latinam Gallicæ anteferat, & P. Ramo veterem adstruente pronuntiationem, nec approbante illa vocabula *quisquis*, *quanquam*, per *kiskis*, *kankam* efferri. Vid. Zwinger. in *Theatro vitæ hum. L. I f. 110.* SCRIB.

Sorbonna utique A. 1550 decreto solemni syllabæ cujusdam Latinæ pronunciationem determinavit. Verum res mira non est. Nonne & Angliæ Parliamentum quasdam Syllabas Græcas certa ratione pronuntiare jussit? Nonne Tiberius Senatum Romanum unica de voce sollicitum reddebat, ita ut mandati cujusdam non parvi momenti publicatio differenda esset, donec vox commoda inventa, aut ipsa res periphrasi idonea explicata esset? Tandem nonne vidimus Reverendissimos Patres nostros *VVallones* altercantes per integras aliquot Sessiones, an dicendum sit: *raîer*, aut *raturer*; an probum sit vocabulum gallicum, *Prechérie*; numque *perdu* idem significet ac *suspendu*. Vid. *L'incertitude des Sciences*, *traduite de l'anglois Art. III. it.* Sueton. *in Vita Tib. Art. LXX. & des Memoires Anecdotes des Synodes VVallons A. 1707.* I. GALL.

Alia lis est inter Criticos de Orthographia, utrum scilicet Literæ Q insit vis τῦ U, quod adeo firmiter sibi persuasit Thomas Gatakerus, ut integrum opus M. Antonii Imp. *de rebus suis* ita curaverit imprimi Cantabrigiæ 1652, ut U post Q omitteretur, & v. g. *qi*, *qæ*, *qod* scriberetur, qod qantum offendat Lectorem, qivis facile intelligit. Et Gatakero hæc forte condonanda:

Neſcio vero, an non & inter inanes lites noſtris temporibus referri debeant illæ, quæ Bentlejum & Boylium, Fabrettum & Gronovium, Clericum & Burmannum,

at illud vix ferendum, quod Belgæ, cum *Opera* illius *Critica* junctim ederent Trajecti ad Rhenum 1698, eandem rationem in hoc ſcripto ſervaverint, in ceteris communem ſecuti. VAND.

Inanes lites] Occaſione Diſceptationum nullius momenti, proferam ſalſe dictum aliquod Caſauboni, qui, quum prima vice in Sorbonam deduceretur, antequam eadem renovata eſſet, acciperetque ab aliquo: *Hoc eſſe nimirum Conclave illud, in quo per quadringentos annos diſputatum fuerit:* extemplo regeſſit: *Quænam vero lites hic compoſitæ ſunt?* vid. Menagiana Tom. I. p. 194. Edit. Pariſ. 1695. I. GALL.

Bohusl. Haſſenſteinius in Tr. de Miſ. hum. p. 31. ita de Grammaticis: *Ediſcunt Grammatici hiſtorias gentium, & fabulas, occultos Poetarum ſenſus ſcrutantur, inveſtigant urbium, montium, fluminumque loca: quærunt, quod nomen Achilli inter mulieres fuerit? quot cados vini Aceſtes Æneæ donarit? & ſi quiſquam hujusmodi aliquid, quod ceteros latebat, deprehenderit, ſe quiddam confeciſſe putant.* Quo pertinet & Juvenalis Satyra VII:

- - - - - Sed vos ſævas imponite leges,
Ut præceptori verborum regula conſtet,
Ut legat hiſtorias, auctores noverit omnes,
Tanquam ungues digitosque ſuos, ut forte rogatus,
Dum petit aut Thermas aut Phœbi balnea, dicat
Nutricem Anchiſæ, nomen patriamque novercæ
Anchemori, dicat, quot Aceſtes vixerit annos,
Quot Siculus Phrygibus vini donaverit urnas.

VAND.

num, & nuper Kusterum & Perizonium, de unica voce *cerno* disputantes, exercuerunt, quos summos in re literaria viros, nostrique ævi heroes, par erat in re magis ardua laborem posuisse. Sed ut ad Pseudo-Grammaticos revertar, nemo illos expressit luculentius Antonio Bynæo, cujus verba vix temperare mihi possum quin hoc loco repetam. Ita vero ille: Omnis cogitatio & industria horum hominum in levibus & minimi momenti rebus tota versatur. Hi vietas & rancidas tantum obser-

In Somnio p. 12. 13. Conf. Lilienthal l. c. p. 110.

Voce cerno *disputantes*] Videtur quoque Massonius *Historiam* suam *Reipublicæ literariæ criticam* (opus cetera egregium) hujusmodi de lana caprina controversiis nugisque eruditis consecrasse. Testes ejus rei sunt diversæ cum Daceria ejusque Marito, Clerico item, & de Epistolis Bælianis, nummisque aliquot, ac minutiis aliis, disceptationes. Neque suspicio abest, nos posthac plura de bellis grammaticalibus nova inibi esse lecturos. Pugnant hi homines pro fama, cumque ambitio erudita sit omnium maxima, præstat omnino vilitigare, quam latendo cum reliquis ingloriis animalculis, post fata ignorari. I. HALL.

Neque facile quis inficias ibit, huc quoque Jesuitas Gallos referendos esse, quibus memorias Trevoltienses debemus, quibusque rigidissimis Italorum censoribus, celeberr. Fontaninius eo nomine vapulavit, quod duo Capita immediate sequentia eadem vocula *Sed* orsus fuerit. Vid. *Giorn. de Letterati T. XXI. Art. II.* ubi plura. Q. MARC.

ſervatiunculas proferunt, quaſi iis ignoratis Reſpublica literaria periret; ac in eo diſputant: *Virgilius ſcribendum ſit, an Vergilius?* & *Noctium Atticarum autor vocandus Agellius, an Aulus Gellius?* Tales quæſtiones hi vani homines & ſui oſtentatores maximi avide captant & arripiunt, ex tali muſtaceo laureolam quærunt, totamque in nugis iſtiusmodi terunt ætatem. Hos capita & diatribas conſcribere videas, ſi non integra volumina, de antiquis illis næniis: *Homerus, an Heſiodus ſit natu major?* & reliqua. Si MStum aliquod nacti fuerint, qualia ſummo ſtudio undique conquirunt, & e Bibliothecis eruunt, ac in eo vocem aliquam, paulo aliter quam in editis ſcriptam, repererint, vel literam mutatam, ſtatim corrigunt, & εὔςοχον quam maxime

Si MStum nacti fuerint] In vita Antonii Walæi ſcribitur p. 614 edit. Bateſianæ: *Maximi æſtimabat Bibliothecam MSctorum autorum, ad quam illi liber aditus per Virum Clariſſimum Janum Gruterum, Conterraneum ſuum, patuit: verum ad collationem Manuſcriptorum cum impreſſis plane animus non inclinavit. Nimia varietate lectionum alienus ſæpe ſenſus autoribus affingitur: & niſi in locis tantum ſit maximi momenti, ingloriús prorſus eſt labor, nec pluris eſt æſtimandus, quam eorum, qui Indices conficiunt.* Scrib.

me clamant, majoremque gloriam in tam bella inventione collocant, quam si Babylona vel Trojam ipsam expugnassent, ac de literula vel syllaba triumphant, quas jugularunt. Tum quicquid non implet, ut ipsi solent dicere, aures ipsorum, vel non

Trojam oppugnassent] Ita Heinsius Orat. in funere Josephi Scaligeri *Orat. p. 40. 41: Si quis locum unum Nonii aut Festi emendasset, literulam aut syllabam restituisset alibi aut ejecisset, & hunc ludum sine solida cognitione rerum strenue, sed sic ut nihil ageret, lusisset, Trojam expugnasse videbatur; & hos tamen, si Diis placet, Criticos vocabant.* SCRIB.

De literula vel syllaba] Hæc merito applicari possunt ad autores quorundam opusculorum, quæ Lipogrammatica vocantur. Veterum nonnemo hujusmodi aliquid scripsit, in cujus libro primo nullum A, in secundo nullum B & ita porro inveniretur. Recentiorum aliquis in opere satis grandi a certa voce quadam abstinuisse contentus fuit, qua vero quam difficillime carere posse videmur. I. GALL.

Non implet aures eorum] Pertinent huc, quæ vulgus de numero oratorio nugatur, re vera inter ideas otiosæ mentis chimericas referenda: certo enim persuasus sum, quod ii ipsi, qui ubique positionem numericam crepant, quod illi, inquam, ipsi, quid hoc rei sit, nesciant. Neque enim de illa judicium ferri potest, cum res omnis auribus sit permittenda, auditus autem non minus ac gustus variet. Illud, *esse videntur*, vel quæ alia est Ciceronis polysyllabica periodi clausula, non omnibus æque placet; imo forte nec deliberato consilio eandem adhibuit Romanus Orator. I. HALL.

non Latinum ſatis videtur, ſtatim de mendo ſuſpectum habent, ac ex conjectura illud corrigunt, vel, ſi verum audire velint,

S. Evremontius in Judicio ſuo de Verſionibus V. C. d' Ablancourt, quanam in re Harmonia hæc conſiſtat, nos edocet. *Il faut*, inquit, *admirer la force agreable de ſon Expreſſion, ou il n' y a ni rudeſſe ni obſcurité. Vous n'y trouverez pas un terme à deſirer pour la netteté du ſens, rien à rejetter, rien de ſuperflu, rien qui nous dégoute. Chaque mot y eſt meſuré, pour la juſteſſe des Periodes, ſans que le ſtile en paroiſſe moins naturel; & cependant une Sillabe de plus ou de moins ruïneroit, je ne ſai quelle Harmonie, qui plait autant à l' Oreille que celle des Vers.* Harmonia igitur iſta reale quidquam & poſitivum eſt. I. GALL.

Non Latinum ſatis videtur] Huc pertinent, qui ſuperſtitioſe colunt Latinam linguam. Ad quam claſſem refert Chariſius in Epiſtola ſupra cit. illos, qui de caſtitate vocis unius acerbe diſputant: hoc illuſtrat exemplo Cellarii, qui de ſe ipſo p. 307. Curarum poſter. fateatur: *Hieronymi exemplum, quod Cœlius vel Stephanus in Foro R. allegat, invenire non potui, quanquam integros tomos ejus cauſſa perlegi;* illos porro, qui de originibus Latinarum dictionum adeo ſunt ſolliciti, quaſi ab illis ſalus reipublicæ dependeat, quod illuſtrat exemplis Scaligeri, Voſſii, Martinii, Daumii; illos, qui Ciceronem ſolum imitandum commendant, quod probat exemplis Petri Bembi, Chriſtophori Longolii, Marii Nizolii, Pauli Manutii, Lazari Bonamici, qui dicunt: *Se magis velle loqui, ut Cicero, quam eſſe Pontificem Romanorum;* illos, qui in orthographia ſollicite verſentur, huc omnes referas. VAND.

De D. Reunemann dicitur, quod non *ejus*, ſed *eijus*, non *major*, ſed *maijor* ſcripſerit. Vid. Anonymi

I 5

velint, corrumpunt, & loca ſana lacerant, diſtrahunt ac pervertunt. Veri librorum carnifices & peſtes, qui auctores urunt, ſecant, mutilant, ac pro ſuo lubitu eorum membra transponunt, & monſtra quædam ex iis conficiunt. Adeo ut jam vere dici poſſit, quod de Homeri exemplaribus olim dictum eſt: auctores multo meliores & emendatiores eſſe, qui minime ſunt emendati. Hactenus Bynæus. Ceterum horum morem callidiſſime æmulatus eſt, quisquis ſub Chryſoſtomi Mathanaſii perſona nuper admodum acerbam in Criticos Satyram Gallico ſermone conſcripſit.* Sed

Codi-

Beſchr. der Stadt Erfurt Lib. I cap. 6. Alexander Burgius obvius in via amicos ſententia aliqua aut verbis ex Ciceronis epiſtolis deſumtis ſalvere juſſit, unde apud eos, qui eum non noſſent, pædagogi ſpeciem non poterat effugere. Vid. Erythræum *Pinac. p. 119.* Andreas Bajanus Grammaticam non in luce hominum, nec in illuſtri quodam loco, ſed in tenebris atque urbis angulis plebem docuit, teſte Erythr. *Pinac. p. 258.* Idem de illo narrat, quod barbaro & ſuperbo faſtidio repudiaverit patriam, atque ex Indo Luſitanum, ex Goano Conimbricenſem ſe dici voluerit. CHAR.

* Titulus eſt: *Le Chef d' œuvre d'un Inconnu avec des remarques &c.* A la Haye, 1724. 12. Autor vero *Themiſſeul.* M.

Cedite, Grammatici, magno quibus ilia fastu Barlæus Poem.
Inconsulta tument, delapsaque litera sede
Sufficit ad bellum, vel iniquum comma minaces
Exacuit calamos & tanti scena paratur
Nominis.

Proxime hos consequuntur illi, qui persuadere nobis cupiunt, quasi linguas devo-

Quasi linguas devoraverint] Quo pauciores sunt, qui linguarum studium sectantur, eo & arrogantiores plerumque deprehenduntur, & cum unam forte alteramve leviter degustaverint, omnes se perspectas habere hoc impunius gloriantur, quo rarius suam inscitiam prodi vident. Nam ut de cultu linguæ Sinensis tantum dicam, Memini A. P. catalogum Codicum Sinensium, qui in Lipsiensi Bibliotheca Senatoria exstant, consignandi munus quondam in se suscepisse, in quo codicem quendam retulit inter Medicos, quem post aliquot annos Jobus Ludolfus, linguæ illius, si quisquam alius, scientissimus, vix inspectum Historicum esse demonstrabat. Hic eorum etiam mentio fieri posset, qui Albis Studiosorum, vulgo *Stambücher*, Arabicas, Armenicas aut Runicas symbolas inferunt, ut supra vulgus sapere videantur, quum re vera præter eam sententiam nihil omnino aut parum sapiant. Quem morem risisse videtur idem, quem modo innui, A. P. qui in ultima Albi plagula Arabico charactere adscribebat verba illa ex Joh. X. 8: *omnes, quotquot ante me venerunt, fures sunt & latrones.* VAND.

devoraverint omnium gentium, eoque ad ſe potiſſimum pertinere volunt illud Apoſtoli: *Gratias ago Deo meo, quod omnium veſtrum linguis loquor.* Ita inter admiranda Fratrum Roſeæ Crucis id quoque celebratum eſt, quod in univerſo terrarum orbe diſperſi, ubique tamen linguam

Naudé hiſt. p. 94.

De Andrea Müllero conſtat, quod officio ſuo ſe abdicaverit, ut linguis vacaret; nec deſunt tamen, qui *Clavem* ejus *Sinicam*, quam identidem minabatur, ad Bibliothecam promiſſam & *latentem* jure meritoque referant. Et quis Mathanaſio fidem habeat, qui de Maſſonii, cui librum ſuum *Chef d'œuvre d'un inconnu* inſcripſit, ſcientia Sinica magnificentius loquitur. SER.

Omnium veſtrum linquis loquor.] Jactabundum aliquem, qui ut πολυγλωττίας laudem conſequeretur, Ebraice, Græce & Latine Albo cujusdam inſcripſerat, ſalſe perſtrinxit Frid. Taubmannus, iſta e Johannis Evangelio adſcribens: hæc ſcripta ſunt Ebraice, Græce & Latine. Vid. *Taubmanniana p. 211.* An laudabile ſit diverſarum gentium idiomata diſcendi ſtudium, diſquirit Arnoldus Geulinck *Saturnal. Quæſtion. XI. p. m. 225.* Antonium Walæum, in Vita ejus p. 606. edition. Bates traditur, exiſtimaſſe, eos, qui nimium ſtudii, nimium operæ linguis impendunt, raro ſolere ſeveriores diſciplinas capere ſolide, & in eas profunde penetrare; ubi addit Autor vitæ hæc: *Linguæ ſuperbæ ſunt, ſolæ coli volunt, nec aliarum ſcientiarum ſervitio diſcentis animum patiuntur occupari; tantum in memoria conſiſtunt, nec ullam cum rebus ſimilitudinem habent, qua eum in ſui notitiam deducant aut initiata cognitio poſſit promoveri.* SCRIB.

guam habuerint propemodum vernaculam & usque adeo familiarem, ut in ea nati viderentur atque educati. Guilielmus Postellus linguas quindecim, Andreas Thevet viginti octo ita callebat, ut expeditissime loqueretur; at Josephum Scaligerum,

Expeditissime loqueretur] Petr. Kirstenium, Medicum Hamburgensem, XXVI. linguas ex asse calluisse, testatur Inscriptio sepulchralis, apud Bælium *T. II Diction. p. 1714.* Schurmanniam perhibent XIV, Jobum vero Ludolfum, præter vernaculam, XXV. exoticorum idiomatum peritissimum fuisse. Vid. Junckerus in *Vita Ludolfi.* Sic quoque J. H. Heideggerus, A. Pfeifferus, A. Acoluthus, magno consensu, ut Viri orientalium occidentaliumque linguarum peritissimi ab omnibus celebrantur. Verum enim vero, si, quod mihi videtur, libere fatendum est, nihil Oratorem nostrum a veritate alienum dixisse arbitror. Postellus minimum & Thevet (quibuscum tamen, absit, ut laudatos modo celeberrimos viros in unam classem posuisse velim) hi duo inquam, ejusmodi Terræ filii erant, qui verbis sæpenumero sidera pulsaturi, re ipsa ut plurimum parum præstare valebant. I. HALL.

Jos. Scaligerum] Dignus μὰ Δία! Scaliger, qui ob hoc pariter & alia dicta Charlataniκώτατα Reipublicæ Babinensis Syndicus constituatur. Nihil enim profecto hujus Viri jactantia dici potest stolidius, neq; arrogantius, neq; mendaciloquius, neque argutum minus. THEM.

Du Bartas, Josephi Scaligeri Coætaneus, tantum dicit, eum tredecim linguarum peritum fuisse. Observandum quoque hoc in elogio ejus stiloque poetico, quo laudes defunctorum extollere suevimus, dici. En versus ejus ex *secunda Septimana*, *Babylon* dicta, quos

gerum, qui ne quidem unicam se ignorare

Teisserius quoque in novis supplementis] Elogiorum Thuani adduxit. *Vid. Art. Jules & Joseph. Scaliger.* p. 103. Ed. Ber.

- - Scaliger, merveille de notre age,
Le Soleil des Savans, qui parle savamment,
Hebreu, Gregois, Romain, Espagnol, Alemand,
François, Italien, Nubien, Arabique,
Syriaque, Persan, Anglois, & Chaldaique.

I. Gall.

Insignem quoque inter Circulatores eruditos locum merentur illi Grammatici, qui multo conatu eo tendunt, ut reliqui eodem, quo ipsi, styli genere utantur; secusque facientes odio plus quam Vatiniano prosequi solent. Miramur certe eadem insania laborasse Josephum Scaligerum, de quo Bælius in *Dict.* testis est, eum in ipso mortis articulo constitutum moribunda jam, sed severa voce professum esse: *id denique se edicere, quod nunquam sibi probatus fuerit Lipsii stylus plus justo concisus.* Miror hoc ultimum ejus plus quam Archi-hypodidascalicum judicium non in tabulas testamenti relatum fuisse; quo scilicet puri sermonis cultores sollicite sibi ab hac Lipsiana brevitate cavere possent. I. Hall.

Non prorsus hunc in locum quadrare videtur adnotatio hæc: Præterea locus ille Bælianus accuratius indicandus fuisset, quandoquidem, frustra a me quæsitus est. Inveni tandem alium locum non prorsus illi absimilem, in Art. *Juste Lipse Remarq.* K. *Un savant Humaniste* (verba sunt Bælii, Humanistam vero Paræum fuisse constat ex vita ejus) *raporte que Scaliger prêt à rendre l'Ame, temoigna qu'il abhorroit cette affectation de Stile.* (scil. Justi Lipsii) *Il faloit que la chose lui tint au cœur, puisque même dans cet état là ou des objets infiniment plus important devoient attirer son at-*

rare gloriabatur, quam divitem linguarum fuisse existimatis, Auditores, si in nostrum orbem quadrarent, quæ de septimi cœli habitatoribus Mahumedes impudentissime effutivit, *quorum nimirum quisque habebat septingenta millia capitum, & in quolibet capite septingenta millia ora, & in quolibet ore mille septingentas linguas, laudantes Deum septingentis millibus idiomatibus.* Nec desunt recentissima jactatorum horum exempla, de quibus haud immerito dixeris, quod Selestadius olim Poeta de Hispanis:

Si

tention, il voulut aprendre à la Compagnie ce qu'il en pensoit. Bælius jam dixerat in verbis annotationis hujus præcedentibus, non posse Manutio & Mureto præferri Lipsium, nisi ab iis qui deteriora sibi ad imitandum proposuerint. *Un Stile*, inquit, *qui va par sauts & par bonds herissé d'epines & d'ellipses à un stile bien lié coulant, & qui developpe toute la pensée.* I. GALL.

Ignorare gloriabatur] An plures igitur Scaliger linguas calluit, quam ultimi illi Ægypti Principes, vel Josephus etiam, Moyses, & Rex denique Salomon: de quibus singulis Judæorum Doctores fabulantur, LXX. eosdem linguis locutos fuisse. Leg. Gaulmin *de vita & morte Moysis p. 312. &* Carpzov. *de Sapientia Salomonis.* Quis interim neget, dignissimum fuisse Scaligerum, qui Synedrii Hierosolymitani magni Præses eligeretur? quem nimirum LXXII. idiomatibus omnibus Terrarum Nationibus, in totidem Dialectos divisis, responsa dedisse, autor est Maymonides. I. HALL.

Si quantum linguæ, tantundem cordis haberent,
Non foret ætherea tutus in arce Deus.

Jam ut ad Oratores tranſeam, non morabor illos, qui, ut infamem Sophorum appellationem vitarent, Sophiſtæ vocari maluerunt. Iſti res in aprico poſitas ac cunctis Scriptorum calculis probatas, conquiſitis undique ratiunculis, in dubibum vocare audent, Iliumque nunquam captum, aut magnum illum Alexandrum meti-

Sophiſtæ] De Sophiſtis egregia habet Creſollius in Theatro Rhetorum apud Gronov. *Theſ. Antiqu. Gr. Tomo X.* & Kriegkius *de Sophiſtarum eloquentia* Jen. 1700, 4. Ceterum eorum, qui res viles laudarunt, multa exempla collegit Caſpar Dornavius in Amphitheatro Sapientiæ Socratico-jocoſeriæ T. I & II. CHAR.

Conquiſitis undique ratiunculis] Scitiſſime de his Voſſius *C. I. de nat. Rhet. p. 6: Alii id nomen, tanquam glorioſum ſibi, ſtudioſe arripiebant, quales Protagoras, Gorgias, Hippias, alii, viri in dicendo præſtantes, & doctrinæ ſuæ caupones. Quam acceptionem ejus nobis aperit M Tullius II. Acad Quæſt. Quis, inquit, fuit hic? num Sophiſtes? Sic enim appellantur ii, qui oſtentationis, aut quæſtus cauſa philoſophantur. Ac ſimiliter Seneca epiſt. XXIX. Illos miſi circulatores ſophiſtas, qui philoſophiam honeſtius neglexiſſent, quam vendunt. Ubi circulatores, h. e.* περιοδευτὰς *appellat, quia oſtentationis, aut quæſtus cauſa, Græciam atque Aſiam peragrarent.* THEM.

In dubium vocare audent] Hos inter ſuo merito re-

meticulosum, Helenam imbellem ac deformem in theatrum trahunt; pocula & libidines & quicquid est flagitiorum, multo verborum apparatu commendant; ipsam-

ferendus Autor anonymus, qui A. 1672. librum edidit sub titulo: *La Fatalité de S. Clou*, quo probare voluit, Henricum III nequaquam a Jacobo Clemente fuisse occisum. Vid. *Journal Liter. 1715. T. VII p. 169.* VAND.

Deformem] Graves viros utique his in minutiis occupari non decet, juvenes autem quod attinet, non adeo culpari possunt, si in similibus tirocinia scriptionis suæ ponant. Hac enim ratione stili exercitium, meditationis quoque facilitas quædam & habitus acquiritur; ut taceam, multa sæpius majoris momenti capita quasi aliud agentibus sese offerre. Respublica litteraria æque ac Respublica Politica, heroes suos habet, viros magnos. Princeps juvenili ardore flagrans pericula contemnit, vitamque ipsam aleæ belli committit. Sapiens autem Imperator non nisi magnis in casibus virtutem demonstrat, animumq; formidinis expertem. Ita Heros juvenis litterarius, instar illius bellici est, ferocias & nihil non magni tentat: at viri subacti ingenii & graves animo sublimiori, profundæque prudentiæ viribus excellunt: qua de re Poeta Gallus Du Bartas *Cantique de la Victoire:*

Il faut qu'un grand Monarque, en sa verte jeunesse,
Fasse une, deux, trois fois preuve de sa Proüesse.
\- - - - - - -
Mais il doit puis apres combattre accortement,
Non tant du Gloire aigu, que de l'Entendement,
Et paissant son esprit d'une agreable peine,
Faire, non du Soldat, ainçois du Capitaine.

I. GALL.

ipſamque ſtultitiam, febrim quartanam, podagram, calvitiem, aſinum, muſcam, pulicem, laudibus ad cœlum extollunt. Nam & iſti quid aliud agunt, quam ut falſis ac fictitiis rerum imaginibus ludentes gloriolam captent apud illos, qui nihil niſi quod aures blande titillet, admirantur ac genuina artis Rhetoricæ præcepta nunquam deguſtarunt. Itaque dum phaleras ſectantur & figurarum omne genus, & amplificationes afferunt portentoſas, ipſum orationis nervum amittunt. Id quod de iis quoque non incongrue dixerim, qui e rhetoricis ſcholis Chriſtiani Weiſii prodeuntes, nihil ſe eximium conari

Amittunt] *Les Pedans*, inquit de la Bruyere, des Ouvrages d'eſprit p. 116. *ne diſtinguent pas l'Eloquence de la rondeur des periodes.* Verum Longino ita ſentiente, *toutes ces meſures des Periodes n'ont qu'une certaine mignardiſe & un petit agrement, qui n'emeut point l'Ame.* Traité du Subl. Chap. XXXIII.

E ſcholis C. VVeiſii prodeuntes] Bene eſt, quod non de ipſo Weiſio, ſed de quibusdam ejus diſcipulis hic agat Autor. Nam cum ipſe non ignoraret, quæ ad veram & maſculam illam eloquentiam requiruntur, pueris interim, rerum ignaris, viam facilem commonſtrare voluit, qua verba facere diſcerent; qua in re cum aliqui artem univerſam conſiſtere exiſtimarent, nihil ſe parere in oratione eximium poſſe putarunt, niſi num-

nari posse credunt, nisi vel symbolis atque emblematibus, e Picinello, Saavedra vel Petrasancto sollicite corrogatis, cunctos parietes impleverint, vel ingenioso quodam numismate donaverint auditores suos, veluti oculos fascinaturi aut manus deauraturi eorum, quorum mentibus imponere laborant. Præcipue vero hic de saltatione rhetorica & rhetorismo histrionico dicendum nobis videtur: quandoquidem hodie plerosque deprehendimus mira vocis contentione, vultu multiformi, oculo vago & petulanti, jactatis brachiis, saltantibus pedibus, lascivientibus lumbis, ac variis motibus, inversionibus, circumductionibus, resupinationibus, saltibus, gesticulante toto corpore, animi videlicet mobilitate ipsum secum volvente, ad populum proclamare, memores fortassis Demosthenis sententiæ, qui (ut est apud Valerium) inter-

Agr. de Van. Sci. Cap. 21.

morum inscriptiones, emblemata, symbola venentur. VAND.

Emblematibus] Emblematum nimium usum bene improbat Morhof. *Polyhist.* P. I. L. VI. c. 4. p. 292: *Minime omnium placent, qui emblemata velut in scenam magno apparatu producunt. &c.* SCRIB.

interrogatus, quidnam eſſet in dicendo efficaciſſimum? reſpondit: hypocryſis; iterum deinde & tertio interrogatus, idem dixit, ac pene totam dicendi vim huic deberi affirmavit. Equidem haud igno-

Affirmavit.] Palmarius Oratoris ſcopus eſt animorum emotio, affectuumque concitatio. Ad eum vero conſequendum non ſufficit eruditum eſſe, non ſufficit multo ſcientiarum apparatu auditores cumulare, non ſufficit ingenioſiſſimas politiſſimasque res in medium proferre: vana hæc ſunt omnia & inutilia, niſi hypocriſis hæc Demoſthenis, vel Actio Ciceronis, vel Charlataneria hæc Menckenii noſtri acceſſerit. In hoc enim omne Oratoris artificium conſpicitur. Eruditio non niſi mediocriter eloquentem, Charlataneria vero Oratorem celeberrimum efficere poteſt. L.V.H. malum quoddam ſibi contraxit, muneris ſui difficillimi negotiis nimium invigilando. Inde fit, ut prolixiores periodos uno ſpiritu recitare non poſſit. Immo vox ipſa tenuior, & actio minus jam libera minusque fervens facta eſt. De cetero oratio ejus intellectu facilis, ſtilus dignus, meditatio accurata, diſpoſitio tandem naturæ rei accommodata eſſe ſolet. His non obſtantibus Orator hic, voci in Deſerto clamanti comparari poteſt. L.B.S. e contrario in diſpoſitione vaſtus & confuſus, in ratiocinatione vagus, in imaginibus immoderatus, in deſcriptionibus ad nauſeam accuratus eſt, imitatur denique nulla regula ſervata. Eſt autem voce clara & ſonora; geſtu facili, licet aliquanto liberiori; fervor nunquam eum deſtituit, animusque ejus nunquam non intrepidus eſt. Hinc non niſi multo conatu per auditorum catervas ad ſuggeſtum pertingit; fama ejus undique ſpargitur, immo quod principe loco memoran-

ignoramus, Socratem, Platonem, Ciceronem, Quintilianum ac Stoicorum plurimos artem illam admodum utilem Oratori, imo & necessariam existimasse, quatenus nimirum apto quodam corporis gestu, vultus & corporis composita adformatione constat, tum vigore oculorum, pondere vultus, accommodatoque singulis verbis & sententiis sono vocis & efficaci corporis motu ad ea, quæ exprimuntur. Quod cum intelligeret Petrus Francius, artificium jam pridem deperditum quasi postliminio revocare cœpit, & novam quodammodo *eloquentiam* commentus est, quam *externam* vocavit. Itaque adolescentes continuo duxit ad speculum, ut, quomodo & ora & oculos ipsas-

v. Specimina Eloqu. externæ & Or. pro Eloqu. in Posthum.

dum, dona stipendiaque undiquaque ad eum convolant.

Il est le mieux venté de tous nos beaux esprits.

Non dubito eos, qui Romam, Lutetiam, Londinum vel Hagam Comitum viderunt, satis multos deprehendisse, de quibus mutato nomine hæc narrari possit fabula. I. GALL.

Duxit ad speculum] Idem de celeberrimi nominis Oratore sacro, D. J. F. M. retulerunt amici, qui, quoties coram concione aliqua honoratiore verba facienda essent, toties speculum (quod in hunc usum amplissimum, & ex purissimo crystallo Veneto affabre compo-

ipsasque manus ad singulas voces componerent, hoc veluti magistro discerent; tum vero novos Roscios prodire in theatrum ac declamare jussit orationem quandam Romanæ eloquentiæ patris Ciceronis, ingenti utique Auditorum plausu, qui ad rem novam, ut solet fieri, non leviter commovebantur. Verum tantum abest, ut eloquentiam ut potius affectationis turpissimum vitium cum Thrasonismo isto discipulis suis instillaverit Francius, Vir alioquin laude sua nequaquam fraudandus.

Per-

situm in Musæo custodire solebat) gestuum suorum & παῤῥησίας necessariæ judicem consulebat. THEM.

Roscios] Roscius celebris erat Actor in Scena, cujus Cicero aliquando causam egit. Ita excellebat in arte sua, ut omnes, qui in aliqua re egregii essent, Roscii vocarentur. I. GALL.

Turpissimum vitium cum Thrasonismo] In *Parrhasianis p. 129.* dicitur, hodie gestibus operam dari, ut attentiores fiant auditores; olim Apostolos excitasse attentionem miraculis & sanitate vitæ. Ibidem p. 124. quidam in eo studio nimius dicitur *un grand chasseur des moulins*. SCRIB.

Nequaquam fraudandus.] Addi forte hic possent, quæ de Andreæ Bajani oratoria narrat Erythræus Pinacoth. p. 258. Is nimirum pueris oratiunculas scripsit, quas in Æde D. Eustachii die eidem sacro, ut mos est illorum adolescentium, haberent, quæ ineptam ac

Pergimus ad Historicos, qui, cum res gestas summorum Principum aut familiarum origines descripsere, non minus in Charlataneriæ, quam vocamus, vitium inciderunt. Quidam, ut ad Livii gloriam quam proxime accedant, historiolas suas longis atque tædiosis orationibus infarciunt, adeo ut barbaris etiam hominibus tribuant ingeniosissimos sermones, id quod in Paulo Æmylio, Gallico Scriptore, plures adnotarunt. Alii, quasi de Lectoribus desperent, nisi oculos jucundo spectaculo oblectent, singulas paginas scitissimis figuris exornant, & quod ridiculum, pugnas quoque ipsas & velitationes, nullo sæpe ordine gestas, sollicite

ridiculam pædagogi sedulitatem & industriam declarant, cujusmodi fuit illa, in qua ita verba coagmentantur componunturque, ut ipsa per sese se teneant ac sustentent, nec aliquo verborum adminiculo innitantur.
CHAR.

Singulas paginas scitissimis figuris] Freheri Theatrum ob putidas imagines notat Thomasius in *Colloquiis menstruis P. II p. 261. s.* Clarmundum, vitarum scriptorem & mirificum imaginum concinnatorem, personatus Caspar Bonifacius in Epistola de Clarmundo, quæ Bibliothecæ Halensi inserta est, *P. VII p. 567.*
SCRIB.

Ordine gestas] Quare non immerito Michaelem le

cite depingunt; qui non magis mihi sapere videntur ac primi illi librorum figuris distinctorum editores, qui quoties vel urbis alicujus, vel prælii, vel viri aut fœminæ illustrioris meminere, eandem nobis tabulam identidem exhibent, id quod in Stumpfii & Dresseri Chronicis, nec non in Pantaleonis Prosopographia aliisque superioris ævi libris plurimis deprehendimus. Sed & minus meo judicio ferendus Johannes Palatius, qui, ut genio seculi, quo res nummaria florebat, pla-

Vassor dehortatus est celeberrimus Belli Dux Schombergius, ne prælia & pugnantium actiones fusius deduceret, quippe quod ipse, quoties cum hostibus conflixerit, paucissima accurate satis observare potuerit. Multo interim felicior est vulgus Scriptorum, qui omnia hæc artificiosissime exsequitur. Ictus illi prælиantium graphice depingunt, & globorum abeuntium, redeuntium vias ad amussim delineant. I. HALL.

Vel prælii, vel viri] Similes etiam picturas Ill. Pufendorfii Historiæ Caroli Gustavi nulla quidem Autoris culpa insertas adnotamus, quas, ut compendium fieri posset sumtuum, præstaret (ut in ceteris tanti Viri libris factum) penitus omissos. Et observarunt aliqui, in ipso Theatro Europæo nonnullas præliorum repræsentationes in diversis Tomis repetitas easdemque picturas præliis diversis fuisse dicatas. VAND.

Hoc Charlataneriæ genus ad Bibliopolas referendum est, qui præterea multis aliis artibus ad lucrum faciendum uti solent. I. GALL.

placeret, exſangue & elumbe hiſtoriæ ſuæ corpus opplevit numiſmatibus, ſed adulterinis, ex otioſo ipſius cerebello profectis. Alii quo tutius adblandiantur ſuis Mæcenatibus, & Lectoribus obtrudant fabulas Mileſias, neſcio quæ archiva, quos

Placeret] Mediocres animæ a genio ſæculi vel minimum recedere verentur. At excelſæ mentes, in omnium ſeculorum mores inquirunt, eos accurate inter ſe componunt, eliguntque, quod rectæ rationi convenientiſſimum eſſe credunt. Ita demum producitur, quod dignum ſit poſteritate. Ceterum licet ille monetarum guſtus nimius eſſe & vitioſus fieri poteſt; negari tamen non poteſt, inſignem ejus in explicandis, & detegendis etiam magni momenti factis, uſum eſſe. I. GALL.

Adblandiantur ſuis Mæcenatibus] Hi ſæpenumero, ut cum Naudæo meo loquar, peccant, *non quia judicio carent*, ſed *quia moribus ita receptum eſt*, imo quia, Plutarcho teſte, τὸ κέρδος ἡδὺ, καὶ ἀπὸ ψευδῶν ἔῃ. *Lucri ſcilicet bonus odor ex re qualibet eſt, cur non & a mendaciis profecti?* Hanc diteſcendi & proficiendi artem non ignoravit Jovius, de quo Lipſius L. I. Polit. in Not. ita: *Judicio ac fide ambiguus, ubi affectus non diſtrahunt, rectus, ubi illi adſunt, obnoxius. Ad gratiam ſcilicet ſe dat & aurem. Laudationum nec cauſam ſæpe habet, nec modum* &c. Quid, quod ipſe de ſe jactare ſolitus fuit, binos ſibi calamos eſſe, aureum alterum, alterum chalybeum, ad inæqualiter tractandos Principes, inæqualibus ſe beneficiis affecturos. &c. conf. Teiſſerius in ejus elogio. Verum, vix quidem opus eſt exempla horum hominum a majoribus repetere, cum hodieque omnis terra plena ſit pennis manibusque venalibus, & noſtri temporis Annales magnam partem

quos codices jactant, & eruta ex obſcuris latebris manuſcripta; quos inter artifices nequiſſimos principem locum merentur, e noſtris Georgius Rüxnerus, qui, ut familias quorundam nobilium extolleret, ad Magdeburgici codicis, quem nemo vidit, fidem provocabat, & ex Gallis Antonius Varillaſius, qui, quoties genio indulget, ſpiſſa manuſcriptorum nube ſe tuetur. Taceo falſarios & ſycophantas alios, qui integros libros nobis dedere, Annium Viterbienſem, qui Beroſi

Bibl. des Hiſt. p. 175.

mendacii atque adulationis Gymnaſia eſſe conſueverint, ubi

Uni ſe atque eidem ſtudio omnes dedere & arti,
Verba dare, ut caute poſſint pugnare, doloſe
Blandiri, certare, bonum ſimulare virum ſe,
Inſidias facere, ut ſi hoſtes ſint omnibus omnes.

Lucilius apud Lactantium L. V. de Juſtitia C. IX. Conf. Naudæus in Dial. Maſc. p. 75. THEM.

Se tuetur.] *Varillaſius* hiſtorici nomen non meretur. Nihil hiſtrionicum magis magisque ridiculum fuit illa reſponſione, quam de documentis, quibus in hiſtoria ſua inniteretur, interrogatus, ſuppeditavit. *vid. Hiſt. des Ouvrag. des Savans Sept. 1687. p. 111.* Ubi egregium V. C. *Beauvalii* de eo judicium occurrit. Meo quidem judicio huic Varrillaſio *Maimburgius* ſimillimus eſſe videtur. Stilo nimirum, eruditione, luxuria, fide denique ita alter alterum exprimit, ut nemo magis. Poſſet autem huc etiam Autor Hiſtoriæ Lud. XIV. quæ Amſtel. prodiit, referri. I. GALL.

rosi Chaldæi Antiquitates, Inghiramum, hominem Florentinum, qui Antiquitates Etruscas, Ant. Dominicum Floccum, qui L. Fenestellæ librum de Magistratu & Sacerdotio Romano, Hieronymum Romanum de la Higuera, qui Flavii Lucii Dextri, Marci Maximi, Braulionis & Helecæ, Ant. Lupianum Zapatam, qui Hauberti, & Gregorium de Argaez, qui Liberati Chronica excogitavit: neque ex his quisquam tam bardus fuit aut ineptus, quin ex vetustis codicibus accurate omnia descripta prædicaret; quin & aliqui, quod de Zapata inprimis fertur, quo facilius fidem invenirent, se furto abstulisse codices e Bibliothecis exteris, Lectores suos persuadere conati sunt, vel nova subinde chronica confinxerunt, quod

Ib. p. 324.
p. 225.

Chronica excogitarunt] Conf. testis omni exceptione major, Nic. Antonius, qui in *Bibl. Hisp. T. II. P. I. c. 8.* imposturas hujus Higueræ, Joan. vero Tamaji de Salazar *T. I. p. 601.* & Thomæ Tamaji de Vargas fraudes *T. II. p. 252.* prolixe exposuit. Add. Struvii Diss. *de doctis Impostoribus.* I. HALL.

Confinxerunt] Hos omnes in universum aliosque similes imposturis & impudentia vicit Gallus quidam modernus, cui debemus *les Memoires du Comte de Rochefort, les Annales de la Cour de Paris, les Memoires d'*

quod de Argaezio constat, ut spuriis antea editis autoritatem conciliarent. Verum ut hi onerant Annalibus suis orbem literarum, quos æterna nocte sepultos præstabat, ita sunt alii contra, qui splendidos historiarum libros publice nobis pollicentur, eoque nomen sibi comparant inter historicos primi ordinis, quos tamen, cum diem obierint, ne per somnium quidem ea de re apparet cogitasse. Quo nomine Jo. Franciscum Carrettonium non ineleganter arguit Erythræus, qui cum idoneus esset habitus, cui Socie-

Pinac. C. 63.

tatis

Artagnan cet. libellos, in quibus verum falso ita mixtum est, ut admodum idonei sint ad fidem lectoribus extorquendam. I. GALL.

Splendidos historiarum libros publice nobis pollicentur] Ita Sammarthanus *Elogior. L. II. p. m. 61.* de Gulielmo Philandro testatur: *Commentationum in Vitruvium Prooemio multa insuper alia reconditioris & insolentioris doctrinæ opera temere pollicitus, tam pulchram lucubrationis gloriam inani tot promissorum expectatione non mediocriter obscuravit. Quasi enim esset eo famæ nascentis auspicio contentus, pristinam deinceps diligentiam abjecit. &c.* SCRIB.

Interim tamen ad Quinctiliani declamationes Commentaria doctissima, aliaque opera quamplurima inedita, elaboravit. Admodum desidiosus erat homo hic, verum judicio valde solido præditus. I. GALL.

tatis suæ annalium confectio demandaretur, non solum statim id, gloriæ & ostentationis causa, divulgavit, verum & iterum iterumque gloriatus est, perfecturum se, ut omnes intelligerent, neminem eorum, qui viverent, majori, quam ipsum eloquentiæ ceterarumque virtutum instructu apparatuque ornatum, ad scribendam historiam accessisse: sed tam magnificum dictum, utpote plenum vanitatis ac spiritus, tenues abiit in auras, nec adhuc annalia, quæ nemo unquam est inspecturus, apparent. Et nostis, Auditores, quæ inter nostros Vir magni nominis de vita Leopoldi M. & inter Batavos de rebus gestis Wilhelmi III, Regis Magnæ Britanniæ, Historiographus ejus mina-

Quæ huc faceret, reperta est] Ita tempore Henrici II Regis Galliæ Carolus Pascal, e Vasconibus oriundus, multis persuaserat, se Vitas editurum clarorum Virorum sui temporis, quo id effecit, ut plurimi, qui in his Elogiis locum sibi dari optabant, versiculis eum & epistolis honorarent. Factum & inde, ut ad Historiographi Regii munus vocaretur; atque tum in Delphini nuptias orationem publicabat, velut ex Historiæ suæ Libro IV & V depromptam. Enimvero post illius mortem patuit, eum ne quidem de simili opere unquam cogitasse, v. *Lettres de Pasquier.* SER.

minatus fuerit, quorum in ſchedis, poſtquam e vita diſceſſere, vix una atque altera lineola, quæ huc faceret, reperta eſt. Quotusquisque eſt porro hiſtoricorum, qui non in ipſo limine omnia ad unam veritatis regulam exactiſſimam redacta liberaliter polliceatur, quos ipſos tamen cum inter ſe componimus, rariſſime videmus conſpirare. Herodianus Alexandrum Mammææ filium accuſat, quem laudant Lampridius aliique; Juliani virtutes commendant Ammianus Marcellinus & Montanus, cujus vitia perſtringunt alii: Dio facta Bruti & Caſſii damnat, probat contra Plutarchus: Paterculus Sejanum extollit, plerisque aliis exoſum: Claudianus Ruffinum proſcindit,

Rariſſime videmus conſpirare.] At hi fere ſunt quibus unice fidem habemus in iis, quæ tradidere. Ergo Pyrrhoniſmo hiſtorico opus eſt, de quo ſubinde eleganter egit Bælius in *Dict.* SER.

Ad rectius intelligendam hujus Pyrrhoniſmi neceſſitatem, relationes modo legendæ ſunt de iis rebus, quæ ante oculos noſtros geſtæ ſunt. Hiſtoria ſupra citata de Lud. XIV. hic inſpicienda eſt. probeque notandum, autorem ejus promittere, ſe fidum, accuratum & æque a partium ſtudio remotum futurum, ac ipſe Suetonius fuiſſe dicatur. I. GALL.

dit, Arcadii præceptorem, quem Zosimus, Zonaras, Eutropius & Paulus Orosius summis laudibus afficiunt. Sed missis his, in quibus enarrandis dies nos citius, quam dicendi materia deficiet, eorum

Summis laudibus afficiunt.] Sunt etiam Historici, qui veritatem scribere plane non volunt, sed orbem eruditum decipere ultro conantur; qualis, præter Varillasium Gallum, Polyd. Vergilius fuit, de quo ingeniose Owenus *L. IV. Epigr. 49:*

Virgilii duo sunt, alter Maro, tu, Polydore,
Alter, tu mendax, ille Poeta fuit.

Talis fuit Poggius Florentinus, de quo itidem non male Sannazarius ap. Vossium *de Arte Hist. C. X. p. 56:*

Dum Patriam laudat, temnit dum Poggius hostem,
Nec malus est civis, nec bonus Historicus.

Alii e contrario non possunt, etiamsi velint, veritatem dicere, vel propter intellectus vitium & judicii defectum, vel quod oculi cœco quodam affectu obfuscati, eorum scelera non dignoscant, quos venerantur, vel illorum merita non agnoscant, quibus infensi sunt. Aliqui veritatem ex proprio commodo metiuntur, largis pollicitationibus inducti, ut Annales condant. Ejusmodi perversi mores non possunt non Lectorem cautum reddere & diffidentem. Quippe haud vereor, pluribus recentioribus pariter & antiquioribus Historicis applicare verba Terentii ex Andriæ Prologo:

Historicus cum primum animum ad scribendum appulit,
Id sibi negotii credidit solum dari,
Populo ut placerent, quas fecisset, fabulas.

Pari jure in hunc censum referendi sunt multi Ephemeridum scriptores, qui sine ullo aut judicio aut delectu

rum quoque attingenda est temeritas, qui in re Genealogica ad primam stirpem descendere audent. Nam ut taceamus veterum Gentilium insaniam, qui Principes suos Deorum sanguine procreatos mentiebantur, aut eorum, qui gentium ori-

excerpta compilare & superfluis suis insulsisque alieni laboris sive censuris, sive Panegyricis mercedem menstruam promereri soliti sunt. &c. I. HALL.

Alii id curant tantum, ut suos ipsi libellos, eosque qui ex officina Typographi sui prodeunt, extollant, ceteros omnes, præstantissimos licet, carpunt & sugillant, quo id consequuntur, ut Autores, velint nolint, sua scripta offerant gratis Censoribus illis, ut vel levi saltem censura afficiantur, vel indicta certe maneant. Ita sunt, qui J. Clericum accusant, quod nullo alio fine tot annis scripserit suas Ephemenides, quam ut scriptis suis digne recensendis ac vindicandis, aliorum vero, quibus male vellet, carpendis locum faceret. VAND.

Ad primam stirpem descendere audent.] Sic Johannes le Maire Gallorum Regum originem ad Trojanos refert, teste Sorello in *Bibliotheca p. 294.* In Oppido Heverlea, haud procul Lovanio, est templum & in hoc marmorea Principum Crojorum & affinium monumenta. Ibi Genealogiam Ducum de Areschot ab Adamo usque ad præsentes ultimos videbis in choro ad latera, uti testatur Gölnitius in *Itinerario Belgico-Gallico p. 114.* SCRIB.

Mais qui m'assurera qu'en ce long cercle d'ans
A leurs fameux Epoux vos Ayeules fideles
Aux douçeurs des Galans furent toujours rebelles?

Boileau Sat. V. I. GALL.

origines tradidere, & Hiſpanos a Tubale Japeti filio, Cambros a Gomero, altero ejusdem filio, Britannos a Bruto, Francos a Francione, Priami aut Hectoris filio, Brandenburgicos a Brenno, ab aliis alios, arceſſiverunt; illud profecto dignum riſu ac multo cachinno, Franciſcum Sandovallium, Hiſpanum, Caroli V Imp. Wilhelmum Slatyer, Anglum, Jacobi I Angliæ Regis, & Joannem Meſſenium Regum Sueciæ familias inde ab Adamo, primo omnium parente, non interrupta per tot capita ſerie, deduxiſſe. Neque felicius, ut arbitror, operam ſuam collocarunt Jacobus Zabarella, qui Joannis Caſimiri Poloniæ Regis, & Godofredus Siegfried Megander, qui Chriſtiani Saxoniæ Ducis, cum Regibus ac Principibus Europæ tantum non omnibus cognationes, deſcriptis pluribus tabulis, delinearunt.

Oeuvres de la Mothe le Vayer T. I. ed. in fol. Nicholſon Scotch Hiſt. Lib. p. 140.

Acce-

Delinearunt.] Non inepte forte illi quoque accenſeri ceteris poterant, qui arcana aularum ſollicitius rimantur & nova identidem ac inaudita crepant, velut ea effutientes, quæ e ſanctiori conſilio accepiſſent. Quem in cenſum ex Italis Gregorium Letum & e Gallis

Accedo ad Poetas, genus hominum lepidum & facetum, sed & inflatum & arrogans, de quibus, nisi alia dicenda superessent, latissimum utique haberem differendi campum. Nimirum ex quo ita persuasum fuit nonnullis, quasi ex ipso Poetarum patre Homero rerum omni-

Michaelem le Vassor aliqui referunt, quorum hic tamen illo multo ingeniosior est. SER.

Genus hominum lepidum & facetum] P. I. Beronicium, quem P. Rabus in Carminum ejus, quam adornavit, editione incomparabilis Poetæ titulo insignivit, ad Poetas Charlatanos merito referas. Hunc enim, cum stupenda prorsus carminis extemplo fingendi vi polleret, versusque furore quodam quasi percitus funderet non ineptos, sæpius Thrasonis instar de ingenii sui promtitudine mira narrasse, artisque suæ documenta nimium ostentasse aliisque obtrusisse tradit Ant. Borremansius *Var. lect. c. 6,* qui præterea caminos verrendo, cultros acuendo, & similibus artium mechanicarum vilissimis, imprimis autem agyrtam agendo & populo vendendo fumos, vitam ipsum tolerasse scribit. Conf. *Act. Erud. Suppl. T. II. p. 161.* TRIVULT.

Patre Homero] Quantæ annis superioribus de Homero lites inter ejus fautores, Daceriam, Gacon aliosque, & Homeromastiges, de la Motte, Terrasson &c. ortæ fuerint in Gallia, non attinet hic repetere: plena de iis sunt diaria. Carmina, quæ ad hanc litem spectant, imprimis diligenter exhibet Autor Novorum Liter. (*Nouvelles Literaires*) quæ Hagæ Com. A. 1715. singulis septimanis prodire cœperunt. Ceterum ut taceam eos, qui Theologiam ipsam ex Homero petunt, & in ejus descriptione cesti Veneris Iliad. Ξ v. 215, 216,

omnium humanarum atque divinarum fontes derivari possent, incredibilis profecto fastus invasit cunctos, qui in re poetica

217. mysteria & ænigmata multa contineri putant, teste Eustathio in Schol. ad Hom. l. c. p. 979. (qua de re videri poterit Autor noster in Diss. περὶ τῦ ἀρέσκοντος, seu *de eo quod placet* §. 8.) ecquis putet, contra morbos quoque remedia ex Homero peti posse, quod patet ex ejus Scholiaste Latino, qui testatur, versum illius Iliad. B. v. 95.

Τετρίχει δ' ἀγορὴ ὑπὸ δ' ἐστεναχίζετο γαῖα
podagræ mederi. VAND.

Quod vero Homero inter Græcos obtigit, ut plura sæpe inveniſſe sibi in eo videantur Lectores quam ipse Homerus perspecta habuit, idem fere etiam Virgilio inter Latinos accidit. Nam ut de sortibus Virgilianis nihil dicam, non desunt sane, qui Physices, Oratoriæ &c. præcepta atque argumenta ex eo deprompserunt, qualis Casp. Knittelius e Soc. Jes. qui in Regia Via ad omnes artes & scientias, primum Æneidos Virgilianæ versum:

Ille ego qui quondam gracili modulatus avena,
septem verbis constantem, totidem argumenta de humilitate dicturo subministrare docuit. Conf. *Acta Erud. A. 1682. p. 336. &* Morhof. *Polyh. P. I. Lib. II. p. 353. sq.* CHAR.

Non miror, omnium scientiarum principia in poetarum scriptis requiri; cum ad componendam Iliada sive Æneida utique omnibus fere artibus, doctrinis & scientiis tinctum esse deceat. Non sufficit esse Theologum, Mathematicum, Astrologum, Historicum, Architectum, Geographum, Politicum, Genealogum; &c. nisi etiam Pictor, Artifex, Operarius & Agricola simul fueris. Nec miror, quæsitas esse in

tica fuere vel leviter exercitati. Nam ut olim Accium Lucium Poetam, cujus vix nomen ad nos propagatum est, Julio Cæsari, in Collegium Poetarum venienti, nunquam assurrexisse constat, quod tantum Imperatorem in carmine multo se putaret inferiorem; ita inventi sunt sequioribus temporibus longe plurimi, qui neminem poematis gloria parem ferre potuere, nedum superiorem. Unus nobis instar omnium erit Belmontes Cagno-

carminibus quæstionum quarundam decisiones, futurique scientiam,

Novit namque omnia Vates
Quæ sint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.
Virg. *Georg.*

Quia nimirum Poesis lingua Deorum audit, Poeta divinis effatis prodendis os ministrat; nonne verisimillimum fuit in scriptis eorum omnia inveniri, quæ frustra alibi quæruntur? Istud vero admirationi mihi fuit, inventum esse Poetam quendam non parum arrogantem, suique maximum admiratorem, qui fassus fuerit, egregium Poetam non magis Reipublicæ necessarium esse, quam lusorem peritum. Aliter sensit Boilavius cum ita ad Lud. XIV Epist. I:

Grand Roi, poursui toujours, assure leur repos
Sans elles un Heros n'est pas long tems Heros,
Non, a quelques hauts faits que t'apelle,
Sans le Secours soigneux d'une Muse fidelle,
Pour t'immortaliser tu fais de vains efforts.

I. GALL.

gnolus, Abbas Italus, qui cum Aquilejam captam ſoloque æquatam carmine deſcripſiſſet, nomen ſuum in toto orbe celebratum arbitrabatur, eoque, ſi literatus aliquis ei continuo non aſſurrexiſſet, elatus iracundia hiſce hominem verbis increpabat: Itane? Abbas Cagnolus, everſæ Aquilejæ & tantorum carminum Autor, tuam potuit notitiam effugere? non fit veriſimile; cumque in Humoriſtarum cœtu carmina quædam horrida & inculta recitans omnium in ſe riſus excitaſſet, quid ridetis, inclamabat, inſani? ego ſum ille Abbas Cagnolus, omnium, qui ſunt in hoc numero, multo antiquiſſimus, quique ex dirutæ Aquilejæ poemate tantam mihi gloriam famamque collegi, ut nullus in terra vivat, cujus nomen ſit apud omnes illuſtrius & Erythr. Pinac. Cap. 2.

Cujus nomen ſit illuſtrius & clarius.] Tria Epigrammata veterum Poetarum, Nævii, Plauti, Pacuvii, quæ ſepulchris incidenda ipſi ſibi ſcripſerunt, plena faſtus & ſuperbiæ legenda ſunt apud Gellium *L. 24. Noct. Attic.* De Suffeno Catullus Epigr. XXII:

- - - Neque idem unquam
Æque eſt beatus, ac Poema cum ſcribit,
Tam gaudet in ſe tamque ſe ipſum miratur.

Cicero proinde T. Q. V. 22: *Adhuc neminem cognovi*

us & clarius. Et quid mirum criſtas erexiſſe Poetas, quos ab ipſis ſummis Principibus aliisque ſpectatiſſimis in Republica Viris longe plurimis in deliciis habitos magnisque honoribus ac præmiis affectos fuiſſe novimus. Alexander M. cum ad tumulum conſtitiſſet Achillis, eum hoc uno beatum prædicabat, quod præconem virtutum ſuarum Homerum nactus eſſet; & niſi Ilias exſtitiſſet, inquit Tullius, idem tumulus, qui corpus contexerat, nomen quoque obruiſſet. Auguſtus verſus in laudem Æneidos ipſe componebat, ut vel ſic abſterreret illos, qui ad ipſius Maronis moribundi præceptum præſtantiſſimum poema igne cremari ac ſubduci poſteritati cupiebant. Et ut alios taceam inter recentiores, qui modicis carminibus ingentes divitias collegerunt, non poſſum cer-

Poetam (& mihi fuit cum Aquino amicitia) qui ſibi non optimus videretur. SCRIB.

Divitias collegerunt] Huc referri poſſunt Malaherba, cui Maria Medicea 15000. librarum penſionem annuam procuravit, teſte Menagio *Rem. ſur les Poeſ. de Malherbe p. 378*; & Desportes, de quo ita loquitur le Pays Nouv. *Oeuv. T. II. p. 180: Un ſeul Sonnet luy fit*

certe hoc loco præterire Petrum Ronsardum, qui non modo tanta apud Regem Carolum IX gratia florebat, ut cum illo

Nouv. Oeuvr. de M. le Pays T.II p.182.

payé de dix mil francs par l'Amiral de Joyeuse & enfin apres s'estre bien lassé à faire des vers, sa Muse acquit un repos de dix mille ecus de rente. M.

Philippus Desportes pro parvo poemate a Carolo IX. centum aureos nummos & pro paucis versibus ab Henrico III. mille unciales accepit. Vid. Baillet *Jugements T. IV. P. IV. p. 84.* Jo. Baptistam Marinum pro *Adonide* Maria Medicea, Regina Galliæ, munere 100000. florenorum donavit, quod ipsi tamen non longe post furto ablatum fuit, quasi ipse tam magnum non meritus esset. Vid. *d. l. p. 204.* De Barlæo in Sorberianis p. 40. hæc leguntur: est tamen vir inter magnos ævi nostri numerandus; elogium scripsit Cardinali Richelio quinque millibus florenorum repensum. Ipse Barlæus ad Jacob. Petitium *Epistol. XXXVIII.* inter eas, quas Jo. Brant, ineditas ante, Amstelodami a. 1702. vulgavit: *Illic per triduum Hagæ Comitis, evocatus ab illustrissimo Oxenstirnio Legato, qui lacrimas meas, quas superiori æstate in obitum Regis Gustavi effudi, abstersit aureo sindone. Sane hæc ex Aquilone mihi tempestas non fuit gravis. Expediet reges sic mihi sæpe mori.* Idem, cum e Britannia regium munus accepisset, ita ad Godofredum de Hæstrecht læto calamo scribit: *Ante pauculos dies ad me misit Legatus Britannicus, Serenissimi Regis nomine, aureum torquem, δῶρον vere βασιλικόν. Jactet vetustas laureatos aut hederaceos Poetas; ego auratus esse malim. v. Epistol. 58.* inter Barlæanas, quas Gerhardus Brandt vulgavit; sed idem tamen Baudii conditionem tangit, non æque feliciter auro inhiantis, ita scribens *Ep. 61: Baudii sortem memoras, cui minus feliciter successit poeticum hoc negoti-*

illo carminum certamen inire non detrectaret, sed & ob unam poematis gloriam ab Elisabetha Angliæ Regina adamante pretiosissimo, & a Maria Scotica supellectile aurea & argentea donari mere-

rue-

um. *Memini Scaligerum abiturienti illi in Angliam cum ingenti Jamborum mole ad Jacobum Regem dixisse :* Baudi, tu abis in Angliam gravis spe, sed redibis levis ære. *Nec fefellit vatem augurium istud.* SCRIB.

Occasione carminum horum, meminisse juvat illius etiam distichi, quod *Colletet* Cardinali Richelio offerebat :

Armand, qui pour six vers m'as donné six cens Livres,
Que ne puis je à ce prix te vendre tous mes Livres.

I. GALL.

Supellectile aurea & argentea] Naudæi Mascurat p. 185 de Mazarino suo : *Balsac & Corneille l'ont remercié publiquement ; le premier, de ce qu'il luy faisoit payer punctuellement une pension de quinze cens livres, & l'autre de ce qu'il luy en avoit donné une de cent pistoles. --- Mais crainte que tu ne me serves d'un* **vel duo vel nemo**, *venons, je te prie, aux autres. L'Ode de Monsieur* **Chapellain**, *n'a t'elle pas esté recogneüe d'une pension de cinq cens escus ? la preface des poesies du president* **Maynard** *ne luy valut-elle pas milles livres ? le Cordelier de* **du Bosc** *n'a-t'il pas esté gratifié d'une pension de six cens ?* &c. De Desportesio conferri meretur Menagius in *Anti-Bail. T. I p. 385.* & ipse Bailletus *T. I. p. 558.* qui a p. 556. usque 5?2. plura talia exempla cumulavit. Ex his illa tantum nostra facimus, quæ p. 562. leguntur, ut constet, quandoque & Baviis regalia dona cessisse : *Mr. de Balzac avoit raison de loüer*

ruerit, dictumque vulgo fuerit, nunquam Galliam ex tristi luctu, quem ob captivitatem Francisci I Regis sui conceperat, recolligere se potuisse, nisi Ronsardus eo ipso die, quo Franciscus captus est, miraculo quodam in lucem editus fuisset. Memoratu dignum est, quod de Camillo Querno refert Scriptor disertus, Paulus Jovius. Is, inquit, e Monopoli Leonis X Pont. fama excitus, quum non dubiis unquam præmiis Poetas in honore esse didicisset, in Urbem venit,

Elog. P. II p. 156.

ce Dictateur Roman, qui donna de l'argent à un mauvais Poëte, qui luy avoit presenté des Vers, à condition, qu'il n'en feroit plus à l'avenie. Et l'on estimera toûjours un trait de la sagesse & de la generosité de la Reine de Suede, qui recompensa un froid & pitoyable Haranguer, pour avoir fini. THEM.

Non enim optima semper sunt opera, quæ maximis præmiis autores suos ditaverunt. Novi Autorem tertii Tomi S--- epistola dedicatoria centum librarum anglicarum stipendium annuum retulisse. Interim ex hoc argumento a multis de pretio librorum judicia fiunt *Il est etrange*, inquit la Serre, *qu'on parle mal de mes Ouvrages apres le bon argent que j'en ai reçû. Quand un Ouvrage est bien payé, n'est ce pas une Heresie de douter de son merite? Et y a t-il de meilleures pensées, que celles, qu'on recompense au poids de l'or?* Hac ratione magnus ille Cornelius, Gallus, de opusculorum suorum bonitate judicare solebat, teste *de la Bruyere*. I. GALL.

venit, lyram secum afferens, ad quam suæ Alexiados supra viginti millia versuum decantaret. Arrisere ei statim Academiæ sodales, quod Apulus præpingui vultu alacer, & prolixe comatus, omnino dignus festa laurea videretur. Itaque solemni exceptum epulo in insula Tyberi Æsculapio dicata potantemque sæpe ingenti patera, & totius ingenii opes

Potantemque sæpe ingenti patera] Scilicet ut Flaccus ait:

Nulla placere diu nec vivere carmina possunt,
Quæ scribuntur aquæ potoribus.

& Plutarchus in *Symposiacis* testatur, ideo Æschylum Tragœdias potando scripsisse, quoniam vini calor inveniendi vim excitat, quæ in sobriis torpet aliquando: imaginationes movet, impetumque & fiduciam ministrat. Atque ideo, vel Platone & Aristotele etiam docentibus, Bacchus quidam est furoris Deus, sine quo vates & Poetæ parum proficere gentiles arbitrabantur. v. Gyraldum *de Poetar. hist. Dial. VI. Opp. T. II. p. 345*. Et hanc ob causam hedera olim non minus ac lauro coronatos fuisse Poetas, ostendit Borremansius *de Poetis & Proph. p. 24. seq.* De Anacreonte nemo dubitaverit, qui ejus Odam XXXIX legat, ad quam vide interpretis Galli Longepierre Notas p. 200. Nec minus de Propertio constat, fuisse vini amantem, siquidem *Lib. III. Eleg. XV, ad Bacchum*, ita loquitur:

Quod superest vitæ, per te, & tua cornua, vivam:
Virtutisque tuæ, Bacche, poeta ferar.

E recentioribus exempla plurima prostant eorum, qui

opes pulsata lyra proferentem, novo serti genere coronarunt: id erat ex pampino, brassica & lauro eleganter intextum, sic, ut tam salse quam lepide ejus temulentia brassicæ remedio cohibenda notaretur, & ipse publico consensu *Archipoetæ* cognomen, manantibus præ gaudio lacrymis, lætus acciperet, salutareturque itidem cum plausu, hoc repetito sæpe carmine:

Salve brassicea virens corona,

Et

genium mero provocarunt. De Mureto certe, quem merito Poetis accensemus, refert Erythræus *Pinac. n. 5*, quod interdum vino se ad ebrietatem oneraverit. Cæsar Ursinus, *Vir sane carus*, ut Anagramma habet, Bacchi furore multa se scripsisse fatetur in Præfatione *Macaronicorum*, quæ sub nomine *Magistri Stopini* edidit, & in *Poem. I.* Johannem Bocerum post cœnam sæpe, ac Ennii exemplo bene potum magnam optimorum versuum copiam fundere sine ullo labore & sine lituris se vidisse, testatur David Chytræus apud Jo. Goes *Opusc. de VVestphalia p. 26.* Pontus de Thiard, Poeta Gallus, capacissimos calices exhausit, nec unquam cubitum ivit, quin mero se totum prolueret, ut testis est Baillet *Jug. sur les Poet. n. 1367.* Dominicus Baudius passim πολυπότης audit, quem & ideo, ut notum est, Jac. Arminius *scandalum* vocabat *Academiæ Leydensis.* Conf. Arnd. *Bibl. Pol. Herald. p. 133.* De Beronicio vero (de quo paulo ante)

Vitam cui vinum præbuit, unda necem,

vide *Acta Erud. Lips. l. c.* VAND.

Et lauro, Archipoeta, pampinoque,
Dignus Principis auribus Leonis.

Nec multo post tanto cognomine percelebris productus ad Leonem, infinita carmina in torrentis morem rotundo ore decantavit, fuitque diu inter instrumenta eruditæ voluptatis longe gratissimus, cum cœnante Leone porrectis de mensa semesis obsoniis stans in fenestra vesceretur, & de Principis lagena perpotando, subitaria carmina factitaret, ea demum lege, ut præscripto argumento bina saltem carmina ad mensam tributi nomine solverentur, & in pœnam sterili vel inepto longe dilutissime foret perbibendum. Itaque cum aliquando, ut idem Jovius testatur, de se canere jussus,

Subitaria carmina factitaret] Quotusquisque est Poetarum, qui, ubi stans pede in uno centum aut mille versus effuderit, non glorietur maxime & exsultet? Instar omnium ille apud Horat. Serm. L. IV, 14. fuerit:

Crispinus nummo me provocat: accipe, si vis,
Accipe jam tabulas: detur nobis locus, hora,
Custodes: videamus, uter plus scribere possit.

Nummo lego cum Cl. Bentlejo, non *minimo*, quæ fuit hactenus recepta lectio. SAM.

Jovius testatur] Refert id quidem de Andrea Marone, Poeta, sed haud dubio errore, Caspar Ens *Epidorpidum L. I p. 248.* M.

ſus, in hunc hexametrum erupiſſet:

Archipoeta facit verſus pro mille Poetis,

& demum hæſitaret, illico Pontifex perargute addebat pentametrum:

Et pro mille aliis Archipoeta bibit.

Etenim & longe plures commemorari poterant Poetæ, qui genium mero ſollici-

Archipoeta bibit] Mireris merito, obmutuiſſe tam cito Poetam in argumento adeo grato fecundoque, quod & ad laudes ipſius ſpectabat. Fortaſſe Papa pariter ingenioſi reſponſi aliquid ab eo exſpectabat. Sed e compoſito colluſiſſe videntur. Quid enim non faciant mortales, ut ingenii laudem deportent. Et cur ergo Poeta tum non cogebatur ad bibendum vinum dilutum, quemadmodum antea conventum erat? Num Papa horum omnium oblitus erat, quod gauderet de proprii ingenii promtitudine? Verum fallor utique. Leo enim potius juſto ſeverior judex, Poetam omni potu prohibebat; huic etenim, ſecundo aut potius tertio verſiculo errorem ſuum reparaturo, ſicque canenti:

Porrige, quod faciat mihi Carmina docta falernum.

Pontifex extemplo regerebat:

Hoc etiam enervat debilitatque pedes.

En novum colluſionis documentum, immo Charlataneriam apertiſſimam. Ultimus hic verſiculus Virgilianum epigramma quoddam de Vini Amorisque uſu imitatur. Conſtat interim, Leonem X non raro ex tempore carmina fudiſſe; nec tamen victoriam ſemper reportabat. Vix quisquam ingenio fuit magis hiſtrionico quam hic Pontifex. vid. *Bayle* in D. H. C. Art, Leo X. I. GALL.

licitare paulo largius consueverunt, nisi temporis habenda esset ratio. At de Poetis laureatis nonnihil hoc loco dicen-

Habenda esset ratio.] Non levis quoque est Gallorum ineptia, arbitrantium, sola sua patria vina sufficere ad excitanda & alenda elegantiora ingenia, nec inde fieri posse, ut genuinus Germanus sit genuinus Poeta. Atqui confundant illos, non refutent Viri præstantissimi & ingeniosissimi, Hofmanswaldau, Besser, Neumeister, alii. Doctissimus Gundlingius hæc de Gallis illis Thrasonibus *C. I. p.79. edit. primæ, Otiorum* monuit: Galli Germanorum Carmina legere nesciunt, eo quod linguam nostram militibus saltem convenire existimant, & hinc est quod suspicantur, nulla nobis alia Poëmata esse, quam quæ callidas *Reinicke* vulpis technas exponunt, aut boni illius *Sachsii* Rhythmologias, quas Phonasci hodienum in pretio habent. I. HALL.

Quid inde mirum, quod ignorantes hi osores nobis quoque impudico ore oggannniunt Distichon, quo Gambaram, Poetam Antwerpiensem, paucis mutatis lusit Muretus:

Credite, Vestratum merdosa volumina Vatum
Non sunt Nostrates tergere digna nates.

Sed facessant bardi illi & inficeti. Condigne tamen ipsorum convitiis responderunt post Lansium, Cramerus in *Vindiciis*, Bernhardi *in Meditat. Acad. de Germania artibus literisque nulli secunda*, Richey *in Judiciis quor. Gallorum iniquitatis convictis*, Gryphius *in Schediasm. anecdoto de erroribus Gallorum Geographicis*, & alii; de quibus olim ex instituto. Q. MARC.

De Poetis laureatis] Utique hi sibi maximopere placebant, cum se laurea caput cincti in speculo vel ære conspicerent.

Beatus Fannius, ultro delatis capsis & imagine.
Hor. *Serm. IV, 21, 22.*

cendi peropportuna nobis naſcitur occaſio, quippe qui non minus ac victores in Olympicis, ſibi placent, & quendam quaſi in Poeſi dominatum erigunt. Ipſe Petrarcha, qui primus fere honorem illum conſecutus eſt, non alio in loco Romæ, quam quo Imperatores Romani conſueverant, coronari voluit; & conſtat de Ludovico Arioſto, quod, cum ab ipſo Imperatore Carolo V lauream accepiſſet, tanto repente gaudio fuerit perfuſus, ut velut œſtro percitus per omnes plateas curſitaverit, ipſo *Rolando furioſo*, quem carmine deſcripſe-

Nouv. Oeuvr. de M. le Pays T. II p. 186.

Laſſel Voy. d' Ital. T. II p. 244.

Ceterum de Poetis laureatis vide Berneggerum *Obſerv. hiſt. pol. 1.* in fine, Taubmannum in *Diſſert. de Latina lingua* & Jac. Thomaſii & Th. Reineſii *Epiſtolas duas* Mareſianis ſub finem additas. SAM.

Legatur etiam annotatio V. C. Coſtæi ad traductionem hujus verſiculi Horatiani, quam Tarteronius edidit. Ridiculum ibi exſtat de Poeta quodam Anglo vanitatis exemplum. I. GALL.

Quendam in Poeſi dominatum erigunt] Taubmannum adhuc Alumnum Meliſſus laurea donavit; vid. Eraſmi Schmidii Orat. in memoriam Taubmanni in *Memoriis Philoſophorum Wittenii Decad. I. p. 83.* qui tamen in diſſertatione *de Latina lingua P. I. 109.* Poetæ doctiſſimi Adami Theodori Siberi meminit, qui nomen ſuum Poematibus ſubſignaturus, ſe Poetam non laureatum ſcripſit. SCRIB.

Paravicini Singul. de vir. cl. p. 81.

ſcripſerat, longe furioſior. Henricus Loritus Glareanus, cujus & ſupra mentionem fecimus, a Maximiliano I Imp. corona poetica donatus, cum peregrinos aliquos ſe ipſum viſendi gratia acceſſiſſe audiviſſet, tum laurea indutus & aurea torque ornatus ac conclave elegans & amplum ingreſſus, & in hemicyclum ſe recipiens, ſedebat immotus, perinde atque

Longe furioſior.] Hetruſcum eſt poema, quod *Orlando furioſo* inſcribitur: dedicaverat illud autor Ducii Ferrarienſi, ſed nihil aliud ab eo retulit præter verba illa: *Signor Ariſto dove per Dio havete pigliato tante coionnerie?* v. Le Pays *l. c. p. 184.* & ridetur ſalſe Arioſtus ab autore libri *Hiſt. Poet. de la Guerre entre les Anc. & Mod. Lib. 5.* M.

Sedebat immotus] Non multum abit, quod de Barthio habet Paravicinus Cent. III. Singul. N. 4. Ille, ut erat in plurimis moroſus, ita exteris acceſſum, ad ſe videndum, non facile permittebat. Cum tamen aliquando ipſum Anglus quiſpiam inviſeret, intentis eum oculis aſpiciebat, ſed clauſo ore; denique ſe avertens ajebat: *Si me a parte anteriore contemplatus es, contemplare nunc etiam a poſteriore.*

Quantum vero ad Dachium, certiores nos fecit Vir gravis & fide dignus, nihil ſibi horum, cum ante annos jam bene multos Regiomonti degeret, de optimo viro innotuiſſe, quin potius contrarium ſe teſtari poſſe: quod ſcilicet Dachii memoria apud omnes cum Academiæ tum oppidi Cives, ut Viri moderati & placidi in ſummo honore fuerit. Neque ipſe diffiteri poſſum,

atque illos non videret, qui accesserant, atque ita etiam abire patiebatur. Et relatum accepimus de Simone Dach, cujus est in Borussia nomen celebratissimum, nunquam eum in publicum prodiisse, quin corona ac ceteris ornamentis, quæ Poetam laureatum decent, fuerit insignitus. Deinde illud quoque præcipuum habent Poetæ, quod ingenii sui fœtus, perinde ut canis catulos suos, amant & lambunt, & præmaturo sæpe partu in lucem protrusos centies prælegunt amicis suis ac patronis, & cum alios non

inve-

mihi similem pene narrationem de nescio quo *Hombergio* Poeta Germano, factam esse. Quanquam & de hoc nihil certi affirmare ausim. THEM.

Simone Dach] Indicta hæc cupio, postquam me docuit Cl. *Mich. Lilienthalius*, ne quidem lauream unquam impetrasse Dachium; v. Ejusd. *Erlæutertes Preussen* T. I p. 187.

Centies prælegunt amicis suis] Equidem & veteribus id solenne fuit. Unde Plato Antimacho sua poemata recitanti omnium instar fuisse perhibetur. Conf. Rob. Titii Bergensis *Prælect. in* Catull. *p. 601.* Quintilius liberrime corrigebat, quæcunque ipsi prælegebantur, carmina, fidelissime admonens morigeros, sed cum obstinatum videret Poetam, tacite illum, nullo addito verbo, dimittebat. Vid. Robortelli *Comm. in Poet. Hor. p. 18.* Et Ferdinandus Fürstenbergius in Poem, p. 99. scribit:

invenerint, quorum aures obtundant, novem Musas cum Apolline provocant, ut numerum faciant. Quin & nova comminiscuntur carminum genera, Cho-

Sic Venusinorum sermonum candidus audit
Judex Tibullus, & suos
Nasoni solitus recitare Propertius ignes
Arbitrio illius stetit.

Sed ea est plerumque Poetarum arrogantia, ut pauci æquo animo ferant amicorum admonitiones: verum plausus tantum ac præconia quærunt, eoque ad alteram identidem stropham in sinu quasi gaudentes oculos in auditores suos conjiciunt, ut illis se placuisse intelligant. VAND.

Aures obtundant] Quod si quæris, unde hic Poetarum pruritus sua opera cunctis prælegendi nascatur, & cur iis fere proprius sit? respondeo, inde hoc fieri, quod inter omnes ingenii humani fœtus nullus æque philavtiam excitare valeat, ac poema. Numerus, rhythmus, & harmonia versuum, immo sermo ipse a communi loquendi consuetudine recedens; hæc omnia, inquam, hominem de se ipso magnifice sentientem ita delectant, capiunt rapiuntque, ut non possit non aliorum plausus sollicitare.

Il poursuit de ses Vers les passans dans les rües.
Boil. Sat. VIII. I. GALL.

Ut numerum faciant.] O felices quondam Poetas Romanorum, qui, cum recitandum esset poema aliquod, certos alebant homines, qui recitantibus plauderent! Juvenalis *Sat. VII:*

Scit dare libertos extremá in parte sedentes
Ordinis, & magnas comitum disponere voces.
SAM.

Comminiscuntur genera] Germanos præ reliquis

Choriantica, Asclepiadica, Dicola, Distropha, Tetrasticha, Acrosticha, & nescio quæ alia, in quibus non quod pueri in

hujus pruritus insimulat Naudæus l. c. p. 213. ubi personatus *Saint-Ange* ad *Mascuratum* suum: *Je m'etonne toutefois, qu'ayant parlé de celles* (Poesies Macaroniques) *des Italiens & des François, tu ne dis rien des Allemands & Flamands, qui sont naturellement portez a toutes ces sortes des Badineries.* &c. Etenim, si verum fatendum,

Nil intentatum nostri liquere Poetæ;
Sed minimum meruere decus

carminibus suis hieroglyphicis, cancrinis, pyramidalibus, cruci- & calici- formibus, aliisque genuinæ Poeseos dehonestamentis. Ut mirer sane, Virum litteratum ante XII. hos annos peculiarem Commentarium *de Poesi Germanorum Symbolica* publicasse. Taceo Poetastros & Rhythmidædalos, qui in sutrina sua vel ad textorium sedentes Musis vim inferre, versuumque, si Diis placet, Myriades profundere non verentur. Talis fuit sciolus ille Pædotriba rusticanus, qui tantum non Megalensia celebrari fecit, aut munera accolis suis edidit, cum post quinque & quod excedit dierum sudores, distortum denique hunc Pentametrum enixus esset:

Quæ non mutari, sunt toleranda, queunt.

Itemque bonus iste Andr. Colbius, qui, quod porcus mactatus erat præpinguis, atque ei & anser & capus & gallina suppetebant, lepus etiam piscesque ex sententia aderant, admovendum omnino dubiæ Cœnæ putavit Petr. Paganum, veterem Fautorem, istumque his versiculis invitatum voluit:

Domine Petre, Domine Pagane,
Colbius rogat, velis, ut, Andreas,

in faba inveniſſe ſibi videntur. Taceo veſanam illorum fingendi ac mentiendi libidi-

Veſperi quarta mactabimus ſuem,
Ad ſe venire.

Belliſſime omnia! nec enim hoſpites opiparum convivium recuſarunt, ſed laute cœnatum eſt, crateresque in ſeram usque noctem everſi. THEM.

Cancrinos verſus, qui retrogrado ordine legi poſſunt, nemo ante Joannem Henricum Riſium, in comitatu Sponheimenſi natum, aggreſſus eſt, qui Epigrammata cancrina Viris eruditis primus ſcripſit, teſte Frehero *The. Vir. claror. p. 690.* De verſibus Leoninis plurima lectu jucunda collegit S. R. Rechenbergius in *Diſſ. de ineptiis Clericorum Romanenſ. literariis p. 590. ſeqq. in Diſſ. Acad.* CHAR.

In medium proferamus exempla quædam hujusmodi carminum.

Retrogradum:

Proſpicimus modo, quod durabunt tempore longo
Fœdera, nec nobis pax cito diffugiet.

Inverſo ordine vocum:

Diffugiet cito pax nobis, nec fœdera longo
Tempore durabunt, quod modo proſpicimus.

Verſus Leoninus:

Filius hic, pater hic, & Avus & Proavus iſthic.

(qui quatuor Perſonarum epitaphium eadem opera abſolvit)

item:

Ad primum morſum ſi non potavero, mors ſum &c.

Verſus Macaronici:

Helas Helas! Pater a cornibus,
Pleurer nous faut privati dolio,
Le Piot manquant perit Relligio,
Adieu vous dis Fratribus omnibus.

libidinem, qui vel cum Ariosto illo, de quo modo diximus, cum hippogryphis ex

Versus quos Galli vocant *rapportez:*

Vir simplex, fortasse bonus, sed Pastor ineptus
Vult, tentat, peragit, plurima, pauca, nihil.

Versus Echo imitantes:

Quel est l'auteur de ces maux avenus? Venus.

Versus *à rimes Emperieres:*

En grand remort - . mort - mort.
Ceux qui parfaits - - faits - faits.
Ont pour effort - - fort - fort.
Des Clercs tous frais - rez - rais.

Versus *à rimes Fraterniers:*

Mets ovile au vents cingle vers nous, Caron,
Car on *t'attend puis quand seras en* tente,
Tant & *plus boy bonum vinum* Charum,
Qu'arons *pour vrai. Donque sans longue at*tente,
Tente *tes piez à si décente* sente,
Sans te *fâcher; mais en sois content*, tant,
*Qu'en ce faisant nous le soyons au*tant.

Acrostichon:

Amour au cœur le Nom d'Anne imprimA
Nom tres heureux d'une que j'aime bieN
Ni de nous deux cet amoureux lieN
Autre que mort defaire ne pourrA

Versus discerpti, Gallice *Coupés:*

Je n'aimai onc - - *Anne ton accointance,*
A te deplaire - - - *Je quiers incessamment,*
Je ne veux donc - - *A toi prendre alliance,*
Ennui te faire - - *Est tout mon pensement.*
Te donner blame - - *Est mon esbâtement,*
Je ne prie ame - - *A te faire service,*
Le Diable entraine - - *Cil qui est ton Amant,*
Qu'il t'a en haine - - *Dieu conserve & benisse.*

ex Luna descendunt, vel cum Typhone apud Nonnum, se aurigaturos cœlum, imo octies majus effecturos, quod hoc nostro capi satis non possent, & novis nuptiis copulaturos stellas, ut cœlo plenior sit soboles, ineptissime somniant. Nec quidquam addam de *Furore*, quem vocant, *poetico*, cui Θεῖον quippiam inesse sibi persuadent; quamvis illum

In Dionysiac.

Versus Litterales:

Germanus quidam, Porcius dictus, in pugnam porcorum poema latinum trecentorum vel quadringentorum versuum composuit, cujus singulæ voces per P. incipiunt. e. g.

Porcorum Placuit Parvam Præfigere Pugnæ
Pagellam &c.

Des Accords, Autor Libri *des Bigarrures*, ejusmodi plura exempla producens ait, ei, qui sex versus ejus generis contorserit, merito ad respirandum haustum porrigendum esse. I. GALL.

Inesse sibi persuadent] Maxime in Anagrammatibus nescio quid peculiare & ominosum quærunt ista Vervecum capita. Atqui divini nihil nullumve Θεῖον in illis latere, vel ex eo solo clarum fit, quod Eruditi etiam in scriptis eristicis adversarios suos iisdem traducere non dubitarunt. Sic Emericus Cruceus, a Joh. Frid. Gronovio forte lacessitus, hæc ex ejus nomine elicuit; *Ego unus, cor asini ferens, rudo*: quibus & hoc Distichon superaddidit:

Lucius inversus hominis sub pelle Gronovi
Occultas asinum, quem procul ire jubes.

Evolve etia Gundlingiana, ubi C. VI. lepidum Epi-

lum quoque facillime trahi posse in rem nostram, nemo ibit inficias.

Nunc

stolium de Anagrammatum Admiratoribus & p. 255. edit. vet. singulare illud de Gronovio & Cruceo legitur. Possent hic afferri plura aculeata Anagrammata, quæ mores ejus, quo de sermo est, non male exprimunt; quia vero & illa ipsa potius animi exacerbati & infesti, quam excellentis ingenii inventa fuerunt, nobis quidem ista tangere nefas esto. I. HALL.

Lipsiæ quidem in anagrammatibus multam olim operam posuit quidam M. Frenzelius, qui, cum funus duceretur Viri honoratioris, illud uno saltem anagrammate, si non pluribus, prosequi suevit. Sed referunt, tam difficiles ipsi partus hos exstitisse, ut, quoties in anagrammate inveniendo laboraret, toties humi se projecerit toto corpore, atque ita se mirum in modum contorquens & nunc huc nunc illuc volutans, nunquam cessaverit, quin aliquid elicuisset, invita licet sæpius Minerva. VAND.

Egregie depinxit hunc Anagrammatistarum cruciatum *Colletet* his versibus:

Menage, sans comparaison,
J'aimerois mieux tirer l'Oison,
Et même tirer à la rame,
Que d'aller chercher la Raison
Dans les replis d'une Anagrame.
Cet exercice Monachal
Ne trouve point son vertical,
Que dans une tete blessée,
Et sur Parnasse nous tenons,
Que tous ces renverseurs de Noms
Ont la Cervelle renversée.

Ceterum non pauci primi ordinis eruditi his quisquiliis inhiarunt. Nec ad vituperium minus quam ad laudes adhibitæ fuerunt. Poetæ imprimis ex amica-

Nunc ubi ad doctrinam Logicam, & Metaphysicam delabimur, proh quantum ubique ineptiarum deprehendimus! Quis enim ferat tot vanas & inutiles digladiationes, de formalitatibus, hæc-

Conf. Agr. de Van. Sc. Cap. 8.

rum suarum nominibus anagrammata composuerunt, quibus hic proferendis supersedeo. Dantur præterea versus, in quibus omnes Alphabeti litteræ occurrunt, qualem Scaliger composuit:

Vix Phlegetum Zephyri, quæres modo flabra Mycillo.

Quod Gallice etiam a nonnemine tentatum est:

Qui flamboyant guida Zephyre sur ces eaux.

Exstant etiam Chronographa aliaque infinita, ut taceam ea, quæ *Neufgermain* excogitavit, quæque iis semper finiebantur syllabis, ex quibus nomina eorum constabant, quorum laudes prædicandas sibi sumebat. Hæc jam sufficere poterunt. I. GALL.

Ad doctrinam Logicam] Meum hic facere poteram versiculum, quem, teste Naudæo in dialogo *le Mascurat* p. 393. Cœlestini monachi Parisiis cœnobii sui foribus inscripsere:

Linquo Coax ranis, Cra corvis, vanaque vanis;
Ad Logicam pergo, quæ mortis non timet ergo.

Autor ejus perhibetur quidam Silo seu Serlo, Professor Log in Academia Parisiensi circa A. 1181, qui a discipulo quodam harum ineptiarum studiosissimo, ut convenerat inter ipsos, post mortem de pœnis infernalibus admonitus, missis sophisticationibus, & adscito habitu religioso, hoc ipso versiculo ultimum vale dicebat auditoribus suis. Conf. Ant. Wood *Athen. Oxon.* in *Fastis T. I. pag. 833.* M.

De formalitatibus, hæcceitatibus &c.] Alia id genus vocabula, tum & quæstionum stolidarum & inuti-

hæcceeitatibus, quidditatibus, intentionibus, ſuppoſitionibus, exponibilibus, reduplicativis, particulariſationibus, ſuppoſitis, mediatis & immediatis, complexis & incomplexis, (jam ſpiritus me deficit) breviter, tot intolerandis ſubtilitatibus, cum quibus ſi Cleanthis aut Chryſippi argutiæ una cum Daphitæ, Euthy-

lium exempla, qualia barbara ſecula olim pepererunt, ſuppeditabit Roſtochienſium celeberrimus Theologus, Dn. Joh. Fechtius in Diſſertat. *Jo. Reuchlini Vitæ*, a Majo conſcriptæ, præmiſſa. *A. 5. 6.* SCRIB.

Incomplexis] Multo magis barbari dantur termini, quam hi, ab Oratore noſtro adducti; immo tanto proſtant numero, ut juſtus Calepinus exinde facile confici poſſit. Interim haud magna opus fuit opera, ad monſtra hæc ejicienda: ſolus enim contemtus ad barbariſmos hos eliminandos abunde ſuffecit. *Vid.* Baillet *Jugem. des Sçav. T. I p.188. Ces Subtilitez,* inquit Rapinus, *n'ont lieu, que lorsque les bonnes raiſons ont manqué. On s'attacha à des Formalitez, quand on n'eut plus rien de reel a dire. On ne chercha plus la verité, mais l'art de faire des Objections & d'y repondre, à la faveur de cent termes de nouvelle fabrique que les Philoſophes n'entendoient pas eux mêmes.* vid. dict. *Bæli* Art. Thomæus, remarque A. Hæc eſt mentis humanæ natura; ad vana & ridicula delabitur, ſi viribus deſtituitur ad ſolida proſequenda. vid. hac de re celeb. *Baco* in libro de augm. ſcient. I GALL.

Subtilitatibus] Adde paſſionabilitates, ampliationes, coeſſentiationes, futuritiones, potentionabilitates, virtualitates, fœmineitates, beſtialitates, equei-

thydemi, Dionyſiodori circumventiunculis componantur, penitus craſſæ ruſticanæque futuræ ſunt. Enimvero etſi jam pridem a noſtris exploſas novimus Scholaſticorum quæſtiunculas, tot belliſſimis Sophiſticationibus involutas: *utrum* ſcilicet *Deus in firmamento ſit in aliquo prædicamento? num Magiſter noſtrandus, an noſter Magiſtrandus dici debeat? Quodnam majus ſit miraculum, an, ſi elephas æque exiguus fuerit ac pulex, an vero, ſi pulex magnitudine ſua æquaverit ele-* phan-

tates, petreitates & ſimiles, tum diſtinctiones inter καταποδι aliter & reſtrictive &c. CHAR.

Scholaſticorum quæſtiunculas] Addamus nonnullas illuſtrationis ergo: Utrum Logica ſit ſcientia rationalis una & ab aliis diſtincta? utrum ſit modus ſciendi? utrum Logica ſit acquiſita per Logicam? quodnam ſit principium individuationis? quomodo ens ſe habeat ad Deum & creaturas, ad ſubſtantiam & accidens, an univoce, an æquivoce, an analogice? an Phyſicæ objectum ſit ens mobile, an corpus mobile; ſi hoc, an qua mobile, an vero qua naturale? an materia prima ſit pura puta potentia? utrum materia ſit actus entitativus? quomodo privatio principiet corpora naturalia? utrum inter materiam & formam, quando uniuntur, detur duplex unio? an primæ qualitates ſint formæ elementorum? num, ſi quis duobus collegiis interſit, dici de eo debeat: iſte eſt *membrum* duorum collegiorum, an vero; iſte eſt *membra* duorum collegiorum, & reliqua. CHAR.

phantem? aut *num chimæra in vacuo bombillans possit comedere secundas intentiones?* adhuc tamen monstra illa verborum perterrefaciendis pueris inventa, *barbara*, scilicet, *celarent*, *darapti*, *ferison* & similia studiose colimus ac tuemur. Prorsus

In Barbara & Celarent] B. Scherzerus pulchro epigrammate primæ Figuræ modos complexus est. Scripserat non nemo novam Logicam, atque in ea novitatis studio primum modum in prima Figura, quem *Barbara* vocant Logici, omiserat; accidit vero, ut idem postea Gothæ Barbaram, virginem, imprægnaret, quam uxorem ducere jubebatur a Principe. Itaque his in eum versibus lusit:

Novam qui scripsit Logicam,
Figuram negat unicam,
Gothanam nempe Barbaram.
Quam vellet, *ut* celarent *nunc*,
Quam concupivit dari *tunc!*
Hanc tu figuram ducito;
Dicit Princeps, *aut* ferio. VAND.

Ferison] Constat equidem multos Logicorum hos terminos non nisi Charlataneriæ caussa adhibuisse, certissimum tamen etiam est, eos in usu, cui destinati sunt, nihil ridiculi in se habere, sed contra admodum commodos esse, ad indicandam unica voce quadam certam ratiocinandi rationem, quam sine iisdem terminis technicis prolixa oratione vix explicare possemus. Nolim itaque credere, Oratorem nostrum ex eorum numero esse, qui frigido satis sale *Barocco* & *Felapton* hoc fricantes, id prorsus rejiciunt. Asserere potius ausim, eum non nisi illos hic perstrinxisse, qui mysteria in iisdem vocibus crepitant, aut in discursibus suis expresse innuunt, se argumentum aliquod in *Bocardo* aut *Feri-*

ſus ut ad noſtra quoque tempora accommodatum videatur epitaphium, quod barbaris ſæculis quisquiliarum harum patrono poſitum accepimus:

Hic jacet Magiſter noſter,
Qui diſputavit bis aut ter,
In barbara & celarent,
Ita ut omnes admirarent,
In fapeſmo & friſeſimorum,
Orate pro animas eorum.

Naudé Hiſt. des Fr. de R. C. p. 92.

Memini B. Parentem meum ita olim his ineptiis occupatum fuiſſe, ut ſæpe poſtea exſecratus fuerit tot horas atque dies futili labori conſecratos, quos multo rectius inſumſiſſet illis ſtudiis, quæ deinde, cum ad ſe rediiſſet, non ſine aliqua laude tractavit. Et dignus eſt auribus veſtris titulus; Auditores, thematis prope inextricabilis, quod admodum juvenis ad capeſſendum inter Magiſtros Jenenſes locum (nam jura ipſa Magiſterii apud nos jam adeptus fuerat) publice in Academia Salana propoſuit: *de Præciſione inter*

ſon propoſituros eſſe. *Vid. la Log. de Port. Royal.* I. GALL.

ter creata realiter identificata, num objectiva ſit, an vero tantum formalis? Etenim audax facinus & temerarium viſum eſt omnibus, quod Vir imberbis & aliunde in hanc altercationis ſphæram delatus, rem usque adeo perplexam & abſconditam in cathedram deducere & cum exercitatiſſimis vitilitigatoribus ac logodædalis in arenam deſcendere non dubitaret. Gloriabatur ante alios ex Adjunctorum, quos vocant, Facultatis Philoſo-

Creata realiter identificata] Quis credat etiam hodie, & quidem in media Gallia, illa politioris literaturæ ſede, deprehendi, qui rerum extra ſe omnium realitatem negent? Refertur enim in Memoriis Trevoltienſibus, Pariſiis novæ ſectæ autorem (cujus quidem nomen non additur) exiſtere, qui ex Malebranchii Metaphyſicis plus nimium ſapiens, eo proceſſerit, ut ſtatuat, ſe ſolum re vera exiſtere, ceteros homines & creaturas omnes ſuos eſſe conceptus, vel rectius, ſomnia. Atque is quidem nactus eſt diſcipulos, *Egoiſtas* dictos, quorum ſingulos pariter de ſe ipſis credere tradunt, quod ſoli ſint in mundo, cetera omnia tantum in ipſorum cogitationibus exiſtant. VAND.

Ou eſt l'homme (inquit *Bælius* in Dict. Art. Rorarius Rem. B.) *Ou eſt l'homme, qui oſeroit dire, qu'il n'y a que lui qui penſe & que touts les autres ſont des Machines?* Ejusmodi hominem poſtea inventum eſſe in Gallia, ex antecedenti obſervatione patet, qui ne quidem machinarum titulo dignos arbitratus eſt alios homines. I. GALL.

losophicæ ordine aliquis (quem, nescio num subtilitatibus istis, ad dementiam demum adactum constat) Vir utique acutissimus, quem, non secus atque olim Raymundum Lullum, radium mundi & virum illuminatum vocabant discipuli, se Lipsiensem istum Juvenem mire depexum daturum & ducturum ad absurdum. Fit pugna: torquentur in nostrum tela acerrima, intermixtis haud parce scommatibus, quæ probe norunt Athletæ isti, quantum faciant ad excitandos risus & cachinnos. Sed non minus ille fortiter cuncta excipiebat & juvenili paulatim ardore inflammatus hostem crudelissimum redigebat ad incitas, victoriamque omnium confessione luculentissimam deportabat. Pungebant hæc non parum Adversarium, quare, ut novum æmulum in invidiam adduceret apud studiosos juvenes, proximo statim post pugnam die ex valvis publicis indicabat, sibi propositum esse, docere juventutem, qua ratione non tantum Opponens & Respondens, verum & Præses maxime in congressibus disputatoriis

pru-

prudenter ac modeſte ſe gerere debeat. Quibus vix auditis, noſter ex iisdem valvis annuntiabat ſcholas novas, in quibus, quo ordine, quave modeſtia non modo Præſidem & Reſpondentem, verum & præcipue Opponentem uti conveniat, demonſtraturum ſe pollicebatur: id quod incredibili omnium concurſu haud infeliciter præſtitit. Sed juſto longius me abduxit dulciſſima Parentis mei memoria, cujus hic mentionem me feciſſe eo minus indecorum arbitror, quod ipſe, quoties iſta narraret, fateretur ingenue, ſe illo tempore, quo tenerum animum invaſerant nugæ illæ, fuiſſe omnium quos Sol adſpicit, ſtultiſſimum. *Nihil* enim, ut Sarisberienſis loquitur, *eſt infelicius, quam in eo, in quo minimum proficias, plurimum laborare.* In Policratico.

De

Omnium quos Sol adſpicit ſtultiſſimum.] Ita B. Chriſt. Weisſius in Epiſtola ad Balbinum non obſcure ſuam vicem deplorat, quod octodecim annorum adoleſcens Lipſiam deductus, totos dies, totas noctes ſæpe Suareſii, Oviedonis, Ariagæ, Dantis lectioni dediſſet, eoque terſe ſcribendi rationem non parum corrupiſſet. Vid. *Epiſt.* ejus nuper ed. *p. 58.* SCRIB.

Plurimum laborare.] Poſſent de illis aliqua addi,

De disciplinis practicis nihil dicam; ecquis enim ineptias quæsiverit inter eos, qui sive dicant, sive scribant, meros syllogismos loquuntur; quasi vero scitum argumentum non absque addita etiam *Majore* valide concludat. I. HALL.

Imo addi & ii poterant, qui methodos singulares in tradendis disciplinis crepant. Nonnulli in rebus incertissimis Mathematicam secuti sunt methodum, quem nec satis videntur habuisse perspectam. Quo loco non possum prætermittere Yvonem Gaukes M. D. qui in Dissertatione *de Medicina ad certitudinem Mathematicam evehenda* Amst. 1712. methodum Mathematicam sequi constituit, e qua tamen nihil adhibuit, præter verba illa, *Definitio*, *Propositio*, *Postulatum*, *Scholium*, quæ discursibus suis addidit, & probationibus, quæ nihil habent cum Mathesi commune, citationes nonnullas inseruit. Atque ita tamen casus e praxi clinica demonstrare ausus est; e. g. probat Propositionem: *febris decem dies durabit*, ex eo, quia decem dierum spatio remota fuit causa febris; item illam: *Homo quidam triginta annorum febrem accepit*, ex eo, quia hominis triginta annos nati sanguis calidior sit, quam aliorum. Conf. *Acta Erud. Lips. 1713. p. 33. 34.* VAND.

Philosophia perperam tractata multis profecto nocuit, hocque Sapientiæ falso sic dictæ studium plurimos reddidit stultos, quod *Rapinus* V. C. exemplis selectissimis probatum dedit, in *Reflex. sur la Philos. Art. XXVII.* seqq. Immo majus quid alibi me observasse memini. Majus inquam, cum sanam mentem quam vitam amittere præstet. Narrat nimirum *Muretus*, Philetam quondam sanitati suæ offecisse mortemque sibi accelerasse vanorum Sophismatum Logicorum amore nimio. Equidem *Bælius* (vid. Dict. Art. Philetas) in dubium revocat hanc mortis ejus causam,

eos, qui primi omnium animum hominis ad ſapientiam & virtutem componunt? Quamvis nec hic quidem prorſus ſterilis nobis futurus ſit ager, ſi vel unam de affectibus doctrinam conſideremus, cum alii in perſpiciendis aliorum affectibus lynceos oculos, alii in frenandis era-

verum ipſa Athenedi verba Mureti ſententiam confirmare videntur. Non morabor quidem diu in recenſione totius facti, haud tamen ingratum multis fore arbitror, ſi *ſophisma* illud *mendax*, quod mortem illi attuliſſe dicitur, paucis in medium proferam. Argumentum nimirum eſt, cujus termini id, quod probandum eſt, deſtruere videntur, ſive aliquod ratiocinium, quod per probationes ſuas ſe ipſum deſtruit. Bælius ex Cicerone hoc exemplum ſuppeditat: *Si vous dites que Vous mentez, & ſi en le diſant vous dites la verité, vous mensez. Ou vous dites que vous mentez, & en cela vous dites la verité, done vous mentez, en diſant la verité. Il eſt aiſé de voir, que ce n'eſt qu'une ſubtilité puerile. Ariſtote cependant declare, que le Menteur ſe jette dans une extrême perplexité; mais Seneque ſe moque de la multitude des Livres, qui ont été faits ſur ce Sophiſme.* I. GALL.

De Logicis ita Bohusl. Haſſenſteinius in opuſc. de Miſ. hum. p. 31: *Torquent enthymemata Logici, Syllogiſmorum ſtruunt ſylvas, ut captioſis argumentorum ambagibus mentibus imperitorum illudant. Irridet hos Socrates apud Platonem. Dion eos Eunuchis comparat, Origenes per Cyniphes & ranas, quibus Ægyptii ſunt percuſſi, vanam delecticorum garrulitatem intelligit.* Ad hæc quæ *de Stoicis* imprimis *ſpinoſis*, *qui ſolam habuem doctrinam de argumentatione*, Commentator Haſſenſteinii Henningus Succovius monuit p. 184. ſq. legi merentur. VAND.

eradicandisque propriis vires Herculeas jactitent. Notæ ſunt Stoicorum nugæ, qui ſapientem credidere neminem,

Vires Herculeas jactitent.] Hi homines nobiliſſimum DEI donum neque recte cognoſcunt, neque grati agnoſcunt. Quemadmodum enim aqua ſtagnans vix a corruptione absque motu conſervatur, ſic humani corporis machina ſine affectuum adjumento in ſtatu ſuo ſubſiſtere haud poteſt. Abuſus, etſi permagnus, rectum tamen uſum, tot egregia præſtantem, non tollit. Affectati in exſtirpandis affectibus Heroes aut ſe ipſos decipiunt, aut alios; crebro utrosque. Dantur homines ejus ſimplicitatis pariter & audaciæ, ut aliis perſuadere conentur, ſe affectibus, voluntate, concupiſcentia, imo cogitationibus ipſis & ſenſibus, (quidni & ratione?) carere. Illis addenda videntur Ingenia ſympathetica, quæ ſeſe hominem ex odore, viſu vel voce dijudicare poſſe, jactant, utrum ſibi ſimilis ſit, & affectuum domitor? At, ô quam verum eſt noſtrum illud: *Mundus vult decipi.* Eandem Epigraphen ii quoque merentur, qui conjecturas aliquot morales, vix levem probabilitatem inferentes, ſumma cum fiducia pro certiſſimis criteriis venditare audent, quibus inſtructus, abditos cujusque hominis affectus felici ſucceſſu conjectare queas. Ecquod vero, ſodes, neceſſarium vinculum eſt inter alicujus pronunciationem, ſtylum, inceſſum, vultus colorem, inter capillos denique, pedes & manus cum ejusdem motibus internis? Hoc nihil obſtante tam firmus eſt in ſua arte Claramontius, ejusque digniſſimi ſucceſſores Cajus, Lucius & Sylveſter, ut tibi certas conjectandi regulas præſcribere nulli dubitent. I. HALL.

Stoicorum nugæ] Nonnulli veterum Philoſophorum omnes affectus malos adeoque tollendos conten-

nem, nisi qui perturbationum prorsus expers, hoc est, homo marmoreus aut stipes fuerit. Quos imitati sunt quodammo-

debant, ἀπάθειαν statuentes, ut Stoici, vide Lipsium *manud. ad phil. Stoic. lib. II. Diss. VII. p. 120. seqq.* quidam duriores Stoicorum voces *tollere*, *eradicare*, *carere* emolliendas esse censuerunt, ut in gratiam redeant cum reliquis philosophis, vid. Rappoltum *ad Horatium p. 1224.* Alii in alterum extremum prolabentes ἐμπάθειαν asseruerunt, quæ Epicuræis vulgo tribuitur sententia, quanquam constet aliunde, quæ Epicuri mens de hac re fuerit. Temperandos esse affectus, reliqui existimabant Philosophi, Pythagoræi, Platonici, & Peripatetici, conf. Buddei *Inst. Theol. moral. I, 1, 6, 31. p. 303.* Atque hic quoque error recentiorum quorundam Philosophorum, illorum præcipue, qui Cartesium sequuntur, debet subnotari, qui versantur in ea opinione, quasi omnes affectus sint indifferentes. CHAR.

Antisthenes apathiæ autor fuit; Diogenes autem si non primus, illustrissimus tamen ejus sextæ Martyr dicendus, & ipse Alexander M. Indiam aggressurus spe victoriæ jam plenus, optasse fertur, ut Diogenes esset. *A dire vrai*, Autor hujus observationis pergit, *c'est un etat etrange que cette Insensibilité. Et il a toujours bien couté cher à quiconque y est arrivé. Diogene y arriva: l'Antiquité est trop formelle la dessus, pour y avoir été trompée. Diogene dis je, parvint à cet etat de Philosophie, apres avoir compris que pour vivre comme il falloit en ce monde, il falloit être insensible, il falloit opposer la nature aux coutumes, & entrant dans ses desseins se rendre semblable aux bêtes, pour etre un veritable enfant de cette bonne mere.* En Stoicum sapientem vel Cynicum potius: aut, si mavis,

dammodo Aloysius Luisinus, Lælius Peregrinus, aliique sexcenti, qui ad compescendas suffocandasque feras animi libidines durissimas leges proposuerunt. Et quis nescit nostris temporibus exstitisse plures, qui novam quandam artem explora-

stultum potius histrionemque. Quemadmodum autem circumforaneum non facilius de impudentia sua conviceris, quam si coegeris eundem, ut unguentorum theriacorumque suorum experimentum in se ipso faciat: ita nec Stoicum nostrum melius de dolore conviceris, quam si vel minimum ejus digitum flammæ candelæ ardentis per aliquod tempus immiseris. Dolor hic non paucos ad abjurandos errores suos, immo ad aliud extremum, minus quidem absurdum, ast magis pudendum commovit. Vid. *Bayle* Dict. H. C. Art. Denis Heracleotes Rem. A. & Art. Pereira Rem. C. I. GALL.

Lælius Peregrinus] Lælius Peregrinus, cujus liber *de noscendis & emendandis animi affectionibus* prodiit Romæ CIↃ DC VII, Vrsellis CIↃ DC III, Argentorati CIↃ DC XIV, cum libris *Ethicorum* Abrahami Sculteti, & Lipsiæ MDCCXIV. cum Placcii *moralis studii succincta historia*, hanc effectuum doctrinam pro ratione illius temporis multum illustravit & ad vitæ usum accommodavit. Sed maxime abest a Scholasticorum nugis, nec leges, quas tradidit, adeo semper sunt durissimæ. CHAR.

Artem exploratoriam] Hæc ars etiam dicitur *characteristica*, item σημειωτική. Continet *signatum*, id est, intellectum & voluntatem, cujus vires, propensiones, affectus non solum, sed infimos quoque illorum gradus se noscere quidam sibi videntur, imo ex sti-

exploratoriam commenti, intimos mentis humanæ recessus perreptarunt, & iræ, avaritiæ, cupiditatis nunc semiunciam, nunc assem deprehendisse sibi visi sunt. Nec Politici deessent, qui cuncta ad Rei-publi-

lo de internis animi propensionibus judicare contendunt; & *ipsa signa*, quæ dividunt in caussalia, & hæc iterum in naturalia & moralia. Ad naturalia etiam pertinent physiognomica. En! ex naso, ejusque magnitudine, ex incessu, ex coma, ex barba, quum modo sit longa, modo crassior, modo suavior, ex manibus, ex oculis, ex colore cognoscunt interiores mentis propensiones; quæ? qualis? quanta connexio? hac ratione ars characteristica nullius esset negotii. CHAR.

Itaque Physiognomiæ gnaros esse oportet, lineasque ac ductus oris diligenter annotare, qui homines intus & in cute nosse, eorumque adeo ingenio se attemperare rite velint. Sed non sola morum doctrina ea arte indiget; ipsa historia & antiquitates ab illa lumen quoddam mutuantur. Quam probe certe cum fide historica conspirent nummi, ex iconibus Principum in nummis repræsentatis, ipsisque adeo Physiognomiæ regulis, non ineleganter docuit Sponius in Miscell. cur. Antiqu. (*Recherches curieuses d'Antiquité*) Dissertatione XXIV. VAND.

Nec Politici] Fraudes Politicorum sunt multi generis, quo pertinet *Pacifici a Lapide homo politicus*, hoc est, consiliarius novus, officiarius & aulicus, secundum hodiernam praxin, Cosmopoli 1665. 4. plag. 7. Auctor pestilentissimos Pseudo-politicorum artes protulit, minime vero animi sui sensa. Vide Placcium *in Pseudon.* n. 1977. & Heumannum *in Schediasmat. p. 95.* Becanus *lib. V. manualis controversiarum*, egit de con-

publicæ Platonicæ, quam nuſpiam niſi forte in Utopia invenerint, formam me-
tien-

troverſiis Politicorum, quas ita deſcribit: *qui pluris faciunt politiam, quam fidem Christi.* Adjungi poteſt *Stapletoni* oratio: an Politici horum temporum ſint in numero Chriſtianorum habendi? CHAR.

Politica Chriſtianiſmum certa ratione ſpectatum non deſtruit, nec vice verſa, hic illam, ſed amico conſenſu junguntur. Hinc illuſtris quidam Eccl. Gall. Epiſcopus librum edidit, evicturus, inveniri in S. Litteris omnes boni Regiminis regulas. Quod ſi vero alio ſenſu accipias vocabula Politici & Chriſtiani, de altero affirmantur, quæ de altero negantur. Unde Præſul quidam Germanus pro concione eos ſalvari poſſe negabat, qui ad Politicæ regulas vitam componant, prorſus ita cum *Stapletonio* in not. præc. conſentiens. Notandum autem eſt, eundem Præſulem, qui, quamdiu non niſi ſimpliciter *P. Emericus* audiebat, his regulis adeo infenſus fuerat; iisdem ipſum uſum eſſe, poſtquam eorum locum occupaſſet, quibus ſupplantandis operam dederat. *Vid. Preface de Mr. Amelot pour le Princ. Machiavel.* Vide, quo pacto Empirici contra Medicinam, vel Medici contra Empiricam declamant. Hoc ſenſu vocabula Chriſtianiſmi & Politicæ cupiens Coſmus de Medicis dixiſſe fertur: *Status publici non tenent Pater noster.* Addere poſſumus, ſecundum Machiavellum, etſi Principem deceat eſſe quam maximi Charlatanum, quantum ad ſacras ceremonias, aliter tamen eum inſtituendum, quoad conſilii politica (*coups d' Etat*). Corona dignus eſt Princeps, qui in ipſa victoriarum curſu colligit, quæ in via ſtrata reperit *Pater noster.* Ut tandem finiamus prolixam hanc animadverſionem, cum Platone & Xenophonte exiſtimamus, licere Principi Charlatanum agere & boni publici cauſa mentiri, idque tanto magis, quod, teſte

tientes, beatitudinem nobis, qualem vel Dii invideant, perfectissimam pollicentur. Sed properandum est ad alias disciplinas.

Succedant itaque Mathematicæ, quæ mentes ordine certo a certis quoque ducunt Gravina Orat. I. p. 126.

Valerio Maximo Libro VII C. 3, *est factorum dictorumque genus a sapientia proximo deflexu ad vafri nomen progressum: quod, nisi fallacia vires assumpserit, fidem propositi non invenit, laudemque occulto magis tramite, quam aperta via petit.* Sed mittamus has observationes, quas maleferiati ad Societatem Missisippicam aliasque applicare possent. I. GALL.

Ad Reipublicæ Platonicæ formam] Respublicas tales ideales finxerunt Autor *des Staats des Königr. Ophir*, Jacobus Harringtonius in *Oceana* Londini 1700. fol. edita, Baco Verulamius *Novam Atlantidem* emittendo, & alii, de quibus doctissimus Polyhistor J. A. Fabricius in *Bibliographia Antiquar. XIV. 16. p. 490.* SCRIB.

Mathematicæ] Ut usum Matheseos eximium facile agnoscimus, ita non dissimulamus, inter eos, qui in circulo occupantur, multos quoque circulatores deprehendi, qui sua inventa paulo nimis jactitant. Nihil enim hos magis pungit, quam si gloriam inventionis sibi ab aliis præreptam vident; at quanta gaudia, quum problema intra temporis, quod is, qui dedit, præfixerat, spatium solverint. Atque hic omnes animi vires intendunt, ut nomen consequantur. Quæ ambitio movit haud dubie Georgium Joachimum Rheticum, ut de Martis motu assequendo desperans, malum genium invocaverit, qui eum capillitio arreptum capite ad imminens laquear allisisse, rursusq; ad pavimentum deturbans amarulenter irrisisse fertur, additis verbis:

ducunt ſimplicibusque principiis, unde obſcura diluuntur, diſſolutaque componuntur, & compoſita in ſuas dirimuntur partes; ut hac recta diſſerendi conſuetudine mens aſſueſcat ſemper inſiſtere ipſis rebus, atque ita omnis cogitatio, ſeriesque omnis argumentorum progrediatur a veris, & mens exuat ſibi ſenſim

quod

hic eſt motus Martis; quamvis Keplerus in Epiſtola dedicatoria ad Comment. Martis, putet illum conturbato e perplexitate rei ſpiritu furibundum de ſella ſe prorupiſſe caputque alliſiſſe ad parietem. VAND.

Thuanus & Teiſſerius referunt eum catarrho, quem in cubiculo recenter dealbato contraxerat, Morerius autem apoplexia exſtinctum perhibet. I. GALL.

Etenim Mathematici eo audentius reliquis mortalium imponunt, quo pauciores ſunt profundioris Matheſeos ita gnari, ut probroſas Circulatorum myriotechnas aggredi, larvaque, ſub qua ſecurus latet impoſtor, detracta, Eruditorum ſibilis eundem exponere audeant. Quotus quæſo annus elabitur, in quo non repentinus aliquis Archimedes εὕρηκα canat, corvosque hiantes ſive *Quadratura circuli* recens inventa, ſive *latitudine Maris* exactiſſimo calculo emenſa, ſive expetito tot ſeculorum votis *Perpetuo Mobili* exſtructo deludere præſumat. Imo vero, ſi quandoque genuinus albæ gallinæ filius inſigne quid præſtitit, mirum eſt, ut ex quovis ſtatim angulo proſiliat *novus Rhombodidaſcalidiſfactarius*, qui quaſi ſtipendio conductus quovis optimi hominis conatus arrodere, extenuare, & quantum quidem in ipſo eſt penitus evertere allaborat. Verum; *Crabrones ne temere!* THEM.

quod e vulgari judicio temere ac ſtulte conceperat, neque deinceps admittat, niſi quod ordine illo expenſum fuerit & exploratum. Etſi vero tantum omnino utilitatis habeant illa ſtudia, ut eleganter diduxit ornatiſſimus Gravina, inſunt tamen & plurima, quæ *nec ignoranti nocent, nec ſcientem juvant.* Longum foret, per ſingulas Matheſeos partes ire, in

Lactant. Ep. 45. Lib. 6.

Longum foret per ſingulas Matheſeos partes ire] Neque tamen temperare nobis poſſumus, quin mentionem hic injiciamus Optici cujusdam jactabundi, *Cornelii van Drebbel*, qui in Epiſtola *ad Iſebrandum a Rietwick* ita loquitur: *Ego, inquit, in camera manifeſte ſedeo ſolus, nemine mihi adſiſtente. Et primo veſtitum meum transformo in præſentia & adſpectu illorum omnium, qui in cubiculo ſunt. Nunc induor totus nigro holoſerico, & momenti ſpatio, imo tam confeſtim, quam aliquis cogitatione aſſequi poſſit, holoſerico viridi ac rubro amictus ſum, in colores omnes mundi me transmutans. Nec ſolum hoc, ſed commuto meam veſtem cum qualibet ſpecie pannorum, qua ipſemet volo: nunc bombycina ſeu ſericea colorum omnium, tum ex villis texta omnium colorum: nunc argento, nunc auro variegatis veſtibus utor: nunc regis ornatu, & adamante ac omni gemmarum ſpecie ſum ſplendidus, at in momento poſtea mendici habitum aſſumo, pannis obſitus ac deformis: cum in illo actu unicam duntaxat veſtem habeam, quam abs me non depono. Præterea converto memet in arborem naturalem, contra quam aliter aliquis animadvertere queat, folia hinc inde motantem quaſi vento agitaretur. Nec ſolum in formam arboris, ſed in*

in quibus me fateor mediocriter eſſe verſatum; Arithmeticos tantum & Aſtrologos tangam. Atque illi quidem nihil tam immenſum putant ac nullo limite circumſcriptum, cujus numerum inire poſſe deſperent; itaque & cœli ſtellas & calculos omnes ad littora maris, neſcio an non & atomos ac ipſas exhalationum particulas, per analyſin infinitorum exactiſſi-

omnia genera arborum, prout mihi placuerit. Poſtea formam mutuor cujuslibet rei creatæ, quamcunque cupio, ut jam muter in Leonem, jam in Equum, jam in Urſum, in Vaccam, in Ovem, in Vitulum, in Porcum &c. Et præter hæc apparere facio, quaſi terra aperiretur; & ſpiritus ex ea provenirent; primum in forma nubis, & poſtea ſe vertentes in aliam ſpeciem, quam illis impero, & uti quæque mihi bona videntur, ut in perſonam Alexandri M. vel alterius Principis, aut Regis, pro arbitratu meo. Quin & hoc exhibeo, ut Gigantes veteri ævo cogniti ex terra prodire videantur, viginti ac triginta pedum longitudinem exæquantes, qui tam miris modis ac ea perfectitudine corporis ſui membra librent ac moveant, quaſi naturaliter viventes. Atque hæc omnia in medium produco nova inventione, quam beneficio Opticæ excogitavi, cujus vi res mirabiles ac pulcherrimæ præſtari poſſunt, quas longum hic memorare foret. V. Epiſt. a Colomeſio Clementinis additas. TRIVULT.

Ad littora maris] Qua ratione Archimedes coram Gelone Rege Siciliæ arenarum numerum ſyllogiſtice voluerit inferre, e Clavii *Sphæræ c. 1.* Weberus oſtendit, in *Arte diſcurrendi p. 13.* SCRIB.

Analyſin infinitorum] Non ignoravit forte Autor,

ctiſſime computant, & ad ſacra conver-
i ipſum flagellorum, quibus laceratus
eſt

uantum hic Leibnitius & Newtonus, magna lumina, ræſtiterint, ſed Wyerum Guilielmum Muys videtur rguere, qui quantitates infinite parvas, ſeu infiniteſi-nas pro veris entibus habuit, eoque docuit, extenſum nagnitudinis finitæ non modo ſecundum unamquam-ue dimenſionem in infinitum, ſed in infinities infini-um, immo in infinities infinities infinitum & ſic por-o ſine fine diviſibile eſſe, eademque ratione augmen-abilitatem extenſi non modo in infinitum, ſed infinities nfinitum ſine fine admittit. Qua in re falli Virum ruditum, in *Actis Erud. Lipſienſibus A. 1711. p. 394, 95.* demonſtratum eſt. Neque minus huc ſpectare vi-letur Guido Grandus, qui unus nunc inter Mathema-icos Italiæ triumphat, cum eandem lineam infinities poſitam & infinities ſubtractam relinquere ſui medieta-em, atque adeo nullitates infinitas aggregare quanti-atem, ſtatuit, quod quantum repugnet ſanæ Geome-riæ legibus, patet ex iisdem *Actis A. 1715. p. 42. ſeq.* dem fervide ſatis defendit, dari ſpatia plusquam in-inita, quæ Wallifius per præcipitantiam ſtatuerat, & deo inſultavit Varignonio, qui errorem correxerat, approbante Ill. Leibnitio. Vid. *Acta Erud. A. 1714.* VAND.

Ad ſacra converſi] Parum plerumque feliciter in re ſacra verſantur Mathematici. Et quamvis Merſennus, Leibnitius, Bernardus & pauci alii de religione Chri-ſtiana immortaliter meriti ſint, plures tamen, quum cogitationibus ſuis ea quæ ſunt a ſenſibus remotiſſima, aſſequi ſe poſſe intelligunt, divini Numinis omnipo-tentiam & attributa alia mirari deſinunt, ut taceam, eos, qui Apocalypſin ſuppoſuere calculo ſuo, mera ſomnia dediſſe & redactos aliquando fuiſſe ad inſani-am. VAND.

Naudé l. c. p. 7. est sanctissimus Salvator, numerum designant, & in corona spinea mille aculeos numerant, atque ipsius sacrosanctæ Tri-

Johannes Craig, Mathematicus Scotus, *Theologiæ Christianæ Principia Mathematica* edidit Lond. 1699. 4. In eo libro de viribus & diminutione probabilitatis agit. Omne *testimonium humanum*, sive ex inspiratione proveniat sive minus, probabile dicit. Supponit, hanc probabilitatem hoc magis decrescere, quo magis proceditur ab eo tempore, quo testes illi vixerunt. Itaque adhibito calculo Algebraico, reperisse se prætendit, quod Religio Christiana possit adhuc durare 1454 annos, iis absolutis eam cum ipsa probabilitate nullam futuram. Credit autem, paulo ante eum terminum Christum venturum ad judicium, ut *eclipsin* illam præveniat, & quæ sunt alia otiosi ingenii deliramenta. Vid. Bælii *Epist. 176. pag. 670. seqq.* CHAR.

Bodinus, qui durationem rerum se calculo investigasse affirmat, bene cavet, ne Religioni vim inferat; sapientior hac in re Scoto illo, cujus in Obs. præc. mentio injecta est, cum non nisi ad Imperiorum mutationes calculum suum extendat. *Toutesfois*, inquit lib. IV C. 2 de Rep. & p. 561. usq; ad finem Cap. *c'est bien chose merveilleuse de la Sagesse de Dieu qui a tellement disposé toutes choses par nombre que les Republiques mêmes apres certaines années prennent ordinairement fin: comme il est besoin de montrer, ce que personne n'a fait par ci-devant. - - Je mettrais seulement six ou sept nombres entre dix mil, aux quells le plus souvent avoient changement aux Republiques, c'est à savoir, les Nombres quarrez & solides de sept & neuf, & ceux qui sont engendrez de la multiplication de ces deux Nombres & le Nombre parfait de 496.* Paullo antea allegaverat monitum Platonis circa Rerumpublicas

Trinitatis myſteria rimati, eam ex numeri ternarii ratione ſollicite explicant; tum & novam de Nihilo doctrinam longe, ſi Diis placet, utiliſſimam conſtruunt, & nunc cum Demonſio *de quarta* id. p. 14.
parte nihili argute philoſophantur, nunc p. 15.
cum Bouvellio *de plusquam nihilo* vaſta volumina conſcribunt. Præterea de Sole ac Luna & ſtellis omnibus veluti de patrimonio ſuo liberrime tranſigunt. Nam ex quo Hevelius Lunam accurate Selenogr.
dimenſus, perelegantes nobis dedit ta- p. 226.
bulas Geographicas Lunares, montesque & ſylvas, lacus & flumina detexit; id ſibi reliquum putavit Ricciolus, ut novum hunc Orbem in certas provincias diſtribueret, & unam Copernico, alteram Galilæo, tertiam Keplero aſſi- In Almag.
gna- 204.

rum mutationes, refutaveratque Germanum quendam *Foreſterium*, qui peſſime id interpretatus erat. Qui hunc Bodini locum conſulturi ſunt, invenient ibidem jucunda quam plurima de numero nuptiali, de Harmonia & Poteſtate Muſices. &c. I. GALL.

Hevelius Lunam dimenſus] Lunæ incolas tribuit Hoel Anglus, in *Epiſtolis* vernacula lingua ſcriptis, *Volum. II. ep. 9. p 409.* at Luna ipſa indigna multa de ſe confingi & proponi queritur ad Menippum apud Lucian. *T. I. Opp. pag. 701.* SCRIB.

gnavit, ſibi ipſi vero tractum optimum ac maxime conſpicuum animo nequaquam novercante vindicavit. Iſti nimirum ſunt, qui non modo Pomum Imperiale, Sceptrum Brandeburgicum, Enſes Saxonicos & inſignia alia pro ſuo in Principes affectu cœlo inferunt & aſtris appendunt, verum & apotheoſeos jura ſibi ſumunt, ac nova conſecrandi ratione, quoſcunque velint, ſive vivos ſive mortuos, inter ſidera collocant; cujus quidem aſſentationis luculentiſſima afferri poſſent exempla, niſi parcendum eſſet nominibus. Præcipue vero hoc loco de iis dicendum eſſet, qui rerum mortalium omnium eventus ex aſtris portentoſa ratione derivantes, ut lucelluni

Vivos inter ſidera collocant] G. K. ſtellæ nebuloſæ, a ſe detectæ, imponebat nomen *Ile*, Amici ſui, qui ipſe inter ſtellas magis, quam inter homines habitabat.

VANI

Ratione derivantes] Quam periculoſum ſit aſtr, fu turi nuntios, conſulere, ſuo nos Cardanus exemplo docere poteſt: qui, quod ſe annum ætatis *ſeptuageſimum quintum* non ſuperaturum ex natalitio Themate prædixiſſet, inedia perire, quam fallere voluit. Longum foret tot Aſtrologorum præſtigias recenſere, longius eaſdem refutare; ſed gaudeant brevitate modern

lum captent, quod volunt, vitam, salutem, honores, opes, potentiam, victoriam, sanitatem, sobolem, amicos, conjugia, magistratus & similia prædicunt, & ab iis drachmam petunt, quibus regna pollicentur. Verum de præstigiatoribus istis, qui eo audaciæ processere,

indeque nihil addo, præter ludicrum distichon, quo Latomus jocatus est apud Jovium in Joh. Manardum, Uladislai Regis Ung. Proto-Medicum, qui decrepitus senex ex intemperantis Veneris usu sibi mortem acceleravit, quamvis, nescio quis Circulator astrosophus severe hortatus esset bonum Virum, ut sedulo sibi a fovea caveret lapsuque; hinc Poeta:

In fovea qui te periturum dixit Aruspex,
Non est mentitus, Conjugis illa fuit. THEM.

De Præstigiatoribus istis] Utique Mathematicos imprimis technis uti convenit, si Auditores velint allicere. Nimirum exspatiandum in campos, fossæ ducendæ, fortalitia excitanda, oppugnationes instituendæ, tentandi insultus, per lusum quidem omnia & jocum. Hæc si neglexeris, raros invenies Auditores vel nullos; cuncti te hominem morosum exclamabunt, qui in re nullius ponderis vel usus sollicite nimis labores. Dici hic posset de Erhardo Weigelio, qui Mechanicis inventis corvos hiantes deludebat, prudentiorum vero provocabat satyras. Ejus ligneos equos cursorios D. Becherus ridet *in der närrischen VVeisheit*, inventa alia alii. Ridicula imprimis fuit ejus puerorum institutio, quos petauro (*Schaukel*, *Knebel*) hinc inde agitatos, & lanceis instructos, literas alphabeti e sacharo efformatas petere jubebat, simulque singulari adhibita ad-

ſere, ut ipſius Chriſti horoſcopum conſtruerent, & virtutes ejus ac miracula ex eo repeterent, quod Saturnum habuerit in Geminis, mortemque ipſam humano

modulatione (nam literas alphabeti ſingulas ut & conjugationes & declinationes notis muſicis adornaverat) qnam petere vellent, literam intonare, quam ſi lancea ſuſtuliſſent, comedebant, ut ita plane in ſuccum & ſanguinem converterent. Accidit autem ſiniſtro fato, ut diſcipulus non immorigerus, idemque unicus e familia nobili hæres, petauro non ſatis obfirmato, e feneſtra decideret ac miſere vitam finiret. Idem Weigelius in Philoſophia Mathematica multa obſcura vocabula effinxit, ut maxime vulgaria tanquam ſingularia & ſublimia proponere poſſet. Neque tamen Hugenium probo, qui in ſuo exemplari Actorum Eruditorum recenſioni libri hujus hæc verba adjecit: *Novi & conv ni hunc Virum; erat ſenex nugivendulus & Mathematum imperitus.* VAND.

Ipſius Chriſti horoſcopum] Fecit iſtud etiam Tiberius Ruſſilianus Sextus; vid. Nudæus in *Judicio de Auguſtino Nipho;* & Paulus Jovius Lutheri hæreſin, ut vocat, ab occulta cœli poteſtate & maligno ſiderum concurſu vult proveniſſe. *Hiſtoriar. L. XIII. pag. 239.* SCRIB.

Mortemque ipſam] Notum eſt. Cardanum Chriſti geneſin conſtruxiſſe, quam cum defendendam ſuſcepiſſet Jo. Bapt Morinus in Aſtrologia Gallica, eam vel hanc ob cauſam ipſi Chriſto inſcripſit. M.

Duabus epiſtolis dedicatoriis hic liber inſtructus eſt, altera nimirum ad Serv. Noſtrum ab autore confecta, altera ad Hungariæ Reginam ab anonymo conſcripta, utpote quæ ſumtus huic libro imprimendo ſuppeditaverat. *Vid. Bæl. Dict. Art. Morin.* Naudæus quatuor

mano generi tam salutarem Martis opus fuisse fabularentur, malo vos, Auditores, e Jo. Pico Mirandula, Henrico Cornelio Agrippa, atque aliis quorum plena sunt de his volumina, accuratius cognoscere.

Libris XII adversus Astrologos. De Van. sc. Cap. 31. seq.

Nec magis morabor Physicos, quorum aliqui nihil omnino in rebus, quæ sub Sole sunt, inaccessum, nihil impervium putant, adeo ut non modo in his, [illegible] quæ

Autores indicat, qui dudum ante Cardani tempora de Horoscopo Jesu Christi erigendo cogitarunt. Unde concludit, Thuanum Scaligerumque immerito Cardanum infamia inventionis notasse Posito autem, ab obscuris quibusdam hominibus rem adeo impiam excogitatam esse, num propterea illum absolvere licebit, qui ex tenebris protractam, omnibus in universum ob oculos ponit? Immo hoc magis notandus, quod instaurator veteris inventionis antecessorum suorum nullam prorsus mentionem injecerit. *Vid. Bæl. dict. Art. Card. remarque P.* I. GALL.

Nihil impervium putant] Quemadmodum Mathematici mirum in modum se torserunt hactenus, ut quadraturam circuli, gradus longitudinis & lineam hyperbolen in speculo caustico invenirent, frustra quidem hactenus, ita Physici operam fere incredibilem in eo posuere, ut virtutem molliendi vitra, liquorem Alcahest, lumen æternum, lapidem Philosophorum & Mobile perpetuum detegerent. Motum perpetuum artificialem ita inventu difficilem imo impossibilem judicant Itali, ut qui eum quærere tentet, *Matto perpe-*

quæ ante oculos posita sunt, ad insaniam usque scrupulosi sint, verum &

tentare cavas uteri & terebrare latebras

assueti, in ipsum terræ centrum descendant, ignisque subterranei vires causticas explorent, imo & ipsum tentent primum mundi chaos, ac præterea in Luna homines, dæmonesque & gehennam quærant in Sole. Tum nemo est in his rebus paulo nasutior, qui non nova sibi fingat rerum naturalium principia, quibus tanquam firmissimo fundamento Systema Philosophiæ naturalis integrum superstruat, tam parum sæpe sibi constans,

tuo appellent, ut testatur D. Becher *in der närrischen VVeißheit* p. 160, qui & refert p. 161. Hartmannum quendam Lipsiensem, de inveniendo motu perpetuo demum desperantem, ipsum e triangulo infausto motum perpetuum in litera longa Erasmi, ut loquitur, factum esse. VAND.

Littera hæc longa, τὸ φ Græcorum indicat. Conferatur *Art. XXVIII. du Pere Rapin Reflex. sur la Philosoph.* ubi plura exempla invenias eorum, qui infelici exitu studia tentarunt. I. GALL.

Quærant in Sole] Infernales tenebras, quæ nemini hactenus mortalium viventi patuere, in Sole lucidissimo deprehendisse sibi nuper visus est oculatissimus Anglus Anonymus, de quo nide *Acta Erud. Anni 1715. Mens. Mart. p. 107. sq.* M.

ſtans, ut vix exſtructum dementiam prodat Architecti, & ad leviſſimum venti ſufflatum corruat. Ita Thales Mileſius, primus ſapiens ab oraculo judicatus, ex aqua omnia conſtare voluit: ejus auditor & in ſchola ſucceſſor Anaximander rerum principia dixit infinita; illius autem diſcipulus Anaximenes infinitum aerem eſſe rerum principium adſtruit. Hipparchus, Heraclitus Epheſius, Archelaus Athenienſis ignem, Anaxagoras Clazomenus infinita principia tanquam particulas minutas & confuſas, ſed divina mente in ordinem poſtea redactas, Parmenides calidum et frigidum, tanquam ignem qui moveat, et terram quæ formet, Leucippus, Diodorus et Democritus plenum et vacuum, Diogenes Libertus aerem, divinæ tamen rationis compotem, Pythagoras numeros, Empedocles litem & amicitiam ac quatuor elementa, Epicurus atomos & inane, Plato ac Socrates Deum, ideas, materiam, Zeno Deum, materiam & elementa, Ariſtoteles materiam, formam & privationem, & He-

Agrip. l.c. c. 50.

bræorum Philosophi materiam, formam & spiritum, pro primis rerum principiis venditant. Nec major recentiorum consensus est, quos inter Lincolniensis radios, Reuchlinus Cabalam, Campanella calorem, frigus & spatium, Verulamius instantias, Chymici denique sal, sulphur & mercurium substituunt; ut taceam centum alios, quorum deliria si repetam, vereor ne & aures vestras obtundam, Auditores, & crabrones irritem. Quid alias memorem Physicorum sententias, ut Sanctorii, qui transpirationis insensibilis quantitatem exactissime ponderabat; Fusilii, qui Jul. Cæs. Vaninum in medio rogo constitutum fumo

Naudé l. c. p. 100.

Id. p. 16.

potius

Deliria si repetam] Possent hæc inter referri etiam, quæ veteres Scholastici in Physica sua disputarunt de appetitu materiæ, de ipsius potentionabilitate, subjicibilitate, transmutabilitate, componibilitate, resolubilitate, aptitudinabilitate, de prædicatis essentialibus caussæ, de prædicato prioritatis debito caussæ, de prædicato indistantiæ debito caussis, de præexistentia formarum in materia, de distinctione actionis creativæ a re creata, de compositione continui successivi. Legi possunt Jesuitæ *Thomæ Mlodzianowsky* prælectiones, in octo libros physicorum Aristotelis, Lesnæ anno MDCLXXI. fol. CHAR.

potius suffocatum quam igne absumptum affirmabat, quoniam, ut loquitur in *Mastigophoro*, ignis multo magis frigidus est, quam calidus; Suisseti, qui tanta subtilitate res naturales explicavit, ut ipse Cardanus, subtilitatis autor, fateretur, *in ejus unico argumento, quod contra experimentum de ratione est, solvendo, totam posteritatem laborasse.* Quibus nescio an non accenseri possint Aristotelici, qui suas qualitates occultas tantopere jactitant, Cartesiani, qui bruta animantia sensu prorsus carere, & automati in modum agere somniant, ac nostro

Lib. 16. de Subtil.

Totam posteritatem laborasse.] En duplicem Cardani Charlataneriam. Gloriatur de re sibi numquam intellecta, immo ipsi Autori, unde eam hausit, ignota. Librum porro allegat, nec lectum, nec visum a se, uti videtur; quia autoris nomen mutat & corrumpit. Quippe, quem Cardanus *Joannem Suisset* appellat, is *R chardus Raymundus Suisseth* nominatur, qui ex doctissimis sui temporis Angliæ Doctoribus fuit. Liber ejus Venetiis 1520 prodiit, & admodum rarus est. Tanta autem ejus obscuritas est, ut eo scopo scriptus esse videatur, ne a quoquam intelligeretur. *Vid. Card. de Incert. Scient. Cap. XVIII.* I. GALL.

Automati in modum] Memini me inter literas Dn. d'Her, quæ sunt inter opera Dni *de Fontenelle*, elegans epistolium legisse, in quo satyrici ingenii mulier fami-

nostro tempore Angli quidam; qui in rebus omnibus *vim* quandam *attractricem* deprehendisse sibi visi sunt. Et *quæ beatitudo erit mihi proposita*, ut cum Lactantio loquar, *si scivero, unde Nilus oriatur, vel quicquid Physici de cœlo delirant?* Ceterum non esset forte ab hoc loco alienum de iis nonnihil commentari, qui ad exemplum Midæ, cuncta quæ contrectant, in aurum converti pos-

Cap. 8. Lib. 3. divin. institut.

liarem suum, Cartesianæ Philosophiæ addictum, lepidissime exagitat. Illa percepisse se scribit, eundem Cartesii asseclam factum esse, sicque nullum apud se dubium restare, quin ipse quoque animalia bruta pro meris machinis artificiosis habiturus sit, quæ sensione & perceptione destitutæ, velut alia avtomata per internam partium structuram moveant se & moveantur. Verum ne hujus asserti experimentum desit, rogare se, ut binas ejusmodi affabre factas machinas, canem e. c. marem & fœmellam per aliquod tempus committere velit, brevi numerum suum duplicaturas, atque tertiam quartamque & quintam sibimet ipsis simillimas machinas producturas. Ex quo (pergit illa) colligat, simplicesne machinæ credenda sint bruta, aut pro meris avtomatibus habenda? Ego quidem lubens concedam fœminæ argutissimæ, multum in hoc passu brutis animalibus cum hominibus convenire. I. HALL.

In aurum converti] Alchymistarum artes nemo magis graphice descripsit autore libri rhythmici vernaculi, sub tit. *Froschmæusler* editi, qui in dedicatione præmissa vocatur *Marcus Hüpfinsholz von Meusebach, der jun-*

poſſe ſperant, & bona dilapidant omnia pro lapide, niſi hæc conſtaret ab aliis jam pridem occupata & exploſa.

Quamobrem ad Medicos, qua proxima via eſt, tranſeo, quibus hoc charlataneriæ vitium adeo familiare & veluti proprium eſt, ut difficulter admodum diſtinxeris Empiricos a probis & doctis Medicis. Etenim non ignoramus, optimos quosque e filiis Æſculapii ingenue fateri, admodum inſtabilem, fallacem & lu-

gen Fröſch Vorſinger und Calmeuſer im alten Mæſchenwigk. Ceterum de iis forte hic etiam agi potuiſſet, qui de præſagiis, quæ ex Cometis, Eclipſibus &c. petuntur, de magis item, ſagis, ſpectris & id generis aliis parum apte, quod Phyſica ignorarent, egerunt. CHAR.

Difficulter diſtinxeris Empiricos] Si exemplum Empirici ſeu Agyrtæ deſideres, dabit id Gargilius Mamurra, ſeu Petrus de Montmaur, Græcæ linguæ Pariſiis quondam Profeſſor, de quo lege Menagium in ejus Vita, qui ita inquit: *Mamurra, qui Ariſtotelem pharmaca vendidiſſe acceperat, nec erat neſcius, ut quisque inter Agyrtas loquendo pollet; Medicinæ licet imperitum, maximi illico fieri, cum circulatoriam quandam volubilitatem haberet, Avenione περιοδευτικὴν cæpit profiteri: ubi pharmacum quoddam, quod panchymagogum vocabat, venditando, quæſtus fecit uberrimos:*

Πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς ἄϊδι προΐαψεν.

Vide *Hiſt. de Montmaur par* Sallengre *T. I. p. 52. ſeq.* VAND.

& lubricam esse hanc artem, cum & morborum causæ sint incertissimæ, & expeditissima remedia non raro spem Medici fallant. Adeo ut idem de Medicis dici possit, quod de Haruspicibus Cato quondam pronuntiavit, scilicet *mirari se, quod non rideret haruspex, haruspicem cum vidisset.* Nulla certe iis formula solennior præter illam:

Cic. Lib. I de Nat. Deor.

Si vis sanari de morbo nescio quali,
Accipias herbam, sed quam vel nescio qualem,
Ponas nescio quo, sanabere nescio quando.

Nam cum omnia profundissime nesciant, suas tamen pillulas, syrupes, guttulas,

Nam cum omnia profundissime] De his Grimaret in Vita Molerii ita scribit: *On m'a assuré, que Moliere definissoit un Medecin un homme que l'on paye pour conter de fareboles dans la chambre d'un malade, jusqu'à ce que la nature l'ait gueri, ou que les remedes l'ajent tué.* v. la Vie de Moliere p. 15. Notum est illud Medici cujusdam Itali de quodam suo ductu juxta regulas artis mortuo effatum: *e morto canonicamente, e con tutti gli ordini* ut citatur in libro Anonymi: Germania milite destituta. Vid. *Collectio librorum rariorum fascicul. II. p. 314.* SCRIB.

tulas, & nescio quæ alia arcana, ceu panaceas, cunctis propinant tanta impudentia, ut vel mortuos in vitam se revocaturos polliceantur. Interim pro immensa, qua valent, potestate impune occidunt, felices utique dicendi, quod prosperos ipsorum successus Sol adspiciat & illustret, adversos autem terra contegat. Exemplum luculentum præbet

Terra contegat.] De his vere *Mantuanus Eccl. VI.*

His etsi tenebras palpant, est facta potestas
Excruciandi ægros, hominesque impune necandi.

Namque

Nuper erat Medicus, nunc est Vespillo Diaulus,
Cœpit, quod potuit Clinicus esse modo.

sive, ut alii:

Quod Vespillo facit, fecerat & Medicus.

Satis id intellexit Petrarcha, non vulgaris Medicæ gentis adversarius, quando ad verba, *Ars longa, vita brevis*, quibus Aphorismos suos auspicatur Hippocrates, ita commentatus est: *Hi vero*, (Medici) *vitam dum brevem dixerunt, brevissimam effecerunt.* Neque dissentit Menagius T. I. Menagian. p. 294. sic differens: *Senéque disoit autrefois de la multitude des Livres:* Distrahit animum librorum multitudo, onerat discentem turba, non instruit; *la quantité en est plus onereuse qu' utile. Il est bien plus vrai de dire de la quantité des Medecins*, onerat ægrotum turba, non solatur: idemque pag. antecedenti se ipsum ceu exemplum allegat his plane verbis: *Je devrois être immortel, car les Charlatans & les Medecins n'ont pû venir à bout de me*

C. Ens Epid. p. 342.

bet Andreas Baccius, Medicus Florentinus, artis suæ probe gnarus, sed cerebrosus, qui ad fœminæ cujusdam curam vocatus, explorato arteriæ pulsu, qui vehementis febris indicium faciebat, inter alia tandem de ætate rogavit: cumque illa sexaginta tres annos se natam dice-

faire mourir. J'ai eu jusqu' à treize Medecins de la Faculté tout à la fois. Ils m'avoient condamné à ne point étudier & à ne jamais écrire, disant que ce seroit le moïen de me faire mourir plûtôt. Depuis que je n'ai plus eu besoin d'eux, j'ai plus étudié & plus fait imprimer qu' auparavant. Caute igitur Princeps ægrotus ad Medicastrum summam artis suæ peritiam jactantem: *non ego alium recipio Medicum, nisi qui triginta homines occiderit;* cui Medicus: *Parum abest, nunc enim jamjam omnino XXIX. contumulari feci.* Ad quod iterum Princeps: *Tu igitur mihi quidem idoneus non es, cum timendum sit, ne ego numerum completurus trigesimus fiam.* THEM.

Sexaginta tres] *Tous les anciens ont remarqué que le Nombre soixante-trois, qui est multiplie de sept par neuf, & de neuf par sept, tire apres soi ordinairement la fin de vieillards, & même l'Empereur Auguste escrivant à ses amis, Prenons, dit il Courage, puisque j'ai echapé le soixante & troisiéme an;* ita Bodin. *Republ. Livr. IV. Chap. II.* Hic annus per excellentiam *Climactericus* appellatur, observatum etiam est Eruditis; eum præcipue fatalem fuisse: *& il semble que cela etoit signifié par les Anciens, qui avoient consacré sept à Apollon & neuf aux Muses*, vid. *loc. cit.* Si rationem rei inquiras, idem respondebo, quod Plutarchus, qui post

diceret, rejecto ægræ brachio, quam diu, inquit, tu in hoc mundo supereſſe cupis? & irato ſimilis protinus diſceſſit. Porro cum non ignorent iſti, quanta ſit vis imaginationis, nunc cum Kenelmo Digby pulverem ſympatheticum extollunt,

multas rationes philoſophicas, quibus certo cuidam problemati ſatisfacere conatus fuerat, tandem: *Fortaſſe*, inquit, *hoc propterea ita fieri ſolet, quia verum non eſt.* vid. Bælius *Penſées diverſes.* §. XLIX. I. GALL.

Irato ſimilis &c.] Mihi artis ſuæ non multo peritior fuiſſe videtur, quam alter ille, qui cum ægro de certa pecuniæ ſumma pro pellenda febri tertiana pactus erat. Verum cum illi hæc brevi poſt in ſemitertianam degeneraret, parentes decumbentis Medicaſtrum ulterius ferre noluerunt. Ille igitur indignabundus, ſolvite ſaltem, inquit, dimidiam promiſſæ mercedis partem, cum & ipſe febrem jam partitus ſemitertianam ex tertiana fecerim. Exiſtimabat ſcilicet Idiota tertianam febrem graviorem eſſe & magis malignam, quam ipſam ſemitertianam. I. HALL.

Protinus diſceſſit.] Multo tamen Baccius hic felicior, immo & prudentior Andr. Veſalio, celeberrimo cetera Medico, fuit, qui Nobilem quendam Hiſpanum obiiſſe credens, cadaver ejusdem concedentibus neceſſariis cultro anatomico diſſecuit; ſed poſtquam pectus aperuiſſet, cor palpitare, & hominem vivere cum horrore deprehendit. Sed ægre ob id civile pariter & ſacrum Inquiſitionis judicium evaſit, eoque peregrinationem religioſam in terram ſanctam inſtituit. Adeat, qui plura vult, Paravicinum, in Singular. rem fuſius Huberti Langueti verbis exponentem, *Cent. II. p. 224.* THEM.

Naudé l. c. p. 14. lunt, nunc cum Leonardo Turneiſſero ſimplicia ſub certis cœli conſtellationibus colligunt, nunc cum Joanne Floyero nova adhibent horologia, ad quæ pulſuum motum examinant, & cum circulatoribus aliis lotium in conſilium advocant, & ex colore, tactu, pene dixerim, etiam ex guſtu de morbi conſtitutione ſententiam ferunt. Narrabo vobis rem ridiculam, Auditores, quam a Viro fide digno ac gravi relatam memini. Jactabat Empiricus quidam, ſe ex ſolo urinæ adſpectu non ſolum de morbis omnibus, ſed & de illorum cauſis, quæcunque demum illæ fuerint, ſive natura, ſive ſors tuliſſet, certiſſime cognoſcere; interim ille ita inſtruxerat ſervulos ſuos, ut callide homines ad ſe accedentes explorarent & de his, quæ comperta haberent, clam ad ſe referrent. Accedit mulier paupercula cum lotio mariti, quo vix viſo, *Maritus tuus*, inquit, *per ſcalas domus infauſto caſu decidit.* Tum illa admirabunda, *iſtudne*, ait, *ex urina intelligis? Imo vero*, inquit Empiricus, *& niſi me omnia fal-*

Act. Er. 1711 p. 4.

lunt, per quindecim ſcalæ gradus delapſus eſt. At cum illa, *utique viginti ſe numeraſſe* referret, hic velut indignatus quærit: *num omnem ſecum urinam attuliſſet*, atque illa negante, *quod vaſculum materiam omnem non caperet; itaque*, ait, *effudiſti cum urina quinque gradus illos, qui mihi ad numerum deerant.* Ecquis vero artes omnes ediſſerat ac tech-

Ecquis artes omnes ediſſerat] Cl. Autor largius de Charlataneria medicorum potuiſſet diſſerere, niſi id a propoſita brevitate fuiſſet alienum. Plures dantur Pſeudo-Medici, quam veri artis hujus ſtatores; plures mendaces, quam doctores; plures profeſſores falſitatum, quam veritatum. *Rodericus Caſtellanus* Hiſpanus, Epiſcopus Zamorenſis, Referend. Papæ Paulli II, in *ſpeculo vitæ human.* fatetur, vidiſſe ſe plures, heri aromatarios, hodie medicos: heri barbarum raſores, hodie morborum gravium cenſores: heri herbas ceteraque materialia in apothecis commiſcentes, hodie in principum aulis morbos dijudicantes. Huc pertinent verſus illi:

Singuli ſe Medicos doctos, Idiota, Sacerdos,
Judæus, Monachus, hiſtrio, raſor, anus.
Miles, Mercator, Cerdo, nutrix & arator, &c.

Levinus Lemnius in ſimil. Bibl. cap. 41. ait, noviſſe ſe quendam plumbei ingenii ſacrificulum qui cineres buxi deuſtæ atque ſecundum ritum eccleſiæ romanæ dominica die palmarum conſecratæ, aquæ luſtrali immerſos, adhibito ridiculo quodam & inani exorciſmo, ad diſpellendas, ut adſtantibus perſuaſerat, febres & vermes expellendos, cuidam adoleſcentulo ebibendas propinarit. Verum paullo poſt febrim quidem depul-

technas ad fallendam plebem excogitatas, quibus illi vulgo utuntur, quorum commune ſymbolum eſt: *Mundus vult decipi, ergo decipiatur.*

Acta Erud. A. 1702. p. 84. Aſcendimus ad JCtos, quos *inviciſſimos juris in orbe Monarchas* ſuperioribus

ſam, aſt adoleſcentem morte ſopitum fuiſſe, adeo ut auctor fuerit ſuis civibus, ne quis ſimile quiddam iterum tentaret, quum buxeæ frondes ſint exitiales & propter gravem ac viroſum earum odorem, ſaporem amarulentum, corpori humano noxiæ atque pernicioſæ. Romanis feminæ medicæ erant, *Gruterus Inſcript.* p. 635. 636. immo ſervi Romæ medicinam profeſſi ſunt, quamvis *Sponius miſcell. erud. antiq.* p. 144. indigne ferat, Robortellum ejusque ſequaces adſerere, Romæ tantum ſervos medicinam exercuiſſe. Athenienſes lege caverunt, *ne quis ſervus aut femina medicinam diſceret*, ut Hyginus refert fab. CCLXXIV. CHAR.

Athenis lege cautum erat olim, ne quis ſervus amori intentus eſſet. Reminiſcor hac occaſione, quod tempore Caroli VII. demum in Gallia Medicis conjugia permiſſa fuerint. I. GALL.

Aſcendimus] Lis quondam fuit de Proedria inter Medicos & Jureconſultos, feſtiva admodum ratione terminata, uti Agrippa refert. Judex nimirum ex litigantibus quærebat, *quo ordine fures carnificesque ad ſupplicii loca procederent?* Una hic erat omnium reſponſio, *præcedere fures, inſequi Carnifices. Bene reſponſum*, Judex inquit: *præcedant ergo Legum periti, Medici vero eos inſequantur.* Bene igitur Orator noſter a Medicis ad Jureconſultos progreſſurus, *Aſcendimus*, inquit, *ad Jureconſultos.* I. GALL.

Quos invictos Juris in orbe Monarchas] In Vita Re-

bus seculis dictos deprehendimus; & quotusquisque est hodie inter Doctores vel infimi subsellii, qui non *ex utroq; Jure Cæsar* appellari gestiat? Enimvero *dignitas in tam tenui scientia quæ potest esse?* (utor verbis potentissimi Romanorum Oratoris, non meis) *res enim sunt parvæ, prope in singulis literis atque interpunctionibus verborum occupatæ. Deinde etiamsi quid apud majores nostros fuit in isto studio admirationis; id enuntiatis vestris mysteriis totum est contemptum & abjectum. Itaque irati aliqui, quod sunt veriti, ne dierum ratione pervulgata & cognita, sine sua opera lege posset agi, notas quasdam composuerunt, ut omnibus in rebus ipsi interessent.* Has vero notas atque

Cic. Or. pro Mur.

nati Choppini, JCti apud Gallos celeberrimi, cujus *de Jure Cœnobitarum* opus Francof. A. 1709. iterum excusum est, tale ipsi tribuitur elogium: *Lugete, Pan magnus oraculorum forensium occidit, Choppinus ille, scrinium legum, Canonum sacrarium, lux Juris Gallici, fax municipiis, Orator causarum pius, verus, elegans, mirabilis!* SCRIB.

Interessent.] Oratoris instar Cicero hic loquitur, omnia ad scopum facientia corrogantis; alia occasione omnia contraria defensuri. Sic Medici remedia quædam mox maximi, mox nihili facere, pro temporum ratione didicere. Sic Philosophi aut *pro vacuo* aut

que formulas, quas ubi edidicerint nostri homines, tum jura omnia se devorasse arbitrantur, idem Tullius *inanissimas prudentiæ, fraudis autem & stultitiæ plenissimas*, nuncupat, *totamque eam scientiam ex rebus fictis & commentitiis constare* pronuntiat, ac postremo scite admodum in hæc verba prorumpit: *Itaque, si mihi, homini vehementer occupato, stomachum moveritis, triduo me Jurisconsultum esse profitebor.* Quæ cuncta mentior nisi nostris temporibus sint admodum

contra vacuum arma sumunt, breviter: sic ubique Charlataneria viget. Interim cum venia Bartoli fatendum est, studium de verborum significatione vel maxime eo facere, ut quis Jureconsultus eximius evadat. Immo, ne forte quis superbire præsumat, idem de aliis fere scientiis dicendum est, quippe quæ omnes nonnisi circa rerum Nomina occupantur, nec unquam ad naturam rerum ipsam penetrant, observante auctore quodam Anglo. Quid enim præter notitiam terminorum Medicorum, Theologicorum, Philosophicorum, Juridicorum &c. aliud requiritur, ut pro Medico, Theologo, Philosopho & Jurisperito habearis? *L'on excelle plus ou moins danc les Sciences, à proportion que l'on sait plus ou moins les Noms des choses, & que dans nos Raisonnemens nous les assemblons bien ou mal selon les conventions que nous avons faites à notre fantaisie touchant leurs significations*, inquit Autor *de l'Art de penser Chap. I.* I. GALL.

dum accommodata. Equidem ſunt alii, qui paulo magis ſupra vulgus ſapientes ſolicitius exercent criſin, & Græca continuo crepant, & cum hariolationes ſuas a Codice Pandectarum Florentino, cana ſenectute venerabili, non prorſus abludere intellexerint, tum vero Diis ſe ſimillimos arbitrantur. At verendum eſt ſane, ne hi ipſi ſæpius, dum in emendandis legibus omne ponunt ſtudium, ſanas leges corrumpant, corruptas lacerent penitus & pervertant. Sed magis tamen illi etiam videntur ridiculi, qui, quum pro roſtris dicendum eſt ac legibus agendum, ne leguleji videantur, veterum Philoſophorum aut Poetarum ſen-

Veterum Philoſophorum ſententias] Quod e Balſacio hic refertur exemplum, optime quadrat ad ea, quæ Menagius de Mamurra (*Montmaur*) ſupra inter Medicos memorato, qui poſtea ad Themidos ſacra acceſſit, narrat. Dignus eſt locus, quem integrum huc transſcribamus. *Solebant illis temporibus*, inquit Menagius, *Pariſienſes Advocati quoties locum aliquem ex antiquorum ſcriptis protuliſſent, qui belle in adverſarium conveniret*, *Horatii verba ſubjungere:*

Mutato nomine de te
Fabula narratur.

At Pragmaticus noſter, haud contentus ea rei qua de agebatur, ſimilitudine, nomina ipſa Litigantium in li-

tentias crebro in medium adducunt; qualem ſe audiviſſe Balſacius alicubi teſtatur diſertiſſimum, ut creditus eſt, fori prin-

Epiſt. ſel. Lat. p. 372. ſſ.

bris Antiquorum inveſtigabat. Hujus rei exemplum unum aut alterum temperare mihi non poſſum, quin hic adſcribam. Forte fuit quædam litigatrix nomine Titié: *monuit Mamurra ejus Advocatum, de illa agere* L. Titiæ 36. D. de Legat. 1. *Fuit & alia nomine* Neæra, *clara in foro litibus femina: docuit & Patronum Adverſarii, de ea accipiendos eſſe verſus nonnullos Tibulli in Neæram. Ita factum eſt, ut a plerisque Cauſſidicorum, quibus hoc annominationum genus mire arridebat, multum coleretur: & quoties una cenitarent; nam*

Et certare ſolent ſimul & cenare Patroni,

numquam non vocaretur.: vixque ullus fuit, qui non ſecum male agi putaret, ſi in Mamurræ amicitia locum aliquem non obtineret: adeo iſti μαμυῤῥισμοὶ (ſic enim vocabantur) omnibus placebant. Sed eos tandem fugavit e foro hujus figuræ crudelis eventus. Meaudrum quendam, dubiæ hominem nobilitatis, immunem capitis tributo, ob plurima ſua in patriam merita, cum Judices Pedanei pronuntiaſſent; ad ſupremam Vectigalium Curiam Vicani provocarunt. Ut literarum n *&* u *& ſimilitudo inter ſe maxima eſt, & facillima alterius in alteram mutatio, forte in titulo ſacculi litigatorii, nec non in plerisque litis inſtrumentis,* Meander *ſcriptum fuerat, non* Meauder. *Vicanorum Advocatus, qui ſic re vera Adverſarium vocari exiſtimabat, illum de Popularibus quidem bene meritum fatetur: at liberum idcirco a tributo negat eſſe oportere, idque cœpit accepto a Mamurra Mæandri fluvii exemplo confirmare: qui cum in Deorum numerum quondam voluiſſet referri, licet univerſæ Lydiæ valde commodus eſſet, quam non modo opimo limo fœcundaret, ſed etiam ita amaret, ut ab*

principipem ita differentem: *Docebit vos, o Procuratores, officium vestrum Homerus Iliados K, & Eustathius Scholiastes Homeri in illos versus;* quos memoriter ad decem vel duodecim recitabat, nulla numerorum & accentuum habita ratione. Aliis nec Justinianus, nec Trebonianus satis placet, homines quippe, si illis credas, ineptissimi & vix obelo digni, qui si Jus

ea discederet quasi invitus, quod sinuosis suis recursibus testatur satis superque; tamen propter maximam pecuniam, quæ in hanc Apotheosin erat impendenda, prohibitus est a Regionis incolis. Dum hæc magna contentione Rusticorum Advocatus loquitur, dicentem interpellavit, qui in hac homonymia litis summam versari existimabat, ineptus quidam Meaudri Procurator, monuitque Judices, clientem suum non Meandrum, *sed* Meaudrum *vocari: quod terque quaterque magna voce clamavit: unde tam magnus repente risus exortus est, ut perorare vix licuerit Advocato. Atque ex eo tempore nemo amplius ausus est μαμυῤῥίζειν.* Vid. *Hist. de Montmaur par* Sallengre *T. I. p. 56. seq.* VAND.

Ineptissimi] Neminem quidem hic nominat Orator noster; credo interim, crisin ejus pertinere ad Franciscum Hottomannum, qui tractatum sub Antitriboniani titulo edidit, monstraturus, Tribonianum non satis eruditum fuisse, ad exsequendum tanti momenti negotium, quale compilatio Juris Romani. Libellus hic sæpius recusus, *libellique aurei* elogio a multis mactatus est. Suidas, voce *Tribonianus*, malæ fidei eum accusat, qui Justitiam commodis suis privatis accommodaverit. I. GALL.

ſi Jus naturæ, tantopere hoc ſeculo decantatum, a noſtris hominibus addidiciſſent, longe aliud ac emendatius Juris corpus nobis dediſſent. Itaque nihil admittunt a Legislatore ſapienter conſtitutum & tot judicum calculis firmatum, quod non ad naturæ, quam ſibi fingunt, legem dijudicent, quam ſi quisque rationem ſequi pro libidine velit, ecquid tandem æquum aut juſtum futurum exiſtimatis, Auditores? Alii, cum materia aliqua juris deducenda eſt, & ſive conſilium ſive ſententiam rogantur, omnes omnium JCtorum libros evolvendos ſibi putant, totaque citatorum, quæ vocant, plauſtra colligunt, quibus ſuas diſſertatiunculas, reſponſa, decreta non tam ornant, quam onerant. Id quod ſuo etiam ſæculo vidit Eraſmus, qui, inter eru-

Conf. Agr. l. c. C. 91.

Enc. Mor. p. 96.

Juſtum futurum] Modo non nimius ſit Juris Romani amor, qui nos leges patrias, mores Germaniæ, ipſumve jus Naturæ negligere faciat, nullis etiamſi convenientiſſimis argumentis eo perducendos, ut vel latum unguem a SS. Romanorum jure ſecedamus. Talis fuit egregius ille Diſputator, qui verbis initialibus: *In Nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti* ſtudioſe ſubjunxit allegatum neceſſarium: *juxta Proœm. Inſtitutionum.* I. HALL.

eruditos, ait, Jurisconſulti ſibi vel primum vindicant locum, neque quisquam alius æque ſibi placet, dum Siſyphi ſaxum aſſidue volvunt, ac ſexcentas leges eodem ſpiritu contexunt, nihil refert quam ad rem pertinentes, dumque gloſſematis gloſſemata, opiniones opinionibus cumulantes efficiunt, ut ſtultum illud omnium difficillimum videatur. Quicquid enim laborioſum, illud protinus & præclarum exiſtimant. Jam de illis dicendum erat, qui Cauſidicinam ſeu Rabuliſticam exercent, artem mentiendi ab Ariſtotele dictam; iſti cum neceſſitati ſimiles, hoc eſt, ſine legibus ſint, lite-

Cauſidicinam] Ita vocat Scioppius, qui ante alios in *Conſultat. de Scholar. & ſtudior. ratione*, de artibus Jure-conſultorum meretur conferri p. 40. ſq. M.

Sine legibus ſint] De his dici poſſunt noti verſus:

In Inſtitutis comparo vos brutis,
In Digeſtis nihil poteſtis,
In Codice ſcitis modice,
In Novellis cæciores eſtis catellis
In den Reichs-Abſcheid
Seyd ihr kommen nicht weit,
Et tamen creamini doctores.
O tempora, o mores!

Alii ineptas protulerunt & interpretati ſunt quæſtiones e. g. an is, cujus gladio caput abſciſſum, ſi reviviſce-

literarum tendiculas & aucupia verborum vibrantesque ſententiolas ſectantur, quibus cauſas belliſſime circumducunt, donec emunxerint penitus ſuos clientes; aut ſi id fieri non poſſit, propter illorum opulentiam, litem ex lite trahunt, a ſeris demum nepotibus finiendam aut potius deſerendam. Longæ ſunt lites, longæ ambages & cetera de gene-

ret, eodem iterum ſit afficiendus pœnarum genere? *Finckelth. præfat. ad obſerv. practic.* n. 12; vel, num Lazarus redivivus uxorem ſuam repetere queat? cui proprium ſit ovum, quod a variis gallinis in eodem nido poſitum? *Hering. de fideijuſſ. c. 10. n. 102.* Zwingerus *de barbarie ſuper. ſeculor. oratione p. 121.* dicit: *Ludovicus XII. Galliarum Rex Chriſtianiſſimus ſæpius dicere ſolitus fuit, leges Juris-conſultorum ſimiles eſſe corio ſutorum. Ut enim hi corium, ſi brevius aut denſius ſit, quam conveniebat, dentium morſibus fricent, ſtringant, atque diſtendant: ſic & Juris-conſultos ſuas leges diſtrahere, ſtringere, contorquere & artibus mirabilibus tornare, donec propoſito iniquo reddant accommodas.* CHAR.

Deſerendam] Cauſæ quantumvis peſſimæ nunquam Patronis, legibus, rationibus deſtituuntur. Hic autem maximus eſſe videtur Charlataneriæ gradus, quando eadem lege facta prorſus contraria defendere ſumma cum impudentia conantur advocati. Contradictionum manifeſtarum convinci poſſet maxima eorum pars. Conf. *Bæl.* Dict. Art. *Antoine* l'Orateur. Rem. A. B. C. & Art. *Deiotarus Rem.* D. I. GALL.

genere hoc, adeo ſunt multa, loquacem delaſſare valent Fabium.

Denique dum ad Theologos accedo, præcipua mihi circumſpectione opus eſſe video, ne, dum Pſeudo-Theologos in theatrum produco, eorum tangam ſacrum caput, quos profundiſſima animi religione cum piis omnibus proſequor: quare, etſi noſtros nequaquam fatear omni vitio carere, ab iis tamen potiſſimum dicendi materiam petere conſtitui, quorum par fuerat non minus perverſos mores quam doctrinam deſtituiſſe. Hic itaque illi primum mihi memorandi ſunt, qui cum ſint flagitioſiſſimi,[1] pietatis tamen larvam induunt, eoque continuo ad aram Lavernæ Deæ adgeniculantes exclamant:

Pulcra Laverna,
Da mihi fallere, da juſtum ſanctumque videri, Horat. Epiſt.
Noctem peccatis & fraudibus objice nubem.

Hinc

Larvam induunt] *In nomine Domini committitur omne malum:* Hoc proverbio Judæi ſæpius uti ſolent. Fiat applicatio. I. GALL.

De Van. Sc. C. 20. Hinc tot, ut cum Agrippa loquamur, Stoicæ ſimiæ, tot inſolentiſſima poſcinummia, tot palliata mendicabula, tot cucullata monſtra, barbigeri, funigeri, reſtiferi, ſaccogeruli, loripedes, lignipedes, nudipedes, atrati, nigritæ, griſones, albichlamydes, verſicolores, multipelles, linoſtolii, retiarii, palliati, chlamydati, pullati, paludati, præcincti, brachati, ac id genus aliorum turba hiſtrionum, qui cum de rebus humanis nullam fidem habeant reliquam, (ob monſtroſæ veſtis habitum creduntur illis divina,) hodieque ſacrum religionis nomen ſibi ſolis uſurpant, ac ſe Chriſti ſodales Apoſtolorumque contubernales jactant: quorum vita ſæpe ſceleſtiſſima eſt, avaritia, libidine, gula, ambitione, temeritate, petulantia & omni ſcelere referta, ſed religionis prætextu ſemper inulta. Mathanaſius p. 129. S. Vitalis lupanaria frequentiſſime ingrediebatur, ſcilicet ut meretriculas ad bonam mentem adduceret; at hoc Id. p. 81. multo audacior Robertus de Arbriſſellis cum ſacris virginibus, ſi quæ pulcriores illi viſæ eſſent, ſecure documbens, quicquid

quid erat titillationum ac prurientium libidinum, velut arietes ad expugnandam caſtitatem admovebat, nimirum ut de tot tentationibus eo glorioſius triumpharent. Deinde de illis dici poterat, qui cum e ſacro ſuggeſtu verba faciunt liberrime, nec quenquam timent, qui illis palam refragari auſit, non tam illud curant, quemadmodum officii ſui rationes impleant, quam ut auram popularem captent, eoque in hos, a quibus ſe haud ſatis profunda latria coli exiſtimant, ſatyram perpetuo exercent, & quoscunque volunt, ita depingunt, ut manibus palpari queant; quod dum faciunt, tum demum expergiſcuntur, eriguntur, inhiant omnes. Aniles porro fabel-

Verba faciunt liberrime] Charlataneriam Concionatorum ſui temporis reprehendit ſæpius *Eraſmus* in ſcriptis ſuis, inprimis in *Eccleſiaſte S. libr. 4. de ratione concionandi*, nec non in *Colloquiis*. Quodſi quis complures eloquentiæ illius circumforaneæ flores colligere velit, adeat libros Anglica lingua conſcriptos: *Scotch Presbyterian Eloquence or the foolishneſſ of their teaching discovered &c. The Grounds and Occaſions of the Clergy and religion enquired into.* TRIVULT.

Conferatur Panegyricus Grutero dictus a Venatore p. 222. citatus a *Bælio art. J.* Gruter *Rem. D. lett. f.*

fabellas, quas a nugacissimis mulierculis accepere, tanta fiducia narrant, ut centum ad minimum rei gestæ testes juratos habere dixeris; quæ nihilominus, si accuratius introspiciantur, mera deprehenduntur mendacia ac deliramenta. Imprimis vero ut plebeculam territent, in por-

Fabellas] Quidni etiam aliquid dici poterat de ineptis illis Theologorum imprimis Pontificiorum disputationibus? e. g. quomodo Deus diligat contraria & quomodo possibilia nunquam existentia? quomodo Deus possit plura scire quam scit? utrum Deus possit aliqua facere, quæ nec fecit, nec faciet? utrum conveniens fuerit eductio carnis Christi de viro & muliere? utrum corpus virginis Mariæ fuerit expositum influentiis stellarum? utrum convenientius fuerit, Angelum apparere Mariæ in specie humana, an vero serpentina aut columbina? an in salutatione Angelus genu flexerit? cur Adam extra paradisum creatus, Eva in paradiso, angelus in cœlo empyreo? utrum in statu innocentiæ æqualis semper numerus fuisset virorum & mulierum? utrum Christus sit tantus in una parva hostia, sicut in una magna? &c. CHAR.

Ut plebeculam territent] Convenientissimæ querelæ! Unus sæpe Cometa tot malorum prodromus esse perhibetur, ut mirum non sit, simpliciorem plebem, ultro in superstitionem pronam, magis magisque in eadem confirmari. Nihilominus tam pertinax est horum Virorum mala præsagiendi pruritus, ut cum Sempronio, urbis non incelebris Pastori, aliqui objicerent, nullum malorum, quæ cometam nunciare prædixerat, subsecutum fuisse; ille publice & pro concione prote-

portentis fingendis frequentiſſimi ſunt, nunc piſcinas clamantes in ſanguinem mutatas, nunc puteos ſponte ſua commotos,

ſtaretur his verbis : *Quodſi nunc eventus nondum reſpondet, nemo tamen novit, quid intra proximos quinquaginta annos futurum ſit.* Stolidiores adhuc ſunt illi, qui ventum concitatiorem, eclipſesve ſolares, Titii more, ceu triſtiorum caſuum nuncios allegant. Demus enim, poſt phænomena ejusmodi pure naturalia, dura quandoque tempora incidiſſe, eadem tamen illorum ſignorum, quæ libri Pufendorfiani de O. H. & C. culpa eſt, quod ſtudioſus quidam atra bile laborans vitam ſpontaneo ſuſpendio finierit : quamvis & hoc ipſum Clerus quidam, helleboro indigens, conſtanter aſſeruerit. I. HALL.

Scilicet *non ſemper maximi Clerici ſunt maximi Sapientes*, ſeu ut *Regnier Sat. III; Ainſi les plus grands Clercs ne ſont pas les plus Sages.* Fateor tamen, tantam ſacri ordinis reverentiam penes me eſſe, ut paucorum aliquot vitia, &, ſi quidem cadunt in viros Theologos, geſticulatorias artes honeſto ſilentio obtegere, quam talia revelando, reliquorum odium incurrere malim. Unum ſaltem Naudæi de Cometarum Interpretibus locum non addidiſſe pigeret, quem, (niſi ille feſtinanter quærentis oculis ſe ſubduxit) Bælius in egregiis ſuis Meditationibus aut in partes vocare oblitus eſt, aut neſcivit. Verba Naudæi ſic jacent p. 422. cit. ſæpius Dial. *Comme* (exploſa erant pagina antecedenti reliqua futuri mali omina, Inundationes &c.) *des Cometes, de quibus etſi dicat Poeta, nunquam viſum impune Cometen, tamen Puteanus, Griſaldus, Guiniſius & Paſchalius ont tous prouvé par une infinité de raiſons & d'experience, Cometas indicium eſſe felicitatis futuræ, non ut Vulgus putat calamitatis: Mais*

motos, nunc ejulatus nocturnos, quæ certissima bellorum, incendiive aut pestis præsagia interpretantur; quibus tamen rebus, si eventu destituantur, valde vereor, ne Atheismum facilius quam morum emendationem provehant, & fidem apud prudentiores penitus amittant. Jam si exempla poscitis, non est, ut ea copiosius edisseram, quæ de Nicolao Riccardio, Francisco Panicarola, Thoma Rhedonensi, vulgo Conette dicto,

pour moy j'estime plus veritable, que toutes ces choses là à nous ne font ny bien ny mal, & qu'elles nous sont tout à fait indifferentes, au moins pour ce qui est des Cometes, car pour les inondations, le mal qu'elles nous font n'est que trop sensible; aussi est ce à mon advis, ce qui a donné lieu à nostre proverbe: de grand Seigneur, grande Riviere & grand chemin, fuis si tu peux d'estre voisin. Q. MARC.

Penitus amittant.] Religio obstat, quo minus colophonem addere jubeam Diaconum Wurmsfeldensem, qui postquam terribilissima quæque auditoribus suis retulisset de Vitulo recens nato Anthropocephalo, illa demum subjunxit: *Et quodsi denique falsus etiam fuerit de monstroso hoc vitulo rumor: vos nihilominus o Mei! persuasissimi estote, hunc & similes casus certa signa esse appropinquantis judicii supremi. (Solte ja dergleichen Kalb nicht gebohren seyn, so glaubet doch sicher, meine VVerthen, es sind dieses alles Zeichen vor dem lieben jüngsten Tage.)* THEM.

ſto, Joanne Capiſtrano, & clamoſiſſimis hominibus aliis, narrant Scriptores fide digni; domeſticum afferam longe luculentiſſimum. Venerat Lipſiam ſuperiori ſeculo callidiſſimus impoſtor, homo Italus, qui Comitem de Pompejis mentiebatur, & ſe religionis cauſa huc delatum ſimulans, diligenter adibat Miniſtros eccleſiæ, ne pecuniæ quidem in loco parcens, quod, quanta illorum ad commovendos opulentiorum animos excutiendosque loculos vis eſſet, probe intelligeret. Eo delectabatur ante alios graviſſimus quidam diœceſeos noſtræ Anti-

Clamoſiſſimis hominibus aliis] De Riccardio & Panicarola vide Erythræum *Pinac. C. 22. & 46:* de Thoma Conette, qui ſæpe habuit Auditores 20000, tantoque in honore habitus eſt, ut quocunque iter faceret, magiſtratus & populus ex urbibus illi velut Principi obviam procederet, vide Bayle *Dict. T. I. p. 891. ed. 1*, & de Capiſtrano refert Manlius *Comm. rer. Luſat. MS. L. V. C. 78.* quod artem geſticulandi tam probe percalluerit, ut ex auditoribus, quos habebat innumeros, illi etiam, qui longisſime abeſſent, ita ut nec verbulum percipere poſſent, largisſimas nihilominus lacrymas profuderint. Ceterum in percenſendis Pſeudo-Theologorum ineptiis otium nobis fecit Eraſmus in Encomio Moriæ, qui cum ipſe fuerit Theologus incomparabilis, non paſſus tamen eſt illis ob characterem indelebilem ſtultitiæ immunitatem concedi. M.

Antiſtes, eundemque, ceu e Magni Pompeji lumbis juſta poſterorum ſerie procreatum, pro ea, qua pollebat, facundia auditoribus ſuis enixe commendabat. Enimvero cum paulo poſt audiret, clariſſimum Hiſtoricum, C. F. F. in familiari ſermone aſſeveraſſe, quod e certiſſimis hiſtoriarum monumentis conſtet, jam tum ante mille quingentos fere annos penitus defeciſſe ſtirpem Pompeji Magni; tum vero Antiſtes, denuo ſe prorumpens in ſuggeſtum, Pompejum ſuum vehementius extollere & tantum non diris devovere omnes, qui de proſapia illius dubitarent, adlegatis in rem ſuam verbis Salvatoris: *Si terrena dixi vobis, & non creditis, quomodo, ſi dixero vobis cæleſtia, credetis?* Sed manum de tabula.

Joh. III. v. 12.

Quin

Manum de tabula.] Cum de circumforanea maxime Eruditorum jactantia agere conſtituerit Autor, non erat abs re inter Pſeudo-Theologos, quos vocat, memorare Quirinum Kuhlmannum, qui in libro Lugduni Batavorum 1674. vernacula lingua edito, cujus titulus: *Neubegeiſterter Böhme &c.* plusquam 100000000. quæſtiones, quas vocat, Theoſophicas h. e. uti cap. XXI. p. 374. rem explicat, infinitas quæſtionum my-

Quin ad id potius me converto, cujus gratia hanc cathedram conſcendi. Nunc enim vos mihi compellandi eſtis, doctiſſimi Domini Candidati, qui veſtrum

riadas, omnibus Theologis atque Eruditis ſolvendas, propoſuiſſe ſibi viſus eſt. TRIVULT.

Si placuiſſet Oratori Charlataneriam Concionatoriam ſeparato pertractare articulo, multa profecto ſatisque curioſa exempla in medium proferre potuiſſet. Conferatur interim Præfatio *de la Defenſe du Nouv. Teſt. de Mons Edition de Cologne* 1668. Exſtat ibidem Analyſis Concionis cujusdam P. Maimburgii ſuper varia Canum genera, ad Concionatorum diverſas claſſes applicata. Idem videri poteſt in *Bal.* Dict. Art. *Maimburg.* Rem. C. Coronidis loco apponere juvat ſequentia verba ex præfatione libri *la Bibliotheque des Predicateurs : Quel genie eſt aſſez heureux pour tirer de ſon fond tout ce qui eſt neceſſaire à remplir de longs & de ſolides diſcours ſur tant de differens ſujets. Il y en a qui ſe contentent d'un Langage poli, & de Termes etudiez plus propres à l'Academie que de la Chaire; ſans ſe mettre en peine, pourvû qu'ils parlent bien, ſi leurs diſcours eſt inſtructif, bien conduit, bien raiſonné, & en un mot capable de perſuader & de toucher l'Auditeur. D'autres ennemis de la peine & du travail, ne ſe font point un ſcrupule de prêcher les Sermons d'autrui au peril de paſſer pour Plagiatres, & pour des gens qui vivent d'induſtrie; deſorte que contens de la peine qu'ils ſe donnent d'aprendre & de reciter ce qu'ils ont acheté des Copiſtes ou de ceux qui font trafic des pieces qu'ils compoſent, ils s'en croient paiez de voir qu'ils s'en font ſouvent à peu de frais une vogue & une ſuite que des Predicateurs d'un vrai merite ne peuvent avoir, que par des diſcours de leur faſon.* I. GALL.

ſtrum in bonis literis ſtudium & induſtriam Excellentiſſimis Dominis Examinatoribus abunde probaſtis, eoque digni eſtis habiti, quibus ſuprema in Philoſophia laurea a Spectatiſſimo Facultatis noſtræ Decano in hac ſolenni panegyri conferatur. Quare pro ea, quæ a Sereniſſimo Principe ac Domino, Domino MAURITIO WILHELMO, Duce Saxoniæ, Juliæ, Cliviæ, Montium, Angriæ & Weſtphaliæ, Poſtulato Adminiſtratore Epiſcopatus Martisburgenſis, Landgravio Thuringiæ, Marchione Miſniæ, ut & ſuperioris & inferioris Luſatiæ, Comite Principali dignitate Hennebergico, Comite de Marca & Ravensberg, Domino in Ravenſtein, Academiæ noſtræ Cancellario Perpetuo, Domino meo Clementiſſimo, mihi clementiſſime demandata eſt, poteſtate, ego D. J. B. M. - - & ad hunc actum conſtitutus Procancellarius, Vos Philoſophiæ ac Bonarum Artium Baccalaureos, Te - -

Vos

* * *

Vos inquam numero XXX Philoſophiæ ac Bonarum Artium Licentiatos facio ac creo, factosque renuntio, tribuens vobis jura omnia quæ huic ordini conveniunt, idque in nomine Patris & Filii & Spiritus S. Amen.

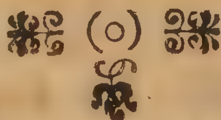
Tandem ad Te convertor, Vir Spectatiſſime, Excellentiſſime atque Ampliſſime, Domine Ulrice Juni, Mathematum in hac Academia Profeſſor Publ. celeberrime, ut & Mathematice Regie, Collegii Maj. Princ. Collegiate, & h. t. Fac. Philoſ. Decane, Domine Collega, Compater ac Fautor multis nominibus colende, tibique porro poteſtatem facio his a me modo renuntiatis Dominis Licentiatis ſupremos in Philoſophia honores publice & ſolenni ritu conferendi; Deus faxit, feliciter!

)o(

EPIPHONEMA LECTORIS FEBRICITANTIS AD CHARLATANERIAM MENCKENII.

Obe, jam ſatis eſt, obe, libelle,
Tandem deſine Charlataneriis,
Doctis quisquiliis ineptiisque
Tantorum mibi cranium virorum
Ægro rumpere nugivendulorum:
Ceſſent Demonſius, Politianus,
Segerus, reliqui cum Buccaferro,
Nil te jam retinet, rudens aſelle,
Cum ſeſſore furente Glareano,
Formet Menckenius Licentiatos:
Nugis quippe ſatis febriculoſis
Repletum eſt mibi languido cerebrum:
Cum ſanus fuero, magis placebis.
Obe, nunc ſatis eſt, obe libelle.

METROBRAVIUS.

SEBA-

SEBASTIANI STADELII AD IANVM PHILOMVSVM EPISTOLA DE *CIRCVMFORANEA LITERATORVM VANITATE.*

NOn festivas solum, quod soles, *Philomuse*, superioribus diebus ad me misisti literas, & ingenii tui & tranquilli animi indices, sed etiam libellum non ita pridem editum, quo (ita me Musæ ament!) nihil esse potest festivius. Quo magis doleo, quam voluptatem ex ejus lectione capere potuissem, quo minus solida ea esset, imperiosis Tuis Te precibus impediisse, a me exigentem, ut epistola non nimis brevi tria rescribam, *primum* quid existimem de illo libro, vel potius de illo Satyrarum pari, quas nuper vulgavit MENCKENIUS, *Vir Tuæ laudis*, (uti scribis,) *non indigus, sed sua luce radians*, in *Charlataneriam*, quam vocat, *eruditorum*: *deinde* an non barbara ista appellatio alio possit permutari vocabulo, scilicet pure Latino: *denique*

ſi plura *Charlataniſmi* exempla forte mihi ſuppetant, ut opiparum eorum ferculum Tibi apponam.

Poteram, Vir optime, moleſtum hunc & invidioſum laborem recuſare, ne vel *Menckenii*, ſi de ejus Satyris libere, quod ſentio, dixero; vel Charlatanorum illorum, quorum ulcera tractanda ſunt manu immitiori, iras provocem & aculeos. Cum enim *Menckenius* vix par ſit Charlatanorum, quos irritavit, inſidiis, quid me futurum putas, ſi utrique impetum in me faciant, conjunctisque ſignis tam imbecillem homuncionem adoriantur. Noſtin' illud: *Veritas odium parit.* Et alterum ejusdem Comici: *Omnia aſſentari is quæſtus nunc eſt multo uberrimus.* Quid ergo? Reſcribam, ut Tibi: tacebo, ut mihi gratificer. Reſcribo ſcilicet Tibi, taceo aliis. Scis, quid velim? Tibi ſoli hæc dicta ſunto, ut & amicitiæ legibus ſatisfaciam, nec alios temere offendam.

Terent. Eunuch. II. 2. 22.

Ut igitur primo loco meam exponam de Menckenianis Orationibus ſententiam, ſcias, eas hactenus vel maxime mihi pro-

probari, quod Auctor celeberrimus vitiosos literatorum mores docto sale conspersit. Quippe hoc pacto non solum impeditur, quo minus vitia literatorum ipsis literis aliquid infamiæ affricent: sed etiam ipsi literarum cultores sive exuere sua sive non imitari aliorum vitia pœnæ Satyricis dandæ metu coguntur, atque ita suus literis honos, sua literatis existimatio servatur illibata. Præterea fatendum est mihi, non adversante Genio effusas esse illas Satyras, sed naturali lepore, profluenti sermone, docto delectu, castis facetiis lectorum animos vi quadam dulci & grata ad se rapere.

Tria tamen sunt, quæ peccasse videri possit *Menckenius*. Nam *primum* injurius quodam modo est in literatorum ordinem, cum ne obiter quidem Charlatanismi a cæteris ordinibus exerciti meminit, adeoque nostrum ordinem in suspicionem adducit, quasi in eo solo ridiculum illud genus hominum inveniatur. Scilicet vel tribus verbis indicare debebat, turpem illam artem, *Charlataneriam* quam vocat, non coli a solis eru-

ditis, ſed Charlatanorum plena eſſe omnia: ſe vero jam Charlatanos duntaxat eruditos mordaci fodiendos ſtylo ſuſcepiſſe. Perſpecte obſervavit *Pufendorfius*, *Pædantiſmum mentis, non literarum aut ſectæ alicujus vitium eſſe, ſed omnis generis, conditionis & ordinis homines perambulare.* Idem veriſſime de Charlataniſmo dici poſſe, haud dubie non neſcivit, ſed tamen non monuit *Menckenius.* Qui enim ignoraret, quod jamdudum præter ſingulorum dierum experientiam docuit *Petronius*, *totum orbem exercere hiſtrioniam*, id eſt, Menckeniano vocabulo, Charlataneriam. Quod ſi verbulo indicaſſet, illiterati non poſſent abuti ejus optimis alioqui Satyris in contumeliam literarum, ſed ſecum recordati, idem vitium propriis naſci in hortis, moderatiores ſe præberent in eo, quod ex Cadmæa hac pugna capiunt, gaudio.

Lib. II. de Jure Nat. & Gent. cap IV. §. 3. extremo. p. 256.

Alterum, quod in Menckenianis deſidero Satyris, illud eſt, quod, neglecto *Ciceronis* præcepto, nulla apparet Charlataniſmi definitio, quæ naturam ejus pla-

plane describat, ac Charlatanismum a ceteris literatorum vitiis sejungat. Ita enim factum est, ut, maxime in posteriori oratione, permulta non tam Charlatanismi, quam Pædantismi, exempla afferantur. Ergo, inquies, Tu utrumque fini & distingue. Accipe igitur imaginem utriusque vitii, quam concepi animo. *Pædantismus est ambitio ex ejusmodi eruditione nata, quæ versatur in rebus non maximi momenti.* Hæc ambitio, quia inopiam judicii prodit, non potest non gignere facta ineptissima & quæ largam præbeant ridendi materiam: verbi gratia, cum illud Criticorum par de quæstione, utrum *emtum* an *emptum* scribi fas esset, non verbis, sed telis, digladiaretur: cum Poeta ille, *Menckenio* laudatus scilicet, ne Cæsari quidem assurgere dignaretur: cum Grammaticus ille Suetonianus secum natas, secum morituras quiritabatur literas: cum Nero Imp. citharam, histrioniam & poësin doctissimus, morti propinquus identidem exclamaret: *Qualis artifex pereo!* *Pædantismus* igitur arguit simplicitatem men-

p. 133.

Suetonius in Vita Neronis cap. 49.

mentis: *Charlatanismus* in impostores cadit, qui more circulatorum id agunt, ut decipiendis hominibus quæstum faciant. *Pædantæ* igitur se ipsos prius, quam alios, decipiunt, vana nescio cujus sapientiæ opinione turgidi: *Charlatani* contra non tam sibi, quam aliis, imponunt, animumque habent quæstum inde faciendi. Ambitio quidem certe a Pædantismo separari non potest, Charlatanismus potest: quippe non omnis ambitio lucrum & applausum spectat, ut vel ex allatis Pædantismi exemplis facile intelligitur. Ita *Segerus* ille miserabilis fuit Pædanta, Charlatanus non fuit. *Charlatanus* igitur *literatus* (en definitionem!) est homo vix mediocriter eruditus, qui immoderata scientiæ suæ jactantia, histrionicis interdum facetiis mixta, hominum applausum captat, eo consilio, ut aliorum stultitia fruatur ad famam opesque suas augendas. Talem illum ex sutore Medicum sive Charlatanum describit *Phædrus*: tales videmus circulatores in nundinis: tales ergo oportet esse, quos Charlatanorum litera-

Vid. Menckenius p. 19.

Lib. I. Fab. 14.

to-

torum appellatione insignire jure velis.

Tertium superest, quod in Menckenianis Satyris reprehendere ausim. Scilicet cum ostentatio faciat Charlatanismum, interdumque scurriles accedant facetiæ, cave, quasvis facetias a bono doctore abesse oportere putes, nec omnem scientiæ ostentationem ab ejus persona alienam judica. Hoc igitur est, quod præteriit *Menckenius*. Quid? ostentationem sui honestam a vitiosa, itemque εὐτραπελίαν sive laudabilem sermonis jucunditatem ab histrionalibus scurrilibusque facetiis non discernendo, ipsam eruditorum prudentiam invidiæ & obtrectationi exposuisse videtur. Nimirum non quivis jocus histrionem facit, sed sapientissimus quisque hoc interdum condimento utitur veritatis cibum præbens auditoribus. *Duplex*, inquam, Doctoris *dos* est, quod *aurem capit*, & quod *errorem corrigit mortalium*. *Duplex*, inquam cum *Cicerone*, *omnino est jocandi genus: unum illiberale, petulans, flagitiosum, obscœnum: alterum elegans, urbanum, ingenuum, facetum:*

Phædrus lib. I. proleg. v. 3. Item lib. II. proleg. v. 3. & 6. Lib. I. de offic. cap. 29.

quo genere etiam philoſophorum Socraticorum libri referti ſunt. Deinde nec omnis oſtentatio eſt bono viro indigna, ſed eſt omnino ars quædam, virtutes ſuas aliorum ingerendi oculis ſalva modeſtiæ lege, eoque tantummodo fine, aliorum ut commodis eo magis conſulere poſſis. Ignoti nulla cupido, nulla æſtimatio. Quare prodeundum ſane in publicum eſt, mercesque exponendæ, nullos alias inventuræ ſive amatores, ſive emtores. *Non parva eſt prudentiæ prærogativa*, (agnoſce perſpicaciſſimi illius *Verulamii* verba,) *ſi quis arte quadam & decore ſpecimen ſui apud alios exhibere posſit, virtutes ſuas, merita, atque fortunam etiam* (*quod ſine arrogantia aut faſtidio fieri posſit,*) *commode oſtentando: contra, vitia, defectus & dedecora artificioſe occultando.* Plura in hanc rem ibidem ediſſerit, quæ ſuo loco, ſi libet, leges.

Libro VIII. de Augm. Scient. cap. 2. p. 433.

Habes, *Philomuſe*, meam de *Menckenii* libro ſententiam, vel potius leves in tam pulchro corpore nævos. Nihil enim addo, nè calamum crimineris cenſorium, aut πολυθρύλλητον illud occinas:

nas: ῥᾷον μωμεῖσθαι. Sequitur, ut appellationem plane Latinam nec ipsis priscis illis Romanis inficiandum circumspiciam, quæ, quod *Menckenius Charlataneriam* vocavit, declaret. Ac sane dubito, an uno verbo vis barbari illius nominis satis exprimi possit. Venit mihi in mentem *Thrasonismi*, item Scioppiani * *Solipsismi*. Sed neutrum satisfacit, nec omnes *Charlataneriæ* recessus pandit. Nec tamen tam inops est ** Latium, ut *Charlatanismum* in civitatem cogatur recipere. Poterat *Menckenius*, quod & in præfatione fatetur, librum suum inscribere *de circulatoriis* *** *literato-*

* Scioppius adscito *L. Com. Europæi* nomine contra Jesuitas scripsit *Monarchiam Solipsorum*.

** Quod ad Græcam linguam attinet, ea Charlatanos Philosophos vocat σοφιστάς. Σοφιστὴς, inquit *Aristoteles* Lib. de Elenchis sophisticis cap. 1. §. 8, est χρηματιστὴς ἀπὸ φαινομένης σοφίας, ἀλλ' οὐκ οὔσης, id est, qui falsam illam philosophiam in quæstum suum convertit.

*** Hæc appellatio jam *Lipsio* arrisit & *Balio*, quorum ille in *Seneca* Epist. 88. ita legit: *Appion sub C. Cæsare tota circulatus* (pro *circumlatus*) *est Græcia*; eumque Appionem *agyrtam* fuisse *&* *circulatorem*, scilicet literatum, scribit; Hic *Lipsio* subscribens eun-

ratorum artibus: poterat, quod mihi placuit, *de circumforanea literatorum vanitate:* poterat *de aretalogis * literatis:* poterat denique *de seplasiariis literatorum artibus.*

Postremum restat, idemque molestissimum, ut, si qua alia hujus furfuris exempla in promptu habeam, Tibi liberaliter ac toto, quod ajunt, horreo admetiar. Neque vero, *Philomuse*, ad fastidium usque Te obruam, sed *Menckenium* imitatus potiora seligam, hoc Te Catone contentum fore confidens. Repetas autem & ob oculos tibi ponas velim, ne a janua aberremus, allatam modo definitionem *Charlatani literati.* Scilicet is est *homo vix mediocriter eruditus, qui immoderata scientiæ suæ jactantia, histrionalibus interdum facetiis mixta, hominum applausum captat, eo consilio, ut aliorum stultitia fruatur ad famam opesque suas augendas.*

Ut

dem Appionem (Diction. v. *Apion.* not. D.) vocat *un Charlatan & un Saltinbanque.*

* Recordor, hanc appellationem jam *Morhofio* in mentem venisse, qui Lib. 1. Pol. lit. c. 9. §. 12. *Aretalogorum & Thrasonum literariorum* meminit.

Ut de hiſtrionalibus facetiis prius dicam, eæ claro honeſtoque viro indignæ ſunt, ideoque pauciores ex literatorum ordine producere potero honoris ſui tam prodigos, ut ſcurrilibus nugis applauſum & opes quærerent. Nam ipſi quoque Medici Charlatani gravitate ſua indignum judicant, riſum captare ſtultiloquio, ſed ſannionem ſibi adjungunt, qui ridiculis geſtibus ac fabulis populum delectet. Interim nec tales literati moriones deſunt. Cui enim ignotus eſt *Taubmannus*, cui *Abrahamus a S. Clara?* In celebri quadam Academia ſacerdotio Bavarus quidam fungebatur, qui in ſacris concionibus tam lepidus erat ac feſtivus, ſæpe ut in cachinnos ſolveretur auditorium. In eadem alius, & Philoſophi perſonam ſuſtinens & Theologi, tantos in ſcholis riſus ciere quotidie ſolebat, ut jurares, ipſum Titi Imp. illud ſuum feciſſe: *nullum debere triſtem ab ipſo diſcedere.* Adeo enim ipſe in riſum effuſus erat, ſuisque auditoribus & exemplum & materiam ridendi præibat, ut quovis morione eum facetiorem eſſe facile

facile assentireris. Verum, ut dixi, pauci literati a se impetrare possunt, ut rideri gaudeant sermones suos. Ceterum haud pauci in admirationem sui rapere student alios, ac *digito* gaudent *monstrari & dicier: HIC EST.* Charlatanismi hujus sequentes potissimum sive artes sive genera deprehendi.

Aliis pulchrum visum est, suas ipsorum laudes ebuccinare more Astydamantis. Hoc faciebat ille paucis ignotus, qui tres esse sua ætate eruditorum principes dictitabat, quorum duos nominans, tertium se proferre nolle addebat, scilicet ut auditoribus proclive esset adjungere magistrum. Ipse novi quendam Philosophiæ Professorem, magnæ famæ hominem, novitios ad se a Depositore adductos hac adhortatione dimittere solitum: *Frequentate, quæso, meas scholas: quippe princeps ego Philosophorum sum in hoc Lyceo, nec meliorem ducem nanciscemini alium.* Atque is quidem imitari malebat notum illum in Saxonica circulatorem, qui cum prodit in scenam & populo fit spectaculo, hoc statim

ſtatim procemio faſcinat circumfuſam turbam: *Ego ſum celeberrimus ille Sideropogon*; quam Socratem, qui rogatus a quodam, quis optimus eſſet Philoſophiæ magiſter, eum in alius Scholam proſequebatur. In Poetis maxime notatur illa ſua laudandi impudentia: inter quos eminere *Malherbium* notat *Bælius*. Diction. v. Malherbe not. C. Talis olim fuit *Appion* ille, qui *Polybiſtor* appellatus eſt. Hunc enim *in prædicandis ſuis doctrinis maximum venditatorem* fuiſſe, teſtis eſt *Aulus Gellius*. Noct. Att. Lib. V. c. 4. Idem auctor alium producit jactatorem; *qui ſe unum & unicum lectorem eſſe enarratoremque Salluſtii dicebat, neque primam tantum cutem ac ſententiarum ſpeciem, ſed ſanguinem quoque ipſum ac medullam verborum ejus eruere atque introſpicere penitus prædicabat*. Lib. XVI. cap. 4. Annon *Caſpar Barthius* in præfatione *Adverſariis* ſuis præfixa *Appionis* veſtigia preſſerit, aliis permitto arbitrandum.

Ad eos, qui, quam magnifice de ſemet ipſi ſentiant, manifeſtum facere non erubeſcunt, eos quoque refero ſuo merito, qui nomen infantibus inditum mutant

tant longe augustiore. *Vaninus* ille *Julii Cæsaris* nomen stolidissimo fastu adscivit: *Philippus Bombastus* latet sub splendido tegmine *Aureoli Theophrasti Paracelsi.*

Ad eandem caveam pertinent, qui nominibus suis omnes suos titulos, quorum plerique inanes soni esse solent, longa serie subjiciunt. Quid est enim hoc aliud, quam Charlatanorum illud: *Sechter, meine Herren!* Talibus non sufficit, quod scriptæ a clientibus epistolæ illam titulorum pompam præferunt: sed ipsi *omnes* * *triumphos suos, omnia ornamenta honorum, monumenta gloriæ, laudis insignia,* repræsentant oculis legentium quavis occasione, immemores Tulliani ** illius: *Insignia virtutis multi sine virtute assecuti sunt.* Horum hominum propterea me miseret, quod *Sycophantam* illum Plautinum imitantur, qui nomen suum rogatus ita respondebat; *Si ante lucem ire occipias a meo primo nomine, concu-*

Trinummo IV.. 43.

bium

* Agnosce verba Ciceronis Orat. III. in Catil. cap. XI.

** Lib. III. Epist. 13. Idem Cicero Lib. X. Ep. 6. *Dignitatis insignia* discernit ab *honorum vocabulis.*

bium sit noctis, priusquam ad postremum perveneris: opus face est & viatico ad meum nomen. Sarsinati is ideo *solide sycophanta* visus est, mihi illi *solide Charlatani* videntur. V. 41.

Vos quoque in hanc Charlatanorum tribum adscriberem, nisi vestra timerem graphia, Clarissimi Domini *Magistri atque Doctores*, qui soluta impudenter pecunia licentiam emitis vos appellandi Magistros Philosophiæ, (vah quam nomen hoc magnificum est!) Doctores * Theologiæ vel Jurisprudentiæ vel artis Medicæ. Ecquis non misereatur virginis, se ipsam formosam appellantis, suæque formæ testimonium magna pecunia redimentis? Quid, quæso, vos facitis aliud? Facite vero, ut, quemadmodum puellæ pulchritudo, sic eruditio vestra incurrat in oculos, ac de semet ipsa irre-

fra-

* Erasmus Charlatanicum hunc morem aversatus, nunquam nomini suo præscripsit sacrosanctum illud D, cum tamen creatus esset in Academia Taurinensi Theologiæ Doctor. Hodie multi idem spectare videri possint, cum *Magistri* titulum abdicant, nisi constaret, eos non splendore, sed vilitate hujus tituli adductos id facere.

fragabile edat teſtimonium. Præſta, inquam, Te virum, præſta Te Doctorem, præſta Te Magiſtrum. Quid opus eſt verbis, quid titulis, ubi rerum adeſſe debent teſtimonia? Pythagoras ne *ſapientem* quidem ſe ab aliis appellari patiebatur. Vos vobis non videmini ſolum, ſed vocari geſtitis, non *ſapientes*, ſed *ſapientiæ magiſtri*. Valde ridebatur Roterodamenſis ille Medicus, ſacerdotis ſimul munere fungens, cum hæc vatis antiqui verba ædibus inſcripſiſſet ſuis: *Ich bins, der Gerechtigkeit lehret, und ein Meiſter zu helffen.* Annon veſtrum quisque, quoties cum elogio nomen ſuum emittit in publicum, hoc ipſum dicit: *Ich bins?* Sed indicta ſunto, quæ dixi. Nolo namque propria vineta cædere, nec optare, ut proſcriptio hujus Charlataniſmi iis Academiis fraudi ſit, quæ more majorum ſumunt pecuniam & mittunt *Doctores Magiſtrosque* in patriam: maxime cum ſatis gravibus rationibus Academiæ permoveantur ad illam titulorum erogationem continuandam.

Jeſaiæ LXIII, 1. Teſte *Auguſt. Pfeiffero in Theol. Medic.*

Ceterum libet hac occaſione de titulorum

lorum magnificentia, qua quidam literati, pariter in hunc Charlatanorum ordinem referendi, gaudent, addere non nulla. Inter hos haud dubie immodestiores sunt, qui semet ipsi magnis exornant titulis: sed nec illi intra modestiæ limites consistunt, qui titulos justo majores ab aliis sibi tributos non recusant. Utriusque generis exempla, quæ occurrunt, afferam. *Vaninus* principe loco poni meretur, cujus Charlatanismum vix quisquam superavit. Suis enim in *Dialogis* modo *acutissimum Doctorem*, modo *ingeniosissimum Philosophum*, modo *Philosophorum Principem* se appellat. *Nec sane* (quæ *Parkeri* verba sunt,) *tenui isto Sophista* (*Vanino*) *quævis hominum ætas virum peperit, qui, tanta de se opinione & scientiæ ostentatione, minus intellexerit.* Disp. I. de Deo §. 26. pag. 77. Nec modica vanitas proditur isto Epitaphio, quod etiamnum in quodam urbis Patavinæ templo visitur: *Paulo de Castro, Avo, & Angelo, Patri, Comiti Palat. Utr. Jur. Doctoribus & in orbe Monarchis, Nicolaus de Castro, Utr. Jur. Doctor, Canonicus Paduanus, Apost. Cubicul. & Comes Pa-*

 lat.

lat. fieri fecit MCCCC.LXXXVIII. Quam inſcriptionem cum neſcio quis Lipſienſi luce dignam judicaſſet, recte hanc ἐπίκρισιν subjecit: *O quantam voluptatis titillationem ſenſiſſe credamus Nicolaum, dum Monarchas qualescunque inter ſuos progenitores numerare potuit!* Recordor opportune ejusdem valoris titulum, quem *Stephano Riccio* in epiſtolis ad eum datis tribuebat *Thomas Naogeorgus.* Appellabat enim eum *Imperatorem Scholæ Salfeldenſis, Lœbero* teſte. Sic quis neſcit, quam vulgati uſus hodie in Italia ſit titulus *Viri illuſtriſſimi*, cum olim *Illuſtris* titulo contenti fuerint potentiſſimi Francorum reges? Adi ſis *Michaelis Piccarti Obſervationes hiſtoricas & politicas*, in quibus ſingulare deprehendes Caput, quo ambitionem quorundam circa titulos ſalſe exagitat, inter alia his utens verbis: *Principes olim* optimos & clariſſimos *dicere multum erat: At quis hodie contentus illis ſit ludimagiſter?* Pari acrimonia titulorum pompam inſectatur *Buchnerus*, Germanos addens præ ceteris gentibus hoc morbi genere laborare. *Solent,*

in Actis Erud. A. 1702. pag. 84.

Hiſt. Eccleſ. Orlamund. p. 403.

Mabillonius Lib. II. de re Diplom. Decade IV. c. 10.

Pag. 232.

Lib. I. Epiſt. 126. p. 302.

Solent, inquit, *Belgæ & Galli ridere Germanos, cum legunt talia, nosque hebetioris cujusdam nec ſatis politi ingenii damnare.* Quam exoſa *Jo. Michaeli Bruto* fuerit hæc titulorum arrogantia, vel *Bælius* Te docere poteſt. Eadem *Franciſco Hotomanno* mens fuit, qui cum a *Scipione Gentile* rogaretur, *unde Excellentia ipſius advenerit: Quam tu*, inquit, *Excellentiam mihi nominas? Dic potius: Tua miſeria, tua calamitas, tuum naufragium.* Hoc ipſe *Gentilis* refert in epiſtola quadam, quæ inter epiſtolas *ad Jo. Hotomannum* & ab eo ſcriptas eſt centeſima trigeſima quinta. Non adeo his aſſentationibus adverſus eſt clariſſimus vir, *Thomas Crenius*, qui, cum aliquot abhinc annis eum convenirem, non unas mihi prælegebat literas ad ſe datas, in quibus *Excellentiæ* titulus ipſi tribuebatur. Experiebar & ipſe ejus patientiam, an *Excellentiæ* titulum æquis auribus excipere ac ferre poſſet. Ferebat vero fortiter &, ut credo, in ſinu ſibi applaudebat. Unam adjungo hiſtoriolam, cujus ipſe pariter teſtis ſum αὐτήκοος. Græcus quidam Abbas paucis ab-

Diction. v. Brutus Not. H. & I.

hinc annis in quandam delatus Academiam accedebat ad Professorem Theologiæ in ordine suo ultimum, mixtisque variis sermonibus cum discessurus erat, rogabat, quonam in ista Academia fungeretur munere. Εγώ εἰμι, inquiebat ille ipsissimis hisce verbis, ὁ ἀρχιδιδάσκαλος τῆς θεολογίας.

Charlatanismum quoque redolet, imo fœtet, mos eorum, qui tabulas amicorum encomiasticas in fronte librorum suorum suspendunt, istoque præjudicio admirationem lectoris excitare student. Enim vero vino vendibili non opus esse suspensa hedera, tritum sermone comprobatumque ab omnibus proverbium est. Ridicule vero prorsus faciunt, qui emendicata ista suffragia valere putant ad fidem in re dubia faciendam, adversariisque suis hæc testimonia tanquam Medusæ caput obvertunt. Quasi vero tam impolitum sit sæculum nostrum, ut nesciat, civilitatis esse, etiam ea, maxime rogatum, magnis efferre laudibus, quæ vix mediocri digna esse tecum intus in animo judices. Proinde sapientiæ suæ documen-

cumentum dedit *Samuel Werenfelſius*, epigrammatibus, quæ amici ipſius *Diſſertationibus Theologicis* præfixerant, hoc ſubjungens ἐπιφώνημα:

Nemo fidem veſtris habebit laudibus:
Hic non amicis nec poetis creditur.

Huc pertinent ii, qui ex amicorum ad ſe ſcriptis epiſtolis encomia ſuæ eruditionis ſuorumve librorum publicant. Quam parum enim fidei ſubſit talibus judiciis, *Bælii*, *Salmaſii* & *Buchneri* exemplis probatum legi in *Eruditorum Actis*, quæ Lipſiæ quot menſibus in lucem emittuntur. A. 1714. p. 441. & 442.

Aliud Charlatanorum genus eſt eorum, qui libris ſuis glorioſos, & ad quos vel vadimonium deſeras, præfigunt titulos. Noſti, *Philomuſe*, fuiſſe tempus, cum omnis ferme libellus *curioſitatis* lenocinio prima ſtatim fronte ſe commendaret legentibus: nec deſunt hodie, quibus eadem fraus pia arridet. Quot libris inſcripta eſt hæc formula ſalutaris: *Liber omnibus cujusque Facultatis ſtudioſis utilis ac neceſſarius?* Jam olim *Gellius* riſit eos, Lib. XX. cap. ult. qui libros ſuos inſcripſerant *Cornu copiæ*, *Pandectas*, &c. *Jacobum Gaddium* notat Polit. Lib. II. cap. 16.

Morhofius, quod magnificum ſuis libris titulum impoſuerit, *ut ſolent* (en ἐπίκρισιν Morhoſianam!) *plerumque eſſe verborum prodigi, qui rerum ſunt parci.* Sci-

Lib. IV. proleg. v. 5. 6. licet *Phædri* verbis,

Non ſemper ea ſunt, quæ videntur: decipit
Frons prima multos.

cap. cit. Idem *Morhofius* parem *Claudii Verderii* Charlataniſmum exagitat. *Is*, inquit, *librum ſcripſit exiguum magnifico hoc titulo:* Cenſio autorum omnium veterum & recentiorum. *Quis non de locuplete penu hujus Pantoſophiſtæ præclara omnia & tanti promiſſoris hiatu digna ſibi ſponderet? Sed miſere ille corvos deludit hiantes.* Ali-

Cap. XVII. bi *Ludovici Jacobi* Librum *De Bibliothecis* producens cum integro titulo, hæc addit: *Magnam hic rem agi credideris: ſed ſi, quod res eſt, dicendum, amphoram titulus inſtituit, liber exit in urceum.* Eodem capite de ſimili *Galleſii* libro, grandiloquum pariter præferenti titulum, ita judicat: *Magnos ille titulus ſtrepitus facit: ſed pro theſauris carbones.* Idem alio ejus-

Cap. IX. dem libri loco ita ſcribit: *Aliqui, ut docti videantur, inauditos librorum titulos no-*

minum-

minumque monstra crepant. Plura possem addere, sed claudat agmen * Hispanus, qui, vitio suæ gentis immodicus æstimator sui, librum hoc titulo insignitum emisit: Πεντηκόνταρχος, *sive Quinquaginta militum ductor, stipendiis Laurentii Ramirez de Prado ** conductus, cujus auspiciis varia in omni literarum ditione monstra profligantur, abdita panduntur, latebræ ac tenebræ pervestigantur & illustrantur.*

Perstringendi mihi sunt & illi Charlatani, qui πολυγλωττίαν jactantes scriptis suis præfigunt compendia scribendi Rabbinica, vel inserunt aliorum verba autorum, Rabbinico, Anglico, Gallico, Hispa-

* Hispano jungere liceat Lusitanum, eodem sub Sole calentem, cujus ingens exstat volumen hoc præsignatum elogio: *Elysius jucundarum quæstionum Campus omnium literarum amœnissima varietate refertus, Medicis inprimis, tanquam in quo luxuriantis naturæ spectatissimi flores erumpant, & admiranda illius opera contemplentur, maxime delectabilis: Theologis deinde, Juris peritis, & omnium denique bonarum disciplinarum studiosis, Philosophis, Philiatris, Philologis, Philomusis, summe utilis ac ab omnibus expetitus: Autore* Caspare a Reies Franco, *Illustrissimæ Urbis Carmonensis Medico Jurato.*

** Hujus *Ramirezii* circulatoriam δοκησισοφίαν in præsenti libro ostensam graviter exagitat *Gatakerus* Lib. de stylo N. T. c. 23.

ſpanico, Syriaco, Arabico (cur non & Utopico atque Sevarambico?) ſermone* uſorum. Adjungendi his ſunt, qui in allegationibus, quas hodie vocant, modum excedunt, ac, *Baudio* judice, *hoc unum gloriæ choragium ſectantur, ut multos libros evolviſſe videantur.* Jam olim in *Thoma Meſſanenſi* id vitii caſtigavit *Petrarcha*, ſic ad ipſum ſcribens: *Animadverti, te in ſcriptis tuis omni ſtudio, ut appareas, niti. Hinc ille diſcurſus per ignota volumina, ut ex ſingulis aliquid decerpens rebus tuis interſeras. Plaudunt tibi diſcipuli, & omniſcium vocant, innumerabilium autorum nominibus attoniti.* Addit autem, hunc doctis morem minime placere. JCtorum fere proprium eſſe hoc Charlataniſmi genus, in vulgus conſtat. Nec dubitat *Morhofius* inter eos, qui ineptis allegationibus magnos conſtipant libros, primum locum tribuere JCtis, *qui* (inquit)

Cent. I. Epiſt. 83. p. 138.

Lib. IV. Epiſt. 9. p. 148.

* Huc pertinent quoque; qui in concionibus ſacris Græca & Latina Patrum, Hebraica Rabbinorum, &c. teſtimonia recitant: vel *Propoſitiones*, quas vocant, Latinas afferunt: quem morem recte notat Benthemius Holl. Stat. P. I. cap. 8. §. 7. p. 260.

quit) * *notissima quæque infinitis testimoniis confirmant.* Addit, ludibrium propterea debuisse JCtos *Paulo Sarpio:* cui adjungerem *Pag. Gaudentium*, nisi consultius esset, Juris consultorum inconsultas allegationes domesticis insectari damnationibus. Reprehendunt enim hoc moris ipsi JCtorum principes, *Diodorus, Tuldenus, Leibnitius, Thomasius, Boineburgius*, cujus de *Tilemanno* JCto sententiam ipsius verbis proferam: *Fuit is vir*, inquit, *utique pereruditus: at pravo sui & ævi & ordinis more tam vanus in alienis dictis citandis & coacervandis est, ut fastidium sui cieat.* Concludam testimonio *Struvii*, qui maximi JCti filius, ipseque JCtus, ita disserit: *JCtis hoc fere proprium videtur, qui scripta sua tot allegatis munire solent, quæ tamen plerumque unus ex altero haurit. Pruritus* (Charlatanismus inquam,) *hic est sane non laudandus, cujus finis potior hic est, ut quis videatur instructus insigni bibliotheca, & mul-*

Obstetr. lit. Diss. III. p. 29.

Lib. III. de cognit. sui cap. 3. pag. 275.

In Nova meth. Juris prud. Disp. de Crim. Magiæ §. 21.

Ex Actis lit. Struvii T. III. p. 51.

Introd. ad rem lit. cap. V. §. 4. p. 200. sqq.

* Pol. Lit. Lib. I. cap. 22. Ubi addit, hoc allegandi cacoethes a Germanicis frequentari potissimum.

multæ lectionis, cum tamen vix centenam quandoque librorum possideat.

Volui, *Philomuse*, epistolam scribere. Quare ne liber fiat, paucis cætera Charlatanorum literatorum genera accipe. In hunc censum igitur porro illos refero Philosophos dicam an Sophistas, qui sapientiam suam ænigmatum symbolorumve velamentis involvunt. Sciunt scilicet, verum esse Lucretianum illud:

Omnia enim stolidi magis admirantur amantque,
Inversis quæ sub verbis latitantia cernunt.

Hi ænigmatici scriptores (ita recte judicat non infimi subsellii philosophus,) arbitrantur, *res inficetissimas, ne dicam falsissimas & maxime flagitiosas, grandium mysteriorum instar æstimatum iri, ubi vocibus, ultra communem hominum captum inintelligibilibus, amictæ prodierint in lucem.* Hac fraude in primis Alchimistæ utuntur, de quorum libris merito usurpaveris illud *Plauti: Nisi Sibylla legat, interpretari alium potesse neminem.* Ad hos arcanorum venditatores refer eos, qui

Art. cogit. P. I. cap. 13. fine.

Pseudo-Io. I. 1, 23. seq.

qui commercium cum Genio quodam jactitarunt, uti *Plotinus*, *Porphyrius*, *Brunus*, *Cardanus*, alii. Junge his Caballisticos nugivendulos, e. g. *Scalichium*, de quo multa dabit *Morhofius*. Nec omittendi sunt *Scholastici*, terminis suis obscurissimis tanquam ignorantiæ involucris totum orbem infatuantes. Scilicet ea est vulgi natura, ut, ubi nihil videt, eo magis spem suam inflet ac maxima sibi bona promittat, nec nisi post damnum & ludibrium suum sapiat. Non possum facere, *Philomuse*, quin hic acceptam ab aliis historiolam Tibi narrem, ut videas, Charlatanicas artes nec infimis quidem hominibus incognitas vel inusitatas esse. Erat in oppidulo quodam bubulcus, homo ultra suam sortem nequam, cui per aliquot annos homines querquera laborantes feliciter curanti, non contemnendo quæstui erat civium stultitia. Dabat autem ægris, soluta quarta imperialis nummi parte, amuletum ex collo suspendendum, cui inesse aliquid præsentissima præditum efficacia, serio jactabat. Ac ne fraude prodita lu-

ta lucrum cessaret, vultu ad sanctissimam severitatem composito prædicere solebat, qui ausus esset amuletum profane curiosis manibus resolutum inspicere, eum febri nunquam cariturum, quoad viveret. Tandem denique quidam superstitione vacuus, forte in id oppidum delatus, aperiebat sacrarium istud, in quo nihil offendebat præter schedulam his inscriptam versiculis:

Der schielende Valten heiß ich,
Sechs Groschen krieg ich, das weiß ich,
Ein Zippel-Peltz und ein Filtz-Hut,
Die sind im Wmter vors Kalte gut.

Proximos his colloco eos, qui vanarum scientiarum doctrinas *Abrahami*, *Hermetis*, *Zoroastris* nomine præscribunt: item, qui per plagium * literarium vel aliud imposturæ genus alienæ laudis hæreditatem cernunt. Notum satis est *ignavum* hoc *pecus*, *fuci*, qui apum de-

præ-

* Talem plagiarium scite describit *Themistius Orat. XXI. pag. 24. edit. Donzellini*, hunc in modum, quod aliena cum ab altero didicerit & paululum immutarit, tanquam Autolycus furta, ea secum circumferat, jactans se atque ostentans apud eos, quibus eorum autor & inventor est ignotus.

prædant alvearia. Qualis, ut vel unum adducam, erat *Ouzelius* in ſuis ad *Minucium Felicem* annotationibus. Ejus omnia furta ſingulis paginis & lineis annotaverat in ſuo exemplari *Paulus Terhaarius*, teſte *Boxhornio*. Epiſt. p. 235.

Charlatani, ut merces ſuas majoris vendant, ceterorum medicamina contemnunt, & invidioſiſſimis traducunt nominibus: id quod jam olim proverbio locum fecit: *Medicus medico invidet.* Quis jam dubitet literatos illos vocare Charlatanos, qui eundem morem ſua in arte ſequuntur? Merito hic ſiſto *Ariſtotelem*, qui gloriæ ſtudio, quosvis alios Philoſophos deſpicatui habebat, ratus, *ſe regnare haud tuto poſſe, niſi more Ottomanorum fratres ſuos omnes contrucidaſſet.* Verulamius Lit. III. de augm. ſcient. cap. 4. pag. 166. An *Democritus* quoque Charlataniſmi ſive circumforaneæ vanitatis reus ſit, qui ſuum jactaſſe dicitur pharmacum, quo pulchri, fortunati, prudentes & docti efficiantur homines, alii viderint. *Paracelſi* vero illius vanitas nimis in aprico eſt, qui minimo ſuo in digito plus dictitabat ineſſe ſcientiæ medi-

medicæ, quam in toto Hippocrate & Galeno. Huc eos refero, qui magnis & illuſtri laude conſpicuis viris bellum inferunt, Alexandri exemplo credentis, *magnitudinem ſuam clariorem fore, quo majores fuiſſent, quos ipſe viciſſet*: multoque majori jure eos, qui aliis doctoribus exitialis erroris (*hæreſin* vocant,) infamiam adſpergere geſtiunt. Memini, me olim videre librum neſcio cujus Theologi ita inſcriptum: *Abſurda abſurdorum abſurdiſſima, Calviniſtica abſurda.* Vidi alium librum JCti, cujus pariter nomen non ſuccurrit, qui *Millenarios errorum* in fronte præferebat. Adjungo Medicum, *Jo. Freitagium*, cujus exſtat *Detectio & refutatio novæ ſectæ Sennerto-Paracelſicæ.* Ipſum *Hieronymum* his darem ſocium & collegam, niſi ejus inter Divos relati autoritas plus ponderis apud me haberet, quam criminationes *Clerici*.

Curtius.

In Differt. de argum. Theologico ab invidia ducto.

Nec parum Charlataniſmi ineſt in pleriſque Diſputationibus Academicis. Fere enim, qui cathedram conſcendunt, publice demonſtratum eunt, ſeſe invi-

ctos esse gladiatores: posteaque quam inani verborum strepitu duas tresve horas auditoribus suffurati sunt, triumphantium ritu museum repetunt, & solennes amicorum congratulationes exspectant: imo sæpe ante victoriam triumphum canere jubent amicos, quorum ἐπινίκια Disputationibus associant. Quam acri sale hunc morem perfricent *Caselius* atque *Morhofius*, alibi legas licet. Illustrius Charlatanismi hujus exemplum non succurrit, quam *Jo. Pici*, Mirandulani Comitis, qui (ut ipse *Jo. Franciscus Picus* fatetur,) *humanæ laudis & gloriæ cupidus*, & ingenium *ostentare* cupiens, Romam evocavit omnium gentium atque ordinum literatos, de thesibus nongentis secum disputaturos. Caruit res successu. Ceterum satis scio, a Davide quodam hunc Goliathum prosterni potuisse. Adeo inepta multa & falsa insunt in illis thesibus. Memoratu nec indignus est *Franciscus Macedo*, de cujus Charlatanismo disputatorio haud pauca tibi ridenda propinabunt *Morhofius* ac *Bælius*. Exstat con-

Morhof. Pol. L. II. cap. XI. §. 15. & 16.

Lib. I. Pol. lit. cap. 22.

Diction. v. *Macedo.* tra *Macedonem* illum exasciatissima Satyra summi viri, *Henrici Norisii*, Amstelodami A.1709. sub hoc titulo recusa: *Thraso seu miles Macedonicus Plautino sale perfrictus.*

Ab Academico Charlatanismo ordo me deducit ad Scholasticum. Scholastici enim doctores *tanquam piscatores eam imponunt hamis escam, quam sciunt appetituros esse pisciculos*, (id est, discipulorum parentes,) *alias sine spe prædæ moraturi in scopulo.* Agnosces verba Petronii, qui in Satyrico suo libello satis id genus hominum depexum dedit. Neque vero unquam hi tales desiderabuntur, quamdiu non intermorietur spes lucri. Quot enim quotidie propemodum videmus Programmata Scholastica, in quibus imberbes oratores (perinde quasi arduo huic muneri pueri sufficerent,) non solum producuntur, sed tantis laudibus onerantur verius quam ornantur, vix ut quicquam ad perfectam eruditionem deesse credas hisce discipulis, ex quorum invidendis scilicet profectibus metientur (si nimirum sapiunt) lecto-

lectores magistri magnitudinem. Illud vero obscœnius multo, quam Charlatanismi, nomen meretur, cum iidem umbratici doctores discipulos jubent publice declamare Græco, Syriaco, Hebraicove sermone, & oratoribus & auditoribus ignoto. Sed profecto *omne ignotum pro magnifico est*, adeoque nunquam desunt, qui talibus & magistris & discipulis frigidam stultæ admirationis & assentationis suffundant, & in societatem insaniæ veniant. Pertinet huc jactatio omnipotentiæ, ut ita loquar, oratoriæ, quorum Thrasonum familiam ducit *Gorgias* ille *Leontinus*, jam *Menckenio* notatus.

Tacitus Agric. XXX. 4.

Non sunt prætereundi gloriosi promissores librorum edendorum, quorum cum integri catalogi prostent, unum tantummodo * adducam *Andream Mullerum Greifenhagium*, qui intimam linguæ

* Non plane prætermittendus, saltim in margine laudandus erat *Quirinus* ille *Kuhlmannus*, cujus impudentiam in promittendis vastissimis operibus mirari cogetur, quisquis vel Morhofium evolverit Pol. Lit. lib. II. cap. 5.

guæ Sinicæ peritiam jactitabat, ejusque *Clavem* magno promittebat hiatu, ſed, ut eventus docuit *Jobum Ludolfum*, * eam tenebat juxta cum ignariſſimis, adeoque *magna minatus extricavit nihil.*

Phædr. V. 22. 4.

Tandem illi Charlataniſmi ſe reos faciunt, qui in Academiis, quando diſciplinam aliquam docere aggrediuntur, in præfatione ſolenniter præmiſſa mirificis elogiis ſuam celebrant Helenam, ſcilicet ut ceteræ diſciplinæ ad hanc nihil eſſe videantur, & auditorum vel potius emtorum augeatur numerus. Eadem chorda oberrant Criticorum permulti, qui ſolos artis criticæ peritos *eruditos* vocant, ceteros tanquam umbras contemnunt. Idem Charlataniſmus in quibusdam Mathematicis deprehenditur, meliora docendis a *Clerico*. Horum princeps *Archimedes* non leve Charlataniſmi ſpecimen edidit, cum ab Hierone Rege peteret, ut locum ſibi quempiam extra has mortalium ſedes daret, ſe-

vid. Poiretus Lib. de erudit. falſa, §. 63.

Logic. P. III. cap. 3. §. 13, 14. 15.

* Hujus duas lectu jucundiſſimas hac de re epiſtolas exhibet Struvius Act, lit. T. VI. pag. 47-51.

ſe tunc

ſe tunc artis ſuæ viribus totum terrarum orbem ſuo loco moturum eſſe.

Ohe! jam ſatis eſt, *Philomuſe.* Unum adjicio, quod ex recenti orationis *pro lege Manilia* lectione adhuc memini: *Veſtra admurmuratio facit, Quirites, ut* c. XIII. *agnoſcere videamini, qui hæc fecerint. Ego autem neminem nomino. Quare iraſci nemo poterit, niſi qui ante de ſe voluerit confiteri.* Accipe & illud Poetæ uno verbo mutatum, nec Tibi tamen, ſed Lib. IV. Triſt. Eleg. 4. v. 7. ſqq. Charlatano neſcio cui, dictum:

Quod minime volui, poſitis pro nomine ſignis
Dictus es. Ignoſcas laudibus ipſe tuis.
Nil ego peccavi: tua te mala cognita produnt.
Si, quod es, appares, culpa ſoluta mea eſt.

Vale, *Philomuſe*, ac ſalve! Scrib. Cal. Sept. A. C. 1715.

Programma Declamationi primæ præmissum.

DE APPLAUSU ERUDITORUM.

JAm pridem Eruditis observatum est plausum & acclamationes e theatro in scholas atque auditoria migrasse, & Rhetores olim Sophistasque ac Declamatores cœnis sportulisque datis plausum redemisse, domique aluisse acclamantium & plaudentium chorum, qui dicturo aut recitaturo semper adesset, prodeuntem comitaretur, & in ipsa etiam deductione acclamaret; imo & magnificas potentiorum ædes conduxisse & numerosa posuisse subsellia, quo major alliceretur auditorum numerus; qua de re Viri omnium confessione doctissimi, Ludovicus Cresollius *a* & Franciscus Bernardinus Ferrarius, *b* perele-ganter atque erudite commentati sunt, ut taceam Josephum Laurentium, libelli perexigui *c* autorem haud prorsus contemnendum. Enimvero non minori hodie cura atque sollicitudine Eruditi de plausu sibi conciliando laborant, eoque arti-

a Theatr. Rhet. L. III. C. 20.
b De veterum Acclam. & plausu L. III.
c De Acclamationibus ap. Gronov. Thes. Gr. T. VIII.

artibus propemodum utuntur iisdem, quas mimi atque hiſtriones in theatris ad concitandos populi plauſus & cachinnos adhibere conſueverunt. De qna captatione plauſus, quam uno, quanquam barbaro, vocabulo *Charlataneriam* Eruditorum dixeris, quum in ipſa Magiſtrorum Panegyri proxime verba facturus ſim, nunc tantum Programmatis loco quædam de iis præfari conſtitui, qui miro quodam ac inſolito Auditorum applauſu ſive in prælectionibus ſive declamationibus gaviſi ſunt. Et ut veteres prætermittam, ut THEOPHRASTUM Ereſium, apud Laertium, aliosque, qui ultra bis vel quater mille auditores habuere, primus quidem hic occurrit PETRUS ABÆLARDUS, qui quum in ea incidiſſet tempora, quibus ſordebant bonæ litteræ ſpiſſiſſimisque tenebris obvolvebantur, auditores nactus eſt prope innumeros, qui non ex Gallia tantum univerſa, verum & Hiſpania, Italia, Germania, Belgio ac Britannia certatim ad illum convolabant, & ruſticationis cauſa Lutetia emigrantem tanta fre-

Conf. & Gauden tii Obſtetrix Litter. p. 70.

ta frequentia comitabantur, ut si ipsi credimus *d*, *nec locus hospitiis, nec terra sufficeret alimentis.* Nec minor postea PETRI RAMI applausus fuit, qui cum Aristotelicos fortissime oppugnasset, clarissimae sectae, quam plurimi inde, in Germania inprimis, Angliaque & Scotia, secuti sunt, autor exstitit. Is vero, cum aliquando contra Carpentarium vehementius excanduisset, *ubi sunt*, inquiebat, *illa tempora, ubi duo millia hominum, qui Ramum volentes audire, non potuerunt? e* Circa eadem tempora florebat in Italia lepidissimum JOANNIS ANTONII CAMPANI ingenium, qui vir quanto hominum concursu Perusiae, cum primum scholas aperiret, declamaverit horas tres, ex ejusdem Epistolis a nobis editis jucundissime patet. Ita enim, ut alia nunc praetermittamus, loquitur *f*: *XII. Kal. Novembris orationem habui apud Perusinos longe gloriosissimam. Aderat Beneventanus Antistes urbis; aderant & JCti octo & quadraginta: quid tibi dicam Medicos, Grammaticos, Oratores pœne innumerabiles?*

d Operum p. 19. Conf. Bayle Dict. Cr. tit. *Foulques.*

e Naudée dans le Mascurat. p. 111.

f L. II. Ep. I. p. 50. ed. nostrae.

biles? quales ſunt Oratores hodie, ſi ſolum non barbare illatineque loquantur. Præterea hominum plusquam tria millia, qui ad me, de quo aliqua præceſſerat exſpectatio, audiendum convenerant frequentia incredibili. Et paulo infra: *Effeci, ut totum triduum ingens quidam in civitate ſtupor ac tumultus eſſe videretur, omnes me loquebantur, digitis me, quocunque irem, oſtendebant.* Quin & teſtatur Michael Fernus in Vita Campani, *g* Guidum Grammaticum ex eo tempore Peruſiæ publice docere haud auſum. Quanta & Florentiæ eadem ætate FRANCISCI PHILELPHI fuerit exiſtimatio, ipſe alicubi *h* glorioſius prædicat, ubi non tantum ipſas nobiliſſimas fœminas honorandi ſui gratia via cedere ſibi, verum & auditores eſſe quotidie quadringentos & amplius, & hos quidem magna ex parte viros grandiores & Senatores, teſtatur. De JANO PARRHASIO referunt, eum tanto Mediolani plauſu docuiſſe, ut inter juvenes Auditores Senex Trivultius, ſummi no-

g Operibus Ven. 1502. f. editis præmiſſa.

h. lib. II. Epiſt. 2.

Senex Trivultius] Huc pertinet, quod de M. Mu-

minis & autoritatis Imperator, conspiceretur. *i* Et scribit de se ipso ANGELUS POLITIANUS; *k* cum Catullum forte Veronæ in officina quadam, Viris nonnullis Literatis pœne cogentibus, explicaret, non minus multos spectata doctrina Viros, quam magnam scholasticorum manum pronis auribus cuncta accepisse ac identidem clamasse: *demissum cœlitus Angelum sibi, qui Poetam con-*

i Jac. Gaddius Script. non Eccl. T.II.p.18.

k in Miscell. Cap.19.

suro Erasmus testatur L. I. Ep. 23. ubi de Raph. Regio loquutus, pergit: *Erat tum, ut opinor, non minor annis LXX.* (Regius scil.) *& tamen nulla hyems fuit tam aspera, quin ille mane hora septima adiret M. Musurum Græce profitentem, qui toto anno vix quatuor intermittebat horas, quin publice profiteretur.* Et Theodorum Bezam coram XX. aut XXX. millibus auditorum verba facere solitum fuisse, ex Epistola anecdota probamus, quam anno sexagesimo secundo seculi XVI. Car. Clusius Antw. ad Cratonem, trium Imperatorum Archiatrum, Lutetia misit, & ex qua hæc transscribimus: *Religionis negotium, tametsi Satanas, quantum possit, impedire conetur, satis belle procedit; conveniunt enim singulis diebus ad XX. vel XXX. hominum millia, ad verbum DEI audiendum, quibus Dn. Theod. Beza concionatur, nonnunquam Franc. Parucellus.* THEM.

Demissum cœlitus Angelum] Artes, quibus Angelus ille Bassus, a Patria Politianus, in parando auditorum plausu usus est, egregie tradit Franc. Duarenus, ad Fr. Balduinum scribens, pag. 1478. Operum Editionis

conterraneum interpretaretur. His proximus JULIUS POMPONIUS LÆTUS fuit, Vir Latini ſermonis ac veteris

1484. *Non poſſum*, inquit, *mihi temperare, quin tibi nunc referam, quod Budeus noſter de Angelo Politiano quondam nobis domi ſuæ narrare ſolebat, idque ſe ex Jano Laſcare, qui Politiani fuerat æqualis, crebro audiiſſe confirmabat. Cum enim Politianus Florentiæ Interpretationem Homericæ Iliados in magna celebritate aggrederetur; non ſine ingenti oſtentatione, quæ de Homeri Poemate perſcripta ſunt ab Herodoto, auditoribus ſuis e ſuo genio recitabat, quo tempore Herodoti liber Græce ſcriptus, a nullo adhuc converſus in linguam Latinam, nec Typographorum formis excuſus erat. Itaque Laſcaris, qui tum honoris cauſa auditorum numerum augebat, cum paucis quibusdam aliis Græce doctis hominibus, qui non ignorarent, unde omnia, quæ pro ſuis recitaverat, hauſiſſet, is igitur paulo poſt ad hominem converſus, eumque ſeducens, Dic mihi quæſo, inquit, Politiane, quo ore Herodoti opus inſigne, quod ante tot ſecula conſcriptum eſt, in tanto cœtu, ut tuum recitaſti? Cui mox ſubridens Politianus, Nunquam, inquit, putaſſem ſane hominem Græcum adeo ejus artificii rudem & ignarum eſſe, quo apud multitudinem exiſtimatio & fama comparari ſolet. Quaſi vero, inquit, non ſatis intelligam, tres aut ſummum quatuor fortaſſis vos hic adeſſe, quibus Herodoti libros aliquando inſpicere contigerit. Sed quænam hic ſit turba nobis applaudentium & in cœlum laudibus ferentium, vides, apud quos ſi exiſtimationem noſtram (quod minime ſpero) vel tantillum lædere volueritis; oratio profecto veſtra non multum fidei ponderisque habitura eſt.* Hucusque Duarenus apud Colomeſium κειμηλ. Litter, c. 31. pag. Opp. 304. THEM.

ris historiæ gloria illustrissimus, qui etsi in familiari consuetudine hæsitante lingua balbutire solitus est, *l* tanta tamen eloquentia tamque expedite ac venuste e suggestu ad cupidam juventutem verba fecit, ut auditores a media nocte ad præoccupanda subsellia in auditorium concurrerent. *m* Quod idem ferme de summo Theologo JOANNE MALDONATO testantur scriptores, qui duabus quotidie tribusve horis certatim discipulos subsellia occupasse prius, tradunt, quam ille ludum ingrederetur, sæpeque eum in aperto atque adeo in viis publicis docere coactum esse, ob multitudinem auditorum, quos nullæ exhedræ capiebant. *n* Quemadmodum vero Maldonatus inter Theologos, ita inter Jureconsultos illa ætate JACOBUS CUJACIUS, quem per eminentiam *Jureconsultum* appellatum fuisse Thuanus autor est, incredibili nationum omnium concursu *o* docuit, ac id imprimis impetravit, ut in tanto Auditorum numero nemo vel minimum obstrepere ausus fuerit. *p* Spectatque huc, quod

l Paul. Jov. Elog.

m Vigneul Marville Mel. d' Hist. & de Litt. T. I. p. 226.

n Anton. Bibl. Hisp. Nov. T. I. p. 558. & Teissier Add. aux Elog. de Thou T. III. p. 303.

o Toll. de Infel. Litt. in nostris Anal. p. 474.

p Scaligeran. 2.

quod Menagius refert, Cujacium, cum Maldonatum, qui prior illum inviſerat, reſalutaret, *corona octingentorum juvenum ſtipatum q* proceſſiſſe, quos nunquam non auditores habuerit. Sed non inferior Cujacio fuit ANDREAS ALCIATUS, qui in Epiſtola ad Calvum ita loquitur: *Octingentis & eo amplius auditoribus profiteor; atque in his cum Epiſcopi, tum Abbates, Comites aliique proceres ſunt, ſed & de remotiſſimis nationibus quam plurimi, qui ob ſolius Alciati nomen confluxerunt. qq* Ita prorſus de FRANCISCO BALDUINO, doctisſimo JCto, refert Sammarthanus, *r* teſtis oculatus, quod ſæpe eum viderit Lutetiæ profitentem, *cum ad ejus auditorium permulti primæ notæ homines, Epiſcopi, Senatores, Equites libenter & maxima frequentia confluerent.* Et ut taceam JOANNEM CORRESIUM *s*, quem Toloſæ jura profitentem quater mille juvenes ſtudioſos audiviſſe ferunt, reliquis haud immerito ſubjungimus HIERONYMUM BUCCAFERRUM, Juris in Italia decus, de quo juvat audire

q A la tête de 800 ecoliers. v. Menagiana Vol. I. p. 13.

qq Epiſt. doct. Vir. e. Bibl. Gud. Ep. 3. p. 78.

r Elog. L. II. p. 101.

s Cl. Weiſ. de fatis Er. in aula c. I. §. 5.

t Pinac. n. 46.

re Erythræum: t *Duos & quadraginta annos, quibus jus civile docuit, tanti ad eum concurſus fiebant, ut non modo locus in ſubſelliis mature occuparetur, verum etiam ſchola, atque adeo ambulacrum ſcholæ adjunctum, auditorum frequentia compleretur: tantum a corona ſilentium fiebat, ut nemo ne mutire quidem auderet; tam multæ aſſenſiones, tam crebræ admirationes oriebantur, ut qui procul adſpexiſſet, ſummum eſſe in ſchola magiſtrum & tanquam in ſcena Roſcium intelligeret. &c.* Verum nemo auditorum numero ſuperavit AZONEM Bononienſem, cujus, priſtina jura primum revocantis, *celebritas ex omnibus Italiæ regionibus excibat auditores; ita ut Bononiam attraxerit juvenum fere decem millia*, ut loquitur elegantiſſimus J. V. Gravina. *u* Nec Medici exemplum deeſt, JACOBI SYLVII, qui cum ne gradum quidem Doctoris obtinuiſſet, in ipſa tamen Pariſienſi Academia tanto plauſu docebat, ut de illo J. Vævræus *x* caneret:

u De ortu & progr. Jur. Lib. I. n. 151. p. 180.

x ap. Morell. in vita Sylvii.

Quem certa methodo medicis de rebus agentem

Aſſi-

Assidue in ludo totius principe terræ,
Mille acri assidue spectabant lumina visu;

Quanquam ipse tantummodo *auditores* numeraverit *circiter quadringentos. y* Cui forte adjungi posset CAROLUS PATINUS, qui cum juvenis admodum cadaver fœmininum cultro Anatomico subjecisset, maximo applausu gavisus est; id quod de illo pater Guido *z* his verbis testatur: *il a un si grand nombre d' Auditeurs, qu' outre le theatre, la cour est encore toute pleine.* Et quoniam hactenus de Gallis tantum Italisve dictum est, e Germanis nunc producamus PHILIPPUM MELANCHTHONEM, quem auditores interdum mille quingentos habuisse tradunt. *aa* Neque incommode huc referas, quæ de illo refert Jacobus Verheiden: *bb Tantus*, inquit, *studiosorum hic concursus atque frequentia: tanta Ministrorum Ecclesiæ & Ludimagistrorum multitudo ex una Melanchthonis schola progressa, ut amplissima Germania vicinæque regiones doctos piosque ministros ac præceptores, bene-*

y Præf. libri de Ossibus.

z L'Esprit de Guy Patin p. 57.

aa König in Bibl. p. 527.

bb Præstant. Theol. Effig. & Elog. p. 29.

beneficio Melanchthonis, passim suis in locis habuerit, ita ut non immerito ministrorum præceptorumque Pater dictus sit. Ita JOHANNES REUCHLINUS, vulgo CAPNIO, qui inter Melanchthonis familiares præcipuus fuit, in Epistola ad Jo. Secerium *cc* fortunam suam prædicat, dum esse sibi scribit in Scholis Græcis & Hebraicis quotidie auditores prope quadringentos, numerumque augeri indies. His addi possent multo plures, ut Eobanus Hessus, aliique, etiam recentiores, qui plausum ut meruerunt, ita nacti sunt longe maximum. Quibus adjungi hoc loco illi etiam possent, qui cum omnium primi plausum meruissent, illo tamen ita destituti sunt, ut, qua hora discipulorum multitudini doctrinæ præcepta tradenda erant, a corona derelicti ante scholæ ostium cum uno aut altero obambularent; id quod de Aldo Manutio disertis verbis testatur Erythræus. Cui Paulum Benium, Julium Pacium JC. ipsumque Lipsium, Puteanum aliosque addere possemus; nisi ad id nunc propius accedendum esset, cujus

cc Præmissa est *Xenophontis Apologiæ Socratis* Gr. Hagen. 1520. 4 a Secerio editæ.

cujus causa hæc præmisimus. Nimirum producimus Viros juvenes, doctrina & moribus admodum excultos XXXIV, quibus, cum hactenus in examinibus studia litterarum nobis probaverint maxime, Bonarum Artium & Philosophiæ Magistri titulum, jura & honores, autoritate ac jussu Serenissimi hujus Academiæ Cancellarii, tum & Spectatissimi Procancellarii, impertire constituimus.

Itaque ut publicam hanc Panegyrin, ad diem proximum IX Febr. celebrandam, sua præsentia illustriorem reddere non graventur, Rectorem Academiæ Magnificum, Comites Illustrissimos ac utriusque Reipublicæ Proceres & Cives ea qua par est observantia rogamus atque invitamus. Dab. Lipsiæ Dom. V post Epiph. MDCCXIII.

Programma Declamationi secundæ præmissum.

DE DIGNITATE MAGISTRI, PRÆSERTIM LIPSIENSIS.

DUm ad capessendos supremos in Philosophia honores juveniles animos

erigere atque incitare constituimus, id agendum nobis videtur, ut nec eorum probemus timiditatem, qui perpetuo ad pedem Heliconis hærentes dignitates omnes fastidiunt, & fastum reprimamus illorum, qui ad splendidos Magisterii titulos non secus atque ad tiaram vel diadema rapiuntur. Etenim si primam vocis in Romana Republica consuetudinem contueamur, principes ex omni ordine viros Magistros appellatos fuisse deprehendimus. Habebant Romani *Magistrum Officiorum*, quem sequiori atque ipsa Caroli M. ætate *Magistrum aulæ Imperialis*, & hoc tempore in aula Rom. Pontificis *Magistrum Sacri Palatii* dictum, novimus: *Magistrum Scriniorum*, qui *Magistros Memoriæ*, *Libellorum*, *Epistolarum*, *Dispositionum* complectebatur: *Magistrum Archivi*, cui *Archeota* successit: *Magistrum Admissionum*, quem *Ostiariorum* postea dixere. Quid referam *Magistrum Populi*, seu *Dictatorem*, *Magistrum* porro *curiæ*, *census*, *societatis*, *pagorum*, aut *vicorum*, seu *Vico-magistrum*, tum in re sacra *Magistrum Collegii Augurum*,

rum, *Larum*, *Saliorum*, *Fani*, denique *Magiſtros militiæ*, *navium*, *armorum*, *equitum peditumve ?* Quin & *Magiſter* erat *plauſus*, qui Muſicam ordinabat, & *Magiſter bibendi*, qui leges ferebat bibiturientibus, ut alios taceam longe plures. Tranſiit inde nomen ad ſcholas, primaque Pariſienſis Academia *Magiſtros* habuit *Scholarum*, quorum princeps *Magiſtri Maximi* elogio ſuperbiebat. Non memorabo eos, qui *Magiſtri* nomine in re literaria fuere illuſtres, *Magiſtrum Sententiarum* Lombardum, *Magiſtrum Decretorum* Gratianum, *Magiſtrum Hiſtoriæ Scholaſticæ* Petrum Comeſtorem, tum & Græcos, Thomam *Magiſtrum*, Simeonem *Magiſtrum* Logothetam. aliosque; illud mihi præcipue viſum eſt memoria dignum, quod tanta olim Seculo XII in univerſa Gallia *Magiſtri* fuit exiſtimatio, ut nemo ad ſuprema in Eccleſia & Republica munia admitti poſſet, qui *Magiſtri* honores non eſſet conſecutus, ipſique Cardinales & potentiſſimi in curia Regia viri titulum hunc ceteris omnibus anteponerent, quod diſerte docet do-

ctissimus Bulæus in *Hist. Acad. Paris. Tomo II p.369*. Atque id & alibi evenisse observamus, quoties ipse Princeps amaret bonas litteras, quod Anglorum imprimis Annales testantur. Ita Jacobo I. imperante, Magnæ Britanniæ Rege, quem ob singularem in studia ardorem Henricus IV Galliæ Rex *Magistri* (*Mons. le Maitre Jacques*) elogio compellare consueverat, nemo erat paulo in aula spectatior, quin publico ac solenni ritu *Magisterii* honores capesseret; & quo quis fortius sub Carolo I in obsidione Oxoniensi causam optimi Principis tuebatur, (pugnabant vero certatim pro Rege studiosi juvenes) hoc promtius consequebatur *Magistri*, vel Doctoris titulos ac privilegia, scilicet ne laurea deesset in utroque campo, Martis & Apollinis, strenue decertantibus. Equidem & fuere tempora, cum perexigua haberetur Magistrorum ratio, sive quod Magistelli immenso numero veluti fungi una nocte propullularent, sive quod optimarum literarum amor barbaris & obscuris seculis refrigesceret. Nam & Michael Montanus suo tempore idem fuisse narrat *Magistri* atque *Pædantæ* cognomen, teste Hubero *Or. X*, & , si Naudæo credimus, in Dial. *Mascurat p. 6*, spectatur Romæ epitaphium, cujus hæc inscriptio: *Hic*

Hic jacet Jodocus,
Qui fuit Romæ coquus,
Magiſter in Artibus
Et Doctor in partibus;
De gratia ſpeciali
Mortuus in Hoſpitali.

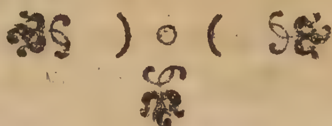
Atque ita fit utique, ut nihil ſit tam eximium, nihil tam laudabile ac glorioſum, quod, ubi abuſus acceſſerit, deriſioni haud exponatur ac deſpectui. Noſtra certe Academia eam hactenus ab æquis rerum arbitris ipſisque adeo exteris laudem obtinuit præcipuam, quod bardos, ſtupidosque ac inficetos & vervecum e patria natos a ſummis honorum titulis longiſſime arceat, iique demum docti, probi literisque perpoliti & ſubacti vulgo cenſeantur, qui ex alma Lipſienſi Academia lauream deportarunt. Quodſi vero & jura atque privilegia, quæ noſtris competunt Magiſtris, perpendere paulo diligentius velimus; nullam omnino eſſe Academiam, quæ cum noſtra componi penitus queat, vix erit quisquam qui dubitare auſit. Non urgebo nunc illud, quod *Rex Potentiſſimus* ceterique Academiæ *Nutritii clementiſſimi* in Literarum, quæ ad Academiam mittuntur, inſcriptionibus (*dem* Rectori, Magiſtris *und* Doctoribus *der Univerſ. Leipz.* &c.)

Doctores Magistris postponant, quod olim & a Carolo V. factum fuisse, apud Goldastum in *Const. Imp. p. 245.* legimus. Id enim ex eo ortum constat, quod superioribus seculis, qui supremum in Theologia gradum consecuti essent, Magistri potius Theologiæ, quam Doctores appellarentur. Idemque in Jure etiam ac Medicina antiquissimis temporibus obtinuisse proclive est, quandoquidem Seculo demum XIII Doctoris vocem auditam fuisse, observarunt Viri eruditi. Quamprimum itaque, ut reliqua persequamur, Magister fueris salutatus, nullis tibi ambagibus utendum, nec, quod fit alibi, a præceptore in cathedram inferiorem deducendus es: suprema patet; neque enim decorum est ex hac ipsa, quam jam semel superaveras, rursus ad infima descendere, ut loquuntur leges nostræ; atque ita sumtuum quoque compendium facies. Cum probe depugnaveris, nulla ad docendum indulgentia opus habes; utere jure tuo, & ad scholas Philosophicas publice invita juvenes studiosos: nam & lubens volensque Decanus Facultatis nostræ, & gratis, calculum apponet. Licebit vero philosophari libere: dudum enim a nobis exulavit lex crudelis jurandi in verba Magistri; id caveas tantum, ne aut rationem aut sanctam

ctam religionem lædas; nugivendulis enim & obſcœnis Divini Numinis contemptoribus nullum in Philuræa præſidium. Patet hinc aditus ad ſacros Patrum conſeſſus; quoties vel Rector eligitur Academiæ Magnificus, vel Canonicus, vel Syndicus, vel Decemvir, vel Senior, vel Aſſeſſor Concilii, non erit minoris ponderis ſuffragium tuum, etiamſi infimum locum tuearis, quam vel Primicerii, vel Secundicerii, aut cujuscunque e Decemprimis, ut vocabulis utar ſcholæ veteris. Deinde habes paratam ad honores & præmia viam: nam ubi bina diſputatione dignum te præſtiteris, adlegeris in conſortium Aſſeſſorum Facultatis Philoſophicæ, tumque & locus tibi patebit inter Quatuorviros in Concilio perpetuo, quo tota regitur Univerſitas, quem honorem tanti habitum fuiſſe a Viris haud obeſæ naris meminimus, ut quamvis alibi ſummis muneribus præfecti, adduci tamen haud potuerint, ut titulum *Aſſeſſoris Concilii Lipſienſis Perp.* abjicerent. Et quotusquisque ignorat, ſæpiſſime Magiſtros noſtros, ſpectatiſſimis ex omni ordine, etiam Profeſſorio, Viris inſuper habitis, in Collegiatorum numerum adſcitos, eoque illorum rei familiari pulcre fuiſſe proſpectum. Enimvero hæc ita

comparata ſunt, ut facile allicere poſſint Viros juvenes ingenuos,doctos, probos, diligentes, quibus de meliori luto finxit præcordia Titan. Nam cum *Princeps Sereniſſimus, Dominus, Dn. MAURITIUS WILHELMUS, Dux Saxoniæ, Juliæ, Cliviæ, Montium, Angriæ & Weſtphaliæ, Poſtulatus Adminiſtrator Epiſcopatus Martisburgenſis, Landgravius Thuringiæ, Marchio Miſniæ, ut & Superioris ac Inferioris Luſatiæ, Comes Principali dignitate Hennebergicus, Comes de Marca & Ravensberg, Dominus in Ravenſtein*, Academiæ noſtræ *Cancellarius*, munus Procancellarii nuper mihi demandaverit, eoque ſub auſpicium Februarii anni proxime inſtantis diſtribuendi a me ſint ſupremi in Philoſophia honores, eos tantum hoc programmate publico invitamus, qui literis, ut par eſt, ſedulo incubuerunt, ſuaque ſtudia ac doctrinam Examinatoribus probabunt, ceteros vero, qui crudis ſtudiis præmia deberi autumant, ſerio obteſtamur, ne ſacros cancellos irrumpere & repulſæ periculum facere audeant. Valete.

Dabam Lipſiæ Domin. I Advent.
M DCC XIV.

INDEX

INDEX AUCTORUM ET RERUM.

A.

Buc-

Con-

I. Jac-

Lunæ

Natura-

Pla-

Q.

R.

De

